

De viktigare statsinkomsternas utveckling.

Tabell 2 a. Automobilgummiringskatt och bensinskatt.

Medel influtna genom tullverket.

Budgetår	Automobilgummiringskatt				Bensinskatt			
	Införsel	Debite- rad skatt	Beräknad skatt		Införsel	Debite- rad skatt	Beräknad skatt	
			enl. år 1934/1935 gällande skattesats	enl. år 1923/1924 gällande skattesats			enl. år 1934/1935 gällande skattesats	enl. år 1923/1924 gällande skattesats
			ton	milj. k r.			1,000 lit.	milj. k r.
1923/1924..	1,670	2.51	5.85	2.50	137,700	. 1	13.77	6.89
1924/1925..	2,060	3.09	7.21	3.09	133,400	6.67	13.34	6.67
1925/1926..	2,200	3.30	7.70	3.30	199,400	9.97	19.94	9.97
1926/1927..	2,250	3.53	7.98	3.38	217,600	11.19	21.76	10.88
1927/1928..	2,610	5.22	9.14	3.92	257,900	15.47	25.79	12.90
1928/1929..	3,260	6.52	11.41	4.89	346,700	20.83	34.67	17.84
1929/1930..	3,300	6.59	11.55	4.95	366,300	21.98	36.63	18.82
1930/1931..	3,240	6.47	11.34	4.86	439,300	26.78	43.93	21.97
1931/1932..	2,310	4.99	8.09	3.47	436,300	36.32	43.63	21.82
1932/1933..	1,380	4.84	4.84	2.07	450,000	45.01	45.00	22.50
1933/1934..	2,600	9.10	9.10	3.90	460,300	46.03	46.03	23.02
1934/1935..	3,230	11.31	11.31	4.85	506,700	50.67	50.67	25.84

¹ 0.87 milj. kr. under tiden 1/6—31/12 1924.

Tabell 2 b. Automobilgummiringskatt och bensinskatt.

Medel ej influtna genom tullverket.

Kalenderår	Automobilgummiringskatt				B e n s i n s k a t t			
	Skatte- belagd kvanti- tet	Debite- rad skatt	Beräknad skatt		Tillverk- ning	Debite- rad skatt	Beräknad skatt	
			enl. år 1934/1935 gällande skattesats	enl. år 1923/1924 gällande skattesats			enl. år 1934/1935 gällande skattesats	enl. år 1923/1924 gällande skattesats
			ton	m i l j. k r.			1,000 lit.	m i l j. k r.
1923.....	92	0.14	0.32	0.14	—	—	—	—
1924.....	137	0.21	0.48	0.21	—	—	—	—
1925.....	185	0.28	0.65	0.28	—	—	—	—
1926.....	128	0.19	0.45	0.19	—	—	—	—
1927.....	187	0.34	0.66	0.28	—	—	—	—
1928.....	252	0.50	0.88	0.38	—	—	—	—
1929.....	350	0.70	1.23	0.53	233	0.01	0.02	0.01
1930.....	487	0.97	1.71	0.78	3,457	0.21	0.35	0.17
1931.....	693	1.39	2.43	1.04	8,255	0.50	0.83	0.41
1932.....	927	2.78	3.25	1.39	8,744	0.79	0.87	0.44
1933.....	924	3.23	3.23	1.39	14,798	1.48	1.48	0.74
1934.....	902	3.16	3.16	1.35	15,326	1.53	1.53	0.77
1935.....	996	3.49	3.49	1.49	c:a 16,000	c:a 1.60	c:a 1.60	0.80

¹ Av kontrollstyrelsen beräknad siffra.

Tabell 3. Fordonsskatt.
(Milj. kr.)

Kalenderår, resp. budgetår	Influten fordons- skatt	Beräknad fordonsskatt		Motorfordons- beståndet	
		enligt år 1934/35 gällande skatte- satser	enligt år 1923/1924 gällande skatte- satser	den ³¹ / ₁₂ år	antal
1924	5.3	5.9	5.3	1923	70,938
1925	7.0	8.0	7.0	1924	84,950
1926	8.4	9.3	8.4	1925	103,448
1927 ¹ / ₁ — ³⁰ / ₆	9.3	9.8	9.3	1926	121,160
1927/1928	12.5	14.3	12.4	1927	145,238
1928/1929	14.7	17.0	14.7	1928	177,263
1929/1930	16.2	18.8	16.1	1929	191,673
1930/1931	17.5	20.3	17.3	1930	201,936
1931/1932	18.3	21.3	18.0	1931	204,567
1932/1933	20.8	20.8	17.4	1932	199,044
1933/1934	21.9	21.9	17.7	1933	191,669
1934/1935	23.9	23.9	19.1	1934	196,521

Tabell 4. Tullinkomster.
(Milj. kr.)

Budgetår	Debite- rad tull	Kalen- derår	Debite- rad tull	Beräknad tullinkomst					
				enl. år 1935 gällande tulltaxa			enl. år 1923/1924 gällande tulltaxa		
				Ökning (+) resp. minskning (—) i förhållande till debiterad tull	Tull	Tull	Ökning (+) resp. minskning (—) i förhållande till debiterad tull	Tull	Tull
				+	—	+	—	+	—
1923/1924..	143.5 ¹	1923	135.1 ²	11.2	11.6	134.7	—	—	135.1
1924/1925..	140.2	1924	144.1 ²	11.2	12.5	142.8	0.2	0.1	144.2
1925/1926..	126.5	1925	130.5	11.9	9.7	132.7	2.7	0.2	133.0
1926/1927..	145.5	1926	135.6	14.0	6.7	142.9	8.9	0.6	143.9
1927/1928..	157.9	1927	149.9	18.0	7.6	160.3	12.4	1.0	161.3
1928/1929..	159.4	1928	159.5	19.9	7.5	171.9	14.5	1.2	172.8
1929/1930..	161.3	1929	161.2	23.4	4.6	180.0	22.1	1.2	182.1
1930/1931..	151.9	1930	156.8	26.9	2.8	180.9	29.1	2.3	183.6
1931/1932..	142.6	1931	153.3	28.4	2.9	178.8	32.7	1.8	184.2
1932/1933..	115.9	1932	124.5	7.7	3.8	128.4	21.0	10.1	135.4
1933/1934..	117.1	1933	109.2	2.9	2.4	109.7	21.6	11.5	119.8
1934/1935..	140.5	1934	131.8	1.7	1.6	131.9	23.2	13.9	141.1

¹ Tobakstullarna, beräknade till 5.9 milj. kr., frändragna.

² Tobakstullarna åren 1923 och 1924, uppgående till 6.1 resp. 2.8 milj. kr., frändragna.

De viktigare statsinkomsternas utveckling.

Tabell 5. Specifikation av beräknade förändringar i tullinkomsterna.

Enligt år 1923/1924 gällande tulltaxa. (Milj. kr.)

Kalender- år	Apel- siner (st. nr 124)	Vin- druvor (st. nr 127)	Torkad frukt (st. nr 135/41)	Kaffe (st. nr 153/4)	Silke (st. nr 918/22)	Gram- mo- foner (st. nr 1992)	Övriga varu- slag		Total ök- ning (+) respektive minsk- ning (-)
	ökning	ökning	ökning	ökning	minsk- ning	ökning	ökning	minsk- ning	
1923	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1924	—	—	—	—	—	—	0.2	0.1	+ 0.1
1925	0.7	0.4	—	—	—	0.2	1.4	0.2	+ 2.5
1926	1.7	0.7	—	2.7	—	0.5	3.3	0.5	+ 8.4
1927	1.9	0.8	—	4.3	—	1.1	4.3	1.0	+ 11.4
1928	2.1	0.9	—	4.3	—	2.4	4.8	1.2	+ 13.3
1929	2.8	1.1	4.0	6.0	—	3.2	5.0	1.2	+ 20.9
1930	6.6	1.2	4.0	9.0	—	2.3	6.0	2.3	+ 26.8
1931	7.0	1.4	6.3	10.6	—	1.1	6.3	1.8	+ 30.9
1932	6.6	1.3	4.9	2.8	2.8	0.5	4.9	9.6	+ 10.9
1933	8.4	1.1	5.5	2.2	3.4	0.4	4.0	8.1	+ 10.1
1934	8.7	1.4	4.7	2.3	4.7	0.5	5.6	9.2	+ 9.3

Tabell 6. Specifikation av beräknade förändringar i tullinkomsterna.

Enligt år 1935 gällande tulltaxa. (Milj. kr.)

Kalender- år	Apel- siner (st. nr 124)	Bana- ner (st. nr 125)	Kaffe (st. nr 153/54)		Silke (st. nr 918/22)	Maski- ner (ur st. nr 1664 —1814)	Auto- mobi- ler (st. nr 1907)	Övriga varu- slag		Total ök- ning (+) respektive minsk- ning (-)
	minsk- ning	ökning	ökning	minsk- ning	ökning	ökning	ökning	ökning	minsk- ning	
1923	2.2	0.5	—	2.1	0.3	0.7	1.6	8.1	7.3	— 0.4
1924	2.1	0.7	—	2.2	0.6	0.9	1.4	7.6	8.2	— 1.3
1925	1.8	0.7	—	1.8	1.1	1.0	1.7	7.4	6.1	+ 2.2
1926	1.1	0.8	0.6	—	1.5	1.1	2.1	7.9	5.6	+ 7.3
1927	1.3	1.0	2.2	—	2.3	1.1	2.1	9.3	6.3	+ 10.4
1928	1.4	1.1	2.2	—	2.1	1.5	2.1	10.9	6.1	+ 12.4
1929	1.1	1.3	4.0	—	2.6	1.8	1.8	11.9	3.5	+ 18.8
1930	—	1.4	6.8	—	3.5	1.4	1.1	12.7	2.8	+ 24.1
1931	—	1.3	7.9	—	4.1	1.0	0.9	13.2	2.9	+ 25.5
1932	—	0.1	0.9	—	0.9	0.7	—	5.1	3.8	+ 3.9
1933	—	—	—	—	—	0.2	—	2.7	2.4	+ 0.5
1934	—	—	—	—	—	—	—	1.7	1.6	+ 0.1

Tabell 7. Tobaksskatt.

På budgetåret i verkligheten belöpande tobaksskatt. (Milj. kr.)

Budgetår	Egen tillverkning	Egen import	Tobaks-handlarnas import	Summa	D ä r a v f ö r					
					Cigar-rer	Cigarr-cigar-retter	Cigar-retter	Rök-tobak	Tugg-tobak	Snus
1923/1924	38.38	0.19	5.07	43.64	2.94	3.83	21.21	6.58	0.96	8.12
1924/1925	46.49	0.07	6.61	53.17	3.34	5.33	23.86	8.92	1.11	10.61
1925/1926	46.28	0.04	6.90	53.22	3.18	5.46	24.89	8.98	1.04	9.67
1926/1927	50.25	0.02	8.53	58.80	3.49	5.92	28.66	9.55	1.05	10.13
1927/1928	54.68	0.02	6.68	61.38	3.42	6.23	29.84	9.80	0.98	11.11
1928/1929	55.61	0.01	7.25	62.87	3.09	6.20	32.20	9.77	0.92	10.69
1929/1930	58.29	0.02	7.19	65.50	2.85	6.18	35.48	9.58	0.83	10.58
1930/1931	59.35	0.02	6.67	66.04	2.55	6.08	36.69	9.44	0.76	10.52
1931/1932	64.63	0.01	6.19	70.83	2.36	6.54	39.98	10.53	0.76	10.66
1932/1933	68.76	0.01	4.54	73.31	2.08	6.72	40.72	12.49	0.72	10.58
1933/1934	70.19	0.01	5.04	75.24	2.01	6.77	41.93	13.51	0.66	10.36
1934/1935	72.96	0.01	6.43	79.40	1.99	7.00	45.81	13.96	0.60	10.04

Tabell 8. Tobaksskatt

Efter de skattesatser, som trädde i kraft den 1 juli 1924. (Milj. kr.).

Budgetår	Egen tillverkning	Egen import	Tobaks-handlarnas import	Summa	D ä r a v f ö r					
					Cigar-rer	Cigarr-cigar-retter	Cigar-retter	Rök-tobak	Tugg-tobak	Snus
1923/1924	47.14	0.26	6.80	54.20	3.73	5.54	23.05	9.37	1.23	11.28
1924/1925	46.49	0.07	6.61	53.17	3.34	5.33	23.86	8.92	1.11	10.61
1925/1926	44.76	0.04	6.71	51.51	3.03	5.22	24.17	8.69	1.00	9.40
1926/1927	45.35	0.02	7.82	53.19	3.00	5.19	26.20	8.65	0.93	9.22
1927/1928	46.07	0.02	5.87	51.96	2.94	5.21	25.42	8.47	0.87	9.05
1928/1929	46.91	0.01	6.35	53.27	2.66	5.19	27.46	8.44	0.82	8.70
1929/1930	49.22	0.01	6.29	55.52	2.45	5.18	30.26	8.27	0.74	8.62
1930/1931	50.17	0.01	5.85	56.03	2.19	5.10	31.33	8.17	0.67	8.57
1931/1932	51.82	0.01	5.18	57.01	1.88	5.06	32.29	8.45	0.64	8.69
1932/1933	52.67	0.01	3.56	56.24	1.64	4.88	31.27	9.28	0.60	8.57
1933/1934	52.71	0.01	3.85	56.57	1.55	4.84	31.52	9.82	0.54	8.30
1934/1935	54.55	0.01	4.91	59.47	1.54	5.00	34.23	10.17	0.49	8.04

De viktigare statsinkomsternas utveckling.

Tabell 9. Tobaksskatt.

Efter de skattesatser, som trädde i kraft den 1 mars 1933. (Milj. kr.)

Budgetår	Egen tillverkning	Egen import	Tobakshandlarnas import	Summa	D ä r a v f ö r					
					Cigar-rer	Cigarr-cigar-retter	Cigar-retter	Rök-tobak	Tugg-tobak	Snus
1923/1924	62.63	0.32	8.79	71.74	4.76	7.66	30.95	12.92	1.51	13.94
1924/1925	61.89	0.09	8.64	70.62	4.28	7.44	32.08	12.33	1.35	13.14
1925/1926	59.74	0.04	8.75	68.53	3.89	7.29	32.37	12.01	1.22	11.75
1926/1927	60.49	0.03	10.22	70.74	3.85	7.26	35.02	11.95	1.14	11.52
1927/1928	61.43	0.02	7.63	69.08	3.77	7.28	33.97	11.70	1.06	11.30
1928/1929	62.50	0.02	8.29	70.81	3.42	7.25	36.61	11.65	1.00	10.88
1929/1930	65.54	0.02	8.23	73.79	3.15	7.21	40.34	11.42	0.90	10.77
1930/1931	66.70	0.01	7.65	74.36	2.81	7.09	41.67	11.26	0.82	10.71
1931/1932	68.57	0.01	6.78	75.36	2.44	7.05	42.60	11.64	0.78	10.85
1932/1933	69.92	0.01	4.65	74.58	2.12	6.83	41.40	12.79	0.73	10.71
1933/1934	70.19	0.01	5.04	75.24	2.01	6.77	41.93	13.51	0.66	10.36
1934/1935	72.96	0.01	6.43	79.40	1.99	7.00	45.81	13.96	0.60	10.04

Tabell 10. Omsättnings-, utskänkings- och maltskatt.

(Milj. kr.)

Budgetår	Omsättningsskatt			Utskänkningskatt	Maltskatt		
	faktisk avkastning	enl. under budgetåret 1923/1924 gällande skattesatser	enl. nu gällande skattesatser	faktisk avkastning	faktisk avkastning	enl. under budgetåret 1923/1924 gällande skattesatser	enl. nu gällande skattesatser
1923/1924	32.20	32.20	83.10	7.33	¹ 9.59	² 9.6 (14.9)	28.6
1924/1925	31.27	31.27	84.86	6.73	15.92	15.9	30.5
1925/1926	30.77	30.77	85.78	6.42	16.36	16.4	31.3
1926/1927	30.93	30.93	86.55	6.51	17.38	17.4	33.3
1927/1928	31.35	31.35	87.67	6.45	17.03	17.0	32.6
1928/1929	31.08	31.08	88.90	6.72	16.28	16.3	31.2
1929/1930	33.15	30.38	89.59	6.96	17.39	17.4	33.3
1930/1931	33.75	30.68	91.29	6.81	18.10	18.1	34.7
1931/1932	38.51	29.33	89.53	6.34	18.19	17.3	33.0
1932/1933	62.37	24.62	76.95	5.13	20.11	15.4	29.5
1933/1934	73.77	23.49	73.77	4.76	23.85	12.9	24.6
1934/1935	78.33	25.01	78.26	5.11	26.07	13.6	26.1

¹ Inkl. särskild maltskatt.² Se särskild anmärkning sid. 45.

Tabell 11. Postverket.

(Milj. kr.)

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
<i>Inkomster:</i>												
Frankoteckensuppbörd	54.40	¹ 55.11	² 53.89	54.91	57.18	58.94	60.13	62.29	62.18	59.98	59.74	³ 62.54
Postavg. för tidn. och utgivarkorsband....	5.47	5.94	6.67	6.95	7.45	7.72	8.06	8.35	8.31	7.86	⁴ 6.84	7.26
Inkomster av postgiro (utöver influtna avgifter)	—	—	0.47	0.73	1.13	1.33	1.67	2.08	2.33	2.97	3.05	3.49
Ersättn. från postsparbanken	1.11	0.80	0.83	0.90	1.38	1.47	1.61	2.09	2.35	2.78	3.34	3.61
Övriga inr. inkomster	0.57	0.62	0.62	0.59	0.57	0.56	0.56	0.55	0.53	0.51	0.48	0.47
Inkomster av utr. rörelsen	3.07	2.08	1.52	2.11	1.82	1.70	1.95	1.37	1.72	2.71	1.77	1.40
Ers. för bestyr vid sidan av postverkets egentliga verksamhet	1.28	1.21	0.90	0.94	1.01	1.05	1.06	1.08	1.10	1.11	1.27	1.26
Ränta å förnyelsefonden	—	—	—	—	—	—	—	0.06	0.24	0.27	0.27	0.30
Summa	65.90	65.76	64.90	67.13	70.54	72.77	75.04	77.87	78.76	78.19	76.76	80.33
Vinstmedel från postsparbanken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	⁵ 4.00	5.00
Summa inkomster	65.90	65.76	64.90	67.13	70.54	72.77	75.04	77.87	78.76	78.19	80.76	85.33
<i>Driftskostnader:</i>												
Avlöningar	26.34	26.52	27.10	27.83	28.69	29.23	29.86	30.95	32.00	32.98	33.52	34.34
Dyrtdstillägg	5.72	4.63	5.00	4.64	4.47	4.71	4.62	4.06	3.62	3.49	2.93	2.60
Pensioner	1.10	1.24	1.28	1.37	1.37	1.41	1.48	1.53	1.59	1.64	1.66	1.70
Postbefordran	11.41	13.51	13.41	14.51	14.71	15.45	16.04	16.87	17.79	17.75	17.91	18.98
Omkostnader	4.33	4.83	3.92	5.08	5.81	6.41	6.63	7.13	6.97	7.75	6.70	6.98
Avs. till förnyelsefonden ⁶	0.83	1.17	1.22	1.26	1.89	1.97	1.80	2.08	2.17	1.42	1.49	1.60
Summa driftskostnader	49.73	51.90	51.93	54.69	56.94	59.18	60.43	62.62	64.14	65.03	64.21	66.20
Överskott	16.17	13.86	12.97	12.44	13.60	13.59	14.61	15.25	14.62	13.16	16.54 (⁶ 12.54)	19.13 (⁷ 14.13)
Överskott i % av inkomsterna	24.5	21.1	20.0	18.5	19.3	18.7	19.5	19.6	18.6	16.9	20.5 (⁶ 16.4)	22.4 (⁷ 17.8)

¹ Fr. ¹/₁₀ 1924 sänktes postanvisningsportot med 5 öre per avgiftsgrupp; inkomstminskning c:a 0.8 milj. kr. för år. — ² Fr. ¹/₁ 1925 sänkning av paketavgifterna; inkomstminskning c:a 1.8 milj. kr. för år; fr. ¹/₁₀ sänkning av utrikes brevportot; inkomstminskning c:a ¹/₂ milj. kr. för år. — ³ Höjning av postgiroavg. regl. av postförsöksavg.; nettoökning c:a 0.6 milj. kr. för år. — ⁴ Sänkning av avgifter för tidn. och utgivarkorsband m. m. fr. o. m. ¹/₁ 1933; beräknad inkomstminskning c:a 0.4 milj. kr. för år. — ⁵ Retroaktiv ers. för åren 1923—1932. — ⁶ Exkl. retroaktiv ers. fr. postsparbanken. — ⁷ Exkl. vinstmedel fr. postsparbanken. — ⁸ Avsättning till förnyelsefonden beräknas: för år 1935 till 1 350 000 kr., för år 1936 till 1 385 000 kr., för år 1937 till 1 425 000 kr., för år 1938 till 1 475 000 kr.

Tabell 12. Telegrafverket.
(Milj. kr.)

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
<i>Inkomster:</i>												
Telefoninkomster	72.89	69.54	69.39	72.31	75.02	78.47	81.06	85.08	87.72	88.73	89.64	93.02
Telegrafinkomster	9.16	8.31	8.76	8.52	8.16	8.37	8.89	8.65	8.42	7.91	7.79	7.72
Radiolicensavgifter	—	0.02	1.35	2.09	3.00	3.69	4.14	4.66	5.34	5.91	6.48	7.13
Diverse	—	—	0.08	0.01	0.30	0.15	0.05	0.04	0.07	0.09	0.25	0.11
Summa inkomster	82.05	77.87	79.58	82.93	86.48	90.68	94.14	98.43	101.55	102.64	104.16	107.98
<i>Driftskostnader:</i>												
Telefonnätet ¹	49.02	47.54	50.71	52.47	50.21	53.76	52.47	54.80	56.34	55.77	54.76	54.08
Telegrafnätet ^{1 2}	9.33	8.66	9.42	9.62	9.26	8.83	9.24	8.60	8.57	8.34	7.84	7.70
Rundradio	—	0.09	1.08	1.66	2.29	2.68	2.97	3.22	3.61	3.74	3.86	4.26
Underskott å fastigheter m. m. ³	0.37	0.37	0.23	0.21	0.67	0.03	0.16	0.11	—	—	—	—
	58.72	56.66	61.44	63.96	62.43	65.30	64.84	66.73	68.52	67.85	66.46	66.04
Avgår beräknade hyror	1.48	1.54	1.52	1.61	1.87	1.89	1.94	2.02	2.08	2.18	2.20	2.16
Bokförda driftskostnader	57.24	55.12	59.92	62.35	60.56	63.41	62.90	64.71	66.44	65.67	64.26	63.88
Avsättning till förnyelsefonden:												
Telefonnätet	2.20	2.20	1.99	1.85	5.08	5.21	6.17	6.37	6.69	8.01	8.32	8.48
Telegrafnätet ²	—	—	0.63	0.78	1.35	1.33	1.34	1.36	1.29	0.79	0.72	0.71
Rundradio	—	—	—	—	0.10	0.16	0.36	0.38	0.38	0.40	0.42	0.42
Fastigheterna	—	—	0.18	0.17	0.47	0.48	0.47	0.50	0.52	0.36	0.36	0.37
Summa driftskostnader	59.44	57.32	62.72	65.15	67.56	70.59	71.24	73.32	75.32	75.23	74.08	73.86
Överskott	22.61	20.55	16.86	17.78	18.92	20.09	22.90	25.11	26.23	27.41	30.08	34.12
Överskott i % av i medeltal disponerat kapital	9.47	8.05	6.23	6.39	6.48	6.57	7.32	7.87	7.97	8.01	8.67	9.60

¹ Inkl. beräknade hyror för lokaler i verkets egna fastigheter. — ² Inkl. radiotelegraf. — ³ I det verkliga bokslutet upptaget underskott för fastigheterna m. m. — ⁴ Ingår i siffran för telegrafnätet.

Tab. 13. Statens Järnvägar.

(Milj. kr.)

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
<i>Inkomster:</i>												
Persontrafik	67.5	62.1	61.0	61.9	63.4	64.4	65.8	70.4	65.9	61.1	60.0	66.0
Posttrafik	4.8	4.7	5.3	5.5	5.8	6.5	6.9	7.8	8.2	8.0	8.0	8.3
Godstrafik	99.9	102.6	96.0	99.5	98.7	98.7	107.4	98.6	89.0	77.5	79.2	90.9
Lapplandsmalm	20.9	15.8	17.5	17.6	20.4	9.9	23.5	22.5	¹ 15.8	¹ 16.9	¹ 16.3	¹ 16.0
Övriga.....	6.6	6.8	6.9	6.8	6.9	7.0	7.2	2.3	2.8	2.7	2.7	2.6
Summa inkomster	199.7	192.0	186.7	191.3	195.2	186.5	210.8	201.6	181.2	166.2	166.2	183.8
<i>Driftskostnader</i>	165.5	155.7	155.6	158.4	159.1	158.5	¹ 161.5	157.4	156.6	153.3	150.2	155.2
Därav:												
Personalutgifter exkl. dyrtids- tillägg	85.65	86.56	87.33	90.41	90.09	86.16	90.07	95.42	97.87	95.77	92.48	93.34
Dyrtidstillägg	24.46	19.42	19.83	17.81	16.90	17.34	16.74	12.15	10.07	9.17	7.75	6.95
Pensionskostnad	5.85	7.53	7.56	7.44	7.58	7.83	7.92	7.88	7.85	8.14	8.40	8.80
Lokbränsle.....	14.84	11.07	9.45	8.55	7.78	7.07	6.98	7.67	7.00	6.85	6.12	6.51
Elektrisk energi	0.71	0.60	0.46	1.56	2.31	2.86	3.05	3.10	3.07	3.10	5.04	5.94
Avsättning till förnyelsefonden..	16.82	12.44	13.80	13.93	14.40	15.32	16.73	16.21	16.68	16.85	17.39	18.66
<i>Överskott</i>	34.2	36.3	31.1	32.9	36.1	28.0	49.3	44.2	24.6	12.9	16.0	28.6

¹ Inräknat garantitillägg från L. K. A. B. m. fl. under åren 1931—1934 med resp. 0.6, 11.1, 11.8 och 7.0 milj. kronor

Tabell 14. Statens vattenfallsverk.
(Milj. kr.)

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Kraftverken.												
<i>Inkomster</i>	17.01	18.26	20.40	22.36	24.09	25.65	27.89	28.29	28.00	28.87	32.19	34.40
<i>Driftskostnader:</i>												
1.	3.06	2.83	3.14	3.35	3.46	3.60	4.80	4.81	4.34	4.21	5.55	6.31
2.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.89	0.87
3.	2.15	2.14	2.15	2.15	2.57	3.13	2.73	2.56	2.70	2.66	2.76	2.97
4.	0.54	0.52	0.58	0.61	0.80	0.88	0.93	0.95	0.92	0.82	0.84	0.92
5.	0.85	0.55	0.67	0.98	0.85	0.54	1.43	1.09	0.71	1.34	1.27	0.83
6.	1.77	2.00	2.25	2.59	2.82	2.96	3.05	3.74	3.87	4.12	4.39	4.95
Summa driftskostnader	8.37	8.04	8.79	9.68	10.50	11.11	12.44	12.65	12.54	13.15	15.70	16.85
<i>Överskott</i>	8.64	10.22	11.61	12.68	13.59	14.54	15.45	15.64	15.46	15.72	16.49	17.55
Kanalverken.												
<i>Inkomster</i>	1.35	1.40	1.42	1.47	1.70	1.64	1.85	1.90	1.70	1.47	1.51	1.79
<i>Driftskostnader:</i>												
1.	0.59	0.59	0.61	0.59	0.69	0.68	0.65	0.61	0.62	0.52	0.52	0.58
2.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	0.30	0.31	0.33	0.33	0.37	0.40	0.40	0.36	0.36	0.37	0.36	0.37
4.	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02
5.	0.02	0.03	0.04	0.01	0.03	0.02	0.02	0.02	0.04	0.01	0.02	0.01
6.	0.06	0.06	0.06	0.20	0.21	0.22	0.23	0.24	0.24	0.25	0.26	0.27
Summa driftskostnader	0.98	1.00	1.05	1.14	1.31	1.33	1.31	1.25	1.28	1.17	1.18	1.25
<i>Överskott</i>	0.37	0.40	0.37	0.33	0.39	0.31	0.54	0.65	0.42	0.30	0.33	0.54
Fastighetsförvaltningen.												
<i>Inkomster</i>	0.47	0.51	0.50	0.48	0.51	¹ 1.28	0.66	0.68	0.69	0.60	0.64	0.70
<i>Driftskostnader:</i>												
1.	0.16	0.21	0.19	0.17	0.22	0.20	0.21	0.16	0.17	0.11	0.14	0.19
2.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	0.12	0.13	0.12	0.11	0.12	0.14	0.11	0.08	0.07	0.07	0.07	0.07
4.	0.12	0.10	0.10	0.03	0.05	0.05	0.03	0.03	0.04	0.04	0.03	0.04
5.	0.004	0.01	0.03	0.01	0.01	0.04	0.03	0.02	0.03	0.02	0.03	0.003
6.	0.01	0.01	0.01	0.08	0.08	0.08	0.09	0.11	0.10	0.11	0.11	0.10
Summa driftskostnader	0.41	0.46	0.45	0.40	0.48	0.51	0.47	0.40	0.41	0.35	0.38	0.40
<i>Överskott</i>	0.06	0.05	0.05	0.08	0.03	¹ 0.77	0.19	0.28	0.28	0.25	0.26	0.30

1. Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt, inkl. bränslekostnader för ångkraftstationen i Västerås.
2. Kostnader för från främmande kraftverk på grund av vattenbrist inköpt kraft.
3. Administrations- och pensionskostnader.
4. Utskylder.
5. Extra avskrivningar och diverse kostnader.
6. Avsättning till förnyelsefonden.

¹ Här ingår vinst vid försäljning av vattenfall i Lagan med 671,959 kronor.

Tabell 15. Domänverket.

(Milj. kr.)

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
<i>Inkomster:</i>												
Skogsdomänerna:												
Skogsförsäljningsmedel	26.32	23.47	25.94	29.34	34.69	34.35	36.88	34.45	23.95	23.80	30.92	33.84
Arrenden och hyror	1.03	1.12	1.14	1.18	1.22	1.23	1.26	1.31	1.33	1.32	1.27	1.27
Diverse inkomster	0.83	1.00	0.77	1.07	1.32	1.17	1.18	1.31	1.36	1.39	1.19	1.00
Summa skogsdomäner	28.18	25.59	27.85	31.59	37.23	36.75	39.32	37.07	26.64	26.51	33.38	36.11
Jordbruksdomänerna	2.57	2.57	2.62	2.72	2.81	2.71	2.79	2.75	2.66	2.69	2.52	2.54
Riksstatsanslag och andra ersättningar	1.31	1.28	0.94	0.61	0.61	0.59	0.52	0.53	1.27	1.25	1.34	0.63
Ersatt av förnyelsefonden (netto)	—	0.63	0.68	0.48	—	—	—	—	0.74	2.67	0.11	—
Summa inkomster	32.06	30.07	32.09	35.40	40.65	40.05	42.63	40.35	31.31	33.12	37.35	39.28
<i>Driftskostnader:</i>												
Administration	9.20	9.24	9.06	9.02	8.82	9.01	9.10	8.94	8.66	8.49	8.31	7.09
Skogsdomänerna:												
Avverkningskostnader	4.61	6.58	6.88	7.71	7.38	6.71	7.86	8.94	9.04	8.71	10.13	13.33
Övriga kostnader	6.95	7.53	7.92	7.71	7.24	7.38	7.78	7.90	8.81	8.03	7.89	6.69
Jordbruksdomänerna	1.02	1.02	1.13	1.13	1.16	1.12	0.92	0.79	0.89	0.91	0.91	0.92
Avsatt till förnyelsefonden * (netto)	0.29	—	—	—	1.88	2.86	3.77	2.17	—	—	—	0.34
Summa driftskostnader	22.07	24.37	24.99	25.57	25.98	27.08	29.38	28.74	27.40	26.14	27.24	28.37
Överskott	9.99	5.70	7.10	9.83	14.67	12.97	13.25	11.61	3.91	6.98	10.11	10.91
Medelpris pr kbm för å rot sålt virke i kr.	5: 82	4: 44	4: 48	5: 23	6: 68	5: 75	6: —	4: 78	3: 22	3: 31	3: 91	4: 69
Virkesuttag i milj. kbm.	3.92	3.87	4.66	4.54	4.38	4.88	5.18	5.36	5.10	4.97	5.78	5.88
*Grund för avsättning till förnyelsefonden	1 6 %	2 6 %	2 6 %	2 6 %	3 40 %	3 50 %	3 50 %	3 40 %	3 35 %	3 10 %	3 40 %	3 50 %

¹ På skogarnas bruttointkomster.

² På rotvärdet av avverkat virke.

³ På överavverkningsens värde.

Anmärkningar till tabellerna.

Tabell 2 a. I handelsstatistiken återfinnas icke erforderliga uppgifter rörande underlaget för gummiringsskatten, enär införseln av å automobiler monterade gummiringar icke redovisas. Av denna anledning hava införselkvantiteterna beräknats med ledning av den debiterade skatten.

Skatt å bensin har utgått under tiden:

$\frac{1}{6}$ 1924— $\frac{3}{6}$ 1927	med	5 öre	pr liter
$\frac{4}{6}$ 1927— $\frac{3}{6}$ 1931	»	6 »	» »
$\frac{4}{6}$ 1931— $\frac{30}{4}$ 1932	»	8 »	» »
$\frac{1}{5}$ 1932 tillsvidare	»	10 »	» »

Skatt å ytterdäck till automobiler och motorcyklar har utgått under tiden:

$\frac{1}{1}$ 1923— $\frac{3}{6}$ 1927	med	1: 50 kr.	pr kg
$\frac{4}{6}$ 1927— $\frac{30}{4}$ 1932	»	2: —	» »
$\frac{1}{5}$ 1932 tillsvidare	»	3: 50	» »

Tabell 2 b. Den automobilgummiringsskatt, som icke uppbäres genom tullverket, utgöres av sådan skatt, som utgår för inom landet (i Gislaved och Trälleborg) tillverkade automobilgummiringar. Ifrågavarande skatt uppbäres genom vederbörande länsstyrelser.

Från de inhemska tillverkarna av automobilgummiringar hava erhållits de i tabellen upptagna uppgifterna angående skattebelagda kvantiteter gummiringar under åren 1923—1935. Siffrorna för år 1935 hava av tillverkarna beräknats.

Den bensinskatt, som icke uppbäres genom tullverket, utgöres av den skatt, som utgår för inom landet (i Nynäshamn) ur importerad råolja framställd bensin. Denna skatt uppbäres genom kontrollstyrelsen. Bensintillverkningen påbörjades år 1929.

Från kontrollstyrelsen hava inhämtats de i tabellen införda siffrorna rörande omfattningen av den inhemska bensintillverkningen under kalenderåren 1929—1935 samt de skattebelopp, som debiterats för samma tillverkning.

Vid beräkningarna av automobilgummiringsskatt och bensinskatt har hänsyn icke tagits till restitutioner.

Tabell 3. Uppgifterna angående influten fordonsskatt för kalenderåren 1924—1927 samt budgetåret 1927/1928 hava hämtats ur Kungl. Maj:ts proposition nr 174: 1932. Uppgifterna för budgetåren 1928/1929—1934/1935 hava erhållits från riksräkenskapsverket.

I antalet motorfordon ingå icke släpvagnar. Antalet släpvagnar utgjorde vid slutet av åren 1932—1934 respektive 2,134, 5,087 och 5,980.

De huvudsakliga förändringar, som under åren 1923—1935 ägt rum i fråga om fordonsskatten, framgå av följande tablå.

Fordonsslag	Skattesatser under åren		
	1923—1927	1928—1932	1933 o. f.
	skatt för helt kalenderår		
<i>Motocyklar:</i>			
lättvikts-, pr st.	—	10 kr.	15 kr.
andra:			
utan bivagn * *	15 kr.	15 kr.	20 kr.
med bivagn * *	25 kr.	25 kr.	30 kr.
<i>Automobiler:</i>			
med ringar av mjuk kautschuk (personautomobiler, personomni- bussar och lastautomobiler)	8 kr. för varje på- börjat tal av 100 kg av automobilens egen vikt (skatte- vikt)	10 kr. för varje på- börjat tal av 100 kg av automobilens tjänstevikt, min- skad med 400 kg, dock minst 75 kr.	14 kr. för varje på- börjat tal av 100 kg av automobilens tjänstevikt, min- skad med 600 kg, dock minst 60 kr.

Från och med år 1933 utgår fordonsskatt även för släpvagnar till automobiler med respektive 30, 60 och 100 kronor, beroende på den maximilast, för vilken släpvagnen är inrättad.

Uppgifter rörande den influtna fordonsskattens fördelning på budgetår under hela den avsedda tidsperioden hava icke kunnat erhållas, enär inkomsterna av ifrågavarande medel före den 1 juli 1927 redovisades per kalenderår. Då emellertid den huvudsakliga uppbörden av berörda skattemedel äger rum på särskilt fastställd tid (under februari månad varje år) torde de i tabellen anförda siffrorna få anses kommensurabla. Beträffande inkomstsiffran för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1927 torde dock böra anmärkas, att densamma — oaktat den omfattar den väsentliga delen av uppbörden år 1927 — icke är fullt jämförlig med övriga inkomstsiffror, eftersom den avser allenast ett halvt års uppbörd.

Det är synnerligen vanskligt att utan närmare kännedom om fordonsbeståndets fördelning med avseende å tjänsteviktsklasser företaga en beräkning av inkomsterna av fordonsskatten under förutsättning av att skatt under hela den behandlade perioden utgått *dels* efter nuvarande, *dels* efter de under budgetåret 1923/24 gällande skattesatserna. Emellertid finnas i Kungl. Maj:ts propositioner nr 173: 1927, sid. 42—43, och nr 174: 1932, sid. 92—93, publicerade uppgifter rörande fordonsbeståndets skattevikts- respektive tjänsteviktsgruppering den 1 januari 1927 och den 30 september 1931. På grundval av detta utredningsmaterial samt med hänsynstagande till å ena sidan den faktiska skatteintäkten under vart och ett av åren under den undersökta tidsperioden, å andra sidan motorfordonsbeståndets fördelning på olika fordonsslag och de förskjutningar i vikthänseende, som enligt gjorda undersökningar ägt rum i fråga om de olika motorfordonskategorierna, hava approximativa beräkningar av skatteintäkterna under angivna förutsättningar utförts.

Generalstabens motorfordonsregister utvisar fordonsbeståndets fördelning på olika slag av fordon. Registret anger dock icke antalet lättviktsmotorcyklar (motorcyklar av högst 75 kilograms tjänstevikt). Enär före ingången av år 1928 ifrågavarande slag av fordon icke voro registreringspliktiga, saknas för de föregående åren helt uppgifter rörande antalet sådana fordon. Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 174: 1932, sid. 26, utgjorde antalet lätt-

viktsmotorcyklar den 30 september 1931 7,100. Skatten å dessa motorcyklar torde därför få anses vara av mindre betydelse för förevarande beräkningar; antalet för vart och ett av åren under den tidsperiod, som varit föremål för undersökning, har antagits utgöra 7,000.

För släpvagn till automobiler infördes registrerings- och skatteplikt först från och med ingången av år 1933. De undersökningar, som föregingo införandet av skatt å dessa fordon, visade att antalet släpvnagar tidigare varit relativt obetydligt. År 1933 utgjorde antalet släpvnagar 2,134 och därå belöpande skatt i runt tal 163,000 kronor. Enär av anförda skäl antalet under tidigare år i bruk varande släpvnagar icke kan bedömas, hava vid beräkningarna hänsyn icke tagits till den skatt, som vid tillämpning av nu gällande skattesatser skulle hava influtit för det före nyss angivna tid eventuellt förefintliga släpvnagsbeståndet.

Tabell 4. Beräkningarna av tullinkomsterna vid tillämpning av nu gällande tullsatser respektive av de tullsatser, som gällde budgetåret 1923/1924 hava skett icke endast — såsom i övriga jämförliga fall — utan hänsynstagande till de förändringar i importen, som eventuellt skulle ha blivit följden av att andra tullsatser än de varje år faktiskt gällande tillämpats, utan även utan hänsynstagande till verkningarna av nu gällande importrestriktioner. I sistnämnda avseende må särskilt framhållas, att tullsatserna för spannmål, mjöl och socker under hela tiden varit i stort sett oförändrade, men att importkvantiteterna av dessa varor givetvis hade undergått en betydande reduktion, därest nuvarande importreglering tidigare tillämpats.

Beträffande de i sammanställningen anförda uppgifterna om debiterad tull för budgetåret 1923/1924 samt kalenderåren 1923 och 1924 är att märka, att från de i verkligheten debiterade tullbeloppen avdrag verkställts för under sagda år debiterade tullar å tobak och tobaksvaror.

Vid beräkningarna av de tullinkomster, som skulle hava influtit, om nu gällande respektive under budgetåret 1923/1924 gällande tullsatser tillämpats under hela perioden, har hänsyn i främsta rummet tagits till förändringar av tullsatserna för sådana varuposter, som givit en årlig tullinkomst av lägst 100,000 kronor. I regel hava emellertid omräkningar vidtagits även för poster, som givit lägre årlig tullinkomst, men för vilka tullsatserna undergått mera betydande förändringar. Där i övrigt förändringar i tullsatsen för eller i tulltaxeringen av vissa varor ägt rum, hava de varit av så underordnad betydelse för de nu utförda beräkningarna, att de kunnat lämnas utan avseende.

Tabell 5 och 6. Apelsiner och torkad frukt voro 1923/1924 tullbelagda med 25 respektive 50 öre per kilogram men äro nu tullfria.

Tullsatsen för kaffe var 1923/1924 50 öre per kilogram mot 30 öre under tiden $\frac{1}{2}$ 1929— $\frac{1}{2}$ 1932.

Tabell 7—9. Beräkningarna hava grundats på den verkliga omsättningen i kvantitet och värde för respektive varuslag.

Den i tabell 7 införda summan utgör icke exakt det belopp, som erhållits i inkomst från tobaksmonopolet, emedan en mindre post, nämligen gottgörelse för inköpt svensk tobak, frändragits. Denna gottgörelse har under den behandlade perioden utgjort lägst 349,000 kronor och högst 629,000 kronor.

Tabell 10. Skattesatser vid *omsättningsskatt* budgetåret 1923/1924: 50 procent å inköpsvärdet (dock vid inköp av renat egentligt brännvin med högst 40 procents alkoholhalt och av sprit i buteljerat skick efter det pris, drycken skulle betingat vid inköp å fat). Ingen omsättningsskatt å spritdrycker eller sprit för tekniska ändamål.

Nu gällande skattesatser vid omsättningsskatt: Grundavgift 1.60 kr. för liter (tekniska ändamål 1.40 kr.). Procentuell avgift 60 procent å inköpsvärdet i buteljerat skick (tekniska ändamål 0 procent).

Då under periodens första del inhemsk vintillverkning ej förekom, har hänsyn ej tagits till omsättningsskatten å inhemskt vin.

Skattesatser vid *utskänkningsskatt*: Renat egentligt brännvin med högst 40 procents alkoholhalt 0 procent, övrigt egentligt brännvin 2 kronor och övriga spritdrycker 4 kronor för liter.

Skattesatser vid *maltskatt* budgetåret 1923/1924: Vid ingången av budgetåret 1923/1924 voro skattesatserna respektive 17 öre, 20 öre och 23 öre för kilogram malt. Under tiden $\frac{16}{8}$ — $\frac{30}{9}$ 1923 utgick en särskild maltskatt med 48 öre för kilogram. Från och med den $\frac{1}{10}$ 1923 utgjorde skattesatserna 65 öre, 70 öre och 75 öre. Därest skatten under budgetåret influtit efter enbart sistnämnda skattesatser, kan skatten beräknas hava uppgått till 14.90 milj. kronor.

Nu gällande beskattning av malt: Skattesatserna höjdes från och med den $\frac{1}{3}$ 1932 till respektive 85 öre, 90 öre och 95 öre för kilogram malt och från och med den $\frac{14}{2}$ 1933 ytterligare till 125 öre, 135 öre och 145 öre. Dessa höjningar invercade på grund av anståndsförhållandena endast i mindre mån på skatteinkomsten under det budgetår, varunder skattehöjningen inträdde.

Tabell 12. Den minskning av överskottet, som inträdde från år 1923 till år 1925, berodde uteslutande på de nedsättningar, som under åren 1923 och 1924 vidtogos dels av vissa viktigare abonnemangstaxor, dels av vissa samtals- och telegramavgifter. Vid tidpunkten för deras vidtagande motsvarade dessa taxenedsättningar ett belopp av i runt tal 9,000,000 kronor. Under åren 1925—1927 företogs inga ytterligare taxenedsättningar, men från slutet av år 1928 ha praktiskt taget varje år vidtagits mindre taxejämknings på olika punkter, eller ha abonnenterna beretts ökade förmåner, exempelvis genom utvidgad nattjänst på telegrafverkets bekostnad, utvidgningar av frikretsar, lindrigare villkor för inrättandet av nya växelstationer o. s. v. De under åren 1928—1934 genomförda direkta taxesänkningarna representerade vid tidpunkten för deras vidtagande ett sammanlagt belopp av över 6,000,000 kronor, vartill torde få läggas en eller annan miljon för beviljade andra förmåner än direkt nedsatta taxor.

Tabell 13. Taxeutvecklingen. Persontrafik: År 1924 infördes successivt tur- och returbiljetter i omkring 1,250 stationsrelationer. Nedsättningen utgjorde härvid i regel 33 procent och sträckte sig icke högre än till 70 kilometer. Vid oförändrad trafik beräknades kalkylationsvis en inkomstminskning på 1.6 milj. kronor. En senare specialundersökning gav vid handen, att för vissa mera betydelsefulla stationskombinationer resornas antal stigit i sådan grad, att en ökning av bruttoinkomsten här uppnåts.

Fr. o. m. den 1 april 1925 genomfördes en utvidgning av tur- och returbiljetternas giltighetsområde till att gälla avstånd upp till omkring 360 kilometer samt till att omfatta alla stationsrelationer. Samtidigt sänktes avgifterna för snälltåg och sovplatser.

Under år 1927 sänktes priset å 3:e klass såväl enkla som tur- och retur-biljetter i ett mycket stort antal stationsrelationer till nivå med eller — oftast — under motsvarande bil- eller busspris. Vidare inrättades vissa s. k. söndagstur- och returbiljetter till pris som för enkel biljett. På den så inslagna vägen har man fortsatt under de följande åren. Antalet stationsrelationer, i vilka biljettprisen sänkts, ha successivt utökats.

År 1932 bemyndigades trafikinspektörerna medgiva särskilda nedsättningar för grupper om minst 10 personer, när busskonkurrens eller annan särskild omständighet så påkallade. Samma år infördes de s. k. rabattkorten, vilka åsattes ett pris av 200 kronor; de gälla för ett år och berättiga till en nedsättning på 50 procent i 2:a och 3:e klass. Under år 1934 infördes dylika rabattkort för 1:a klass till ett pris av 400 kronor.

Med giltighet fr. o. m. den 1 maj 1933 infördes ny zontariff, avsedd att motverka bilkonkurrensen. Den nya tariffen medförde en nedsättning för enkla biljetter på upp till 24 procent (under 30 kilometer) och för tur- och returbiljetter på upp till 20 procent (under 10 kilometer). Sistnämnda biljettslag försäljas upp till 496 kilometer. Vid oförändrad trafik beräknades den nya zontariffen medföra en kalkylatorisk årlig inkomstminskning på 3 milj. kronor.

Under en följd av år ha dessutom nedsättningar under den allmänna taxan tillämpats för skolungdom, scouter, sjuksköterskor, tidningsmän, sällskapsresande o. d. Mera allmänt gällande biljettprisnedsättningar, som också tillämpats under en följd av år, äro s. k. för- resp. eftersäsongresor med biljettpris för fram- och återresa som för enkel biljett samt s. k. rundresor inom Sverige medförande 33 procents nedsättning upp till 300 kilometer och därefter successivt minskad rabatt.

Posttrafik: Nya grunder för beräkning av de avgifter, postverket har att erlägga, fastställdes att gälla fr. o. m. den 1 oktober 1927. Dessa nya grunder torde ha betytt en årlig inkomstökning på närmare 1 milj. kronor.

Från år 1929 upptages bland posttrafikinkomster jämväl ersättningen för skötsel av poststationer, vilken tidigare redovisats såsom avdrag från trafikavdelningens utgifter. Ersättningsbeloppet utgör i runt tal 0.5 milj. kronor.

Godstrafik: Vid ingången av år 1923 hade man ännu icke kommit ur den genom provisoriska tilläggsavgifter till godstarifferna karakteriserade krigs- och efterkrigsperioden. Redan under åren 1920—1922 hade dock sänkningar av de procentuella tilläggen gjorts.

I augusti 1923 företogs en betydande sänkning av det provisoriska tillägget för samtliga godstariffer med undantag av de lägsta vagnslasttarifferna. Samtidigt åstadkoms fraktlindring genom tillämpning av lägre tariff för en del varuslag såsom hö, halm, spannmål, fodervaror, järn och stål m. m. Den sålunda genomförda sänkningen beräknades medföra en kalkylatorisk årlig inkomstminskning på 8 milj. kronor, varav 1.3 milj. kronor för de särskilda varuslagen och 6.7 milj. kronor för minskade procentuella tillägg på tarifferna.

En ny pakettaxa infördes att gälla såväl i statens järnvägars lokala trafik som i samtrafik från den 1 januari 1925. Denna innebar en betydlig sänkning å medellånga avstånd, en proportionsvis mindre sänkning å längre avstånd men ingen sänkning utan t. o. m. i vissa fall någon höjning på kortare avstånd (intill 200 kilometer).

Från den 1 augusti 1927 infördes väsentliga tariffsänkningar för stycke-

godset på korta avstånd med hänsyn till automobiltrafikens allt mer ökade omfattning. Nedsättningarna beräknades motsvara en inkomstminskning på 1.3 milj. kronor pr år, därest ingen trafik återvunnes. För den högsta tariffen, tar. 1, inträdde omedelbart en stark trafikökning och för tarifferna 2 och 3 uppnåddes vad man närmast avsåg, att trafikavledningen hejdades.

Under de därpå följande åren infördes, i avvaktan på den nya godstaxan, en del provisoriska taxelättnader. Bl. a. fastställdes från den 1 maj 1928 tarifferna 4 och 5 som högsta tariff för 5-tons respektive 10-tons vagnslaster.

Med den nya godstaxan, som trädde i kraft den 1 oktober 1930, borttogos de provisoriska tilläggsavgifterna, som med vissa smärre ändringar tillämpats alltsedan 1 augusti 1923. Den nya taxan innebar väsentliga avgifts-sänkningar för allt gods. Reduktionerna beräknades representera sammanlagt 13.5 milj. kronor. Med hänsyn till dels vissa fraktnedsättningar, som beräknades bortfalla, och dels motsedd trafikökning, beräknades nettoinkomstminskningen belöpa sig till 10.0 milj. kronor.

Från 1 maj 1931 genomfördes en del viktiga ändringar i godstaxan. För 2.5 tons sändningar, med undantag för mjölk och grädde samt explosiva varor, infördes en enda tariff, tar. 3, som samtidigt avsevärt sänktes. Vidare sänktes de högsta 5-tons tarifferna, tar. 4, 5 och 6, på avstånd upp till 400 respektive 300 och 200 kilometer. Sänkningarna beräknades sammanlagt medföra en kalkylatorisk inkomstminskning på 1 milj. kronor.

Senast har med giltighet från 1 januari 1934 en del viktiga ändringar i godstaxan genomförts. Sålunda har varuslagsindelningen upphävt för styc-kegodset och endast två tariffer fastställts för sändningar under resp. över 500 kg. Samtidigt ha de högre vagnslasttarifferna sänkts och vissa mindre ändringar i tarifferingen för ilgods företagits. Dessa taxeändringar ha beräknats medföra en kalkylatorisk inkomstminskning på sammanlagt 3.0 milj. kronor.

Under en följd av år ha dessutom individuella fraktnedsättningar beviljats i mycket stor utsträckning. I regel ha dessa beslutats av järnvägsstyrelsen, men under senare år har dessutom linjebefälet bemyndigats medgiva dylika nedsättningar för mötande av bilkonkurrensen.

Genom den fr. o. m. 1929 införda detaljerade statistiska redovisningen av vagnslastgodset har man erhållit uppgifter på de transporter av sådant gods, som utföras mot nedsatta frakter. Omfattningen har varit följande:

Å r	Tusen ton		Procentuell fördelning	
	Ordinarie tar. 1—14	Nedsatta tar. 1—14	Ordinarie tar. 1—14	Nedsatta tar. 1—14
1929.....	6,490	3,594	64	36
1930.....	5,601	3,509	61	39
1931.....	5,272	2,591	67	33
1932.....	4,040	2,698	60	40
1933.....	4,101	3,169	56	44
1934.....	4,831	3,917	55	45

Andelen av den mot fraktnedsättning transporterade mängden vagnslast-gods har, som synes, varit i oavbrutet stigande under de sista sex åren. Ett undantag utgör år 1931, då den allmänna taxesänkningen eliminerade en del individuella nedsättningar.

Banlängden. Det erbjuder vissa svårigheter att utföra erforderlig korrek-tion av inkomsterna med hänsyn till förändringar i banlängden. Statens järnvägars trafikerade väglängd, inräknat ångfärjesträckor, utgjorde för år

1923 i medeltal 5,709 kilometer. Under följande år t. o. m. 1934 ha med bannätet inkorporerats enskilda järnvägar till en sammanlagd längd av 1,054 kilometer, varav Ostkustbanesystemet, 446 kilometer, är den mest betydande. Genom nybyggnader — inlandsbanan och sidolinjer till densamma — har nätet utökats med 817 kilometer. Häri är inräknad linjen Vilhelmina—Storuman, som öppnades den 15 november 1923. Under samma tid ha 54 kilometer banlängd nedlagts eller av annan orsak uteslutits ur banlängdsräkningen.

Tabell 14. Vad *kraftverken* beträffar hava under tidsperioden 1923—1934 kraftprisen successivt sänkts för ett stort antal abonnenter. Samtidigt har emellertid kraftuttagningen ökats både hos äldre abonnenter och genom nyanslutning, varför kraftinkomsterna i allmänhet ökats år för år. Ett undantag utgör år 1931, som uppvisar samma energiinkomster som år 1930, under det att de totala inkomsterna vid kraftverken under år 1931 nedgingo med 292,000 kr. gentemot år 1930. Detta förklaras därav, att skatterestitutioner under år 1930 inflöto med 285,000 kr. högre belopp än under år 1931. Under åren 1933 och 1934 hava såväl inkomster som utgifter varit högre än normalt, beroende på den under senare delen av år 1933 och förra delen av år 1934 rådande vattenbristen. Driftöverskottet har emellertid varit ungefär normalt även dessa båda år.

Flera av vattenfallsstyrelsens större kraftavtal äro avslutade före år 1915 och avse en kontraktstid av 20 till 40 år. Dessa avtal ha i allmänhet icke påverkats av taxeändringarna.

Genomförandet av taxeändringarna har icke varit koncentrerat till en så kort tid och ändringarna hava icke samtidigt berört så stor del av energikonsumtionen, att verkningarna av dessa ändringar på ett markerat sätt återspeglas i totalinkomsternas variationer. Andra omständigheter, såsom vattentillgång, konjunkturläge och nya kraftobjekt, exempelvis de elektrifierade järnvägarna, hava påverkat inkomsterna i högre grad än taxeändringarna.

Om de för tio år sedan gällande kraftprisen tillämpades nu, men kraftavsättningen trots detta vore den nuvarande skulle, enligt en inom vattenfallsverket utförd uppskattning, det nuvarande driftöverskottet sannolikt vara minst 3 milj. kronor högre pr år än nu. Att detta i så måtto är en maximsiffra, som högre taxor skulle betytt lägre konsumtion, är emellertid givet.

Avgifterna till *Trollhätte kanal* hava under hela ifrågavarande tidsperiod reglerats av 1921 års grundtaxa. Under åren 1923—1926 har 25 procents förhöjning och för tiden därefter 20 procents förhöjning av avgifterna varit av Kungl. Maj:t medgiven. Undantag har dock gjorts för stenkol, koks och briketter. Vattenfallsstyrelsen har medgivit vissa speciella nedsättningar. Från år 1933 har konjunkturtillägget varit helt borttaget beträffande de s. k. fartygsavgifterna för smärre fartyg och för de högre tariffierade varorna samt nedsatt till 10 procent för övriga varor.

För *Södertälje kanal* har från och med år 1923 till augusti 1932 utgått 70 procents förhöjning å avgifterna enligt grundtaxan av år 1923. Den 1 september 1932 trädde ny taxa i kraft med avgifter, varå ej konjunkturtillägg utgår. De nya avgifterna ge dock i stort sett samma ekonomiska resultat som de tidigare tillämpade.

Bilaga E.

P. M.

**angående stegringen av statens utgifter under budgetåren
1925/1926—1934/1935.**

I 1933 års statsverksproposition (Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor, punkt 2, bilaga sid. 35—41) framlades en utredning rörande utvecklingen av statens verkliga utgifter under budgetåren 1923/1924—1931/1932. I en särskild tablå upptogs härvid de nettoutgifter för civila ändamål, vilka främst föranlett utgiftsökningen under den angivna tidsperioden. Vid nämnda utredning berördes jämväl de utgifter för kapitalökning, som voro av mera konstant natur och helt bestredos av andra inkomster än låne-medel. På anförda skäl ansågos emellertid ifrågavarande utgiftssiffror vara föga belysande, varför de ej medtogos i tablå.

När det nu gäller att lämna en redogörelse för utgiftsutvecklingen under budgetåren 1925/1926—1934/1935, har det icke varit möjligt att bortse från utgifterna för kapitalökning, såvitt angår vissa anslag för motverkande av arbetslösheten, som för budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 varit anvisade å fonden för förslag till statsverket. Under sådana förhållanden torde vara lämpligt att i förevarande sammanhang medtaga jämväl en del av de kapitalökningsutgifter, vilka utgått av andra inkomster än lånemedel.

Utvecklingen av *de verkliga utgifterna* under budgetåren 1925/1926—1934/1935 belyses av omstående tabell, i vilken för jämförelses skull intagits även riksstatssiffrorna för budgetåret 1935/1936, dock med tillägg för ett av arbetslöshetskommissionen begärt tilläggsanslag för arbetslöshetens bekämpande. Utgifter att direkt utgå av automobilskattemedel hava — på sätt numera tillämpas — i tabellen även för tidigare budgetår upptagits med belopp svarande mot de under respektive år influtna inkomstmedlen.

Såsom av tabellen framgår, hava de verkliga utgifterna under tiden 1925/1926—1934/1935 sammanlagt stigit från 662.25 miljoner kronor under periodens första budgetår till 815.23 miljoner kronor under det sista budgetåret. Ökningen är alltså tillhoppa 152.98 miljoner kronor. Denna siffra är emellertid missvisande på grund av den redan berörda överflyttningen till lånebudgeten under periodens båda sista år av den huvudsakliga delen av utgifterna på grund av arbetslösheten.

Kostnaderna för försvarsväsendet, inklusive pensioner, hava — väsentligen på grund av 1925 års försvarsreform — under tioårsperioden nedgått, sammanlagt med 31.35 miljoner kronor. Att för budgetåren 1929/1930 och 1934/1935 redovisas stegring sammanhänger huvudsakligen med ojämn belastning på vissa reservationsanslag. Utgiftsminskningen för försvarsväsendet såsom helhet har emellertid motverkats därav, att kostnaderna för det militära pensionsväsendet trots minskade dyrtidstilläggsutgifter under perioden stigit, från 14.52 miljoner kronor till 18.10 miljoner kronor.

Statsutgifternas stegring 1925/1926—1934/1935.

Verkliga utgifter budgetåren 1925/1926—1935/1936.

Miljoner kronor.

Budget- år	Utgifter för försvarsväsendet (inkl. pensioner)		Övriga utgifter utom räntor å statsskulden m. m.		Räntor å stats- skulden m. m.		Summa verkliga utgifter	
	Netto- utgift	Ökning (+) minsk- ning (-)	Netto- utgift	Ökning (+) minsk- ning (-)	Netto- utgift	Ökning (+) minsk- ning (-)	Netto- utgift	Ökning (+) minsk- ning (-)
1925/26	171.13	+ 0.69	410.05	+ 24.87	81.07	+ 3.78	662.25	+ 29.34
1926/27	164.36	- 6.77	415.57	+ 5.52	83.37	+ 2.30	663.30	+ 1.05
1927/28	159.56	- 4.80	417.27	+ 1.70	87.07	+ 3.70	663.90	+ 0.60
1928/29	150.03	- 9.53	438.15	+ 20.88	86.63	- 0.44	674.81	+ 10.91
1929/30	154.93	+ 4.90	461.17	+ 23.02	86.00	- 0.63	702.10	+ 27.29
1930/31	146.42	- 8.51	504.82	+ 43.65	82.44	- 3.56	733.68	+ 31.58
1931/32	142.62	- 3.80	541.90	+ 37.08	81.26	- 1.18	765.78	+ 32.10
1932/33	142.12	- 0.50	570.68	+ 28.78	91.65	+ 10.39	804.45	+ 38.67
1933/34	135.87	- 6.25	537.71	- 32.97	99.29	+ 7.64	772.87	- 31.58
1934/35	139.78	+ 3.91	577.57	+ 39.86	97.88	- 1.41	815.23	+ 42.36
1935/36 (beräknat)	139.86	+ 0.08	640.57	+ 63.00	97.87	- 0.01	878.30	+ 63.07

De verkliga utgifterna utom kostnaderna för försvarsväsendet hava under tioårsperioden ökats från 491.12 miljoner kronor till 675.45 miljoner kronor eller med 184.33 miljoner kronor. Även inom denna utgiftsgrupp förekommer nedgång av vissa kostnader, dock väsentligen — bortsett från arbetslöshetsanslagen — å engångsanslag samt dyrtidstilläggsanslag. De s. k. allmänna anslagen för dyrtidstillägg till befattningshavare i statens tjänst (utom under IV huvudtiteln) samt motsvarande anslag för lärare vid vissa statsunderstödda anstalter ävensom dyrtidstilläggsanslagen under det civila pensionsväsendet utvisa en sammanlagd utgiftsminskning mellan budgetåren 1925/1926 och 1934/1935 av 16.49 miljoner kronor. Att märka är emellertid att beträffande vissa, dock relativt få, tjänstemannagrupper dyrtidstilläggen nedgått på grund av löneregleringar, som i stället medfört höjning av grundlönerna. Huvudorsaken till att för budgetåret 1933/1934 redovisats minskning i stället för — som normalt — ökning, är den ändrade behandlingen av arbetslöshetsanslagen. Åtskilliga andra anslag hava emellertid under budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 till följd av tillfälliga besparingsåtgärder eller budgettekniska omläggningar utgått med väsentligt lägre belopp än eljest skulle hava blivit fallet.

På sätt konstaterades vid den för 1933 års statsverksproposition gjorda utredningen, hänför sig den väsentliga delen av utgiftsökningen för civila ändamål till ett fåtal anslag eller grupper av närstående anslag. Den största ökningen har inträtt å V huvudtiteln, varvid emellertid i denna huvudtitel inräknats vissa utgifter för arbetslöshetens bekämpande, vilka avförts å oförutsedda utgifter. Stegringen å V huvudtiteln under den nu ifrågakvarande tioårsperioden uppgår till 63.87 miljoner kronor, vilket belopp skulle hava väsentligt höjts, därest ej överflyttningen till kapitalökningsbudgeten av vissa arbetslöshetsanslag ägt rum. Vid den föregående utredningen utvisade jämväl VIII huvudtiteln avsevärd stegring. Denna har emellertid nu starkt reducerats, delvis dock på grund av omläggning under budgetåret 1934/1935 av utbetal-

ningen av vissa bidrag till skolväsendet m. m. I stället har IX huvudtiteln nu stigit så mycket kraftigare. Inom tioårsperioden har ökningen uppgått till 41.96 miljoner kronor, varav större delen faller på de med särskilda inkomstmedel under det sistförflutna budgetåret finansierade anslagen för jordbrukets stödjande. Stark stegring företer även VI huvudtiteln, med 52.40 miljoner kronor. Denna ökning är emellertid nästan uteslutande att hänföra till de — i efter hand vidgad omfattning — med automobilskattemedel bestridda utgiftsanslagen. Endast XI huvudtiteln utvisar nämnvärd inkomstminskning, beroende på under budgetåret 1933/1934 först genomförd och därefter vidhållen begränsning av fonderingen för pensioneringsändamål.

I en härvid fogad tablå har gjorts en sammanställning av nettoutgifterna å de anslag eller grupper av anslag för civila ändamål, som varit av den största betydelsen för utgiftsökningen under tidsperioden 1925/1926—1934/1935. För jämförelses skull hava även medtagits motsvarande anslag i riksstaten för budgetåret 1935/1936. Vissa viktigare anslag och anslagsgrupper, som ingingo i 1933 års utredning, hava nu jämväl medtagits, även om de — delvis på grund av tillfälliga åtgärder under senaste budgetåret — visa nedgång för perioden i sin helhet. Avlöningsanslag hava i allmänhet ej intagits i tablå.

Till grund för uppställningen har lagts budgetredovisningen för 1934/1935. För de tidigare åren hava därefter motsvarande anslag fått utväljas. I några fall hava för vinnande av jämförbarhet medtagits utgifter, som icke äga direkt motsvarighet i anslag under verkliga utgifter för budgetåret 1934/1935. Den i tablå användade nomenklaturen hänför sig till riksstaten för budgetåret 1934/1935, där anslag varit uppfört i sagda riksstat, men eljest till det senaste året, för vilket anslag för respektive ändamål anvisats.

Av tablå framgår, att summan av de däri intagna anslagen och anslagsgrupperna under budgetåret 1925/1926 uppgick till 279.86 miljoner kronor, medan motsvarande belopp för budgetåret 1934/1935 stigit till 450.38 miljoner kronor. Ökningen utgör alltså 170.52 miljoner kronor eller ej långt ifrån den stegring, som ovan framräknats för samtliga utgifter för civila ändamål.

Vad beträffar *utgifterna för kapitalökning*, torde i fråga om de utgifter, som täckas med *skatte medel*, allenast böra i tablå medtagas de utgiftsgrupper, som i sin helhet bestritts med dylika inkomster. De mera förlöpande rubriker, som med denna begränsning införas i tablå, bliva statsverkets fond av rusdrycksmedel, fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 samt avbetalning av statsskulden. För budgetåret 1932/1933 tillkommer statsverkets kassafond.

Såsom framgår av tablå har utvecklingen varit så ojämn, att en siffra för utgiftstegringen skulle vara missvisande. De stora skiftningarna beträffande avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden bero främst på ändrade bestämmelser rörande användningen av rusdrycksacciserna. Fonden togs till större delen i anspråk för förstärkning av kassafonden å tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933. Under innevarande budgetår kommer att av rusdrycksmedelsfonden tagas ytterligare ett belopp, motsvarande den återupptagna avsättningen till fonden för mötande av förluster å Kreditkassan. I fråga om avbetalningen av statsskulden må framhållas, att den stora avsättningen till fonden för statsskuldens amortering under budgetåren 1926/1927—1931/1932 väsentligen finansierades med inkomster av rusdrycksacciserna. Fonden töm-

des emellertid praktiskt taget genom att densamma togs i anspråk för statsregleringen under budgetåren 1931/1932 och 1932/1933. Under rubriken avskrivning av lånekapital hava sammanförts dels anslag under budgetåren 1929/1930—1931/1932 för nedskrivning av statens järnvägars lånekapital dels ock anslag för budgetåret 1933/1934 och därefter för avskrivning av till allmänna arbeten m. m. anvisat lånekapital.

Beträffande slutligen kapitalökningsutgifterna av lånemedel torde i förevarande sammanhang endast böra medtagas vissa under fonden för förlagförda utgifter för arbetslöshetens motverkande.

Sistberörda anslag, vilka hänföra sig till riksstaterna för budgetåren 1933/1934 och 1934/1935, motsvara delvis de anslag, som för arbetslöshetens bekämpande respektive beredskapsåtgärder för motverkande av arbetslöshet beviljats under tidigare år och som nu åter uppförts under V huvudtiteln. Samtliga de av arbetslösheten föranledda anslag, som för nämnda båda budgetår anvisats under fonden för förlag, synas emellertid icke böra medtagas i tablån utan endast sådana utgifter, som falla under den i riksstaten för budgetåret 1934/1935 använda beteckningen »allmänna arbeten». Härigenom uteslutas anslagen till statliga byggnader samt till låneunderstöd. Med denna begränsning belöpa sig ifrågavarande utgifter för de två sistförflutna budgetåren till 86.30 respektive 98.10 miljoner kronor. Det bör emellertid anmärkas, att vissa av ifrågavarande anslag avse egentliga kapitalökningsutgifter. Detta gäller särskilt kostnaderna för elektrifiering av vissa statsbanelinjer. Å andra sidan hava under förlagsfonden anvisats vissa anslag till låneunderstöd, som endast i ringa mån äro att anse såsom kapitalökande.

Å anslagen för allmänna arbeten återstodo vid utgången av budgetåret 1934/1935 reservationer å sammanlagt 57.39 miljoner kronor, vilka torde komma att i det närmaste förbrukas under budgetåret 1935/1936. Med hänsyn härtill hava berörda reservationer insatts i kolumnen för riksstatsanslag under sistnämnda budgetår.

TABLÅ

Tablå över stegringen å vissa av statens

		1925/1926	1926/1927	1927/1928
	Verkliga utgifter.			
1934/1935				
V B 8	Bekämpande av arbetslösheten ¹	4,113,139	5,699,590	5,129,717
(B 19—20)	Forbättrande av bostadsförhållandena	—	—	—
B 23	Sjukkasväsandets befrämjande	3,110,227	3,424,879	3,377,796
B 24—25	Bidrag till moderskapsförsäkring och moderskapsunderstöd	181,837	198,647	190,704
B 28	Statens kostnad för pensionstillägg	31,982,457	33,128,385	36,576,854
B 38	Bidrag till alkoholistanstalters driftkostnader m. m.	101,502	125,323	151,344
B 42—51	Fattigvård och barnavård	1,794,852	2,114,765	2,280,184
C 14	Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö ²	—	913,618	923,669
C 25—26	Bidrag till uppförande av och driftkostnader för tuberkulossjukvårdsanstalter	3,262,771	3,703,704	3,894,456
C 35	Bidrag till driften av epidemisjukhus	972,296	887,736	756,530
C 36	Bidrag till uppförande och driften av hem för kroniskt sjuka	—	—	56,073
C 37—43	Vanförestalter	443,758	440,120	476,294
D 1—9	Överståthållarämbetet och landsstaten ³ ..	6,973,500	7,098,868	7,116,550
E 1—3	Polisväsendet	1,466,931	2,445,766	2,741,879
VI B 9—12	Bidrag till byggande av vägar ⁴	5,837,267	4,970,072	5,001,803
B 13—15	Statliga vägbyggnader ⁵	—	—	94,429
B 16—17	Forbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar ⁶	21,970,309	24,502,382	27,258,927
B 18	Bidrag till vägunderhållet på landet	8,228,024	8,652,387	9,247,750
D 1—7	Luftfartsväsendet	570,072	492,792	595,882
VI F 4	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser	3,634,709	3,666,350	3,852,569
VII C 3	Åtgärder för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker	—	—	—
D 7—8	Bidrag till skattetyngda kommuner ⁷	3,520,829	3,630,053	3,741,691
VIII H 4—16	Allmänna läroverken	8,523,038	8,628,389	8,709,958
I 14, 16	Avlöning och provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkskolor	47,544,313	47,992,995	48,454,534
I 15	Utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet	—	—	—
I 23—25	Inackorderingsbidrag och skolskjutsar	122,009	139,487	181,133
I 28	Anordnande av slöjd i folkskola m. m.	2,961,435	3,044,486	3,107,633
I 33	Avlöande av lärare vid fortsättningsskolor ..	3,141,998	3,600,401	4,304,630
I 40—44	Folkhögskolor	1,243,892	1,204,768	1,306,558
J 9—13	Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning	1,292,846	1,548,795	1,450,494
K 1	Understöd åt folkbiblioteksväsendet	441,628	523,576	458,523
IX D 7—20	Lägre lantbruksundervisning m. m.	1,104,888	1,151,932	1,158,029
G 8	Övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittosamma sjukdomar bland husdjuren	6,070,131	6,505,273	591,492
H 26	Förvaltningsbidrag åt jordbrukskasseorganisationen	—	—	—
H 43	Ackordslån och stödlån åt jordbrukare ⁸ ..	—	—	—
I 2	Förvaltningsbidrag till egnahemslåneförmedlare	—	—	—

¹ Här ingå utgifter avförda dels 1930/1931—1931/1932 och 1934/1935 å anslagen XII:1, dels V B 9. För 1935/1936 jämväl av arbetslöshetskommissionen begärt fyllnadsanslag å 11,000,000 reseersättningar för landsfiskaler m. fl. forts under polisväsendet. — ⁴ För 1925/1926—1931/1932 brobyggnader. — ⁵ För 1935/1936 jämväl anslag för stensättning av vägar. — ⁶ För 1925/1926 avdrag av övriga utgifter att utgå av dylika medel. — ⁷ För 1925/1926—1928/1929 anslaget endast ackordslån.

utgifter för budgetåren 1925/1926—1934/1935 m. m.

1928/1929	1929/1930	1930/1931	1931/1932	1932/1933	1933/1934	1934/1935	Riksstaten 1935/1936
4,059,077	3,746,189	8,632,229	27,551,767	55,166,351	27,349,671	28,395,316	49,500,000
3,394,400	3,606,517	3,922,366	4,132,152	4,412,142	5,655,060	7,135,761	5,500,000
173,185	176,478	217,988	236,515	245,753	540,708	1,542,615	1,270,000
38,564,151	41,198,555	43,773,058	46,640,687	40,788,081	51,688,837	53,269,264	56,800,000
178,512	193,335	219,919	297,309	343,479	410,713	488,457	530,000
2,333,860	2,585,456	2,741,539	3,636,957	3,632,613	3,651,056	4,085,520	3,602,130
975,203	1,131,568	1,341,625	1,449,300	1,645,122	2,527,265	2,857,409	2,700,000
3,886,170	4,884,158	4,965,950	5,149,350	5,223,190	5,146,063	4,956,910	5,270,000
781,012	986,466	969,056	777,290	696,064	944,908	1,382,790	900,000
640,570	872,422	953,571	987,831	927,355	913,781	941,382	1,050,000
509,567	868,118	1,201,116	951,650	1,212,308	1,211,330	723,319	1,207,000
7,456,371	7,425,463	7,677,172	7,825,046	7,929,073	8,731,985	9,137,066	10,606,392
3,002,216	3,160,548	3,432,169	3,668,753	4,849,113	5,067,747	6,024,916	4,455,500
6,103,090	6,418,866	6,914,979	8,393,715	8,723,323	7,719,661	6,974,301	10,800,000
285,118	373,206	557,209	604,435	493,503	665,605	303,697	1,600,000
34,629,291	38,511,780	44,422,171	51,431,490	51,048,907	57,203,026	66,344,866	59,138,500
10,395,416	11,503,002	13,401,810	14,090,404	15,919,290	15,478,248	15,132,318	15,000,000
480,437	579,635	751,450	736,642	888,136	791,001	759,349	797,000
3,908,474	4,019,240	4,246,800	4,580,410	4,315,360	4,778,470	4,822,700	4,780,000
114,321	109,829	134,958	457,380	767,921	671,875	859,085	975,000
3,858,570	5,760,688	6,126,383	6,132,616	6,207,914	9,415,079	18,683,552	19,700,000
9,258,056	9,899,606	10,671,255	11,459,477	11,968,059	12,160,990	12,489,330	15,509,900
49,721,320	55,045,670	57,758,761	58,294,767	58,380,731	58,281,375	56,664,251	58,550,000
—	—	8,903,880	8,977,999	8,979,485	7,301,174	5,575,235	5,660,000
219,082	298,384	414,800	578,170	638,875	471,745	726,292	1,100,000
3,166,092	3,246,727	3,331,329	3,442,030	3,407,441	3,133,686	1,631,022	2,665,000
4,912,209	5,015,166	5,216,411	5,230,329	5,313,712	5,291,350	4,633,924	4,100,000
1,318,747	1,512,056	1,709,095	1,867,104	1,832,702	1,808,127	1,856,957	1,818,000
1,494,655	1,844,076	1,873,199	2,226,760	2,048,795	1,917,479	2,172,095	1,900,000
563,875	592,671	825,508	1,172,737	1,161,058	1,072,526	916,090	1,042,300
1,222,194	1,193,191	1,290,095	1,421,958	1,303,964	1,278,206	1,303,659	1,317,050
141,874	172,972	1,006,657	1,054,489	97,665	46,215	82,448	200,000
—	—	21,434	63,391	212,955	351,061	393,990	350,000
—	—	—	—	14,011,154	9,684,658	8,211,525	2,000,000
793,153	955,985	998,768	1,041,311	1,077,291	1,141,752	1,206,917	1,260,000

1931/1932—1934/1935 å anslagen 1931/1932 och 1932/1933 XII: 2, dels och 1934/1935 å anslaget kr. — * 1926/1927—1927/1928 endast Stockholm och Göteborg. — * T. o. m. 1934/1935 hava jämväl utgifter för tilläggsbidrag till vissa vägföretag. För 1935/1936 medräknade bidrag till och 1926/1927 samma belopp som nettoinkomsten av bilskattmedlen, fr. o. m. 1927/1928 efter bidrag till landsting och städer att utgå av bevillning av fast egendom m. m. — * För 1935/1936

		1925/1926	1926/1927	1927/1928
1934/1935				
I 9—11	Grundförbättringar	2,423,725	2,512,740	2,668,517
K 19	Skogsvårdens befrämjande	550,250	500,000	500,000
K 20—21	Statens skogsutdikningsanslag och statens skogsodlingsanslag	—	—	60,404
(K 20)	Tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar	—	—	—
XI A 1—26	Civila pensionsväsendet ¹	22,251,046	22,619,252	23,640,494
C 1—2	Allmänna indragningsstaten m. m.	1,634,411	1,803,590	1,910,954
XII 1	Oförutsedda utgifter ²	1,314,851	150,341	873,565
XIV A 1—C 4	Räntor å statsskulden m. m. ³	81,072,127	83,371,881	87,068,010
	Summa	279,857,068	291,398,343	299,913,029
	Utgifter för kapitalökning.			
	<i>Skattemedel.</i>			
(V)	Statsverkets fond av rusedrycksmedel	33,959,198	5,000,000	5,000,000
(VI)	Fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922	—	8,000,000	5,000,000
(VIII)	Förstärkning av statsverkets kassafond	—	—	—
1934/1935	Avbetalning å statsskulden:			
V A 1—12	Amortering å vissa lån	6,979,527	7,309,409	7,602,974
B. 1	Fonden för statsskuldens amortering	1,000,000	13,984,112	12,570,404
C 1	Avskrivning av lånekapital ⁴	—	—	—
	Summa	41,938,725	34,293,521	30,173,378
	<i>Länemedel.</i>			
1934/1935	Fonden för förlag till statsverket:			
IV A 1	Statsbeställningar	—	—	—
2	Reservarbeten	—	—	—
3—4	Beredskapsarbeten	—	—	—
5	Fremjande av bostadsbyggande	—	—	—
6	Skenfria korsningar	—	—	—
7	Broar och hamnar	—	—	—
8	Vissa vägbyggnadsarbeten	—	—	—
9	Stensättning av vägar	—	—	—
10	Elektrifiering av vissa statsbanelinjer ..	—	—	—
16—17	Grundförbättringar	—	—	—
20	Tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar	—	—	—
—	Övriga allmänna arbeten	—	—	—
	Summa	—	—	—

¹ Fr. o. m. 1933/1934 utgiftsminskning på grund av inskränkning i fonderingen av pensionslöshetens bekämpande. — ² Räntestegringen 1932/1933 motsvaras av ökade inkomster för riksskuldens amortering för nedskrivning av statens järnvägars lånekapital.

1928/1929	1929/1930	1930/1931	1931/1932	1932/1933	1933/1934	1934/1935	Riksstaten 1935/1936
3,613,896 750,000	2,950,554 800,000	4,686,772 830,500	5,346,142 830,000	5,497,036 830,000	4,992,621 830,000	2,912,482 1,680,000	6,700,000 1,630,000
150,804	597,682	1,121,780	1,420,285	1,467,691	1,091,205	959,674	1,400,000
—	—	—	—	2,000,000	—	—	—
23,997,724	23,814,634	23,851,757	24,067,342	23,728,518	10,789,602	11,718,411	14,833,376
1,931,547	2,049,157	2,267,631	2,213,400	2,249,669	2,217,797	2,204,075	2,380,114
2,044,764	1,271,600	589,577	1,608,676	1,649,199	448,307	340,190	1,050,000
86,626,268	85,996,805	82,439,160	81,258,003	91,650,196	99,295,547	97,880,519	97,871,300
317,655,271	335,368,455	366,411,887	403,306,069	454,941,194	434,167,512	450,379,679	487,638,562
5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	21,000	—	145,800
5,000,000	16,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	—	—	8,000,000
—	—	—	—	75,600,000	—	—	—
7,896,478	8,199,653	2,929,191	3,845,907	3,977,711	4,149,156	5,785,633	3,325,400
13,203,816	30,382,362	26,539,668	32,212,673	4,022,289	3,400,000	1,000,000	1,000,000
—	2,300,000	2,400,000	2,500,000	—	23,795,000	38,914,771	42,000,000
31,100,294	61,882,015	41,868,859	48,558,580	93,600,000	31,365,156	45,700,404	54,471,200
—	—	—	—	—	7,064,597	5,914,667	Reservation 30/6 1935 7,720,735
—	—	—	—	—	59,030,515	46,969,484	—
—	—	—	—	—	2,757,590	9,442,164	5,300,244
—	—	—	—	—	5,768,400	13,316,004	11,915,595
—	—	—	—	—	936,155	3,252,120	5,311,723
—	—	—	—	—	2,557,990	4,201,041	5,740,967
—	—	—	—	—	—	1,971,600	1,228,400
—	—	—	—	—	—	3,000,000	1,000,000
—	—	—	—	—	—	—	4,000,000
—	—	—	—	—	1,540,446	3,902,841	5,056,711
—	—	—	—	—	3,856,343	2,587,431	2,056,226
—	—	—	—	—	2,786,229	3,541,639	8,063,130
—	—	—	—	—	86,298,265	98,098,991	57,393,731

avgifter. — ² För 1930/1931—1932/1933 och 1934/1935 jfr V B 8 beträffande anslag till arbetsgäldskontoret. — ⁴ Under 1932/1933 togs 2,600,000 kronor i anspråk av fonden för stats-

Bilaga F.

P. M.

**angående den automatiska utgiftsstegringen under budget-
åren 1937/1938 och 1938/1939.**

I fråga om utgiftsökningen för den närmast kommande tiden är det icke möjligt verkställa en förhandsberäkning, som ens närmelsevis kan betecknas såsom tillförlitlig. Alltför många faktorer kunna nämligen uppträda oväntat eller — om ock förutsedda — göra sig gällande på annat sätt än som på förhand antagits skola bli va fallet. Med begränsning till de utgifter, som äro av s. k. automatisk karaktär, torde emellertid kunna erhållas en ungefärlig föreställning om de utgifter, som ofrånkomligen inställa sig under de närmaste budgetåren.

Enligt de beräkningar, som verkställts beträffande förslaget till riksstat för budgetåret 1936/1937, skulle den automatiska stegringen av utgifterna under första till och med elfte huvudtitlarna netto uppgå till 26.1 miljoner kronor. Härvid har dels bortsetts från anslag å specialbudgeter, dels ock gjorts avdrag för den nytillkomna inkomsttiteln bidrag från folkpensionsringsfonden, vilken inkomst i viss mån kan betraktas såsom uppbördsmedel för anslagen till folkpensioneringen.

På grundval av nämnda beräkningar samt från vederbörande departement meddelade uppgifter har gjorts en bedömning rörande den automatiska stegringen av verkliga utgifter under budgetåren 1937/1938 och 1938/1939. Resultatet härav framgår av följande sammanställning, vilken utvisar de antagna förändringarna under vartdera av nämnda båda budgetår i förhållande till riksstatsförslaget för budgetåret 1936/1937.

		Ökning (+) resp. minskning (—)	
		1937/1938	1938/1939
		K r o n o r	
II. Justitiedepartementet	+	50,000	+ 50,000
V. Socialdepartementet	+	20,975,000	+ 32,400,000
VI. Kommunikationsdepartementet	+	391,000	+ 516,000
VII. Finansdepartementet	+	380,000	— 80,000
VIII. Ecklesiastikdepartementet	+	6,459,000	+ 6,759,000
IX. Jordbruksdepartementet	+	175,000	+ 300,000
XI. Pensionsväsendet	+	1,700,000	+ 3,600,000
Summa +		30,130,000	+ 43,545,000

De sålunda framräknade siffrorna för den automatiska utgiftsstegringen äro i viss mån att betrakta såsom minimisiffror. Orsakerna härtill äro flera.

Allmänt sett ligger det i sakens natur, att då det gäller att åstadkomma beräkningar för en avsevärd tid framåt oöverkomliga svårigheter måste uppstå att få med alla automatiska utgiftsökningar. Medan sålunda i budgetförslaget för 1936/1937 gjorts uppräknin g av ett flertal dyrtidstilläggs-

anslag, saknas anledning att beräkna dylika utgiftsökningar för de två följande budgetåren. På motsvarande sätt förhåller det sig exempelvis med sjunde huvudtiteln anslag till ersättning till städerna för mistad tolag. För budgetåret 1937/1938 har upptagits en höjning av detta anslag av samma storlek, som riksstatsförslaget innebär. Att för budgetåret 1938/1939 nu räkna med en ytterligare utgiftsstegring — vilken skulle förutsätta höjd tullinkomst under budgetåret 1937/1938 — är däremot icke befogat. Liknande är förhållandet med andra anslag.

Av större betydelse i nyssberörda avseende är, att vid 1936 års riksdag och — måhända i än högre grad — vid riksdagen 1937 kunna fattas beslut, som visserligen ej för respektive närmast påföljande statsreglering men väl för den därefter följande komma att medföra automatiska utgiftsökningar. Från dylika utgifter har i förestående sammanhang helt bortsetts. Där- emot hava medtagits sådana utgiftsökningar under budgetåren 1937/1938 och 1938/1939, som automatiskt komma att följa av vissa tilltänkta förslag till 1936 års riksdag, vilkas antagande påverka riksstaten redan för budgetåret 1936/1937.

Liksom i beräkningen rörande den automatiska utgiftsökningen i riksstatsförslaget hava i sammanställningen ovan icke medräknats sådana utgiftsökningar, som motsvaras av inkomster å specialbudgeter.

Vad de särskilda huvudtitlarna angår, torde vissa huvudfaktorer i förändringarna böra påpekas.

För femte huvudtiteln del äro de största utgiftsökningarna följande, för budgetåren 1937/1938 respektive 1938/1939:

		K r o n o r	
Bidrag till arbetslöshetskassor	1,500,000	respektive	3,000,000
Bostadsförsörjning för barnrika familjer . . .	700,000	»	1,400,000
Bidrag till sjukkassor	2,300,000	»	4,300,000
Bidrag till folkpensioner m. m. (netto) . . .	15,000,000	»	21,000,000
Statens sinnessjukhus	800,000	»	1,400,000

Att sjunde huvudtiteln visar minskning för budgetåret 1938/1939 sammanhänger med bortfallande av vissa anslag till statistiska centralbyrån för pågående folkräkningar.

Utgiftsstegringen under åttonde huvudtiteln hänför sig till största delen till bidragen för avlöning åt lärare vid folkskolor och till undervisningslokaler vid folkskolor m. m., med respektive 1,450,000 och 3,450,000 kr. för vardera av de ifrågavarande budgetåren.

Av utgiftsstegringen å elfte huvudtiteln under budgetåren 1937/1938 och 1938/1939 falla på anslaget till pensionering av civila tjänsteinnehavare 640,000 respektive 1,480,000 kr. samt å anslaget till pensionering av militära befattningshavare 560,000 respektive 1,110,000 kr. För båda de ifrågavarande budgetåren har förutsatts, att den för närvarande tillämpade begränsningen av fonderingen för pensionsändamål vidhålls.

I fråga om räntor å statsskulden hava icke några siffror intagits i ovanstående tablå, liksom de ej ingå i beräkningen rörande den automatiska utgiftsökningen under budgetåret 1936/1937. De förändringar å förevarande huvudtitel, vilka närmast äro av automatisk karaktär, orsakas av förskjutningar i ränteläget, varom på längre sikt några mera säkra antaganden givetvis ej kunna göras. I den mån ökade räntekostnader inträda såsom följd

av stegrad upplåning, får antagas att dessa komma att — om än ej omedelbart — motvägas av ökning i statsinkomsterna från de produktiva fonderna.

Till slut torde böra erinras, att utom de utgiftsförändringar, som automatiskt följa av gällande bestämmelser eller eljest föranledas av tidigare träffade anordningar, såsom regel är att för varje budgetår räkna med en viss fortgående stegring av statsutgifterna, vilken icke kan någon längre tid i förväg förutses. Att angiva någon siffra för dylik, mera normal utgiftsstegring låter sig dock icke göra.

*Bilaga G.***P. M.****angående arbetslöshetsutredningens förslag om inrättande
av en konjunkturutjämningsfond m. m. jämte däröver
avgivna utlåtanden.**

I sitt den 30 november 1934 avgivna slutbetänkande (Statens off. utredningar 1935: 6) har arbetslöshetsutredningen bland annat behandlat frågan om budgetens utformning, sedd mot bakgrunden av statens ekonomiska politik närmast under kristider. Utredningen har därvid framhållit, att en underbalansering av budgeten, enligt vad erfarenheten visat, icke kan undvikas under depressionstider, utan att avsteg då måste göras från normalt gällande budgetprinciper. Budgetbalanseringsproblemet aktualiseras alldeles oavsett den ställning, man intar till utformningen av statens krispolitik, men svårigheterna att balansera budgeten utan avsteg från normalt gällande principer ökas givetvis, om man anser det önskvärt att statens icke räntabla investeringar skola utvidgas under tider av minskad enskild produktion. Med utgångspunkt härifrån har utredningen till bedömande upptagit frågan, i vilka former avsteg från normalt gällande budgetprinciper få ske och på vilket sätt de skola redovisas, för att starkast möjliga garantier skola erhållas för upprätthållandet av statens förmögenhetsställning. För sin del förordar utredningen, att varje ianspråktagande av kapitaltillgångar för icke räntabla ändamål — alltså även utnyttjande av fonderade medel — redovisas såsom ett med ett i budgeten disponerat belopp av kassafonden jämförbart under skott och att vid sidan av tillfällig upplåning med säkerställd amortering endast medel från en för ändamålet avsatt konjunkturutjämningsfond få användas för icke räntabla utgifter. Avstegen från normalt gällande budgetprinciper skulle då komma att redovisas under två rubriker nämligen dels lånemedel med säkerställd amortering, dels medel från konjunkturutjämningsfonden.

Arbetslöshetsutredningens förslag har för yttrande remitterats till statskontoret, riksräkenskapsverket, fullmäktige i riksbanken samt fullmäktige i riksgäldskontoret. Av statskontoret, riksräkenskapsverket och fullmäktige i riksgäldskontoret avgivna yttranden, i vad de avse här berörda frågor, bifogas denna promemoria. Fullmäktige i riksbanken, som förklarat sig sakna möjlighet att ingå på frågan, hur den av utredningen föreslagna tekniken för budgetbalansering på kort sikt praktiskt bör utformas, har begränsat sig till att uttala sin fulla anslutning till utredningens principiella ståndpunkt beträffande redovisningen av avvikelser från på längre sikt gällande balanseringsregler.

Såsom bakgrund till ifrågavarande utlåtanden torde böra lämnas en kort redogörelse för de bokföringstekniska konsekvenser, som — ehuru de icke utförts av arbetslöshetsutredningen — torde få anses följa av dess ovan

refererade rekommendation samt för de viktigaste modifikationer därav, som karakterisera det utförliga förslag till ändrad budgetuppställning, som i anledning av berörda remiss utarbetats av riksräkenskapsverket och framlagts i verkets yttrande.

För täckande av löpande verkliga utgifter, under vilken avdelning man, om man följer arbetslöshetsutredningens förslag, utan möjlighet till undantag borde redovisa samtliga av konjunkturpolitiken föranledda extraordinära icke räntabla utgifter, skulle i första hand få disponeras löpande verkliga inkomster. Överstege de verkliga utgifterna löpande verkliga inkomster, synes konsekvensen av utredningens ståndpunkt vara, att täckning av underskottet finge ske under två rubriker, inskjutna efter de verkliga inkomsterna, nämligen bidrag från konjunkturutjämningsfonden och lånemedel med bunden amortering. Andra fondmedel eller fasta lånemedel skulle däremot icke få disponeras för denna del av budgeten. Vid överbalansering — eller vid underbalansering med partiell täckning av tidigare deficit — skulle man på utgiftssidan erhålla posterna tillskott till konjunkturutjämningsfonden och bunden amortering, vilka titlar skulle redovisas vid sidan av löpande verkliga utgifter. Summan av å ena sidan verkliga inkomster samt — vid underbalansering — bidrag från konjunkturutjämningsfonden och lånemedel med bunden amortering skulle givetvis alltid motsvara summan av verkliga utgifter samt — i förekommande fall — tillskott till konjunkturutjämningsfonden och bunden amortering. Avvikelser från normalt gällande budgetprinciper skulle då omedelbart framgå av utvecklingen under de nya rubriker för täckningsmedel och utgiftsändamål, som skulle sidordnas med de verkliga inkomsterna respektive de verkliga utgifterna. Med detta system förutsattes en eventuell underbalansering icke begränsad till några bestämda utgiftsposter, såsom exempelvis extraordinära arbeten.

Riksräkenskapsverket, som funnit kravet på ökad klarhet i redovisningen över budgeten av statens krisåtgärder i hög grad befogat, har för sin del, efter en granskning av det sätt varpå olika krispolitiska åtgärder hittills redovisats, förordat att disponerandet av lånemedel — med avsteg från normalt gällande budgetprinciper — för icke räntabla utgifter skall kunna ske allenast i fråga om anslag anvisade å en fond för extraordinära arbeten. Verket förordar därjämte inrättandet av en fond för oreglerade lånemedelsförluster, till vilken vid sidan av budgeten och successivt, i den mån förlusterna konstateras, skulle överföras såväl lånemedelsförluster som uppstå i samband med av staten vidtagna stödåtgärder som de lånemedelsförluster som tid efter annan uppstå i statens normala verksamhet. Den sammanlagda bokförda behållningen å nämnda båda fonder skulle med den av verket föreslagna budgettekniken komma att motsvara det totala lånemedelskapital, som för upprätthållande av statens förmögenhetsställning efter hand måste täckas med skattemedel.

Riksräkenskapsverkets förslag om inrättande av fonden för extraordinära arbeten för att budgettekniskt möjliggöra en utjämning i tiden av statens inkomstbehov genom temporär underbalansering innebär, att verket binder möjligheten till avsteg från normalt gällande budgetprinciper vid speciella utgiftsändamål. Även när det gäller en utjämning i tiden av statens inkomstbehov genom uppbyggandet av en konjunkturutjämningsfond har riksräkenskapsverket funnit anledning att följa en något annan linje än den ovan karakteriserade. Med hänsyn till att det nu för icke räntabla utgifter förbrukade eller eljest förlorade lånemedelskapitalet måste avskrivas, innan

fondering av inkomster i större utsträckning för framtiden kan komma till stånd, har verket ansett utredningens förslag om inrättande av en särskild konjunkturutjämningsfond för närvarande sakna större praktisk betydelse. Begränsas kraven på fonden till mera blygsamma mått, kunna dess uppgifter enligt verkets mening fyllas av kassafonden. I det av verket framlagda alternativa förslag till ny budgetuppställning, vilket av verket närmast förordas, har kassafonden också införts i redovisningen på ett sätt, som gör den omedelbart ägnad att underlätta den önskvärda utjämnningen i tiden av statens inkomstbehov efter av utredningen föreslagna linjer.

Vad beträffar frågan om sättet för redovisning å riksstaten av i anspråk tagna kapitaltillgångar ansluter sig riksräkenskapsverket till arbetslöshetsutredningens principståndpunkt. För att ökad klarhet skall vinnas, föreslår verket, under erinran om kassafondens särställning, att samtliga i anspråk tagna kapitaltillgångar exklusive kassafondsmedel jämföras med lånemedel och tillsammans med dessa hänförs till budgetens andra huvuddel såsom täckning för där redovisade utgifter för kapitalökning. För att trygga en tillfredsställande budgetteknisk redovisning av de avsättningar av verkliga inkomster till fonder och de dispositioner av fondmedel för verkliga utgifter, som, enligt vad verket antar, i särskilda undantagsfall kunna bli nödvändiga, föreslås vidare, att sådana transaktioner alltid redovisas över kassafonden.

Beträffande övriga av riksräkenskapsverket framställda förslag må i detta sammanhang blott nämnas, att verket funnit sig böra förorda, att man vid sidan av och såsom bilaga till rikshuvudboken skall å ett statens konjunkturutjämningskonto redovisa utvecklingen av kassafonden och fonderna för extra ordinära arbeten och oreglerade lånemedelsförluster (kapitalmedelsförluster) i syfte att möjliggöra en samlad överblick över de förändringar statens reala förmögenhetsställning undergått till följd av olika avsteg från normalt gällande budgetprinciper.

Till KONUNGEN.

Sedan Kungl. Maj:t den 4 juli 1935 anbefallt statskontoret att inkomma med utlåtande över ett av arbetslöshetsutredningen avgivet betänkande om åtgärder mot arbetslöshet i avseende å dels de budgettekniska frågor, som behandlas företrädesvis i kap. 21 av betänkandet, dels ock inrättandet av ett centralt statistiskt utredningsorgan och komplettering av den ekonomiska statistiken, vilka senare frågor innefattas i kap. 24, får statskontoret i underdånighet anföra följande.

Arbetslöshetsutredningen har i kap. 21 beträffande vissa av utredningen behandlade budgettekniska problem erinrat därom, att huvudregeln inom svensk statlig finanspolitik varit att fasta lånemedel icke finge användas för andra ändamål än finansiering av produktiva utgifter, medan däremot övriga utgifter borde bestridas av verkliga inkomster. Under de senare åren hade budgeten emellertid ansetts vara balanserad även för den händelse att en differens mellan verkliga inkomster och icke räntabla utgifter kunnat täckas med fonder, skapade genom tidigare avsättningar av verkliga inkomster, eller ock med tillfällig upplåning, där amorteringen i förväg säkerstälts genom vidtagande av särskilda beskattningsåtgärder. Under hänvisning till att vid en finansiering med anlåtande av fonderade medel en försämring sker av statens förmögenhetsställning i samma utsträckning som när lånemedel måste tagas i anspråk, har utredningen framhållit såsom önskvärt att varje ianspråktagande av kapitaltillgångar för icke räntabla ändamål redovisas såsom ett underskott i budgeten i likhet med vad som skulle hava ägt rum, därest kassafonden anlåtats för underskottets täckande, och att vid sidan av tillfällig upplåning endast medel från en för ändamålet avsatt fond få användas för icke räntabla utgifter. Utredningen har i anslutning härtill förordnat att medel skulle avsättas till en konjunkturutjämningsfond.

För egen del finner statskontoret, att mycket talar för inrättandet av en dylik fond, varvid framför allt må erinras om den möjlighet, som därigenom skulle beredas att över en längre tidsperiod jämnare fördela den för budgettäckningen erforderliga inkomstanskaffningen och därmed skattebelastningen samt särskilt att förekomma en alltför stark skärpning av skattetrycket i kristider, då skatteintäkterna gå ned men utgifterna stegras.

Å andra sidan kan statskontoret icke blunda för att vägande invändningar kunna göras mot förslaget. I sådant avseende må i första hand framhållas, att förefintligheten av en samlad fondtillgång av den art, varom här är fråga, icke läter kunna undgå att utgöra en frestelse att taga denna tillgång i anspråk för utgifter, vilka eljest icke skulle tillgodoses, och att därigenom strävandena till sparsam hushållning med statens medel kunna komma att direkt motverkas. För den händelse en konjunkturutjämningsfond upplägges, torde det för den skull till förekommande av nu nämnda risk vara av utomordentlig vikt, att redan från början en bestämd praxis utbildas att icke under någon förevändning disponera fonden för annat än avsett ändamål.

Uppenbart är vidare, att, om fonden skall fylla sitt ändamål att verkligen bliva en utjämnande faktor att räkna med, densamma måste uppböras till avsevärd storlek. Det lär emellertid även vid en konjunkturförbättring komma att visa sig vanskligt att hålla uppe skattenivån endast i syfte att möjliggöra avsättning till en fond av denna karaktär. Erfarenheten i liknande lägen har givit vid handen, att, sedan man i princip gått in för en årlig avsättning för fondering eller för avskrivning av oräntabelt kapital, svårighet uppstått att i längden hålla den sålunda uppgjorda planen med hänsyn till nya krav eller på grund av opinionens tryck. Det synes ur denna synpunkt kunna tagas i övervägande, om icke — hellre än att inrätta en konjunkturutjämningsfond — kassafonden borde tagas i anspråk för ändamålet. Därigenom skulle i varje fall den fördelen vinnas, att någon direkt fondavsättning icke bleve nödvändig, utan att det åtminstone tills vidare vore tillfyllest, om det effektivt bleve sörjt för att de tillgångar, som under uppgångsperioder gemenligen samlas i kassafonden, under normala tider icke vid uppgörandet av en ny budget disponeras för finansiering av löpande utgifter i sagda budget utan finge kvarstå å fonden för att anlitas först vid en kommande lågkonjunktur.

Vad angår frågan om lånefinansiering av offentliga arbeten vill statskontoret icke förneka, att åtskilliga skäl kunna anföras till förmån för att under en depressionsperiod anlita en dylik finansieringsform, även om tillfredsställande förräntning av det disponerade lånekapitalet icke är att förvänta. En oeftergivlig förutsättning härför bör emellertid enligt statskontorets mening vara, att sådana lånemedel, i den mån de äro att anse såsom oräntabla, återbetalas på kort amorteringstid. Härvid måste eftersträvas att före inträdet av en ny depressionsperiod, helt täcka dessa lånemedel. Eljest bleve lätt en varaktig försämring av statens förmögenhetsställning följden. För övrigt lär någon långt i förväg uppgjord plan för ordnandet av finansieringsfrågorna näppeligen kunna med anspråk på hållbarhet åstadkommas. Av vikt synes ock vara att tillse, att mindre angelägna ändamål få stå tillbaka, då det gäller att finansiera en budget, som i hög grad påverkas av kristidsförhållanden, så att icke förmögenhetsminskningen blir mer omfattande än som oundgängligen påkallas.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit statskommissarien Örtengren samt t. f. statskommissarien Britth. Stockholm den 1 oktober 1935.

Underdånigst:

K. BERGENDAL.

KARL H. TOTTIE.

Sture Dyberg.

Till KONUNGEN.

Medelst remiss av den 4 sistlidna juli har Eders Kungl. Maj:t berett fullmäktige i riksgäldskontoret tillfälle att avgiva utlåtande över arbetslöshetsutredningens betänkande II: »Åtgärder mot arbetslöshet» beträffande de budgettekniska frågor, som behandlas företrädesvis i kap. 21, samt inrättandet av ett centralt, statistiskt utredningsorgan och komplettering av den ekonomiska statistiken (kap. 24).

Med anledning därav få fullmäktige anföra följande.

Kommittén har erinrat, att enligt svensk budgetpraxis lånemedel icke få användas för andra ändamål än finansiering av s. k. produktiva utgifter d. v. s. arbeten, vilka lämna en intäkt, som förslår till förräntning av den upptagna krediten och i vissa fall därjämte till upprätthållande av anläggningarnas värde genom avsättning till förnyelsefonder. Enligt fullmäktiges uppfattning, varåt fullmäktige vid många tillfällen tidigare givit uttryck, är det för våra statsfinansiers sundhet och upprätthållandet av statens goda kreditvärdighet av synnerligen stor vikt, att denna grundsats alltjämt i möjligaste mån upprätthålles. Såsom kommittén framhållit, visar emellertid erfarenheten att, då en underbalansering av budgeten icke kan undvikas under depressionstider, avsteg då måste göras från normalt gällande budgetprinciper. Enligt fullmäktiges jämväl tidigare uttalade uppfattning är det av synnerlig vikt, att, då under sådana förhållanden lånemedel användas för icke räntabla utgifter, anordningar samtidigt beslutas i syfte att lånemedlen inom jämförelsevis kort tid bliva återbetalda genom anslag av statsmedel.

För upprätthållande av statens förmögenhetsställning har kommittén rekommenderat bl. a., att vid sidan av tillfällig upplåning endast medel från en för ändamålet avsatt fond få användas för icke-räntabla utgifter, så att avstegen från normalt gällande budgetprinciper redovisas under två särskilda rubriker, nämligen dels på kort sikt upplånade medel, dels medel från en konjunkturutjämningsfond. Fonden för förslag till statsverket lämpar sig enligt kommitténs mening i sitt nuvarande skick icke såsom konjunkturutjämningsfond, enär den omfattar även poster, som ej sammanhånga med konjunkturpolitiken.

I likhet med kommittén finna fullmäktige önskvärt, att erforderliga anordningar vidtagas för ernående av ökad klarhet i redovisningen av uppkommande budgetunderskott under depressionstider. Den av kommittén rekommenderade anordningen med redovisande av underskott under depressionstider under två rubriker synes dock fullmäktige ej bidra till enhetlig och klar redovisning, varför fullmäktige i stället vilja föreslå, att all finansiering av här ifrågakvarande extraordinära statsutgifter redovisas över den fond, som i detta avseende skulle ersätta fonden för förslag till statsverket och av kommittén benämnts konjunkturutjämningsfonden.

Kommittén synes förutsätta, att avsättningar av skattemedel till nämnda fond skola ske under statsfinansiellt goda år för att motverka en allt för kraftig ökning av skattetrycket under depressionstider. Fullmäktige, som i det följande återkomma till frågan om dessa avsättningar, vilja här endast uttala, att, därest sådana avsättningar komma att äga rum, desamma böra tagas i anspråk, innan lånemedel disponeras för täckande av underskott,

som vid budgetens uppgörande kan befinnas föreligga på grund av extraordinära kristidsutgifter.

Beträffande den budgettekniska behandlingen av de lånemedel, som sålunda skulle anvisas för nyss angivna ändamål, hålla fullmäktige före, att dessa böra upptagas i budgeten på samma sätt som skett i riksstaterna för 1933/34 och 1934/35 i fråga om de kostnader för arbetslöshetspolitiken, som bestredos över fonden för förlag till statsverket, dock med den skillnaden att konjunkturutjämningsfonden skulle träda i stället för förlagsfonden. Denna torde på grund av skäl, som kommittén anfört, icke längre lämpligen böra användas för ifrågavarande ändamål. Konjunkturutjämningsfondens tillgångar skulle, därest de ej utgöras av fondens egna medel d. v. s. till fonden anvisade skattemedel, komma att utvisa det budgetunderskott, som över fonden temporärt täckts av lånemedel. För täckande av det å fonden sålunda framträdande avskrivningsbehovet skulle anslag å skattebudgeten anvisas under rubriken avbetalning å statsskulden: avskrivning å konjunkturutjämningsfonden. Bestämda regler för denna avskrivning böra fastställas för att skapa möjligast starka garantier för avskrivningens slutförande inom rimlig tid. Till skillnad mot fonden för förlag, som förvaltas av riksgäldskontoret, synes det ur flera synpunkter vara riktigtast, att konjunkturutjämningsfonden förvaltas av statskontoret.

Med detta förfaringsätt torde all erforderlig enkelhet och klarhet i redovisningen ernås. Alla utgifter av här ifrågavarande natur bestridas av fonden, vare sig den kan disponera egna medel eller lånemedel anvisats till densamma.

En följd av detta system blir, att dessa extraordinära utgifter, vilka nu gå över fonden för förlag till statsverket och redovisas av riksgäldskontoret, i stället skulle gå över konjunkturutjämningsfonden och redovisas av statskontoret, även då finansieringen skulle bestridas med lånemedel. All detaljbokföring skulle ske i statskontoret. I riksgäldskontoret skulle endast bokföras utbetalningar till statskontoret å de till konjunkturutjämningsfonden anvisade lånemedelsanslagen. För avskrivning å fonden anvisade anslag av skattemedel skulle givetvis disponeras av riksgäldskontoret. Riksgäldskontoret bör i sina berättelser till riksdagen och dess revisorer redovisa ursprungliga beloppet å lånemedel, utbetalade till statskontoret för fondens räkning, samt verkställda avbetalningar och återstående lånebelopp.

Fullmäktige vilja erinra, att Eders Kungl. Maj:t den 28 juni 1935 anbefallt statskontoret att verkställa utredning rörande ändrad redovisning av vissa å fonden för förlag till statsverket bokförda tillgångar m. m. Syftet med denna utredning anges vara att i första hand få konstaterat, i vilken omfattning överföring av tillgångar från förlagsfonden till produktiva fonder kan ske. Denna utredning lär även komma att utvisa det avskrivningsbehov, som finnes å fonden på grund av lånemedelsanvisningarna under budgetåren 1933/34 och 1934/35 till allmänna arbeten m. m., sedan avdrag gjorts för hittills beviljade anslag av skattemedel för avskrivning av utgifter för ifrågavarande ändamål.

Enligt fullmäktiges mening synes det kunna ifrågasättas, huruvida icke det belopp, som sålunda skulle utvisa det å förlagsfonden kvarstående avskrivningsbehovet, bör överföras till konjunkturutjämningsfonden. Därest sådan överföring ävensom nyss berörda överföring av tillgångar till produktiva fonder kommer till stånd, skulle å förlagsfonden komma att kvarstå endast vissa tillgångsposter, vilka icke kunna hänföras till någon annan fond.

I detta sammanhang vilja fullmäktige framhålla, att anvisande av anslag av skattemedel för sådan fondbildning, som omförmäls här ovan, icke lämpligen synes böra ifrågakomma, förrän reglering skett av de från föregående kriser kvarstående förlusterna å lånekapital. Därest ovan berörda uppdelning av fonden för förlag kommer till stånd, torde sålunda åtgärder i första hand böra inriktas på en avskrivning av det till konjunkturutmättningsfonden överförda beloppet. Härutöver kvarstå emellertid att täcka förluster å A. B. Kreditkassan av år 1922 och å förlagslån till Svenska spannmålsföreningen u. p. a. Under de produktiva fonderna ingå vidare vissa belopp oräntabla lånemedel. Det må här erinras, att den plan för nedskrivning av statens järnvägars oräntabla lånekapital, som godkändes av 1929 års riksdag, på grund av det statsfinansiella läget mest övergivas. Slutligen är att märka, att under riksgäldsverkets fond finnas å ett särskilt konto, benämnt avskrivningskontot, bokförda vissa lånemedelsförluster, uppkomna å statens utlåningsfonder och å riksgäldskontorets upplåning. Fullmäktige anse sig icke i detta sammanhang böra ingå på frågan, i vilken ordning täckning av ovan omförmälda förluster bör beredas, liksom icke heller på de spörsmål av mera bokföringsteknisk natur, som sammanhånga med förlusternas ändamålsenliga redovisning i rikshuvudboken. Beträffande ställningen å nämnda avskrivningskonto komma fullmäktige inom den närmaste tiden att lämna redogörelse till chefen för finansdepartementet.

Det av fullmäktige förordade redovisningssättet erfordrar icke införande i budgetterminologien av de i kommittébetänkandet använda begreppen fasta lånemedel och tillfällig upplåning. Dessa benämningar förekommo tidigare i riksstaten men övergavos, sedan de visat sig medföra olägenheter, från och med den 1 juli 1929. Den skillnad, som i betänkandet göres mellan långtids- och korttidsupplåning, överensstämmer dessutom icke med riksgäldskontorets upplåningspraxis. Om riksdagen uttalar sig för att finansiering av vissa extraordinära statsutgifter under en depressionstid bör ske medelst korttidsupplåning att amorteras under en kortare följd av år, är det ej säkert, att det ur synpunkten av statens finansiella intresse är lämpligt för riksgäldskontoret att upptaga ett korttidslån av avsedd storlek; kontoret kan ha tillräckliga medel redan disponibla eller föredraga att inräkna den nya upplåningen i sin övriga upplåning och eventuellt upptaga ett större lån. Av betydelse är jämväl, att till kontoret ingå av riksdagen lämnade amorteringsanslag, vilka möjliggöra ett framskjutande i motsvarande grad av den nya upplåningen.

Huruvida riksgäldskontoret vid ett visst tillfälle bör upptaga ett kort eller långt lån beror på upplåningsbehovet i allmänhet och på marknadsläget för korta och långa statspapper ävensom enligt riksdagens direktiv på hänsynen till de olika upplåningsformernas inflytande på det allmänna ränteläget och riksbankens valutapolitik.

Stockholm den 10 oktober 1935.

Med undersåtlig vörndnad.

Å riksgäldsfullmäktiges vägnar:

KARL HILDEBRAND.

John Hägglund.

Till KONUNGEN.

Genom remiss den 4 juli 1935 har riksräkenskapsverket anbefallts att avgiva utlåtande över arbetslöshetsutredningens betänkande II i vad avser dels vissa företrädessvis i kap. 21 behandlade budgettekniska frågor, dels i kap. 24 framlagda förslag om inrättandet av ett centralt statistiskt utredningsorgan och om komplettering av den ekonomiska statistiken. Till åtlydnad härav får riksräkenskapsverket i underdånighet anföra följande.

Arbetslöshetsutredningens framställning i först angivna hänseende sönderfaller i två avdelningar. I den första avdelningen behandlas frågan om statsbudgetens balansering under depressionstider och i den andra avdelningen frågan om finansiering av offentliga arbeten med lånemedel.

Med avseende å statsbudgetens balansering hävdar arbetslöshetsutredningen, att någon skillnad icke kan göras mellan en finansiering av icke-räntabla utgifter med fasta lån och en balansering av budgeten med ianspråktagande av fonderade medel, som icke avsatts för ifrågavarande ändamål. Även vid en balansering med hjälp av fonder föreligger nämligen en deficitbudget i den meningen, att budgetutfallet medför en relativ försämring av statens förmögenhetsställning. Arbetslöshetsutredningen framhåller vidare, att, enligt vad erfarenheten utvisar, en underbalansering av budgeten icke kan under depressionstider undvikas och att avsteg då måste göras från normalt gällande budgetprinciper.

Med utgångspunkt härifrån har arbetslöshetsutredningen till bedömande upptagit frågan, i vilka former dylika avsteg få ske och på vilket sätt de skola redovisas, för att starkast möjliga garantier skola erhållas för upprätthållandet av statens förmögenhetsställning, samt för egen del förordat, att varje ianspråktagande av kapitaltillgångar för icke-räntabla ändamål — alltså även utnyttjande av fonderade medel — redovisas såsom ett med ett i budgeten disponerat belopp av kassafonden jämförbart underskott och att vid sidan av tillfällig upplåning endast medel från en för ändamålet avsatt konjunkturutmättningsfond få användas för icke-räntabla utgifter, så att avstegen från normalt gällande budgetprinciper redovisas under två rubriker, nämligen dels på kort sikt upplånade medel, dels medel från konjunkturutmättningsfonden. Om allt utnyttjande av fonderade medel för icke-räntabla utgifter påfördes en konjunkturutmättningsfond, skulle nettoresultatet av transaktionerna under denna rubrik och under rubriken tillfällig upplåning omedelbart ge vid handen, vilken nettoförändring i statens förmögenhetsställning, som upp till tidpunkten för redovisningen framkallats genom tillfälliga avsteg från normalt gällande budgetprinciper.

Beträffande därefter frågan om lånefinansiering av offentliga arbeten uttalar sig arbetslöshetsutredningen mera svävande.

Om man intar den ståndpunkten, att statens anläggningsverksamhet av konjunkturpolitiska skäl bör hållas så jämn som möjligt från år till år, saknas enligt arbetslöshetsutredningens uppfattning anledning att frånga den för svensk budgetpraxis utmärkande principen, att endast räntabla investeringar finansieras genom fasta lån. Under angivna förutsättning avstyrker utredningen de förslag till uppmjukning av finansieringsreglerna, som

framkommit i de senaste årens diskussion och som motiverats av kraven på en förskjutning av de offentliga arbetena från hög- till lågkonjunktur.

För det fall åter att en motkonjunktur anses önskvärd eller i alla händelser en ansvällning av statens anläggningsverksamhet under depressioner uppfattas som oundviklig, blir en övergång till en mjukare finansieringsregel motiverad. En utvidgad lånefinansiering måste emellertid åtföljas av en sådan skärpning av amorterings- och avskrivningsreglerna, att en successiv försämring av statens förmögenhetsställning icke behöver befaras.

Arbetslöshetsutredningen tillmäter genomförandet av ett utvidgat avskrivningsförfarande i förbindelse med avsättningar till förnyelsefonder en viss, ehuru begränsad betydelse såsom garanti mot en successiv försämring av statens förmögenhetsställning genom temporär underbalansering av den art, som i det föregående omhandlats.

Arbetslöshetsutredningens sålunda refererade framställning åsyftar närmast en sådan omläggning av redovisningen över riksstaten av statens inkomster och utgifter, att därigenom för varje budgetår full klarhet vinnes rörande dels storleken av de fondmedel och lånemedel, som tagas i anspråk för i depressionstider oundvikliga icke-räntabla utgifter, dels storleken av de be-
lopp, som med anlitan-
de av löpande inkomster disponeras för täckande av för dylika utgifter förbrukade fondmedel och lånemedel.

Innan riksräkenskapsverket går att taga ställning till den lösning av hithörande budgettekniska problem, som av arbetslöshetsutredningen anvisats, har ämbetsverket funnit sig böra lämna en sammanställning av de åtgärder av budgetär betydelse, som vidtagits i anledning av den senast genomgångna ekonomiska krisen. Till de åtgärder, varom här är fråga, äro i första hand att räkna statens ingripanden för arbetslöshetens bekämpande. Av stor budgetär betydelse äro därjämte de finansiella och organisatoriska stödåtgärder, som vidtagits till förmån för kreditanstalter och industriföretag samt till lättande av jordbruksnäringens trångmål. De centrala organ, som tillskapats i och för stödåtgärdernas genomförande, samt de utvidgningar i övrigt av den centrala förvaltningsapparaten, som de nya arbetsuppgifterna haft till följd, torde lämpligen böra hänföras till en särskild grupp.

Med iakttagande av den sålunda angivna gruppindelningen kunna de viktigaste av statens hithörande åtgärder sammanfattas sålunda:

A. Åtgärder för arbetslöshetens bekämpande:

1. Utvidgning av den till statens produktiva fonder hänförliga, normala verksamheten.
2. Utvidgning av statens byggnadsverksamhet avseende ämbetsverksbyggnader, sjukhus m. m.
3. Utvidgning av den normala offentliga vägbyggnadsverksamheten.
4. Igångsättandet av extra ordinära allmänna arbeten.
5. Utlämnandet av extra ordinära bidrag och låneunderstöd för uppmuntrande av enskild verksamhet.
6. Utlämnandet av kontantunderstöd till arbetslösa och deras familjer m. m.

B. Finansiella och organisatoriska stödåtgärder:

1. Stöd åt svenska kreditanstalter (Inrättandet av aktiebolaget Kreditkassan av år 1922; lån till Skandinaviska kreditaktiebolaget m. m.).

2. Teckning av aktier i industriföretag (Kalix träindustriaktiebolag, Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag m. fl.).
3. Ackordslån och stödlån åt jordbrukare.
4. Spannmålsregleringen (Anvisandet av förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen och aktieteckning i Svenska spannmålsaktiebolaget).
5. Mjölkgregeringen.
6. Övriga prisregleringar på jordbrukets område.

C. Upprättandet av centrala organ för stödåtgärdernas genomförande m. m. (Statens arbetslöshetskommission, statens jordbruksnämnd m. fl. nämnder).

Rörande det sätt, på vilket i förestående specifikation angivna åtgärder finansierats, må anföras följande.

Den under A 1 upptagna utvidgningen av den till statens produktiva fonder hänförliga normala verksamheten har under depressionstiden finansierats väsentligen i samma ordning som under normala förhållanden. Vid anvisandet av de för nämnda utvidgning erforderliga anslagen har följaktligen fördelningen mellan skattemedel och lånemedel i huvudsak avvägs med ledning av den beräknade avkastningens storlek.

Beträffande den under A 2 redovisade statliga byggnadsverksamheten må erinras, att anslag till byggnader, i den mån desamma icke äro att hänföra till statens affärsverksamhet, tidigare anvisats under verkliga utgifter. För budgetåren 1933/34 och 1934/35 åter hava motsvarande byggnadsanslag anvisats under utgifter för kapitalökning såsom lånemedelsanslag å fonden för förlag till statsverket. Från och med innevarande budgetår avses anslagen till statliga byggnader, i den mån byggnaderna äro att hänföra till statens allmänna fastighetsfond, skola anvisas under utgifter för kapitalökning å den nybildade huvudtiteln »Statens allmänna fastighetsfond».

Den under A 3 uppförda utvidgningen av den normala offentliga vägbyggnadsverksamheten har framför allt möjliggjorts genom den fortgående starka stegringen av automobilskattemedelsinkomsterna, vilka inkomstmedel inordnats i den särskilda specialbudget, å vilken ifrågavarande utgifter avföras.

Anslag för under A 4 uppförda extra ordinära allmänna arbeten hava — i den mån dylika arbeten icke upptagits under statens affärsverksamhet — tidigare anvisats under verkliga utgifter, i regel å V huvudtiteln. Undantagsvis hava anslag för ifrågavarande ändamål anvisats å annan titel, exempelvis huvudtiteln »Oförutsedda utgifter». För budgetåren 1933/34 och 1934/35 hava anslagen till allmänna arbeten, vilka under dessa år starkt ökats samt utvidgats till nya områden, anvisats under utgifter för kapitalökning såsom anslag å fonden för förlag till statsverket. I strid mot normalt gällande budgetprinciper hava dessa anslag, ehuru väsentligen avseende icke-räntabla utgifter, anvisats att utgå av lånemedel. För innevarande budgetår slutligen hava anslagen till allmänna arbeten åter begränsats samt helt anvisats under verkliga utgifter å V huvudtiteln.

Anslag för under A 5 upptagna extra ordinära bidrag och låneunderstöd för uppmuntrande av enskild verksamhet hava för budgetåren 1933/34 och 1934/35 anvisats under utgifter för kapitalökning å fonden för förlag till statsverket och i likhet med övriga för dessa budgetår å denna fond anvisade anslag täckts av lånemedel. För innevarande budgetår anvisade motsvarande anslag avseende låneunderstöd hava inordnats bland riksstatens vanliga anslag till kapitalökning å statens utlåningsfonder.

De under A 6 angivna kontantunderstöden till arbetslösa och deras familjer m. m. hava under hela depressionstiden anvisats under verkliga utgifter å V huvudtiteln, delvis med förstärkning från anslaget till oförutsedda utgifter.

Vad därefter angår de i förestående sammanställning upptagna finansiella och organisatoriska stödåtgärderna, hava beträffande såväl den budgettekniska behandlingen som särskilt sättet för finansieringen av statens till dessa åtgärder hänförliga utgifter än mer oenhetliga grunder tillämpats.

De under B 1 upptagna stödåtgärderna avseende svenska kreditanstalter hava icke redovisats över riksstaten, utan hava de härför erforderliga medlen i enlighet med särskilda bemyndiganden finansierats av riksgäldskontoret vid sidan av budgeten.

För teckning av aktier i industriföretag — grupp B 2 i sammanställningen — hava däremot särskilda lånemedelsanslag anvisats under utgifter för kapitalökning å fonden för statens aktier.

För de under B 3 upptagna ackords- och stödlånen åt jordbrukare hava medel anvisats under verkliga utgifter å IX huvudtiteln. Hithörande understöd utgöras endast till en del av verkliga lån. Till återstående del hava understöden allenast till formen karaktär av lån men utgöra i verkligheten bidrag utan återbetalningsskyldighet.

För spannmålsregleringens genomförande — grupp B 4 i sammanställningen — hava för budgetåret 1934/35 anvisats två lånemedelsanslag under utgifter för kapitalökning, nämligen dels ett anslag till förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen å fonden för förlag till statsverket, dels ett anslag till tecknande av aktier i Svenska spannmålsaktiebolaget å fonden för statens aktier. Före ingången av budgetåret 1934/35 har förlagskapitalet åt Svenska spannmålsföreningen uppbringats genom krediter hos enskilda banker.

I fråga om de under B 5 och B 6 upptagna åtgärderna, avseende mjölkregleringen och vissa andra prisregleringar på jordbrukets område, äro de av statsmedel utgående bidragen inordnade i en specialbudget, vilken för närvarande omfattar å inkomstsidan inkomstitlarna accis å margarin och avgifter för prisreglering på jordbrukets område samt å utgiftssidan det å IX huvudtiteln uppförda anslaget till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond.

Beträffande slutligen de i sammanställningens sista grupp, C, upptagna centrala organen för stödåtgärdernas genomförande m. m. hava formerna för medelsanvisningen växlat från år till år.

Sålunda avfördes kostnaderna för arbetslöshetskommissionen till och med budgetåret 1932/33 från det å V huvudtiteln uppförda anslaget till arbetslöshetens bekämpande. För budgetåren 1933/34 och 1934/35 anvisades medel för samma kostnader från de under fonden för förlag till statsverket uppförda anslagen till statliga och statskommunala reservarbeten. Med hänsyn till att ifrågavarande anslag för sistnämnda budgetår icke förslög för de till anslaget hänförliga kostnaderna, avfördes överskjutande kostnader och följaktligen även vissa kostnader för arbetslöshetskommissionen från det under verkliga utgifter uppförda anslaget till oförutsedda utgifter. För innevarande budgetår har för bestridande av arbetslöshetskommissionens kostnader anvisats ett särskilt anslag under V huvudtiteln.

Kostnaderna för statens spannmålsnämnd hava till och med budgetåret 1934/35 avförts å särskilt anslag under IX huvudtiteln. Kostnaderna för statens slakterinämd och statens mjölknämd hava bestritts av inflytande slaktdjurs- respektive mjölkavgifter. Slaktdjursavgifterna redovisas från och

med budgetåret 1934/35 å riksstatens inkomstsida och tillgodoföras »Jordbrukets prisregleringsfond», medan mjölkavgifterna under hela tiden redovisats vid sidan av riksstaten. Från och med innevarande budgetår hava samtliga tre nämnders uppgifter övertagits av statens jordbruksnämnd, och bestridas kostnaderna för denna nämnds verksamhet från »Jordbrukets prisregleringsfond».

Av den lämnade redogörelsen för finansieringen av de i anledning av den senast genomgångna ekonomiska krisen vidtagna statliga åtgärderna framgår, att lånemedel i betydande utsträckning disponerats för icke-räntabla utgifter. Sålunda hänför sig huvudparten av de anslag, som för budgetåren 1933/34 och 1934/35 å fonden för förslag till statsverket anvisats till allmänna arbeten m. m., till utgifter, som äro att anse såsom icke-räntabla. Vid anvisandet av dessa anslag förutsattes fördenskull, att de för ändamålet förbrukade lånemedlen skulle snabbt amorteras. För amorteringens genomförande hava också särskilda avskrivningsanslag anvisats under avbetalning å statsskulden. Huvudparten av respektive budgetårs avskrivningsanslag har inordnats i en specialbudget, varigenom de till specialbudgeten hänförliga inkomstittlarnas verkliga avkastning kunnat i sin helhet utnyttjas för avskrivning av de bokförda icke-räntabla tillgångarna.

Vid sidan av förbrukningen av lånemedel för icke-räntabla utgifter påverkas avskrivningsbehovet av de direkta lånemedelsförluster, som uppstått eller väntas uppstå i samband med vissa av de av staten vidtagna stödåtgärderna. De lånemedelsförluster, som här närmast avses, hänföra sig i huvudsak dels till statens stöd åt svenska kreditanstalter, dels till spannmålsregleringen. Även i samband med vissa andra stödåtgärder kunna lånemedelsförluster befaras komma att uppstå.

Lånemedelsförlusterna avseende statens stöd åt svenska kreditanstalter utgöras av de förluster, som uppstått eller väntas uppstå å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. För täckande av dessa förluster hava särskilda anslag anvisats under utgifter för kapitalökning för vart och ett av budgetåren 1926/27—1932/33 och 1935/36.

För täckande av de väntade lånemedelsförlusterna i samband med spannmålsregleringen, vilka förluster hänföra sig till de till förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen anvisade anslagsmedlen, har i första hand reserverats huvudparten av de till särskild specialbudget hänförliga inkomsterna å inkomstitteln »Avgifter för täckande av förluster å spannmålsregleringen». För innevarande budgetår har för samma ändamål därjämte anvisats särskilt avskrivningsanslag under avbetalning å statsskulden.

Samtliga anslagsmedel för täckande av redan konstaterade eller väntade lånemedelsförluster hava självklart utgått av andra statsinkomster än lånemedel.

Såsom framgår av förestående redogörelse, hava statens i anledning av depressionen vidtagna stödåtgärder i fråga om medelsanvisning och medelsdisposition erhållit en mycket oenhetlig utformning. Den bristande enhetligheten har härvid tagit sig uttryck icke allenast däri, att fullt likartade statliga ingripanden i budgettekniskt hänseende behandlats helt olika. Även beträffande ett och samma slag av statliga stödåtgärder har ofta den budgettekniska utformningen växlat från det ena året till det andra. Angivna förhållanden medföra, att en klar översikt av de statliga stödåtgärdernas finansiella innebörd icke framgår av statens bokföring och att en vid sidan

av bokföringen verkställd omräkning kunnat lämna allenast relativt osäkra resultat. Arbetslöshetsutredningens krav på en mera enhetlig budgetteknisk utformning av statens över riksstaten redovisade stödåtgärder finner riksräkenskapsverket följaktligen i hög grad befogade.

I sin framställning har emellertid arbetslöshetsutredningen, som behandlat föreliggande budgettekniska frågor uteslutande ur arbetslöshetspolitikens synpunkt, icke tagit hänsyn till statens stödåtgärder i övrigt och de låne-medelsförluster, som i samband med dessa åtgärder uppstått eller väntas uppstå. Även bortsett härifrån är arbetslöshetsutredningens framställning så till vida ofullständig, som de särskilda omständigheter, vilka äro förknippade med de olika slagen av stödåtgärder, icke tillbörligt beaktats, samtidigt som den verkställda undersökningen i övrigt gjorts väl summarisk.

För ernåendet av en i budgettekniskt hänseende fullt tillfredsställande ordning beträffande statens nu omhandlade finanspolitik erfordras, att för olika slag av stödåtgärder medelsanvisning och medelsdisposition äger rum i enlighet med rationellt utformade, fasta regler. Den uppgift, som sålunda i första hand måste lösas, är att åstadkomma dylika regler. Lösandet av denna uppgift synes lämpligen böra ske sålunda, att för var och en av de förut omhandlade, av staten i anledning av den senast genomgångna ekonomiska krisen vidtagna stödåtgärderna fastställes, huru för vinnandet av det nu uppställda syftet medelsanvisning och medelsdisposition rätteligen bort anordnas.

Vad först angår den under A 1 angivna, till statens produktiva fonder hänförliga verksamheten, har riksräkenskapsverket i nu förevarande sammanhang icke funnit anledning att förorda ändring i den hittills tillämpade ordningen. Riksräkenskapsverket vill dock framhålla angelägenheten av att finansieringen genom lånemedel strängt begränsas till verkligt räntabla utgifter.

I fråga om den under A 2 upptagna statliga byggnadsverksamheten har genom tillkomsten från och med innevarande budgetår av den för ämbetsverks- m. fl. byggnader avsedda fastighetsfonden enligt riksräkenskapsverkets uppfattning en tillfredsställande form för medelsanvisning och medelsdisposition avseende här ifrågakommande ändamål erhållits.

Beträffande den nuvarande formen för redovisningen över riksstaten av den under A 3 uppförda, normala vägbyggnadsverksamheten saknas anledning att i nu förevarande sammanhang föreslå ändring.

Anslag för under A 4 upptagna extra ordinära allmänna arbeten och under A 5 uppförda extra ordinära bidrag utan återbetalningsskyldighet för uppmuntrande av enskild verksamhet böra såsom väsentligen avseende icke-räntabla utgifter i annan verksamhet än affärsverkens normalt anvisas under verkliga utgifter. Så är ock medelsanvisningen ordnad för innevarande budgetår. Den för detta budgetår tillämpade anslagsuppställningen och anslagsuppdelningen har icke givit riksräkenskapsverket anledning till erinran.

Under vissa statsfinansiella situationer kan emellertid — såsom ock arbetslöshetsutredningen håller före — icke undvikas, att avsteg måste göras från normalt gällande budgetprinciper. Riksräkenskapsverket har under sådana förhållanden ansett sig icke böra framställa någon principiell erinran mot att under tider, då svår depression råder och då för ändamålet skattemedel icke kunna utan stora svårigheter uppbringas, anslag till extra ordinära allmänna arbeten och till bidrag för uppmuntrande av enskild verksamhet även framdeles — i likhet med vad som skett för budgetåren

1933/34 och 1934/35 — anvisas under utgifter för kapitalökning, att täckas av lånemedel. Vid tillgripande av denna utväg bör emellertid alltjämt den regeln upprätthållas, att de för nu ifrågavarande ändamål förbrukade lånemedlen skola snabbt amorteras.

Riksräkenskapsverket delar vidare arbetslöshetsutredningens uppfattning, att fonden för förslag till statsverket, över vilken nu omhandlade extra ordinarie allmänna arbeten och bidrag redovisats, icke i sitt nuvarande skick lämpar sig som uppsamlingskonto för ifrågavarande statsutgifter. Sistnämnda fond omfattar nämligen även andra poster än sådana, som sammanhånga med arbetslöshetspolitiken. I likhet med arbetslöshetsutredningen vill riksräkenskapsverket sålunda förorda, att hithörande utgifter redovisas å en för ändamålet upprättad särskild fond. På skäl, som i det följande närmare angivas, har riksräkenskapsverket emellertid icke kunnat ansluta sig till arbetslöshetsutredningens förslag att giva den nya fonden benämningen »Konjunkturutjämningsfond». Ämbetsverket vill i stället förorda, att ifrågavarande fond benämnas »Fonden för extra ordinära arbeten».

För under A 5 ingående låneunderstöd, för vilket ändamål i riksstaten för innevarande budgetår anslag uppförts bland övriga kapitalökningsanslag å statens utlåningsfonder, synas erforderliga medel normalt böra i vanlig ordning anvisas å anslag under statens utlåningsfonder. Då fråga är om en fortgående lånerörelse, böra kapitalökningsanslagen redovisas å en särskild fond. Enstaka lån av tillfällig natur åter böra sammanföras under fonden för låneunderstöd.

Riksräkenskapsverket förutsätter, att under depressionstider anslag till omhandlade låneunderstöd — i likhet med anslagen till de under samma grupp uppförda bidragen utan återbetalningsskyldighet — skola kunna anvisas helt av lånemedel och redovisas å förenämnda fond för extra ordinära arbeten.

De under A 6 uppförda kontantunderstöden till arbetslösa och deras familjer böra i enlighet med hittills tillämpad praxis även under depressions-tider anvisas under verkliga utgifter å V huvudtiteln.

Beträffande därefter de under B 1 angivna stödåtgärderna avseende svenska kreditanstalter är uppenbart, att med hänsyn till kravet på riksstatens fullständighet de för dessa stödåtgärder disponerade medlen bort redovisas å budgeten. Sålunda hade de för aktiebolaget Kreditkassans av år 1922 verksamhet genom riksgäldskontoret tillhandahållna krediterna liksom de till Skandinaviska kreditaktiebolaget av riksgäldskontoret utlämnade lånen rätteligen bort anvisas å anslag under utgifter för kapitalökning, att täckas av lånemedel. Med hänsyn till karaktären av angivna stödåtgärder torde anslagen i fråga lämpligen kunnat uppföras under titeln »Fonden för förslag till statsverket» eller titeln »Fonden för låneunderstöd».

Sedan riksgäldskontorets lån till Skandinaviska kreditaktiebolaget numera blivit i huvudsak återbetalt, återstår av nu omhandlade finansiella stödåtgärder att i första hand reglera de riksgäldskontorets fordringar, som hänföra sig till aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. En tillfredsställande budgetär redovisning av nämnda fordringar skulle kunna ernås genom att anslag till förlagskapital åt aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 anvisades å fonden för förslag till statsverket till belopp motsvarande Kreditkassans skuld till riksgäldskontoret.

Mot den för de under B 2 upptagna stödåtgärderna — aktieteckning i industriföretag — tillämpade ordningen för medelsanvisning och medelsdisposition har riksräkenskapsverket icke funnit skäl till erinran.

I fråga om sådana understöd som de under B 3 uppförda ackords- och stödlånen åt jordbrukare vill riksräkenskapsverket förordas, att för framtiden en uppdelning verkställes mellan å ena sidan verkliga lån och å andra sidan bidrag utan återbetalningsskyldighet. För utlåning avsedda anslagsmedel böra undantagslöst anvisas under utgifter för kapitalökning samt normalt redovisas å en för ändamålet upprättad lånefond i den ordning, som tillämpas vid statens övriga lånefonder. Medel för bidrag utan återbetalningsskyldighet åter torde regelmässigt — liksom hittills — böra anvisas under verkliga utgifter.

Den för budgetåret 1934/35 genomförda ordningen för medelsanvisning och medelsdisposition avseende under B 4 angivna åtgärder för spannmålsregleringens genomförande har riksräkenskapsverket funnit kunna godtagas.

Beträffande den nuvarande redovisningen å särskild specialbudget av de till mjölkregleringen och vissa andra prisregleringar hänförliga statsmedlen har riksräkenskapsverket ej heller funnit skäl föreslå ändring.

Vidkommande slutligen de i sammanställningens sista grupp, C, upptagna centrala organen för stödåtgärdernas genomförande framgår av den förut lämnade redogörelsen, att kostnaderna för statens arbetslöshetskommission under innevarande budgetår avföras å ett för ändamålet uppfört särskilt anslag under V huvudtiteln samt att kostnaderna för statens jordbruksnämnd under samma budgetår bestridas från den till vederbörande specialbudget hänförliga diversemedelstiteln »Jordbrukets prisregleringsfond». Den nu tillämpade ordningen beträffande redovisningen av kostnaderna för arbetslöshetskommissionen synes böra i oförändrad form följas även för framtiden såväl under depressionstider som under normala år. Vad åter angår redovisningen av kostnaderna för jordbruksnämndens verksamhet, finner riksräkenskapsverket den ändringen böra vidtagas, att jämväl för detta ändamål ett särskilt anslag anvisas å riksstaten.

Under förutsättning att medelsanvisning och medelsdisposition i avseende å de under depressionstider vidtagna statliga stödåtgärderna för framtiden anordnades i enlighet med de grunder, som i det föregående förordats, skulle disponerandet av lånemedel — med avsteg från normalt gällande budgetprinciper — för icke-räntabla utgifter kunna ske allenast i fråga om anslag, anvisade å den föreslagna fonden för extra ordinära arbeten. För avskrivning av det i denna fond ingående lånemedelskapitalet böra — i likhet med vad redan nu sker beträffande det å fonden för förslag till statsverket redovisade, för allmänna arbeten m. m. förbrukade lånemedelskapitalet — särskilda avskrivningsanslag anvisas under avbetalning å statsskulden. Storleken av dessa avskrivningsanslag bör avvägas med ledning av det faktiska avskrivningsbehovet. För varje budgetår synes följaktligen ett till siffran bestämt avskrivningsanslag böra anvisas. Att liksom för närvarande reservera särskilda inkomsttitlar för täckande av avskrivningsbehovet synes under sådana förhållanden icke stå i god överensstämmelse med rationella budgetprinciper.

Till den föreslagna fonden för extra ordinära arbeten böra vid sidan av budgeten överföras de å fonden för förslag till statsverket bokförda nettotillgångar, som härröra från de för budgetåren 1933/34 och 1934/35 å denna fond anvisade anslagen till allmänna arbeten m. m., i den mån dessa tillgångar icke befinnas kunna överföras till någon produktiv fond eller eventuellt anses böra fortfarande redovisas å förlagsfonden. De till den nya fonden sålunda överförda nettotillgångarna komma härvid att representera det aktuella avskrivningsbehovet avseende det för icke-räntabla utgifter

av förevarande art förbrukade lånemedelskapitalet. Genom de för ändamålet under avbetalning å statsskulden anvisade avskrivningsanslagen ernås, att å fonden bokförda nettotillgångar under normala tider efter hand nedbringas.

Såsom i det föregående närmare utvecklats, påverkas emellertid avskrivningsbehovet utom av förbrukningen av lånemedel för icke-räntabla utgifter även av de direkta lånemedelsförluster, som uppstå i samband med av staten vidtagna stödåtgärder. För såväl sistnämnda med den ekonomiska krisen förbundna lånemedelsförluster som de direkta lånemedelsförluster, vilka tid efter annan åsamkas statsverket i statens normala verksamhet, måste täckning efter hand beredas å skattebudgeten.

För möjliggörandet av en samlad överblick av de sålunda uppkomna lånemedelsförlusterna och en planmässig avskrivning av dessa förluster vill riksräkenskapsverket förorda, att samtliga ifrågavarande lånemedelsförluster överföras till en för ändamålet upprättad särskild fond. Överföringen av lånemedelsförlusterna till den nya fonden, vilken lämpligen kan erhålla benämningen »Fonden för oreglerade lånemedelsförluster», bör äga rum vid sidan av rikstatsen samt verkställas successivt, i den mån förlusterna kunna bokföringsmässigt konstateras. För avskrivning av de å den nya fonden redovisade lånemedelsförlusterna böra — liksom beträffande det för icke-räntabla utgifter förbrukade lånemedelskapitalet — särskilda avskrivningsanslag anvisas under avbetalning å statsskulden. Även storleken av dessa avskrivningsanslag bör avvägas med ledning av det faktiska avskrivningsbehovet.

Till den föreslagna fonden för oreglerade lånemedelsförluster bör i första hand överföras det bokförda nettobeloppet å det avskrivningskonto, som under innevarande budgetår upplagts å riksgäldsverkets fond. Därefter böra till den nya fonden successivt överföras samtliga de lånemedelsförluster, som efter hand komma att uppstå såväl å sistnämnda fond som å övriga i rikshuvudboken redovisade fonder. I enlighet härmed och under förutsättning att — såsom riksräkenskapsverket i det föregående ifrågasatt — särskilt anslag till förlagskapital åt aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 anvisades under fonden för förlag till statsverket, skulle mot framdeles konstaterade lånemedelsförluster avseende såväl nämnda bolags som Svenska spannmålsföreningens verksamhet svarande belopp omföras från sistnämnda fond till fonden för oreglerade lånemedelsförluster.

I den mån i någon statens affärsverksfond investerat lånemedelskapital beräknas för framtiden icke lämna normal avkastning, är häremot svarande del av det i samma fond investerade lånemedelskapitalet att anse såsom förlorat, och bör jämväl sådan lånemedelsförlust omedelbart avskrivas i affärsverksfondens räkenskaper samt uppdebiteras å fonden för oreglerade lånemedelsförluster för att å denna fond tillsammans med övriga lånemedelsförluster efter hand avskrivas.

De å fonden för oreglerade lånemedelsförluster sålunda vid varje tidpunkt bokförda nettotillgångarna komma vid sådant förhållande att representera det aktuella avskrivningsbehovet avseende statens lånemedelsförluster. Genom de för ändamålet under avbetalning å statsskulden anvisade avskrivningsanslagen skulle även beträffande denna fond ernås, att å fonden bokförda nettotillgångar under normala förhållanden efter hand minskades.

Vid genomförandet av den sålunda föreslagna nya ordningen för redovisningen av statens lånemedelsförluster bör den i rikstatsen för innevarande

budgetår uppförda utgiftstiteln »Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen» uppdelas på två anslag. Under förutsättning att den specialbudget, vari den nuvarande utgiftstiteln ingår, av särskilda skäl befinnes böra fortfarande upprätthållas, bör alltså avkastningen å den tillhörande inkomsttiteln »Avgifter för täckande av förluster å spannmålsregleringen» fördelas mellan de båda anslagen. Å det ena anslaget bör härvid avföras så stor del av inkomsttitelns avkastning, som erfordras för täckande av Svenska spannmålsaktiebolagets löpande förluster, medan inkomsttitelns återstående avkastning reserveras för avskrivning av lånemedelsförluster å de till förlagskapital åt Svenska spannmålsföreningen anvisade anslagsmedlen. Sistnämnda del av inkomsttitelns avkastning bör följaktligen avföras å det avskrivningsanslag, som för täckande av nu omhandlade lånemedelsförluster avsetts skola uppföras under avbetalning å statsskulden.

Den sammanlagda bokförda behållningen å fonden för extra ordinära arbeten och å fonden för oreglerade lånemedelsförluster skulle komma att motsvara det totala lånemedelskapital, som för upprätthållandet av statens förmögenhetsställning efter hand måste täckas med skattemedel. Nämnda sammanlagda behållning komme att ökas dels genom disponerandet av å riksstaten under fonden för extra ordinära arbeten anvisade lånemedelsanslag, dels genom överförandet vid sidan av riksstaten av å statens övriga fonder bokföringsmässigt konstaterade lånemedelsförluster. Å andra sidan skulle den sammanlagda behållningen å de båda fonderna minskas genom de över riksstaten redovisade avskrivningsanslag av skattemedel, som avses skola uppföras under avbetalning å statsskulden för täckande av det i fonderna ingående lånemedelskapitalet.

Riksräkenskapsverket övergår härefter till det av arbetslöshetsutredningen framlagda förslaget om inrättandet av en konjunkturutjämningsfond. Med hänsyn till att arbetslöshetsutredningens framställning i ämnet är mycket summarisk och i vissa avseenden otidlig, är det emellertid icke möjligt att med full säkerhet fastställa den verkliga innebörden av utredningens förevarande förslag. Då någon konkret utformning av förslagets konsekvenser i budgettekniskt hänseende icke lämnats, blir följaktligen riksräkenskapsverkets ställningstagande till förslaget med nödvändighet beroende av den tolkning av arbetslöshetsutredningens intentioner, som ämbetsverket ansett sig kunna utläsa ur den av utredningen framförda motiveringen för förslaget.

Såsom utgångspunkt för sin framställning har arbetslöshetsutredningen angivit den uppfattningen, att det ur budgetbalanseringssynpunkt icke finnes anledning att göra någon skillnad mellan en finansiering av icke-räntabla utgifter med fasta lån och en balansering av budgeten med ianspråktagande av fonderade medel, som icke avsatts för ändamålet. Arbetslöshetsutredningen förutsätter vidare, att finansiering av icke-räntabla utgifter må under depressionstider kunna äga rum såväl genom tillfällig upplåning som genom ianspråktagande av fonderade medel.

Såsom av det anförda framgår, skiljer arbetslöshetsutredningen mellan två slag av lånemedelsfinansiering, nämligen å ena sidan finansiering genom fasta lån och å andra sidan finansiering genom tillfällig upplåning. Riksräkenskapsverket vill erinra, att den i riksstaterna för tidigare budgetår förekommande uppdelningen i fast upplåning och tillfällig upplåning från och

med budgetåret 1929/30 övergivits. I riksstaterna för budgetåren 1933/34 och 1934/35 har i stället en uppdelning av lånemedelsfinansieringen efter andra grunder aktualiserats. Med hänsyn till att för nämnda budgetår under fonden för förslag till statsverket anvisade lånemedelsanslag till allmänna arbeten m. m. avsågo icke-räntabla utgifter, förutsattes nämligen att de för dessa ändamål förbrukade lånemedlen skulle snabbt amorteras. Från och med budgetåret 1933/34 är följaktligen nödvändigt att hålla isär å ena sidan det i statens fonder för räntabla utgifter investerade lånemedelskapitalet och å andra sidan det i fonden för förslag till statsverket ingående lånemedelskapitalet avseende icke-räntabla utgifter. Endast beträffande det sistnämnda slaget av lånemedelskapital är redan vid lånemedelsanslagens beviljande förutsatt, att för upprätthållandet av statens förmögenhetsställning täckning efter hand måste åstadkommas genom anvisande av särskilda avskrivningsanslag å skattebudgeten. Även om nu omhandlade uppdelning av lånemedlen icke erhållit något synligt uttryck i själva riksstatsuppställningen, är densamma likväl ur budgetteknisk synpunkt av fundamental betydelse. Det torde ock vara denna uppdelning, som av arbetslöshetsutredningen vid dess förut återgivna ställningstagande närmast åsyftats.

I principiell anslutning till arbetslöshetsutredningens förut angivna uppfattning vill riksräkenskapsverket för egen del uttala, att beträffande icke-räntabla utgifter finansiering genom fonderade medel ur budgetbalanseringssynpunkt är att jämställa med finansiering genom lånemedel *samt att*, vare sig finansieringen av sådana utgifter sker genom fonderade medel eller genom lånemedel, täckning av de förbrukade medlen med anlitande av verkliga inkomster erfordras för att förhindra en varaktig försämring av statens förmögenhetsställning.

Arbetslöshetsutredningens förslag rörande finansieringen av sådana icke-räntabla utgifter, för vilka under depressionstider täckning icke kunnat åstadkommas genom verkliga inkomster, skulle kunna sägas innebära, att för nämnda slag av utgifter vid sidan av upplåning med kort amorteringstid endast medel från en för ändamålet avsatt fond, benämnd konjunkturutjämningsfonden, finge användas. Avstegen från normalt gällande budgetprinciper skulle vid en sådan ordning redovisas under allenast två rubriker, avseende den ena lånemedel med kort amorteringstid och den andra konjunkturutjämningsfonden. Arbetslöshetsutredningen håller före, att härigenom en klar översikt av de förändringar i statens förmögenhetsställning, som framkallats av nämnda avsteg, omedelbart skulle framgå.

Utredningens huvudsyfte med inrättandet av den föreslagna konjunkturutjämningsfonden synes emellertid hava varit att genom avsättningar av verkliga inkomster till fonden under ekonomiskt gynnsamma år och genom ianspråktagande av fondens tillgångar under depressionstider söka ernå en önskvärd utjämning i tiden av skattetrycket. Enligt riksräkenskapsverkets åsikt bör den nya fondens värde i sistangivna hänseende tillmätas avgörande betydelse vid ställningstagandet till arbetslöshetsutredningens nu omhandlade förslag.

Arbetslöshetsutredningen förutsätter, att till den eftersträfvade utjämningen av skattetrycket skulle medverka utom den föreslagna konjunkturutjämningsfonden jämväl det utnyttjande av lånemedel med kort amorteringstid för vissa icke-räntabla utgifter, som utredningen ansett icke kunna under depressionstider undvikas. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning är det åtminstone teoretiskt möjligt att åstadkomma lika effektiv utjämning av skattetrycket, om man väljer enbart den ena eller enbart den andra

av nu angivna utvägar eller ock tillämpar en kombination av båda. Vid anordningen med konjunkturutjämningsfond uppsamlas under uppgångstider först skattemedel, vilka därefter förbrukas under depressionstider, medan vid utnyttjandet av lånemedel med kort amorteringstid de erforderliga medlen först upplånas under depressionstider och sedan återbetalas under efterföljande ekonomiskt gynnsammare år. I princip äro de båda förfaringssätten fullständigt ensartade. Den enda skillnaden hänför sig till valet av utgångsläge.

I likhet med arbetslöshetsutredningen förutsätter riksräkenskapsverket, att för mötande av en ansvällning av statsutgifterna under depressionstider även i framtiden såväl fonderade medel som lånemedel med kort amorteringstid kunna komma att tillgripas. Med hänsyn till det nu föreliggande stora avskrivningsbehovet avseende dels för icke-räntabla utgifter förbrukade lånemedel, dels redan konstaterade eller med säkerhet väntade lånemedelsförluster, finner riksräkenskapsverket förslaget om inrättandet av en konjunkturutjämningsfond för närvarande sakna större praktisk betydelse. Innan fondering av verkliga inkomster i mera avsevärd omfattning kan komma till stånd, måste nämligen det för icke-räntabla utgifter förbrukade eller eljest förlorade lånemedelskapitalet avskrivas. För denna avskrivning torde under en följd av år alla till skattebudgeten hänförliga, för återställandet av statens under depressionstiden rubbade förmögenhetsställning tillgängliga inkomstmedel bliva erforderliga.

Redan av nu angivna skäl har riksräkenskapsverket ansett sig böra avstyrka arbetslöshetsutredningens förslag om inrättande av en särskild konjunkturutjämningsfond.

Även ur mera allmänna synpunkter ställer sig riksräkenskapsverket tveksamt rörande möjligheten och lämpligheten av ett genomförande av arbetslöshetsutredningens ifrågavarande förslag. Sålunda skulle det — såsom ock arbetslöshetsutredningen själv delvis framhåller — möta mycket allvarliga praktiska svårigheter att under ekonomiskt gynnsamma år hålla uppe skatteinivån eller avstå från tillgodoseende av andra utgiftsändamål endast för att en avsättning till konjunkturutjämningsfonden skall möjliggöras. Om åter en mera betydande anhopning av medel i konjunkturutjämningsfonden verkligen kunnat genomföras, skulle risk uppstå, att fondens tillgångar åtminstone delvis toges i anspråk för andra utgifter än sådana, som avsetts skola täckas från fonden. Tillkomsten av en konjunkturutjämningsfond skulle med hänsyn till angivna omständigheter kunna snarare motverka än befordra en sparsam hushållning med statens medel.

Den eftersträfvade utjämningen i tiden av skattetrycket synes riksräkenskapsverket kunna genomföras på ett mera betryggande sätt, om vid den finansiering av icke-räntabla utgifter, som under depressionstider oundvikligen måste ske genom fonderade medel eller genom lånemedel med kort amorteringstid, tyngdpunkten förskjutes från finansiering genom fonderade medel till finansiering genom dylika lånemedel. Finansiering av icke-räntabla utgifter genom lånemedel med kort amorteringstid framträder nämligen mycket klarare såsom avsteg från normalt gällande budgetprinciper än finansiering genom fonderade medel. Kravet på medelsanvisning å skattebudgeten för avskrivning av för icke-räntabla utgifter förbrukade lånemedel måste ock uppfattas såsom mera oefftergivligt än kravet på avsättning av löpande inkomster till en fond.

Begränsas emellertid användningen av fonderade medel för åstadkom-

mande av nu omhandlade utjämning i tiden av skattetrycket till relativt blygsamma mått, föreligger knappast något verkligt behov att för ändamålet tillskapa en särskild fond. Den föreslagna konjunkturutjämningsfondens uppgifter kunna nämligen under angivna förhållanden fyllas av kassafonden. En nybildad konjunkturutjämningsfond skulle ock med all sannolikhet — i likhet med rusdrycksmedelsfonden och fonden för statsskuldens amortering under tidigare år — närmast komma att fungera såsom en andra kassafond. De olägenheter i fråga om redovisningens överskådlighet, som tidigare framträtt, skulle då åter göra sig gällande. Anses en ökad fondering av löpande inkomster under ekonomiskt gynnsamma år böra ske, synes denna följaktligen böra erhålla formen av kassafondsförstärkning.

Av de av arbetslöshetsutredningen framlagda förslagen av budgetteknisk innebörd återstår härefter allenast förslaget om ändrad redovisning över riksstaten av ianspråktagande av kapitaltillgångar för icke-räntabla utgifter.

Arbetslöshetsutredningens förslag härutinnan har av utredningen formulerats sålunda, att varje ianspråktagande av kapitaltillgångar för icke-räntabla ändamål — alltså även utnyttjande av fonderade medel — bör redovisas såsom ett med ett i budgeten disponerat belopp av kassafonden jämförbart underskott.

Ej heller beträffande detta förslag har arbetslöshetsutredningen närmare angivit de omläggningar i budgettekniskt hänseende, som för vinnande av förslagets syfte skulle erfordras.

Riksräkenskapsverket vill till en början framhålla, att ämbetsverket i likhet med arbetslöshetsutredningen finner den nu tillämpade formen för redovisningen över riksstaten av i anspråk tagna kapitaltillgångar otillfredsställande. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning äro bristerna i den nuvarande ordningen att återföra på det förhållandet, att i anspråk tagna kapitaltillgångar hittills inräknats under skattebudgeten och icke — vilket ur statsfinansiell synpunkt varit riktigare — jämförats med lånemedel och tillsammans med dessa hänförs till den totala budgetens andra huvuddel.

Det avgörande skälet för att i anspråk tagna kapitaltillgångar ur budgetteknisk synpunkt böra jämföras med lånemedel är att söka däri, att finansiering av statens utgifter genom i anspråk tagna kapitaltillgångar och genom lånemedel i lika mån påverka statens förmögenhetsställning. Vare sig räntabla utgifter finansieras genom det ena eller det andra slaget av medel, bibehålles statens förmögenhetsställning orubbad. Vid finansiering av icke-räntabla utgifter genom i anspråk tagna kapitaltillgångar inträder i realiteten en lika stor försämring i statens förmögenhetsställning som vid finansiering av sådana utgifter med lånemedel.

Bland statens kapitaltillgångar intar emellertid kassafonden en särställning. Storleken av denna fonds behållning påverkas i första hand av utfallet av skattebudgetens mot kassafonden reglerade inkomst- och utgiftstitlar. Därjämte har under de budgetår, då redan i själva riksstaten antingen medel från fonden tagits i anspråk för finansieringen av skattebudgeten eller medel till förstärkning av fonden anvisats å skattebudgeten, fondens behållning undergått en häremot svarande minskning respektive ökning.

Kassafondens sålunda angivna speciella uppgift som budgetregulator förutsätter, att vid nu ifrågavarande omläggning av redovisningen över riksstaten av i anspråk tagna kapitaltillgångar undantag dock bör göras för kassafondsmedel. Å riksstaten i anspråk tagna kassafondsmedel böra följaktligen

framdeles liksom hittills hänföras till skattebudgeten. Av kassafondens särställning följer också, att anslag till förstärkning av kassafonden likaledes böra bibehållas å skattebudgeten.

Den bestämda åtskillnad i budgettekniskt hänseende mellan å ena sidan kassafondsmedel och å andra sidan övriga fondmedel, som riksräkenskapsverket funnit vara nödvändigt att under normala förhållanden upprätthålla, synes emellertid icke böra utesluta, att i särskilda undantagsfall såväl andra fondmedel än kassafondsmedel kunna tagas i anspråk för skattebudgetens finansiering som fondering av verkliga inkomster kan ske i annan ordning än sådan, som medför förstärkning av kassafonden. För trygghet av en tillfredsställande budgetär redovisning av dylika extra ordinära avsteg från normala finansieringsregler bör emellertid sådant ianspråktagande av fondmedel respektive sådan fondering av verkliga inkomster alltid redovisas över kassafonden. Medelsöverflyttningen från andra fonder till kassafonden respektive från kassafonden till andra fonder skulle vid sådant förhållande redovisas över den del av den totala budgeten, som icke är att hänföra till skattebudgeten.

I detta sammanhang bör uppmärksammas, att under rubriken i anspråk tagna kapitaltillgångar för närvarande jämväl redovisas sådana till skattebudgeten hänförliga anslagsreservationer, vilka icke längre få disponeras för med anslagen avsedda ändamål. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning böra dylika reservationer, oberoende av nu ifrågavarande omläggning av redovisningen av i anspråk tagna kapitaltillgångar, för framtiden icke omföras till riksstatens inkomstsida utan i likhet med allmänna budgetens besparingar å förslagsanslag och bestämda anslag direkt tillföras kassafonden.

Såsom gemensam beteckning för i anspråk tagna kapitaltillgångar (exklusive kassafondsmedel) och lånemedel torde lämpligen beteckningen »Kapitalmedel» kunna användas. Den del av den totala budgeten, som finansieras av kapitalmedel, synes i anslutning härtill kunna givas beteckningen »Kapitalbudgeten». För budgeten i övrigt torde den tidigare för den del av den totala budgeten, som finansieras genom andra medel än lånemedel, brukade beteckningen »Skattebudgeten» kunna användas jämväl efter omläggningen.

Den sålunda av riksräkenskapsverket föreslagna nya ordningen skulle innebära, att de såsom kapitalmedel betecknade inkomstitlarna skulle å riksstatens utgiftssida utan åtskillnad motsvaras av anslag under utgifter för kapitalökning, att täckas av kapitalmedel. Den nuvarande uppdelningen av anslagen under utgifter för kapitalökning i anslag att täckas av lånemedel och anslag att täckas av andra statsinkomster än lånemedel skulle följaktligen utbytas mot en uppdelning av anslagen i anslag att täckas av kapitalmedel och anslag att täckas av andra statsinkomster än kapitalmedel. En följd av den ändrade redovisningen skulle bli, att till den av riksräkenskapsverket tidigare föreslagna »Fonden för oreglerade lånemedelsförluster» komme att omföras förutom lånemedelsförluster även andra kapitalmedelsförluster, samt att fonden sålunda torde böra betecknas »Fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster».

Genom omläggningen skulle omedelbart vinnas, att den nu tillämpade regeln, att lånemedel enligt normalt gällande budgetprinciper må användas allenast för räntabla utgiftsändamål, komme att utsträckas till alla kapitalmedel, sålunda även i anspråk tagna kapitaltillgångar med undantag av kassafondsmedel. I fråga om användningen under depressionstider av kapitalmedel för icke-räntabla utgifter skulle ej heller någon åtskillnad göras mel-

lan lånemedel och övriga kapitalmedel. Vid anvisandet av anslag av kapitalmedel för sistnämnda slag av utgifter skulle för återställandet av statens förmögenhetsställning ock erfordras, att täckning för de förbrukade kapitalmedlen, oberoende av om desamma utgjordes av lånemedel eller i anspråk tagna kapitaltillgångar, bereddes genom anvisande av avskrivningsanslag å skattebudgeten.

Den samordning av i anspråk tagna kapitaltillgångar (exklusive kassafondsmedel) och lånemedel, som sättet för finansieringen av den nya kapitalbudgetens utgifter sålunda skulle medföra, har i sin tur till följd, att vissa förändringar med avseende å titeluppdelningen av inkomstsidan måste vidtagas.

Sedan från den nuvarande huvudinkomsttiteln för i anspråk tagna kapitaltillgångar i enlighet med riksräkenskapsverkets ovan framlagda förslag i anspråk tagna reservationer utmönstrats, utgöres återstoden av återbetalningar till statsregleringsfonden från statens i rikshuvudboken redovisade fonder av kapitaltillgångar, uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel. Den nuvarande huvudinkomsttiteln för lånemedel åter sönderfaller i tre undertitlar, nämligen i anspråk tagna reservationer å anslag, återbetalningar och övriga lånemedel. Undertiteln för i anspråk tagna anslagsreservationer hänför sig till av lånemedel anvisade anslag för kapitalökning och undertiteln återbetalningar avser till statsregleringsfonden från statens övriga fonder återlevererade kapitaltillgångar, som uppkommit av lånemedel. Å undertiteln för övriga lånemedel slutligen redovisas de ytterligare lånemedel, som erfordras för täckande av de av lånemedel anvisade kapitalökningsanslagen.

Med hänsyn till att enligt den föreslagna nya ordningen i anspråk tagna kapitaltillgångar och lånemedel skulle jämsställas och de samlade kapitalmedlen utan åtskillnad hänföras till den nya kapitalbudgeten, upphäves den i budgettekniskt hänseende hittills bestående skillnaden mellan kapitaltillgångar, uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel, och kapitaltillgångar, uppkomna av lånemedel. En följd härav blir, att över budgeten redovisade återbetalningar av båda lagen av kapitaltillgångar efter omläggningen genomförande böra i riksstaten upptagas å gemensam titel.

De till kapitalbudgetens inkomstsida hänförliga kapitalmedlen böra under sådana förhållanden sammanföras under tre titlar, vilka lämpligen kunna erhålla följande beteckningar, nämligen »I anspråk tagna reservationer å kapitalmedelsanslag», »Återbetalning av kapitaltillgångar» och »Upplåning». Den förstnämnda titeln skulle omfatta i statsregleringsfonden redan ingående medel, som äro disponibla för nya utgiftsändamål. Å titeln för återbetalning av kapitaltillgångar åter skulle redovisas till statsregleringsfonden från övriga fonder återbetalade kapitalmedel. Titeln för upplåning slutligen skulle avse de kapitalmedel, som för balanseringen av kapitalbudgeten måste anskaffas genom upplåning. Den inbördes artskilda karaktären av de till var och en av dessa titlar hänförliga kapitalmedlen finner riksräkenskapsverket böra föranleda, att förevarande titlar i riksstaten uppföras såsom huvudrubriker.

Rörande utformningen av den nya riksstatsuppställningen i tabellariskt hänseende synas olika möjligheter erbjuda sig. I närslutna bilaga 1 har riksräkenskapsverket — med utgångspunkt från den grundläggande uppdelningen av riksstatens inkomster i verkliga inkomster (inklusive kassafondsmedel) och kapitalmedel och i viss anslutning till ett tidigare inom finansdepartementet uppgjort utkast — utarbetat ett förslag till sådan uppställning.

Enligt förslaget hava å riksstatens inkomstsida vardera huvudslaget av inkomster och å riksstatens utgiftssida de anslag, som avses skola täckas av var och en av nämnda huvudinkomstslag, redovisats i särskilda kolumner. Genom denna anordning skulle ernås, att den totala budgetens uppdelning i två fristående delar, avseende den ena skattebudgeten och den andra kapitalbudgeten, direkt framginge av själva riksstatsuppställningen. Om så ur klarhetssynpunkt anses önskvärt, skulle inkomst- och utgiftskolumnerna för skattebudgeten kunna uppdelas i vardera två kolumner, avseende den ena »Allmänna budgeten» och den andra »Specialbudgeterna».

Det i det utarbetade förslaget till riksstatsuppställning framlagda siffermaterialet hänför sig till riksstaten för innevarande budgetår. I fråga om de å riksstatens inkomstsida uppförda inkomstbeloppen har förutsatts, att i den fastställda riksstaten under i anspråk tagna kapitaltillgångar ingående reservationer å anslag varit att anse såsom i anspråk tagna kassafondsmedel. Å riksstatens utgiftssida åter har det under fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 anvisade anslaget i anslutning till av riksräkenskapsverket förut i detta utlåtande framlagt förslag inräknats under avbetalning å statsskulden. Vidare har det för kapitalökning å statsverkets fond av rusdrycksmedel i den fastställda riksstaten anvisade anslaget salderats mot å inkomstsidan från samma fond i anspråk tagna kapitaltillgångar. Slutligen har för skattebudgetens finansiering i anspråk tagna kapitaltillgångar av andra fonder än kassafonden redovisats dels å kapitalbudgeten såsom kapitalökning för kassafonden dels å skattebudgeten såsom i anspråk tagna kapitaltillgångar.

I förslaget till riksstatsuppställning äro i övrigt utöver de i den för innevarande budgetår fastställda riksstaten upptagna utgiftstitlarna jämväl uppförda dels titeln fonden för förlag till statsverket, dels den av riksräkenskapsverket i det föregående föreslagna nya titeln fonden för extra ordinära arbeten. Sistnämnda två titlar hava såsom avseende utgiftsändamål, för vilka anslag icke anvisats å riksstaten för ifrågavarande budgetår, i förslaget uppförts utan angivande av några anslagsbelopp.

Vad därefter angår uppdelningen av de i det framlagda förslaget till riksstatsuppställning upptagna olika inkomst- och utgiftshuvudtitlarna i undertitlar, är i förevarande sammanhang av intresse allenast specifikationen av utgiftstiteln för avbetalning å statsskulden.

Innan riksräkenskapsverket framlägger förslag till anslagsuppdelning för de till uppförande å sistnämnda titel avsedda anslagsmedlen, finner ämbetsverket sig böra närmare utveckla sin uppfattning rörande statsskuldens avbetalningens ställning i budgetsystemet.

Under titeln avbetalning å statsskulden har hittills i första hand redovisats anslag för amortering av särskilda av staten upptagna eller övertagna lån. Från och med riksstaten för år 1922 har därjämte under samma titel årligen anvisats anslag till avsättning till fonden för statsskuldens amortering. För budgetåren 1926/27—1931/32 hava över sistnämnda anslag rusdrycksmedelsinkomster i betydande omfattning tillförts amorteringsfonden. I riksstaterna för budgetåren 1929/30—1931/32 hava vidare under avbetalning å statsskulden anvisats särskilda anslag för nedskrivning av statens järnvägars lånekapital. För budgetåren 1933/34—1935/36 slutligen hava under samma titel uppförts anslag för avskrivning av till allmänna arbeten m. m. anvisat lånekapital och för budgetåret 1935/36 jämväl anslag för avskrivning av lånekapital, anvisat åt Svenska spannmålsföreningen.

Såsom av denna redogörelse framgår, hava de under avbetalning å stats-

skulden uppförda anslagen anvisats för dels amortering å vissa lån, dels fondering av till skattebudgeten hänförliga inkomster, dels slutligen vissa avskrivningsändamål. De för fonderingsändamål avsatta medlen hava sedermera tagits i anspråk dels för finansiering av skattebudgeterna under depressionstiden, dels för avskrivning av lånemedelsförluster. Sedan det för avsättning till fonden för statsskuldens amortering anvisade anslagsbeloppet för sistförflutna och innevarande budgetår begränsats till allenast 1 miljon kronor, lära de sålunda fonderade medlen helt komma att disponeras för avskrivningsändamål. Vid sidan av direkt eller indirekt för avskrivningsändamål anvisade medel hava sålunda för senare budgetår under avbetalning å statsskulden anvisats allenast vissa anslag för amortering å av staten upptagna eller övertagna lån. Av den för innevarande budgetår under avbetalning å statsskulden uppförda anslagssumman, 46.33 miljoner kronor, hänföra sig 3.33 miljoner till sådan amortering av lån. Utgiftstiteln avbetalning å statsskulden, vilken titel ursprungligen varit avsedd uteslutande för redovisning av den årliga amorteringen av statsskulden, utgör sålunda numera väsentligen ett samlingskonto för redovisning av för avskrivningsändamål anvisade anslagsmedel.

Rörande de under avbetalning å statsskulden uppförda amorteringsanslagens ställning i det svenska budgetsystemet vill riksräkenskapsverket härutöver anföra följande.

Enligt nämnda system äro de å riksstaten anvisade anslagen med hänsyn till sättet för finansieringens genomförande uppdelade i två grupper, avseende den ena sådana anslag, som skola täckas av lånemedel, och den andra sådana anslag, som skola täckas av andra statsinkomster än lånemedel. Någon redovisning över riksstaten av den för täckningen av lånemedelsanslagen erforderliga upplåningens genomförande är däremot icke avsedd att framgå av riksstatsuppställningen. Upptagandet av nya statslån redovisas sålunda icke över riksstaten. Ej heller verkställda konverteringar av tidigare lån komma till synes å riksstaten.

De hittills över riksstaten redovisade avbetalningarna å av staten upptagna eller övertagna amorteringslån äro i princip att jämställa med övriga omplaceringar av den samlade statsskulden. Det måste anses innebära en inkonsekvens att, såsom nu sker, för nämnda avbetalningar å amorteringslånen uppföra särskilda anslag å riksstaten, samtidigt som övriga långt mera omfattande avbetalningar liksom ock själva upplåningen redovisas vid sidan av riksstaten.

Under hänvisning till vad riksräkenskapsverket sålunda anført, får ämbetsverket förorda, att särskilda anslag för amortering av statens lån icke vidare anvisas å riksstaten.

Riksräkenskapsverkets angivna ställningstagande innebär emellertid icke, att de eljest för nu omhandlade amorteringsändamål avsedda anslagsmedlen skulle för framtiden kunna disponeras för andra ändamål än sådana, för vilka medel böra anvisas under avbetalning å statsskulden.

Sålunda böra de från amorteringsändamålen frigjorda anslagsmedlen i första hand disponeras för täckande av de lånemedelsförluster, som uppstå i statens normala inlånings- och utlåningsverksamhet. Dessa lånemedelsförluster, vilka tillsviðare redovisas å det under riksgäldskontorets fond upptagna avskrivningskontot, skulle enligt riksräkenskapsverkets förut i detta utlåtande framlagda förslag överföras till den för oreglerade lånemedels- respektive kapitalmedelsförluster avsedda nya fonden, till vilken fond jämväl motsvarande förluster å statens övriga fonder skulle överföras.

För avskrivning av nu omhandlade lånemedelsförluster torde årligen ett särskilt anslag böra anvisas under avbetalning å statsskulden. Storleken av detta nya anslag, som givetvis bör avvägas med ledning av det faktiska avskrivningsbehovet, läser icke kunna fastställas till lägre belopp än summan av nu utgående amorteringsanslag.

Vid genomförandet av riksräkenskapsverkets här framlagda förslag skulle samtliga under avbetalning å statsskulden uppförda anslag erhålla karaktären av avskrivningsanslag.

Till ytterligare stöd för riksräkenskapsverkets sålunda framlagda förslag till omläggning av riksstatstiteln avbetalning å statsskulden får ämbetsverket slutligen erinra därom, att vid den år 1929 beslutade nedskrivningen av statens järnvägars icke-räntabla kapital ett belopp av 100 miljoner kronor, motsvarande redan verkställda amorteringar å av riksgäldskontoret upptagna statslån, uttryckligen förutsattes vara disponibelt för avskrivning av det i statens järnvägar nedlagda lånemedelskapitalet.

Beträffande därefter den närmare utformningen av anslagsuppdelningen för de under avbetalning å statsskulden till uppförande avsedda anslagsmedlen får riksräkenskapsverket hänvisa till det förslag till anslagsuppställning, som återfinnes i närslutna bilaga 3.

I enlighet med den omgruppering av anslagsmedlen, som vidtagits i förut omhandlade bilaga 1, har — på skäl som tidigare anförts — å bilaga 3 sammanförts de i riksstaten för innevarande budgetår under titlarna avbetalning å statsskulden, fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 och vederbörlig del av anslaget till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen.

Av de meddelade uppställningarna kan direkt utläsas, att visst belopp av kapitalmedel tagits i anspråk för skattebudgetens finansiering.

Det vill synas riksräkenskapsverket, att efter genomförandet av en sålunda ändrad riksstatsredovisning av dels i anspråk tagna kapitaltillgångar, dels mot kapitalmedel svarande anslag arbetslöshetsutredningens nu omhandlade redovisningskrav blivit vederbörligen tillgodosett.

Enligt den ändrade uppdelning av den totala budgeten med hänsyn till sättet för utgifternas finansiering, varom riksräkenskapsverket i det föregående framlagt förslag, skulle utom verkliga utgifter alltså även vissa utgifter för kapitalökning hänföras till skattebudgeten. Den nya kapitalbudgeten skulle alltså — liksom den nuvarande lånebudgeten — omfatta allenast en del av utgifterna för kapitalökning.

Det förhållandet, att uppdelningen av den totala budgeten på sina två huvuddelar i vad angår utgiftssidan icke sammanfaller med uppdelningen i verkliga utgifter och utgifter för kapitalökning, medför emellertid vissa olägenheter i redovisningshänseende.

Genom att till skattebudgeten hänföras utom verkliga utgifter även vissa utgifter för kapitalökning, kompliceras nämligen det bokföringsmässiga sambandet mellan å ena sidan utfallet av skattebudgeten och å andra sidan den vid skattebudgetens realiserande inträdande förändringen i statens förmögenhetsställning. Utfallet av skattebudgeten återspeglar sålunda allenast de förändringar i statens förmögenhetsställning, som redovisas å statsregleringsfonden. Realiserandet av den del av skattebudgeten, som hänför sig till

utgifter för kapitalökning, medför emellertid därjämte en vid sidan av statsregleringsfonden redovisad bokföringsmässig höjning av statens förmögenhetsställning, vilken höjning likväl i regel icke motsvaras av räntabla tillgångar. Den i rikshuvudboken redovisade totala nettoförändringen i statens förmögenhetsställning representerar följaktligen icke heller det verkliga resultatet av statsregleringen.

Under sådana förhållanden är det heller icke möjligt att direkt ur riksstaten eller budgetredovisningen utläsa, huruvida en fastställd budget kan beräknas vara eller en realiserad budget verkligen varit balanserad eller icke. Storleken av en eventuellt föreliggande under- eller överbalansering av budgeten lär icke heller kunna med någon större grad av säkerhet fastställas, utan att en på riksstatens respektive budgetredovisningens detaljuppgifter grundad omräkning vidtages.

Med hänsyn till nu angivna olägenheter har riksräkenskapsverket ansett sig böra i förevarande sammanhang till undersökning upptaga frågan om möjligheten att genomföra gränsdragningen mellan skattebudgeten och kapitalbudgeten på sådant sätt, att densamma på riksstatens utgiftssida sammanfaller med gränsdragningen mellan verkliga utgifter och utgifter för kapitalökning.

För vinnande av omhandlade syfte erfordras, att anslag, som enligt nuvarande ordning skulle redovisas under utgifter för kapitalökning och hänföras till skattebudgeten, för framtiden antingen med bibehållande av sin karaktär av kapitalökningsanslag överflyttas till kapitalbudgeten eller ock anvisas under verkliga utgifter.

Efter genomförandet av den omläggning av anslagsredovisningen, som inefattas i riksräkenskapsverkets i bilaga 1 framlagda förslag till riksstatsuppställning, skulle till skattebudgeten hänförliga kapitalökningsanslag huvudsakligen komma att anvisas under huvudtitlarna statens affärsverksamhet, statens allmänna fastighetsfond, statens utlåningsfonder och avbetalning å statsskulden.

Av angivna huvudtitlar intager titeln avbetalning å statsskulden en särställning. Enligt riksräkenskapsverkets tidigare i detta utlåtande framlagda förslag skulle å denna titel anvisade anslagsmedel för framtiden uteslutande disponeras för avskrivningsändamål. Med hänsyn till att anslag för avskrivningsändamål uppenbarligen avse utgifter, som äro att jämföras med verkliga utgifter, får riksräkenskapsverket förorda, att hithörande anslag — oberoende av nu föreslagna ändring rörande redovisningen av till skattebudgeten hänförliga kapitalökningsanslag i övrigt — överflyttas till avdelningen för verkliga utgifter. För genomförande härav torde under verkliga utgifter böra uppföras en ny huvudtitel med benämningen »Avskrivning av kapitaltillgångar».

Vad åter angår de under statens affärsverksamhet, statens allmänna fastighetsfond och statens utlåningsfonder anvisade anslagsmedel, vilka även efter genomförandet av den tidigare föreslagna begränsningen av skattebudgeten alltför skulle hänföras till denna budget, synes någon överflyttning till avdelningen för verkliga utgifter icke vara att förorda. Till nämnda fonder anvisade hithörande anslagsmedel avse nämligen verklig investering av statsmedel i konkreta kapitalobjekt och böra i likhet med de anvisade kapitalmedlen redovisas såsom utgifter för kapitalökning. Även övriga hittills å skattebudgeten anvisade, för avskrivningsändamål icke avsedda anslagsmedel lära i regel likaledes böra bibehållas under utgifter för kapitalökning. För att under sådana förhållanden bringa kapitalbudgeten att på riksstatens utgiftssida sammanfalla med de för kapitalökning anvisade anslagsmedlen åter-

står ingen annan utväg än att redovisa även nu ifrågavarande medel å kapitalbudgeten.

Med hänsyn till att de anslagsmedel, som sålunda skulle överflyttas från skattebudgeten till kapitalbudgeten, emellertid avse utgifter för icke-räntabla ändamål är erforderligt att även efter omläggningen ifrågavarande utgifter redan samma budgetår belasta skattebudgeten. Detta kan enligt riksräkenskapsverkets mening lämpligen ske i den ordningen, att samtidigt med uppförandet av hithörande anslagsmedel å kapitalbudgeten motsvarande anslagsbelopp anvisas såsom avskrivningsanslag å skattebudgeten under den förut angivna huvudtiteln för avskrivning av kapitaltillgångar.

Det här föreslagna sättet för medelsanvisningen avseende icke-räntabla utgiftsändamål och för avskrivningen av de uppkomna icke-räntabla kapitaltillgångarna är utan några som helst komplikationer i bokföringshänseende tillämpligt beträffande samtliga hithörande anslagsmedel och kapitaltillgångar. Riksgäldskontoret, som enligt den nya ordningen skulle hava att redovisa hela kapitalbudgeten, skulle, i den mån utbetalningar å kapitalbudgeten avsåge icke-räntabla ändamål, disponera mot kapitalökningsanslagen svarande avskrivningsanslag å skattebudgeten. I de olika fondförvaltande myndigheternas räkenskaper åter skulle de å kapitalbudgeten redovisade utgifterna utan åtskillnad bokföras såsom kapitalökning å respektive fonder, varefter i samma räkenskaper de kapitaltillgångar, som svara mot för icke-räntabla ändamål anvisade anslagsmedel, skulle omedelbart avskrivas. I fråga om den bokföringsmässiga formen för kapitaltillgångarnas avskrivning kan beträffande andra tillgångar än lånefordringar i och för sig tillämpas såväl den direkta som den indirekta avskrivningsmetoden. Beträffande åter å statens utlåningsfonder uppförda kapitaltillgångar liksom å övriga fonder upptagna lånefordringar är för vinnande av en tillfredsställande redovisning allenast den indirekta avskrivningsmetoden tillämplig. Enligt denna avskrivningsmetod bibehållas tillgångarna i räkenskaperna vid sina tillkomstvärden, medan avskrivningsbeloppen bokföras under ett å skuldsidan uppfört avskrivningskonto.

Med hänsyn till önskvärdheten av att direkt ur räkenskaperna kunna utläsa såväl de för fonderna vid varje tidpunkt disponerade totala anslagsmedlen som dessas fördelning på å ena sidan medel, vilka slutligt täckts å skattebudgeten, och å andra sidan kvarstående kapitalmedel, vill riksräkenskapsverket för sin del förorda, att det indirekta avskrivningsförfarandet tillämpas beträffande samtliga nu ifrågavarande avskrivningar och att avskrivningsbeloppen för varje enskild fond uppsamlas å ett för ändamålet upprättat särskilt avskrivningskonto.

Efter genomförandet av nu angivna omläggningar skulle skattebudgeten, å vars inkomstsida uppförts utom verkliga inkomster allenast bidrag från kassafonden, å utgiftssidan omfatta utom hittillsvarande verkliga utgifter även de såsom verkliga utgifter betecknade avskrivningsanslagen samt i förekommande fall tillskott till kassafonden. Kapitalbudgeten åter skulle omfatta å inkomstsidan i anspråk tagna reservationer å kapitalmedelsanslag, återbetalning av kapitaltillgångar och upplåning samt å utgiftssidan utgifter för kapitalökning. Med utgångspunkt härifrån har riksräkenskapsverket utarbetat i närslutna bilaga 2 framlagda förslag till ny riksstatsuppställning.

Enligt detta förslag har under skattebudgeten uppförts utom den för avskrivningsanslagen avsedda nya huvudtiteln jämväl dels en ny huvudtitel å riksstatens inkomstsida dels en ny huvudtitel å riksstatens utgiftssida. Sistnämnda två huvudtitlar, vilka erhållit benämningarna »Bidrag från stats-

verkets kassafond» och »Tillskott till statsverkets kassafond», äro avsedda för redovisning av eventuellt förekommande, för skattebudgetens finansiering i anspråk tagna kassafondsmedel respektive å skattebudgeten uppfört anslag till förstärkning av kassafonden. För vinnande av en klar inblick beträffande finansieringen av skattebudgetens utgifter har vidare för denna del av budgeten en kolumnuppdelning av såväl inkomster som utgifter verkställt, varigenom särskild redovisning erhålles för å ena sidan den allmänna budgeten och å andra sidan specialbudgeterna.

Under den nya kapitalbudgeten slutligen har, såsom framgår av den i bilaga 2 meddelade uppställningen, uppförts samtliga de huvudtitelrubriker, vilka i det såsom alternativ I betecknade, förut i detta utlåtande framlagda förslaget till riksstatsuppställning (bilaga 1) redovisats å kapitalbudgeten.

Vid en jämförelse av sifferuppgifterna i bilagorna 1 och 2 framgår, att slutsumman för skattebudgeten är densamma i båda uppställningarna, medan slutsumman för kapitalbudgeten enligt bilaga 2 överstiger motsvarande slutsumma enligt bilaga 1 med belopp lika med summan av de i sistnämnda bilaga å skattebudgeten redovisade kapitalökningsanslagen under statens affärsverksamhet, statens allmänna fastighetsfond och statens utlåningsfonder.

Vad därefter angår anslagsuppdelningen å den under skattebudgeten uppförda nya huvudtiteln »Avskrivning av kapitaltillgångar», får riksräkenskapsverket hänvisa till det förslag till titeluppdelning, som återfinnes i närslutna bilaga 4.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen för de två alternativa förslag till riksstatsuppställning, som riksräkenskapsverket i det föregående framlagt, förutsättes, att vid finansieringen av statens utgifter i realiteten identiskt samma grunder tillämpas enligt båda förslagen. Skiljaktigheten mellan förslagen hänför sig uteslutande till dels den rent formella uppställningen av riksstaten, dels den härmed sammanhängande redovisningen i rikshuvudboken av för icke-räntabla utgifter anvisade kapitalökningsanslag och här emot svarande kapitaltillgångar. Den utformning av riksstatsuppställningen, som innefattas i det såsom alternativ II betecknade förslaget, erbjuder emellertid i redovisningshänseende så väsentliga fördelar framför uppställningen enligt alternativ I, att förstnämnda alternativ måste tillerkännas avgjort företräde. Under sådana förhållanden har riksräkenskapsverket funnit sig böra förorda, att den eftersträfvade omläggningen av riksstatsuppställningen genomföres i anslutning till uppställningen enligt alternativ II.

Riksräkenskapsverkets sålunda framlagda förslag rörande dels redovisningen av sådana icke-räntabla utgifter, som under depressionstider icke kunna rymmas inom skattebudgetens ram, ävensom av uppkomna kapitalmedelsförluster, dels formen för avskrivningen av de till dessa utgifter och förluster hänförliga bokförda tillgångarna, dels slutligen uppställningen av själva riksstaten äsyfta tillsammans att åstadkomma en sådan budgetordning, att åtminstone i huvudsak direkt ur riksbokföringen skall kunna utläsas såväl storleken av under varje särskilt budgetår föreliggande under- eller överbalansering som förutsättningarna för statsbudgetens balansering på lång sikt.

Med en balanserad budget avses i detta sammanhang en budget, där de verkliga inkomsterna jämnt täcka samtliga icke-räntabla utgifter. Under-

balansering skulle alltså föreligga, då de verkliga inkomsterna understeg de icke-räntabla utgifterna, medan åter överbalansering vore för handen, då de verkliga inkomsterna översteg de icke-räntabla utgifterna. Såsom icke-räntabla utgifter räknas härvid utom verkliga utgifter även utgifter för kapitalökning, om och i den mån desamma avse ändamål, vilka förutsättas icke lämna normal avkastning å de disponerade anslagsmedlen.

Med hänsyn till sättet för finansieringens genomförande kunna fyra olika slag av under- respektive överbalansering särskiljas.

Det första slaget avser sådana avsteg från jämn balansering, vilka regleras genom kassafonden. Hithörande under- respektive överbalansering kan betraktas såsom ett mera normalt led i svensk budgetpraxis. Storleken av under olika budgetår föreliggande sådana avvikelser från jämn balansering av budgeten framgår också direkt ur riksstat och budgetredovisning. Sättet för regleringen av dylik under- eller överbalansering tillgodoser ock budgetens balansering på lång sikt.

Till det andra slaget av under- eller överbalansering av budgeten äro att hänföra de avsteg från jämn balansering, vilka regleras genom andra statens tillgångsfonder än kassafonden. Under olika budgetår föreliggande sådana avsteg finnas visserligen redovisade å riksstatens och budgetredovisningens inkomst- och utgiftstitlar, men någon samlad översikt av de olika avstegens slutresultat lämnas däremot icke. Någon anordning för tryggnad i förevarande avseende av budgetens balansering på lång sikt har icke heller vidtagits.

Det tredje slaget av under- och överbalansering av budgeten har tillkommit i samband med den finansiering av icke-räntabla utgifter med lånemedel, som tillämpats i riksstaterna för budgetåren 1933/34 och 1934/35. Förbrukningen av de i riksstaterna för dessa budgetår under fonden för förslag till statsverket anvisade anslagen till allmänna arbeten m. m. motsvaras av en visserligen icke fullt lika stor underbalansering av budgeten, medan de under avbetalning å statsskulden för dessa och följande budgetår anvisade avskrivningsanslagen, avseende det för nämnda arbeten disponerade lånekapitalet, motsvaras av överbalansering av budgeten. Nettoresultatet av de båda avstegen från jämn balansering representerar den under- respektive överbalansering, som förelegat under skilda budgetår. I avseende å nu omhandlade avsteg från normalt gällande budgetprinciper är budgetens balansering på lång sikt genomförd, när samtliga hithörande, å fonden för förslag till statsverket bokförda icke-räntabla tillgångar till fullo avskrivits.

Det fjärde och sista slaget av under- respektive överbalansering av budgeten hänför sig till sådana mera omfattande lånemedelsförluster (kapitalmedelsförluster), för vilka täckning icke omedelbart kan beredas å skattebudgeten, utan ett över ett flertal budgetår utsträckt avskrivningsförfarande måst tillämpas. Såsom av riksräkenskapsverkets i det föregående lämnade redogörelse framgår, har redovisningen av hithörande förluster och deras täckning ur budgetteknisk synpunkt hittills varit mycket bristfällig.

Av de sålunda redovisade olika lagen av under- och överbalansering av budgeten avse de tre sistangivna extra ordinära avsteg från jämn balansering. Ur balanseringssynpunkt äro också dessa tre slag av under- och överbalansering av inbördes ensartad natur. Vare sig finansiering av icke-räntabla utgifter sker genom ianspråktagande av fonderade medel, som icke avsåts för detta ändamål, eller genom lån, erfordras för upprätthållande av statens förmögenhetsställning, att täckning för de förbrukade medlen efter hand beredes genom verkliga inkomster. Med tillämpande härav skulle på

lång sikt såväl fonderade medel som lånemedel komma att disponeras allenast för produktiva investeringar.

För ernåendet av en tillfredsställande budgetär redovisning av nu omhandlade avsteg från jämn balansering av budgeten har i båda de alternativa förslag till uppställning av riksstaten, som riksräkenskapsverket i det föregående framlagt, skattebudgeten å inkomstsidan begränsats till verkliga inkomster och i anspråk tagna kassafondsmedel, medan till den totala budgetens andra huvuddel, kapitalbudgeten, hänförs utom upplåning även i anspråk tagna reservationer å kapitalmedelsanslag med undantag av kassafondsmedel samt återbetalning av kapitaltillgångar.

Enligt båda förslagen till riksstatsuppställning skulle följaktligen för finansieringen av skattebudgetens utgifter utom verkliga inkomster allenast i anspråk tagna kassafondsmedel stå till förfogande, medan i anspråk tagna kapitaltillgångar i övrigt helt skulle reserveras för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten.

Den sålunda föreslagna begränsningen av skattebudgeten förutsätter emellertid, att för framtiden samtliga över skattebudgeten fonderade medel, vilka avses för finansiering under kommande budgetår av utgifter å denna budget, överföras till kassafonden. Fondering av löpande verkliga inkomster under annan form skulle nämligen normalt avskära möjligheten att utnyttja medlen för framtida finansiering av skattebudgetens utgifter. För att kassafonden under sådana förhållanden i görligaste mån skall kunna fungera såsom budgetregulator, är ock av vikt att denna fonds tillgångar genomsnittligt hållas på en relativt hög nivå.

Vad angår andra avsteg från jämn balansering av budgeten än sådana, som regleras genom kassafonden, skulle dessa enligt riksräkenskapsverkets i det föregående framlagda förslag redovisas över dels en fond för extra ordinära arbeten, dels en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster. Till den förstnämnda fonden hänförlig underbalansering kommer härvid att representeras av utgifterna å de å riksstaten under denna fond anvisade anslagen till allmänna arbeten m. m. Till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster hänförlig underbalansering av budgeten åter skulle representeras av de vid sidan av riksstaten till denna fond från andra fonder omförda kapitalmedelsförlusterna. Den överbalansering av budgeten, som erfordras för täckande av den till ifrågavarande två fonder hänförliga underbalanseringen, skulle åstadkommas genom de tidigare i detta utlåtande omhandlade avskrivningsanslagen, vilka enligt ämbetsverkets slutliga förslag till riksstatsuppställning skulle anvisas antingen såsom utgifter för kapitalökning under avbetalning å statsskulden (alternativ I) eller såsom verkliga utgifter under avskrivning av kapitaltillgångar (alternativ II).

Vid ett genomförande av riksräkenskapsverkets sålunda framlagda, delvis alternativa förslag skulle varje avsteg från jämn balansering av budgeten komma att redovisas å någon av följande tre fonder, nämligen kassafonden, fonden för extra ordinära arbeten och fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster. Till varje budgetår hänförlig underbalansering av budgeten skulle framstå antingen såsom nettominskning av kassafondens behållning eller såsom nettoökning av fondens för extra ordinära arbeten och fondens för oreglerade kapitalmedelsförluster i rikshuvudboken redovisade kapitaltillgångar. Till varje budgetår hänförlig överbalansering åter skulle motsvaras av antingen nettoökning av kassafondens behållning eller nettominskning av de två återstående hithörande fondernas bokförda kapitaltillgångar.

För erhållande av ett samlat bokföringsmässigt uttryck för de olika avsteg

från en jämn balansering av budgeten, som statsregleringens genomförande framkallat, har riksräkenskapsverket funnit sig böra förorda, att ett särskilt konto upprättas för redovisning av nämnda fonders i rikshuvudboken bokförda tillgångar vid budgetårets början och slut samt under budgetåret inträdda förändringar.

Å detta konto, vilket förutsättes skola upprättas vid sidan av och såsom bilaga till rikshuvudboken, bör kassafondens ingående behållning redovisas å debet och de två andra fondernas ingående behållningar å kredit. Under budgetåret inträdda förändringar skola redovisas, i den mån desamma hänföra sig till överbalansering av budgeten, å debet, och, i den mån de hänföra sig till underbalansering, å kredit. Kassafondens utgående behållning slutligen redovisas å kredit och de två andra fondernas utgående behållningar å debet.

Efter saldering av såväl ingående som utgående balans och uträknandet av skillnaden mellan dessa erhålles ett mått på storleken av den förbättring eller den försämring av statens finansiella ställning, som budgetens realiserande medfört.

Nettoresultatet av transaktionerna å kontot skulle följaktligen omedelbart ge vid handen den under- respektive överbalansering av budgeten, som intill tidpunkten för redovisningen framkallats av tillfälliga avsteg från en jämn balansering av budgeten. Utvisar utgående balans ett skuldsaldo, representerar detta det återstående avskrivningsbehovets storlek. Så länge ett sådant skuldsaldo föreligger, är det uppenbarligen icke förenligt med sunda budgetprinciper att taga kassafondsmedel i anspråk för finansiering av skattebudgetens normala utgifter. Däremot möter vid sådant förhållande intet hinder, att kassafondens tillgångar, om fondens storlek med hänsyn till densammas uppgift att reglera själva budgetutfallet det medgiver, disponeras för avskrivning av de å fonden för extra ordinära arbeten och å fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster bokförda tillgångarna.

Under hänvisning till att de å det sålunda upprättade kontot redovisade förändringarna avseende nu omhandlade tre fonder till väsentlig del äro att återföra på förskjutningar i konjunkturläget, synes kontot lämpligen böra erhålla benämningen »Statens konjunkturutjämningskonto».

Det nya kontots uppställning framgår närmare av närslutna bilaga 5.

Den omläggning av riksstatens uppställning och den i samband härmed genomförda, i vissa avseenden ändrade redovisning av statens inkomster och utgifter, varom riksräkenskapsverket i det föregående framlagt förslag, innebära i huvudsak ett försök till anpassning av den år 1911 beslutade budgetreformen till nu rådande ändrade förhållanden.

Den reda och överskådlighet i fråga om finansieringen av statens utgifter, som genom 1911 års riksstatsreform åsyftats och som till en början jämväl ernåtts, har av olika anledningar sedermera i väsentliga avseenden gått förlorad.

Till denna mindre gynnsamma utveckling har tidigare främst bidragit den särställning i budgethänseende, som rusdrycksmedelsinkomsterna under en följd av budgetår fått intaga. Sålunda hava dessa inkomster i betydande omfattning undandragits den allmänna budgeten genom att över en för ändamålet upprättad specialbudget tillföras vissa fonder, vilka fonder emellertid sedermera åter disponerats antingen för särskilda utgiftsän-

damål eller för finansiering av budgeten i allmänhet. Dessa fonder hava under sådana förhållanden i budgettekniskt hänseende erhållit karaktären av regleringsfonder, vilka i vissa avseenden varit att jämställa med kassafonden. Den oöverskådlighet i fråga om skattebudgetens finansiering, som härigenom uppstått, har ytterligare förvärrats därigenom, att under vissa budgetår rusdrycksmedelsinkomster först fonderats och därefter omedelbart tagits i anspråk för skattebudgetens finansiering. Från och med budgetåret 1932/33 hava emellertid rusdrycksmedelsinkomsterna åter hänförs till allmänna budgeten, och korrespondera följaktligen hithörande inkomstitlar numera mot kassafonden.

Vid sidan av rusdrycksmedelsinkomsterna hava automobilskattemedlen vållat olägenheter i redovisningshänseende. Särskilt före den omläggning av formen för specialbudgeternas redovisning över riksstaten, som genomfördes från och med budgetåret 1929/30 och enligt vilken de till specialbudgeterna hänförliga inkomstitlarnas avkastning över tillhörande anslag omedelbart i sin helhet överfördes till för respektive ändamål upprättade diversemedelsfonder, medförde de stora inkomstöverskotten och den ojämna medelsförbrukningen å den till automobilskattemedlen hänförliga specialbudgeten, att redovisningen av utfallet av den samlade skattebudgeten i avsevärd mån förrycktes. Med hänsyn till att omfattningen av de utgiftsändamål, som avsetts skola täckas av automobilskattemedel, tid efter annan starkt utökats, har ock även efter genomförandet av nyssnämnda omläggning redovisningen för utgiftsbelastningen under olika budgetår, vad angår såväl själva specialbudgeten som den allmänna budgeten, brustit i jämförbarhet.

Den alltjämt växande omfattning, i vilken skattebudgetens inkomster undandragits den allmänna budgeten och hänförs till särskilda specialbudgeter, har vidare i och för sig i avsevärd mån begränsat möjligheten att erhålla en klar och enhetlig överblick av statens finansförhållanden.

De ojämeförligt allvarligaste bristerna i det nuvarande budgetsystemet äro emellertid att återföra på de komplikationer i redovisningshänseende, som föranletts av de förut i denna skrivelse omhandlade, av staten i anledning av depressionen vidtagna stödåtgärderna. Den oenhetlighet i fråga om redovisningen av hithörande utgifter och den oklarhet med avseende å finansieringen av statens utgifter i allmänhet, som kännetecknat riksstaterna för särskilt de fyra senast förflutna budgetåren, har medfört minskade möjligheter att överblicka statens finansförhållanden och särskilt att verkställa korrekta jämförelser de olika budgetåren emellan. Det är också med utgångspunkt från angivna missförhållanden, som riksräkenskapsverket utarbetat sina i det föregående framlagda förslag till en förbättrad budgetordning.

Den budgetreform, som riksräkenskapsverket med hänsyn till budgetsystemet omhandlade brister ansett icke kunna utan påtagliga risker undanskjutas, avser, såsom tidigare framhållits, närmast att ernå en ur balanseringssynpunkt tillfredsställande redovisning av statens inkomster och utgifter. Någon reglering av finanspolitikens reala innehåll har däremot icke härmed direkt åsyftats. Även efter genomförande av den föreslagna omläggningen av redovisningen skulle alltså hittills i skilda lägen utnyttjade finansieringsmöjligheter i allt väsentligt fortfarande stå öppna. Den avgörande skillnaden skulle nämligen bestå däri, att efter omläggningen den verkliga innebörden av olika finansieringsåtgärder komme att så vitt möjligt direkt framgå ur själva redovisningen å riksstaten och i rikshuvudbo-

ken, samt att eventuella avsteg från normalt gällande budgetprinciper — såväl under- som överbalansering av budgeten — också i redovisningshänseende skulle klart framstå.

Ehuruväl den ifrågasatta budgetreformen sålunda direkt tager sikte allenast på budgetproblemets rent formella sida, finner riksräkenskapsverket en dylik reform likväl indirekt vara av mycket stor betydelse för lösningen av föreliggande reala finansieringsuppgifter. En klar redovisning av föreslagna, beslutade eller redan vidtagna finansiella åtgärder är ock enligt riksräkenskapsverkets uppfattning en väsentlig förutsättning för finanspolitikens rätta handhavande.

Stockholm den 14 oktober 1935.

Underdånigst

ERIK STRIDSBERG.

P. S. RUNEMARK.

BILAGOR

TILL RIKSRÄKENSKAPSVERKETS UTLÅTANDE

*Bil. 1. Förslag till riksstats-***Riksstat för budget-**

	Skatte- budgeten Kronor	Kapital- budgeten Kronor	Summa Kronor
<i>A. Verkliga inkomster:</i>			
I. Egentliga statsinkomster	774,564,762	—	774,564,762
II. Inkomster av statens produktiva fonder	142,363,600	—	142,363,600
III. Andel i riksbankens vinst	3,000,000	—	3,000,000
IV. Riksgäldskontorets inkomstmedel....	7,000,000	—	7,000,000
Säger	926,928,362	—	926,928,362
<i>B. I anspråk tagna reservationer å kapital- medelsanslag</i>	—	100	100
<i>C. Återbetalning av kapitaltillgångar</i>	8,602,688	7,870,700	16,473,388
<i>D. Upplåning</i>	—	120,322,250	120,322,250
Summa	985,531,050	128,198,050	1,063,724,100

uppställning: Alternativ I.

året 1935/1936.

	Skatte- budgeten Kronor	Kapital- budgeten Kronor	Summa Kronor
A. Verkliga utgifter:			
I. Första huvudtiteln	1,729,000	—	1,729,000
II. Andra »	14,547,800	—	14,547,800
III. Tredje »	6,873,000	—	6,873,000
IV. Fjärde »	120,909,900	—	120,909,900
V. Femte »	193,469,200	—	193,469,200
VI. Sjätte »	97,420,600	—	97,420,600
VII. Sjunde »	56,206,200	—	56,206,200
VIII. Åttonde »	151,447,000	—	151,447,000
IX. Nionde »	65,713,300	—	65,713,300
X. Tionde »	12,368,200	—	12,368,200
XI. Elfte »	36,159,500	—	36,159,500
XII. Oförutsedda utgifter.....	1,000,050	—	1,000,050
XIII. Riksdagen och dess verk m. m. ..	4,084,800	—	4,084,800
XIV. Räntor å statsskulden m. m.	97,871,300	—	97,871,300
Säger	859,799,850	—	859,799,850
B. Utgifter för kapitalökning:			
I. Statens affärsverksamhet	4,000,000	56,764,200	60,764,200
II. Statens allmänna fastighetsfond ..	209,800	9,209,250	9,419,050
III. Fonden för statens aktier	—	6,250,000	6,250,000
IV. Statens utlåningsfonder	9,696,000	48,099,000	57,795,000
V. Fonden för förlag till statsverket ..	—	—	—
VI. Fonden för extra ordinära arbeten	—	—	—
VII. Avbetalning å statsskulden.....	61,825,400	—	61,825,400
VIII. Statsverkets kassafond.....	—	7,870,600	7,870,600
Säger	75,731,200	128,193,050	203,924,250
Summa	935,581,050	128,193,050	1,063,724,100

*Bil. 2. Förslag till riksstats-***Riksstat för budget-**

Inkomster:			
A. Skattebudgeten.			
	Allmänna budgeten Kronor	Special- budgeterna Kronor	Summa Kronor
I. Egentliga statsinkomster	641,659,762	132,905,000	774,564,762
II. Inkomster av statens produktiva fonder	142,363,600	—	142,363,600
III. Andel i riksbankens vinst	3,000,000	—	3,000,000
IV. Riksgäldskontorets inkomstmedel	7,000,000	—	7,000,000
V. Bidrag från statsverkets kassafond ..	8,602,688	—	8,602,688
Säger	802,626,050	132,905,000	935,531,050
B. Kapitalbudgeten.			
I. I anspråk tagna reservationer å kapitalmedelsanslag			100
II. Återbetalning av kapitaltillgångar			7,870,700
III. Upplåning			134,228,050
Säger			142,098,850
Summa			1,077,629,900

uppställning: *Alternativ II.*

året 1935/1936.

Utgifter:

A. Skattebudgeten.

	Allmänna budgeten Kronor	Special- budgeterna Kronor	Summa Kronor
I. Första huvudtiteln	1,729,000	—	1,729,000
II. Andra »	14,547,800	—	14,547,800
III. Tredje »	6,873,000	—	6,873,000
IV. Fjärde »	120,909,900	—	120,909,900
V. Femte »	193,469,200	—	193,469,200
VI. Sjätte »	9,510,600	87,910,000	97,420,600
VII. Sjunde »	46,301,200	9,905,000	56,206,200
VIII. Åttonde »	151,347,000	100,000	151,447,000
IX. Nionde »	38,723,300	26,990,000	65,713,300
X. Tionde »	11,868,200	500,000	12,368,200
XI. Elfte »	36,159,500	—	36,159,500
XII. Oförutsedda utgifter	1,000,050	—	1,000,050
XIII. Riksdagen och dess verk m. m. ..	4,084,800	—	4,084,800
XIV. Räntor å statsskulden m. m.	97,871,300	—	97,871,300
XV. Avskrivning av kapitaltillgångar ..	68,231,200	7,500,000	75,731,200
XVI. Tillskott till statsverkets kassafond	—	—	—
Säger	802,626,050	132,905,000	935,531,050

B. Kapitalbudgeten.

I. Statens affärsverksamhet	60,764,200
II. Statens allmänna fastighetsfond	9,419,050
III. Fonden för statens aktier	6,250,000
IV. Statens utlåningsfonder	57,795,000
V. Fonden för förlag till statsverket	—
VI. Fonden för extra ordinära arbeten	—
VII. Statsverkets kassafond	7,870,600
Säger	142,098,850
Summa	1,077,629,900

**Bil. 3. Förslag till uppställning av titeln för avbetalning å stats-
skulden enligt alternativ I (budgetåret 1935/1936).**

Utgifter för kapitalökning.

VII. Avbetalning å statsskulden.

		Skatte- budgeten Kronor	Kapital- budgeten Kronor	Summa Kronor
1	Avskrivning av till fonden för extra ordi- nära arbeten anvisade kapitalmedel	37,000,000	—	37,000,000
	Avskrivning av till fonden för oregle- rade kapitalmedelsförluster över- förda kapitalmedel:			
2	Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922	8,000,000	—	
3	Svenska spannmålsföreningen u. p. a., förslagsanslag, därav förslagsvis 7,500,000 kronor att utgå av avgifter för täckande av förluster å spannmålsregle- ringen	12,500,000	—	
4	Övriga kapitalmedelsförluster	4,325,400	—	
	Säger	24,825,400	—	24,825,400
	Summa	61,825,400	—	61,825,400

Bil. 4. Förslag till uppställning av titeln för avskrivning av kapitaltillgångar enligt alternativ II (budgetåret 1935/1936).

Skattebudgeten.

XV. Avskrivning av kapitaltillgångar.

		Kronor	Kronor
	Avskrivning av statens produktiva fonders genom anvisade nya anslag tillkomna, icke-räntabla kapitaltillgångar:		
1	Statens järnvägars fond, <i>reservationsanslag</i>	4,000,000	
2	Statens allmänna fastighetsfond, <i>reservationsanslag</i> ..	209,800	
3	Lånefonden för lantarbetarbostäder, <i>reservationsanslag</i>	50,000	
4	Studielånefonden, <i>reservationsanslag</i>	50,000	
5	Lånefonden för inköp av ädla avelsston, <i>reservationsanslag</i>	50,000	
6	Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras, <i>reservationsanslag</i>	65,000	
7	Statens fjäderfållånefond, <i>reservationsanslag</i>	15,000	
8	Gödselvärdslånefonden, <i>reservationsanslag</i>	105,000	
9	Spannmålslagerhusfonden, <i>reservationsanslag</i>	150,000	
10	Egnahemslånefonden, <i>reservationsanslag</i>	770,000	
11	Arrendeegnahemsfonden, <i>reservationsanslag</i>	800,000	
12	Arrendelånefonden, <i>reservationsanslag</i>	300,000	
13	Arbetsmåbrukslånefonden, <i>reservationsanslag</i>	5,000,000	
14	Statens avdikningslånefond, <i>reservationsanslag</i>	400,000	
15	Täckdikningslånefonden, <i>reservationsanslag</i>	441,000	
16	Fonden för låneunderstöd, <i>reservationsanslag</i>	1,500,000	13,905,800
17	Avskrivning av fondens för extra ordinära arbeten bokförda kapitaltillgångar		37,000,000
	Avskrivning av fondens för oreglerade kapitalmedelsförluster bokförda kapitaltillgångar:		
18	Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922	8,000,000	
19	Svenska spannmålsföreningen u. p. a., <i>förslagsanslag</i> , därav förslagsvis 7,500,000 kronor att utgå av avgifter för täckande av förluster å spannmålsregleringen	12,500,000	
20	Övriga kapitalmedelsförluster	4,325,400	24,825,400
Summa			75,781,200

Bil. 5. Förslag till uppställning av

Ingående balans tillgångar:		
Statsverkets kassafond		000,000
Inkomster:		
Budgetöverskott tillfört kassafonden	000	
För avskrivning av å fonden för extra ordinära arbeten bokförda kapitaltillgångar disponerade anslagsmedel	000	
För avskrivning av å fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster bokförda kapitaltillgångar disponerade anslagsmedel	000	000
Omföringar:		
Från fonden för extra ordinära arbeten till andra fonder överfört		000
Utgående balans skulder:		
Fonden för extra ordinära arbeten	000,000	
Fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	000,000	000,000
Summa		000,000

statens konjunkturutmåtningskonto.

Ingående balans skulder:		
Fonden för extra ordinära arbeten	000,000	
Fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	000,000	000,000
Utgifter:		
I riksstaten i anspråk tagna kassafonds- medel	000	
Budgetunderskott täckt av kassafonden ..	000	000
Å fonden för extra ordinära arbeten disponerade an- slagsmedel	000	000
Omföringar:		
Till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster från andra fonder överfört		000
Utgående balans tillgångar:		
Statsverkets kassafond		000,000
Summa		000,000

1936 års statsverksproposition.

Utgifterna.

För flera huvudtitlar gemensamma frågor.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari
1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, föredrager vissa för
flera huvudtitlar gemensamma frågor och anför därvid:

1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond.

I anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 114 till 1935 års riksdag
framlagda förslag har riksdagen — på sätt framgår av riksdagens skrivelse
den 29 mars 1935, nr 121 — beslutat om inrättande av en särskild fond, be-
nämnd »statens allmänna fastighetsfond», för redovisning av staten tillhö-
riga fastigheter. Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t därefter
fastställt bestämmelser angående förvaltningen av fonden.

Å fastighetsfonden skola redovisas vissa kronans fastigheter, som stå un-
der fångvårdsstyrelsens, utrikesdepartementets, medicinalstyrelsens eller bygg-
nadsstyrelsens förvaltning. För envar av nämnda förvaltningsmyndigheter
är upprättad en särskild delfond. Från fonden skola utgå kostnaderna för
fastigheternas underhåll. Därjämte skall fonden bestrida kostnader för för-
hyrande av lokaler åt vissa statens ämbetsverk. För lokaler i fonden till-
hörande eller för fondens medel förhyrda fastigheter, som äro upplåtna åt

statliga myndigheter, skall fonden erhålla ersättning genom anslag, som anvisas under verkliga utgifter å de olika huvudtitlarna. Hyror och arrenden för till enskilda upplåten, fonden tillhörande fast egendom skola direkt inflyta till fonden. Av fondens inkomster skall avsättning ske till en förnyelsefond, avsedd att täcka förnyelsekostnader. Det överskott, som därefter uppstår, skall redovisas å riksstatens inkomstsida såsom fondens avkastning.

Förslag till inkomst- och utgiftsstater för fastighetsfondens delfonder för budgetåret 1936/1937 hava avgivits av vederbörande förvaltningsmyndigheter. Härvid hava beräkningar framlagts angående de belopp, som för nästa budgetår böra upptagas såsom ersättning till fonden för åt statsmyndigheter upplåtna lokaler. Över nämnda beräkningar har riksräkenskapsverket yttrat sig i sin inkomstberäkning för nästkommande budgetår. På grundval av förvaltningsmyndigheternas förslag och riksräkenskapsverkets ifrågavarande yttrande torde förslagsanslagen till ersättning till statens allmänna fastighetsfond böra för budgetåret 1936/1937 beräknas till följande belopp:

Andra huvudtiteln.....	kronor	870,200
Tredje »	»	593,100
Fjärde »	»	280,800
Femte »	»	5,531,500
Sjätte »	»	213,700
Sjunde »	»	285,800
Åttonde »	»	3,656,400
Nionde »	»	733,300
Tionde »	»	373,500
Huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.....	»	79,300

Summa kronor 12,617,600.

Förslag om upptagande i riksstaten för budgetåret 1936/1937 av ifrågavarande ersättningsanslag framställas under de olika huvudtitlarna av vederbörande departementschefer. Frågan om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till inkomst- och utgiftsstat för fastighetsfondens för budgetåret 1936/1937 torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

2. Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

Med bifall till därom av Kungl. Maj:t genom proposition nr 236 framlagt förslag medgav 1935 års riksdag, att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge under innevarande budgetår utgå i enlighet med vissa av mig i nämnda proposition föreslagna grunder. Närmare föreskrifter i ämnet hava sedermera av Kungl. Maj:t utfärdats genom kungörelse den 15 juni 1935 (nr 407).

Å de orter, där enligt sagda föreskrifter provisoriskt dyrortstillägg utgår, tillkommer sådant tillägg dels vissa ordinarie befattningshavare vid i kun-

görelsen angivna nyreglerade förvaltningsgrenar, *dels ock* följande grupper av icke-ordinarie personal vid samma förvaltningsgrenar, nämligen tjänstemän å extra stat och extra ordinarie tjänstemän med lön enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan samt sådana icke-ordinarie befattningshavare i övrigt, vilka åtnjuta lön enligt lönegrad eller löneklass, som av Kungl. Maj:t särskilt bestämts. Har däremot i fråga om extra tjänsteman eller annan här ej nämnd icke-ordinarie befattningshavare löneplaceringen bestämts av vederbörande verk, kan enligt gällande bestämmelser provisoriskt dyrortstillägg icke beredas befattningshavaren; verket dock obetaget att, där så befinnes vara av omständigheterna påkallat, inom ramen av tillgängliga medel för grundavlönningar till icke-ordinarie personal medgiva en mot det provisoriska dyrortstillägget svarande avlöningsförbättring.

Även under nästkommande budgetår torde provisoriskt dyrortstillägg böra utgå. Jag ifrågasätter därvid icke annan ändring i grunderna för nämnda tillägg än att detsamma från och med nästa budgetår bör få åtnjutas jämväl av sådana extra tjänstemän och aspiranter inom vederbörande förvaltningsgrenar, vilka åtnjuta lön enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan med lönegruppering efter dyrort. Det må erinras, att enligt de av Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 utfärdade nya avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare vid olika nyreglerade förvaltningsområden lönen till extra tjänstemän eller aspiranter utgår på sätt nyss sagts samt att lönebeloppen i de olika löneklasserna överensstämma med löneklassbeloppen för extra ordinarie tjänstemän men att lönegraderna anpassats så, att lönen (begynnelselönen) för ifrågavarande extra personal utgår efter närmast lägre löneklass än begynnelselönen till motsvarande extra ordinarie personal.

Utgifterna för det provisoriska dyrortstillägget böra under nästa budgetår, i likhet med vad fallet är för löpande budgetår, beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt bestridas från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas. Vad angår befattningshavare under riksstatens fjärde huvudtitel, utom befattningshavare i försvarsdepartementet, arméförvaltningen, marinförvaltningen och sjökarteverket, böra utgifterna för dyrortstillägg bestridas från ett under nämnda huvudtitel för ändamålet uppfört särskilt anslag. För andra befattningshavare torde de provisoriska dyrortstilläggen liksom nu böra gäldas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, från det anslag, varav vederbörandes lön utgår.

Medel för provisoriskt dyrortstillägg hava i det föreliggande riksstatsförslaget i förekommande fall inräknats i anslag, vilka av vederbörande departementschefer äskas under de olika huvudtitlarna. Medelsbehovet har därvid beräknats med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser i ämnet. Det må erinras, att medelsbehovet för de provisoriska dyrortstilläggen i riksstaten för nu löpande budgetår beräknades enligt de bestämmelser, som gällde för budgetåret 1934/1935, och att alltså vid anslagens fastställande hänsyn icke togs till den kostnadsökning, som de av 1935 års riksdag beslutade änd-

rade grunderna — bland vilka särskilt må erinras om bestämmelsen om ett med 120 kronor för år å vissa orter utgående förhöjt dyrortstillägg — måste medföra för innevarande budgetår. I förevarande riksstatsförslag har med hänsyn härtill höjning i allmänhet måst vidtagas av de för dyrortstilläggen avsedda medlen.

Vad angår fjärde huvudtiteln gör chefen för försvarsdepartementet hemställen om anvisande av särskilt anslag för ändamålet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst må efter av mig föreslagna grunder under budgetåret 1936/1937 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

dels ock besluta, att utgifterna för det provisoriska dyrortstillägget skola beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt bestridas från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas.

3. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vissa grupper av såväl ordinarie som icke-ordinarie personal, vilkas avlöningsförmåner ännu icke nyreglerats, torde såsom hittills böra komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1936/1937. Denna fråga föreligger emellertid ännu icke i det skick, att den kan underställas Kungl. Maj:ts slutliga prövning, vadan särskild proposition i ämnet torde senare få föreläggas årets riksdag.

Kostnaderna för tillfällig löneförbättring gäldas, vad angår andra huvudtitlar än den fjärde, regelmässigt från anslag anvisade till vederbörande myndigheter eller institutioner. I dessa anslag hava i riksstatsförslaget medel inräknats för nämnda kostnader. Medelsbehovet har därvid beräknats med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser.

För fjärde huvudtiteln vidkommande gör chefen för försvarsdepartementet hemställen om beräkning av särskilt anslag för ändamålet.

4. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.

De allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst återfinnas i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med däri genom kungörelserna den 18 juni 1926 (nr 270), den 14 juni 1928 (nr 210), den 26 juni 1931 (nr 274) och den 28 juni 1935 (nr 383) gjorda ändringar. Be-

träffande dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer äro bestämmelser meddelade i kungörelse den 18 juni 1925 (nr 275), vilken i vissa delar ändrats genom kungörelser den 18 juni 1926 (nr 271), den 18 juni 1927 (nr 252) och den 17 maj 1935 (nr 171). I fråga om dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare å indragningsstat gäller kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 384). Vad angår dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. gäller härom en den 15 juni 1923 utfärdad kungörelse (nr 267) med ändringar genom kungörelserna den 18 juni 1926 (nr 272), den 18 juni 1927 (nr 253) och den 22 juni 1932 (nr 303).

Förutom till de statens befattningshavare och pensionärer, vilka inbegripas under de nu nämnda kungörelserna, utgå dyrtidstillägg även till åtskilliga andra personalgrupper, bland vilka må nämnas lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter (kungörelser den 22 juni 1923, nr 305—307, med däri vidtagna ändringar, och den 22 juni 1928, nr 231) samt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lanthushålls- och lantbruksskolor (kungörelse den 29 juni 1921, nr 476, med senare företagna ändringar).

Enligt nu berörda bestämmelser äro dyrtidstilläggen ställda i visst förhållande till socialstyrelsens levnadskostnadsindex, vilken avser att giva ett uttryck för den efter ingången av augusti 1914 inträdda ökningen i levnadskostnaderna. Förskjutningarna i levnadskostnadsindex från och med den 1 juli 1923 belysas av följande tablå:

B u d g e t å r	Levnadskostnadsindex (augusti 1914 = 100)				
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	Medeltal
1923/1924	174	177	176	173	175
1924/1925	171	174	178	177	175
1925/1926	176	175	174	173	174.5
1926/1927	172	171	171	170	171
1927/1928	169	172	171	171	170.8
1928/1929	173	172	170	171	171.5
1929/1930	169	170	167	165	167.8
1930/1931	164	163	161	160	162
1931/1932	158	158	157	157	157.5
1932/1933	156	156	154	153	154.8
1933/1934	153	154	153	153	153.3
1934/1935	155	155	155	155	155
1935/1936	156	157	158	.	.

Enligt huvudförfattningen i ämnet, den förut nämnda kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265), utgå dyrtidstilläggen med vissa procent å månadslönen. Beträffande befattningshavare med oreglerad avlöning är

procenttalet för dyrtidstillägget lika med hälften av talet för levnads-kostnadsökningen enligt socialstyrelsens index, därvid procenttalet i förekommande fall avjämnas till närmast lägre hela tal. För befattningshavare med nyreglerad avlöning utgår dyrtidstillägget efter ett 18 enheter lägre procenttal. Förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt gent emot barn under 16 års ålder tillkommer befattningshavare vid oreglerade verk med 5 kronor och vid reglerade verk med 4 kronor för månad och barn. För befattningshavare under 25 år och utan sådan försörjningsplikt, som nu nämnts, nedsättes dyrtidstillägget med en tiondel. Vid levnadskostnadsindex av 157 eller 156 blir procenttalet för dyrtidstillägget enligt dessa regler 28 vid oreglerade verk och $(28 - 18 =) 10$ vid nyreglerade verk. En levnadskostnadsindex av 155 eller 154 ger procenttalet 27 respektive 9, en levnadskostnadsindex av 159 eller 158 procenttalet 29 respektive 11 o. s. v.

För de löntagare och pensionärer, som åtnjuta dyrtidstillägg enligt övriga i det föregående omnämnda författningar, beräknas tilläggen i förhållande till vissa på grundval av löne- eller pensionsbeloppet bestämda s. k. tilläggsunderlag. I fråga om dyrtidstilläggsprocenten gälla för pensionärer särskilda regler. F. d. befattningshavare i statens tjänst uppbära dyrtidstillägg i förhållande till tilläggsunderlaget efter ett procenttal, som med 16 enheter understiger hälften av talet för levnadskostnadsökningen. För dyrtidstillägget åt f. d. befattningshavare utgör alltså vid index av 157 eller 156 procenttalet 12, och vid index av 155 eller 154 utgör procenttalet 11. Härtill komma barntillägg. Beträffande pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst beräknas dyrtidstillägget, om pensionen är oreglerad, efter ett procenttal motsvarande hälften av talet för levnadskostnadsökningen, och om pensionen är nyreglerad, efter ett 13 enheter lägre procenttal, i båda fallen med visst procentuellt tillägg för minderårigt barn.

På grund av den sänkning av levnadskostnadsindex, som inträtt, sedan 1923 års dyrtidstilläggsgrunder fastställdes, hava de procenttal, efter vilka dyrtidstilläggen beräknats, likaledes nedgått. Följande sammanställning utvisar de procenttal, efter vilka dyrtidstillägg utgått å nyreglerad avlöning under budgetåren 1923/1924—1930/1931:

Budgetår	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet
1923/1924.....	19	20	20	18
1924/1925.....	17	19	21	20
1925/1926.....	20	19	19	18
1926/1927.....	18	17	17	17
1927/1928.....	16	18	17	17
1928/1929.....	18	18	17	17
1929/1930.....	16	17	15	14
1930/1931.....	14	13	12	12

Under budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 voro vissa avvikelser gällande från de nu i korthet antydda allmänna grunderna för dyrtidstilläggens

utgående. Sålunda beslöt 1931 års riksdag beträffande dyrtidstillägg under budgetåret 1931/1932, att, om gällande levnadskostnadsindex under sagda budgetår nedginge under siffran 160, dyrtidstillägg likväl skulle beräknas efter sistnämnda siffra. Ehuru levnadskostnadsindex sjönk, så att indextalet utgjorde 158 den 1 juli och den 1 oktober 1931 samt 157 den 1 januari och den 1 april 1932, utgick likväl på grund av nämnda beslut dyrtidstillägget under hela budgetåret 1931/1932 med 30 procent å oreglerad avlöning och med 12 procent å nyreglerad avlöning (kungörelser den 3 juli 1931, nr 287, och den 15 januari 1932, nr 6). Därest icke den av riksdagen beslutade spärren förelegat utan 1923 års allmänna grunder i denna del varit oförändrat gällande, hade dyrtidstillägg i stället utgått efter 29 procent å oreglerade och 11 procent å nyreglerade löner under budgetårets förra hälft samt efter respektive 28 och 10 procent under den senare hälften av budgetåret, d. v. s. under första halvåret 1932.

För budgetåret 1932/1933 gällde på grund av 1932 års riksdags beslut, att dyrtidstilläggen skulle utgå efter ett fast indextal av 156. Därjämte stadgades en avvikelse beträffande de maximibelopp för månad, å vilka enligt 1923 års grunder dyrtidstillägg må utgå; ifrågavarande maximibelopp fastställdes för nyreglerad avlöning till 700 kronor i månaden (i stället för 800 kronor) och för oreglerad avlöning till 600 kronor i månaden (i stället för 650 kronor). De av riksdagens beslut betingade författningsbestämmelserna meddelades i två kungörelser i ämnet den 30 juni 1932 (nr 353 och 354).

Det vid 1933 års riksdag fattade beslutet om dyrtidstillägg under budgetåret 1933/1934 innebar väsentligen en återgång till förut gällande grunder för dyrtidstilläggens fastställande. Dyrtidstilläggen skulle alltså utgå efter en kvartalsvis rörlig index och i övrigt i huvudsak enligt de vid 1923 och 1925 års riksdagar fastställda grunderna, dock med den avvikelser, att, i vad avser bestämmande av viss maximigräns för dyrtidstilläggen, de regler, som härutinnan fastställts av 1932 års riksdag, skulle oförändrade tillämpas under budgetåret 1933/1934. Författning härom utfärdades den 26 juni 1933 (nr 425).

De grunder för dyrtidstilläggens fastställande, som sålunda beslutades av 1933 års riksdag, blevo på förslag av Kungl. Maj:t av 1934 och 1935 års riksdagar godkända att lända till efterrättelse även för budgetåren 1934/1935 och 1935/1936. I kungörelse den 28 juni 1935 (nr 385) har sålunda förordnats, att vad som föreskrivits i 1933 års nyssnämnda författning skall gälla för beräkning av dyrtidstillägg även under nu löpande budgetår.

Av förut återgiven tabell framgår, att levnadskostnadsindex utgjort 156 den 1 juli, 157 den 1 oktober 1935 och 158 den 1 januari 1936. Dyrtidstilläggen hava följaktligen under senare halvåret 1935 utgått med 28 procent å oreglerad och 10 procent å reglerad avlöning. Beträffande tjänstepensioner har dyrtidstillägget utgått med 12 procent å tilläggsunderlaget samt beträffande familjepensioner efter 28 procent å tilläggsunderlaget, om

pensionen är oreglerad, och 15 procent å tilläggsunderlaget, därest pensionen är nyreglerad. För nu löpande kvartal stiga dessa procenttal med 1 enhet.

I samband med anmälan av finansplanen har jag meddelat, att jag icke anser mig böra föreslå någon ändring i gällande allmänna grunder för dyrtidstilläggen. I enlighet härmed förordar jag, att dyrtidstilläggen bestämmas att jämväl för budgetåret 1936/1937 utgå enligt förut återgivna, vid 1923 och 1925 års riksdagar antagna allmänna grunder samt att nu gällande maximeringsföreskrifter vinna fortsatt tillämpning under nästa budgetår. Anslagen för dyrtidstillägg äro i riksstatsförslaget beräknade med utgångspunkt från de procenttal, som tillämpas vid en levnadskostnadsindex av 157 — den senaste vid finansplanens uppgörande kända indexsiffran.

Beträffande bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg gäller för närvarande, att dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas. Detsamma gäller beträffande dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt. I fråga om andra befattningshavare avföres utgiften för dyrtidstillägget å de anslag i riksstaten, som äro avsedda för dyrtidstilläggs täckande, dock med iakttagande att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

I de sålunda gällande föreskrifterna angående de medel, från vilka dyrtidstillägg skola bestridas, har jag icke någon ändring att föreslå.

Verkställda beräkningar rörande kostnaderna för dyrtidstillägg enligt de av mig i det föregående föreslagna grunderna utvisa, att dessa kostnader belöpa sig till sammanlagt 64.9 miljoner kronor, varav 17.8 miljoner kronor för befattningshavare och pensionärer vid affärsverken samt 47.1 miljoner kronor för övriga till dyrtidstillägg berättigade. Sistnämnda summa fördelar sig sålunda:

1. Allmänna anslagen till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst å huvudtitlarna II—X och XIII:

	Milj. kr.	Milj. kr.
Justitiedepartementet	1.000	
Utrikesdepartementet	0.150	
Försvarsdepartementet:		Milj. kr.
Departementet	0.025	
Lantförsvaret	2.650	
Sjöförsvaret	1.100	
Flygvapnet	0.130	3.905
Socialdepartementet		3.900
Kommunikationsdepartementet		0.140

	Milj. kr.	Milj. kr.
Finansdepartementet	1.850	
Ecklesiastikdepartementet	6.200	
Jordbruksdepartementet	0.900	
Handelsdepartementet	0.660	
Riksdagens verk	0.058	18.8
2. Anslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter		19.5
3. Anslagen till dyrtidstillägg åt f. d. civila och militära befattningshavare samt åt deras änkor och barn m. fl.		7.2
4. Anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare		1.0
5. Anslagsposter till dyrtidstillägg, ingående i andra anslag		0.5
6. Anslagsposter till dyrtidstillägg, som täckas av medel å specialbudgeter		0.1
Summa		47.1

Förslag om upptagande på riksstaten för budgetåret 1936/1937 av erforderliga anslag till dyrtidstillägg eller beräkning i vederbörliga stater av anslagsposter för detta ändamål framställas av vederbörande departementschefer.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1936/1937,

dels ock besluta,

att dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt skola utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas,

samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

1936 års statsverksproposition.

Första huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari
1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter de
frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna un-
der riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till hov- och slotts-
staterna, och anför därvid följande:

A. Kungl. hovstaten.

[1.] 1. **Kungl. Maj:ts hovhållning.** Anslaget till Kungl. Maj:ts hovhåll-
ning bör i riksstaten för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp,
800,000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen

att till *Kungl. Maj:ts hovhållning* för budgetåret 1936/1937
anvisa ett anslag av kronor 800,000.

[2.] 2. **Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.** Då de
till Kungl. Maj:ts hovhållning anslagna medlen äro i behov av enahanda för-
stärkning som för innevarande budgetår eller med ett belopp av 150,000 kro-
nor, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhåll-
ning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett an-
slag av kronor 150,000.

[3.] **3. Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan.** Ifrågavarande anslag bör i riksstaten för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 192,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av . . . kronor 192,000.

[4.] **4. Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning m. m.** Då de till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning m. m. anslagna medlen äro i behov av enahanda förstärkning som för innevarande budgetår eller med ett belopp av 70,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 70,000.

[5.] **5. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland.** Anslaget till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland bör i riksstaten för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 26,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av .. kronor 26,000.

[6.] **6. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke.** Jämväl anslaget till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke bör för nästa budgetår liksom i gällande riksstat uppföras med ett belopp av 26,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 26,000.

[7.] **7. Ved och kol för de kungl. hoven.** I skrivelse den 19 september 1935 har riksmarskalksämberet, i enlighet med förslag av ståthållarämbetet å Stockholms slott, hemställt, att nämnda anslag måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas med oförändrat belopp, 50,000 kronor. Med tillstyrkande av detta förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ved och kol för de kungl. hoven* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 50,000.

[8.] **8. Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven.** Riksmarskalksämberet har i nyssnämnda skrivelse den 19

september 1935, i överensstämmelse med förslag av ståthållarämbetet å Stockholms slott, föreslagit, att ifrågavarande förstärkningsanslag måtte för nästkommande budgetår uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller alltså med 75,000 kronor. I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 75,000.

[9.] **9. Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.** Med stöd av framställning i ämnet från chefen för husgerådskammaren har riksmarskalksämbetet i sin skrivelse den 19 september 1935 hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp, 56,400 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 56,400.

[10.] **10. Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.** Riksmarskalksämbetet har i sin förberörda skrivelse den 19 september 1935, under åberopande av nyssnämnda framställning från chefen för husgerådskammaren, hemställt, att jämväl ifrågavarande förstärkningsanslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas till samma belopp som i gällande riksstat eller alltså till 25,000 kronor. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 25,000.

[11.] **11. Kungl. hovstallets utfodring.** Riksmarskalksämbetet har i sin skrivelse den 19 september 1935 hemställt, att anslaget till kungl. hovstallets utfodring måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 45,000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. hovstallets utfodring* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 45,000.

B. Kungl. slottsstaten.

[12.] 1. **Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.** I förut omförmälda skrivelse den 19 september 1935 har riksmarskalksämbetet, med överlämnande av en av ståthållarämbetet å Stockholms slott gjord framställning i ämnet, hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 63,000 kronor. Jag tillstyrker, att anslaget upptages till det av riksmarskalksämbetet sålunda begärda beloppet, och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 63,000.

[13.] 2. **Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.** Riksmarskalksämbetet har i förenämnda skrivelse den 19 september 1935, i enlighet med framställning av ståthållarämbetet å Stockholms slott, föreslagit, att å ifrågavarande förstärkningsanslag måtte för nästa budgetår anvisas 50,000 kronor eller alltså samma belopp som för löpande budgetår. I överensstämmelse med riksmarskalksämbetets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av.. kronor 50,000.

[14.] 3. **Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott.** I sin skrivelse den 19 september 1935 har riksmarskalksämbetet, i enlighet med förslag av ståthållarämbetet å Stockholms slott, hemställt, att anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott måtte för nästa budgetår upptagas till 33,750 kronor eller således till samma belopp som för innevarande budgetår. Jag tillstyrker riksmarskalksämbetets framställning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 33,750.

[15.] 4. **Förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott.** Riksmarskalksämbetet har i skrivelsen

den 19 september 1935, i enlighet med förslag av ståthållarämbetet å Stockholms slott, hemställt, att förevarande förstärkningsanslag måtte uppföras å riksstaten för nästa budgetår med oförändrat belopp, 24,350 kronor. Med biträdande av denna framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 24,350.

[16.] 5. **Underhåll m. m. av Drottningholms m. fl. kungl. slott, reservationsanslag.** För underhåll m. m. av de kungl. lustslotten, nämligen Drottningholms, Gripsholms, Ulriksdals, Haga, Strömsholms och Roserbergs slott, är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag å 42,500 kronor. Till detta anslag skall, enligt av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens medgivande meddelad föreskrift, av Djurgårdskassans den 30 juni 1935 befintliga överskottsmedel överföras ett belopp av 125,000 kronor. Sammanlagt står alltså — förutom lustslottens övriga inkomster — ett belopp av 167,500 kronor till förfogande för ifrågavarande ändamål.

Sistnämnda belopps fördelning mellan de olika slotten under innevarande budgetår framgår av följande uppställning:

Drottningholms slott		kronor	82,500
Gripsholms	»	»	40,000
Ulriksdals	»	»	21,500
Haga	»	»	14,500
Strömsholms	»	»	6,000
Rosersbergs	»	»	3,000

Summa kronor 167,500.

Med sin skrivelse den 19 september 1935 har riksmarskalksämberet överlämnat av *ståthållarämbetena för lustslotten* ingivna framställningar om statsanslag för nästkommande budgetår. I följande sammanställning angivas de slutsummor, å vilka de av ståthållarämbetena framlagda förslagsstaterna för budgetåret 1936/1937 balansera, varvid jämväl upptagits motsvarande siffror för innevarande budgetår:

	Staten för budgetåret 1935/1936 Kronor	Föreslagen stat för budgetåret 1936/1937 Kronor
Drottningholms slott	160,000	160,000
Gripsholms	72,000	72,000
Ulriksdals	69,640	70,200
Haga	62,700	62,800
Strömsholms	8,800	8,800
Rosersbergs	22,000	22,000.

I de förslag till stater, som sålunda framlagts, hava de av statsmedel utgående underhållsbidragen beräknats till enahanda belopp som för innevarande budgetår eller till sammanlagt 167,500 kronor.

Vid riksmarskalksämbetets skrivelse finnes vidare fogat ett inom *Djurgårdsförvaltningen* uppgjort statförslag för Djurgårdskassan för budgetåret 1936/1937. I förslaget förutsättes, att av kassans överskottsmedel ett belopp av 125,000 kronor — eller samma belopp som för innevarande budgetår — skall för budgetåret 1936/1937 lämnas såsom bidrag till de kungl. lustslottens underhåll. Under denna förutsättning har i statförslaget beräknats, att Djurgårdskassans behållning den 1 juli 1937 skall utgöra i runt tal 59,100 kronor.

Riksmarskalksämbetet har förklarat sig efter prövning av de av ståthållarämbetena gjorda framställningarna intet hava att erinra emot de gjorda beräkningarna, under förutsättning dock att ett särskilt anslag, varom ämbetet samtidigt hemställt, å 20,000 kronor beviljas till ny- och ombyggnader samt större reparationer vid de kungl. slotten. Bidraget från överskott i Djurgårdskassan för budgetåret 1936/1937 föreslår riksmarskalksämbetet till 125,000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår å förevarande anslag beräknar riksmarskalksämbetet sålunda till $(167,500 - 125,000 =)$ 42,500 kronor eller samma belopp, som anvisats å anslaget för innevarande budgetår. Ämbetet hemställer, att anslag med sistnämnda belopp måtte uppföras å rikstaten.

I detta sammanhang torde böra omnämnas ett av riksmarskalksämbetet i skrivelse den 17 september 1935 framlagt förslag rörande användningen av inflytande avgifter för grusförsäljning från *Ulriksdals kungsgård*.

Beträffande denna grusförsäljning framgår av skrivelsen huvudsakligen följande:

I staten för *Ulriksdals slott* har sedan flera år tillbaka ingått en inkomstpost å 4,000 kronor för försålt grus. Under senare år har emellertid avkastningen av grusförsäljningen avsevärt överstigit detta belopp, vilket möjliggjort för ståthållarämbetet att med inkomster från grusförsäljningen företaga vissa för slottet och kungsgården nödvändiga underhållsarbeten.

Med riksmarskalksämbetets medgivande har ståthållarämbetet på *Ulriksdals slott* med aktiebolaget *Vägförbättringar* avslutat kontrakt om uttagande under ett års tid ur kungsgårdens grustag vid *Neder-Järva* av 21,000 kubikmeter grus och sten på vissa villkor samt mot dels en arrendeavgift av 5,000 kronor och dels en avgift av 1 krona 40 öre per kubikmeter uttaget, till betong lämpligt material. Dessutom har överenskommits, att vid arrendeårets slut en reglering av avgiften skall ske på sådant sätt, att summan av arrendeavgiften och avgiften för avverkat, användbart grus skall utgöra 1 krona 80 öre per kubikmeter. Ännu några år torde liknande avtal om grusförsäljning från *Ulriksdals kungsgård* kunna ingås. Dock torde vara att förmoda, att inkomsten av grusförsäljningen om några år kommer att högst avsevärt nedgå.

Riksmarskalksämbetet har med hänsyn till sålunda föreliggande förhållanden ansett försiktigheten bjuda, att de inflytande försäljningsmedlen, efter avdrag av för grustagets skötsel m. m. behövt belopp, fonderas och ställas under statskontorets vård, i den mån de överstiga 4,000 kronor om året. Ämbetets förslag innebär vidare att, sedan avkastningen å fonden stigit till sistnämnda belopp, densamma skall tillhandahållas Ulriksdals slottskassa men i stället *hela* nettotinkomsten av grusförsäljningen fonderas.

Över förslaget har *statskontoret* den 26 september 1935 avgivit infortrat utlåtande. Ämbetsverket har därvid anfört huvudsakligen följande:

Enligt statskontorets uppfattning kunna starka skäl anföras mot att, på sätt som — enligt vad som framgår av den remitterade framställningen — nu sker, till en del vid sidan av riksstaten bereda medel för bestridandet av vissa mera omfattande underhållsarbeten å de s. k. lustslotten. Ett dylikt förfaringssätt är också ägnat att medföra onödig omgång, då det gäller redovisningen av de medel, som för nämnda ändamål disponeras, vartill kommer att svårighet möter att med någon större grad av säkerhet beräkna såväl inkomster som utgifter i de årliga staterna för nämnda slott. Det lärer jämväl kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses önskvärt att här använda metoden med fondering av vissa inkomster, såsom exempelvis skett beträffande försäljningsmedlen för grus från Haga slott. Visserligen kunna olika uppfattningar råda rörande frågan, huruvida grusförsäljningsmedel överhuvudtaget böra betraktas såsom löpande inkomster eller äro av sådan natur, att de böra redovisas såsom ersättningsmedel för genom grusavverkningen inträffad minskning i egendomens kapitalvärde, men denna fråga lär icke behöva i detta sammanhang upptagas till avgörande. Statskontoret vill emellertid föreslå, att frågan om det framtida ordnandet av lustslottens underhåll och sättet för kostnadernas bestridande göres till föremål för särskilt överbäggande och att i samband därmed en undersökning sker jämväl av spörsmålet, huruvida fondering av vissa medel i Djurgårdsfonden eller å andra särskilda fondtitlar fortfarande bör äga rum.

I avvaktan på resultatet av en undersökning i nämnda hänseenden vill statskontoret icke motsätta sig att, i anslutning till vad som redan ägt rum beträffande grusförsäljningsmedlen från Haga slott, å en av statskontoret upplagd fondtitel tills vidare särskilt redovisas den summa, som årligen utöver ett belopp av 4,000 kronor kan komma att inflyta vid grusförsäljningen från Ulriksdals kungsgård.

Lika med statskontoret anser jag mig böra tillstyrka riksmarskalksämbe-
tets förslag om att vissa inkomster av grus, försålt från Ulriksdals kungsgård, tills vidare fonderas. Därest riksdagen ej häremot framställer erinran, torde jag framdeles få förelägga Kungl. Maj:t förslag till bestämmelser i ämnet. Jämväl till frågan om vidtagande av särskild utredning i de hänseenden, statskontoret ifrågasatt, lär jag få tillfälle att framdeles återkomma.

Med den ståndpunkt, jag sålunda intager till frågan om fondering av viss del av den kraftigt stegrade inkomsten av grusförsäljning från Ulriksdals kungsgård, finner jag mig icke böra beräkna det av statsmedel utgående underhållsbidraget till Ulriksdals slott på annat sätt än riksmarskalksämbetet förordat. Ej heller i övrigt har ämbetets föreliggande förslag i fråga om be-

*Departements-
chefen.*

räkningen av anslag för budgetåret 1936/1937 till underhåll m. m. av Drottningholms m. fl. kungl. slott givit mig anledning till erinran. Frågan om särskilt anslag till ny- och ombyggnader samt större reparationer vid de kungl. slotten upptager jag under nästföljande punkt.

Med åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Underhåll m. m. av Drottningholms m. fl. kungl. slott för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 42,500; dels ock medgiva, att av Djurgårdskassans överskottsmedel må under budgetåret 1936/1937 till förenämnda anslag överföras ett belopp av 125,000 kronor.

[17.] 6. Ny- och ombyggnader samt större reparationer vid Drottningholms m. fl. kungl. slott, *reservationsanslag*. Från och med budgetåret 1927/1928 till och med budgetåret 1931/1932 anvisades årligen reservationsanslag å 20,000 kronor till ny- och ombyggnader samt större reparationer vid de kungl. lustslotten. I riksstaterna för budgetåren 1932/1933—1935/1936 har av statsfinansiella skäl intet dylikt anslag upptagits.

Såsom under nästföregående punkt omnämnts, har riksmarskalksämberet i sin skrivelse den 19 september 1935 hemställt, att till ny- och ombyggnader samt större reparationer vid de kungl. slotten måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett särskilt anslag å 20,000 kronor. Riksmarskalksämberet har därvid bland annat framhållit, att det vore ett trängande behov att medel funnes att tillgå för sådana ändamål, för vilka de vanliga anslagen icke räckte till och ej heller vore avsedda.

*Departements-
chefen.*

Då behov får anses föreligga av medel till utförande å ifrågavarande slott av vissa reparations- och underhållsarbeten m. m. av sådan storleksordning, att kostnaderna för desamma icke kunna rymmas inom de belopp, som eljest stå till slottsförvaltningarnas förfogande för byggnadernas underhåll, finner jag mig böra tillstyrka riksmarskalksämberets ifrågavarande förslag. Det nya anslaget bör erhålla karaktär av reservationsanslag.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Ny- och ombyggnader samt större reparationer vid Drottningholms m. fl. kungl. slott för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 20,000.

Vid bifall till de av mig framställda förslagen kommer första huvudtitelnslutsumma för budgetåret 1936/1937 att uppgå till ett belopp av 1,749,000 kronor, innebärande i förhållande till budgetåret 1935/1936 en ökning av 20,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Register

till

Första huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.

A. Kungl. hovstaten.

Sid.		Kronor
1	Kungl. Maj:ts hovhållning.....	800,000
1	Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.....	150,000
2	Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan	192,000
2	Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning m. m.....	70,000
2	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland.....	26,000
2	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke.....	26,000
2	Ved och kol för de kungl. hoven.....	50,000
2	Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven.....	75,000
3	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.....	56,400
3	Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.....	25,000
3	Kungl. hovstallets utfodring.....	45,000
	Säger för kungl. hovstaten	1,515,400

B. Kungl. slottsstaten.

4	Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.....	63,000
4	Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.....	50,000
4	Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott.....	33,750
4	Förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott.....	24,350
5	Underhåll m. m. av Drottningholms m. fl. kungl. slott.....	42,500
8	Ny- och ombyggnader samt större reparationer vid Drottningholms m. fl. kungl. slott.....	20,000
	Säger för kungl. slottsstaten	233,600
	Summa	1,749,000.

1936 års statsverksproposition.

Andra huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, redogör här efter för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet, och anför därvid följande:

A. Justitiedepartementet m. m.

[1.] 1. **Avlöningar till statsråden utan departement m. m.** I enlighet med beslut av 1935 års riksdag har Kungl. Maj:t den 15 juni nämnda år fastställt följande stat för användningen av det utav riksdagen anvisade anslaget å 82,000 kronor till avlöningar till statsråden utan departement m. m. att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Stat.

1. Avlöningar till statsråden utan departement	kronor 72,000
2. Lönefyllnad åt statsministern	» 6,000
3. Arvode till handsekreterare åt statsministern	» 4,000

Summa kronor 82,000.

Då någon ändring i fråga om anslaget icke är att vidtaga, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar till statsråden utan departement m. m.* för budgetåret 1936/1937
anvisa ett *anslag* av..... kronor 82,000.

[2.] **2. Justitiedepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** För ifrågavarande ändamål har 1935 års riksdag anvisat ett belopp av 200,300 kronor.

I enlighet med riksdagens beslut har Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 för justitiedepartementet fastställt följande avlöningsstat att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis	»	143,400
3. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, förslagsvis	»	7,900
4. Arvode för biträde vid redigeringen av Svensk författningssamling	»	2,000
5. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m., ...	kronor	19,500
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	600
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	20,100
		2,900
Summa kronor		200,300.

För nästkommande budgetår torde en höjning vara erforderlig i fråga om anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal samt anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän.

Höjningen av förstnämnda anslagspost påkallas därav att vissa av de till departementet hörande ärendena visat en stadigvarande tendens till ökning, vilket nödvändiggör anlitande åtminstone vissa tider av året av ytterligare icke-ordinarie arbetskraft. Vidkommande ökningen i göromålen må nämnas att antalet ärenden angående ansökningar om tillstånd att antaga nytt släktnamn, som år 1932 uppgick till 1,629, därefter stadigt stigit, år 1933 till 1,687, år 1934 till 1,997 samt år 1935 (den 15 december) till 2,049. Det belopp som erfordras för tillgodoseende av behovet av ytterligare icke-ordinarie arbetskraft har ansetts kunna inskränkas till 900 kronor. På grund härav torde anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, delposten Grundavlöningar m. m., böra ökas från 19,500 kronor med 900 kronor till 20,400 kronor, varigenom ifrågavarande anslagspost skulle komma att uppgå till 21,000 kronor.

Höjningen av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän är föranledd av den vid 1935 års riksdag beslu-

tade ökningen av det provisoriska dyrortstillägget. På grund av denna ökning — vartill hänsyn icke tagits vid uppgörande av riksstaten för innevarande budgetår — torde anslagsposten i fråga böra höjas från 2,900 kronor med i runt tal 2,800 kronor till 5,700 kronor.

I övrigt har jag icke någon ändring att föreslå beträffande förevarande anslag. Anslaget skulle alltså ökas från 200,300 kronor med tillhoppa (900 + 2,800) 3,700 kronor till 204,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	143,400
3. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,900
4. Arvode för biträde vid redigeringen av Svensk författningssamling	»	2,000
5. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	20,400
b) Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	600
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke- ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	5,700
Summa kronor		204,000;

dels ock till Justitiedepartementet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av..... kronor 204,000.

[3.] **3. Justitiedepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag, som efter den av 1935 års riksdag beslutade omläggningen av riksstatens utgiftssida är avsett för bestridande av expenskostnaderna för justitiedepartementet, statsrådsberedningen och lagrådet samt vissa reseersättningar, är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptaget med ett belopp av 68,800 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 15 juni 1935 — i överensstämmelse med det i föregående års statsverksproposition framlagda förslaget — fastställt omkostnadsstat för justitiedepartementet att tillämpas tillsvidare under budgetåret 1935/1936. Ändring i anslagsbeloppets storlek har ansetts icke böra påkallas för nästkommande budgetår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitiedepartementet: Omkostnader*
 för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsan-*
slag av kronor 68,800.

[4.] 4. *Svensk författningssamling, förslagsanslag.* Anslaget till Svensk författningssamling har sedan budgetåret 1925/1926 utgått med 90,000 kronor. I fråga om anslagsbeloppet för nästkommande budgetår lär någon ändring icke vara att vidtaga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svensk författningssamling* för bud-
 getåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 90,000.

[5.] 5. *Lagberedningen, reservationsanslag.* Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 februari 1935 har lagberedningen, i sammanhang därmed att dess arbete med lagstiftning om skuldebrev avslutats, från och med den 1 mars 1935 övertagit den av aktiebolagskommittén omhänderhavda utredningen av frågan om en revision av aktiebolagslagstiftningen. På lagberedningen ankommer dessutom att utföra erforderliga förberedande arbeten för revision av jordabalken. Lagberedningen består för närvarande av ordförande och tre ledamöter. En av ledamöterna har att under ordförandens ledning utföra det nyssnämnda arbetet för revision av jordabalken. I övrigt äro arbetskrakterna i lagberedningen sysselsatta med utredningen angående revisionen av aktiebolagslagstiftningen. Kungl. Maj:t har genom beslut den 1 februari 1935 förordnat särskilda sakkunniga till ett antal av fem att vid denna utredning biträda lagberedningen.

Till lagberedningen har för budgetåret 1935/1936 anvisats ett reservationsanslag av 67,500 kronor.

För nästkommande budgetår torde anslaget i följd av de genom Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut inträdda förändringarna böra beräknas efter i någon mån andra grunder än som tillämpats vid bestämmandet av anslaget för innevarande budgetår. Till arvoden åt lagberedningens ordförande och ledamöter bör sålunda beräknas ett belopp av i det närmaste 58,000 kronor; till arvoden åt sakkunniga ävensom till expenser och resekostnader, föranledda av det nordiska samarbetet, tillhopa omkring 20,000 kronor. Härjämte bör, enligt vad lagberedningen meddelat, för nästa budgetår upptagas något belopp för tryckning av lagberedningens betänkande, vilket arbete skall bekostas från förevarande anslag. För sistnämnda ändamål har ett belopp av minst 2,000 kronor ansetts erforderligt. Anslaget till lagberedningen skulle alltså enligt dessa beräkningar för nästa budgetår uppgå till (58,000 + 20,000 + 2,000) 80,000 kronor.

Rörande sin verksamhet under år 1935 har lagberedningen lämnat en redogörelse, som torde få såsom bilaga (A) fogas till statsrådsprotokollet.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lagberedningen* för budgetåret 1936/
1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 80,000.

[6.] **6. Processlagberedningen, reservationsanslag.** Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1934 skall processlagberedningen — som har att utarbета förslag till nya lagbestämmelser angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhänger — från och med den 1 januari 1935 bestå av ordförande och tre ledamöter, av vilka en tillika skall tjänstgöra såsom beredningens sekreterare. Vid sidan av beredningen skall enligt tidigare meddelat beslut finnas en nämnd bestående av högst åtta personer, att vid utredningsarbetet tillhandagå de sakkunniga med råd i förekommande frågor.

Till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande utredning har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 67,500 kronor.

Vidkommande anslagsbehovet för nästkommande budgetår torde det bliva erforderligt att vidtaga en viss höjning av anslagsbeloppet. Någon ändring av beredningens sammansättning är icke avsedd att vidtagas, men något ökade medel krävas för att bereda en ledamot ersättning motsvarande den avlöningsförhöjning, vartill han i sin ordinarie befattning är berättigad. Här-till kommer, att för nästkommande budgetår bör till tryckningskostnad — en utgiftspost som saknar motsvarighet i anslaget för innevarande budgetår — beräknas ett visst belopp. Sammanlagt torde för utredningsarbetets be-drivande erfordras ett belopp av 75,000 kronor, varmed alltså anslaget skulle upptagas för nästkommande budgetår.

Rörande sin verksamhet under år 1935 har processlagberedningen avgivit en redogörelse, vilken såsom bilaga (B) torde få fogas till statsrådsprotokollet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Processlagberedningen* för budget-
året 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 75,000.

[7.] **7. Chefens för justitiedepartementet ombud för tillsyn å tryckta skrifter allmängörande.** 1935 års riksdag höjde på Kungl. Maj:ts förslag förevarande anslag från 14,000 kronor till 16,000 kronor. För nästkomman-de budgetår torde anslaget böra upptagas med sistnämnda belopp.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chefens för justitiedepartementet*
ombud för tillsyn å tryckta skrifter allmän-
görande för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 16,000.

B. Justitiekanslersämbetet.

[8.] 1. **Justitiekanslersexpeditionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Av föregående års riksdag fastställdes detta anslag på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1935/1936 till 45,900 kronor. I enlighet med riksdagens beslut har Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 för justitiekanslersexpeditionen fastställt följande avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med nämnda budgetår:

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis.....	kronor	38,600	
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.:			
	a) Grundavlöningar m. m.....	kronor	6,400	
	b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis ..	»	200	» 6,600
3.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....			» 700
				Summa kronor 45,900.

I skrivelse den 12 september 1935 med anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 har justitiekanslersämbetet, under förutsättning att de grunder för provisoriskt dyrortstillägg, som fastställts genom kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 407) angående provisoriskt dyrortstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, komme att tillämpas jämväl under budgetåret 1936/1937, hemställt, att anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, varav kostnaderna för provisoriskt dyrortstillägg bestridas, måtte höjas från 700 kronor med 450 kronor till 1,150 kronor.

Då den sålunda föreslagna höjningen torde böra vidtagas, dock med jämkning av det äskade beloppet till jämnt hundratal 1,200 kronor, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för justitiekanslersexpeditionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis	kronor	38,600	
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.:			
	a) Grundavlöningar m. m. ..	kronor	6,400	
	b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	200	» 6,600
3.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis			» 1,200
				Summa kronor 46,400;

dels ock till Justitiekanslersexpeditionen:
Avlöningar för budgetår 1936/1937 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 46,400.

[9.] **2. Justitiekanslersexpeditionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget fastställdes av 1935 års riksdag för budgetåret 1935/1936 på Kungl. Maj:ts förslag till 6,000 kronor, varefter Kungl. Maj:t, i enlighet med det förslag rörande anslagets användning som framlades i föregående års statsverksproposition, genom beslut den 15 juni 1935 fastställt följande omkostnadsstat för justitiekanslersexpeditionen, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1935/1936:

Omkostnadsstat.

1. Reseersättningar, förslagsvis	kronor 1,500
2. Expenser, förslagsvis	» 4,500
Summa kronor 6,000.	

I sin under föregående punkt omförmälda skrivelse har justitiekanslers-ämbetet under åberopande att anslagsposten till expenser å 4,500 kronor icke medgåve erforderligt underhåll av ämbetets inventarier hemställt, att ifrågasvarande post måtte höjas till 5,000 kronor.

Mot denna höjning torde icke vara något att erinra. Av nämnda belopp 5,000 kronor torde i enlighet med vad som gäller för innevarande budgetår ett förslagsvis upptaget belopp å 1,350 kronor få avse kostnader för bränsle och lyse samt resten eller 3,650 kronor övriga expenser. Den för reseersättningar avsedda anslagsposten torde upptagas med oförändrat belopp 1,500 kronor. För nästa budgetår skulle enligt vad här angivits anslagssumman uppgå till 6,500 kronor.

Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till Justitiekanslersexpeditionen: Omkost-
nader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett för-
slagsanslag av kronor 6,500.

C. Domstolarna.

Högsta domstolen m. m.

[10.] **1. Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till justitieråden, förslagsanslag.** Med anledning av den stora arbetsbalansen i högsta domstolen framlade Kungl. Maj:t för 1935 års riksdag förslag om tillfällig ökning av justitierådens antal. Förslaget bifölls av riksdagen och lag i ämnet utfärdades den 15 mars 1935 (nr 64). I enlighet med denna lag har justitierå-

dens antal från och med den 1 oktober 1935 ökats från 24 till 28. Ökningen till sistnämnda antal beräknas komma att bestå intill den 1 september 1936. Därefter skall antalet justitieråd, i den mån sådant i följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till det förutvarande antalet eller 24.

Vid beräkandet i 1935 års statsverksproposition av anslaget till justitierådens avlöningar för innevarande budgetår har förfarits på följande sätt. För de dåvarande tjugufyra justitieråden beräknades lön för hela innevarande budgetår, medförande en kostnad å sammanlagt 504,000 kronor. Detta belopp minskades därefter med pensionsavdrag. Den för verkställande av dylika avdrag allmänt tillämpade regeln var, att vederbörande löners bruttobelopp minskades med summan av pensionsavdragen för envar i vederbörande personalförteckning upptagen, med pensionsrätt förenad tjänst, oavsett om tjänsten var besatt eller hölls vakant och oavsett om tjänstens innehavare på grund av 4 § civila tjänstepensionsreglementet var befriad från pensionsavdrag eller icke. I enlighet härmed minskades nyssnämnda belopp 504,000 kronor med summan av pensionsavdrag för 24 justitieråd under ett helt budgetår eller med (24×600) 14,400 kronor till 489,600 kronor. Beträffande de fyra nya justitieråd, som enligt Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen omförmälda, sedermera antagna förslag skulle tillsättas från och med den 1 oktober 1935, beräknades avlöningsmedel för nio månader av budgetåret, medförande en kostnad av sammanlagt 63,000 kronor, varifrån vederbörliga pensionsavdrag gjordes med (4×450) 1,800 kronor, i följd varav kostnaden för de fyra nya justitieråden beräknades till 61,200 kronor. Sammanlagt upptogs för avlöningar till justitieråden för innevarande budgetår ett belopp av 550,800 kronor.

Innan anslag för nu förevarande ändamål beräknas för nästkommande budgetår, må här behandlas en fråga rörande anslaget för innevarande budgetår. Beträffande en del av justitieråden gäller att de numera äro befriade från erläggande av pensionsavgift. Sådan befrielse åtnjutes av sju justitieråd för hela innevarande budgetår och av ett justitieråd från och med den 1 oktober 1935. Emellertid har såsom framgår av det förut sagda hänsyn härtill icke tagits vid beräkandet av anslaget för innevarande budgetår utan avdrag gjorts såsom om ifrågavarande justitieråd haft att vidkännas pensionsavgift i vanlig ordning. Då anslaget till avlöningar till justitieråden är ett bestämt anslag som icke får överskridas, måste särskilda medel beredas för täckande av de för ifrågavarande åtta justitieråd avdragna, dem tillkommande beloppen uppgående till sammanlagt $(4,200 + 450)$ 4,650 kronor. Efter samråd med chefen för finansdepartementet får jag i detta avseende hemställa, att riksdagens medgivande måtte utverkas att erforderligt belopp av det för innevarande budgetår beviljade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter må överföras till samma budgetårs avlöningsanslag för justitieråden.

Beträffande anslagets storlek för nästkommande budgetår är att anmärka att därunder för två av högsta domstolens ledamöter inträder skyldighet att avgå från tjänsten. Sålunda skall för ett justitieråd beräknas lön under allenast tre månader och för ett annat under allenast åtta månader av budget-

året. En av högsta domstolens ledamöter, för vilken skyldighet att avgå från tjänsten skulle hava inträtt i januari 1937, har nyligen avlidit. Vid behandlingen föregående år av förslaget om tillfällig ökning av justitierådens antal (proposition nr 8 till 1935 års riksdag) framhöll jag att, därest någon oförmodad avgång ur högsta domstolen skulle inträffa före den 1 september 1936, frågan huruvida det sålunda ledigblivna justitierådsämbetet skulle återbesättas eller ej uppenbarligen borde avgöras med beaktande av svårigheten att för någon längre tid ordna arbetet inom domstolen med en förstärkning av allenast tre ledamöter. Senare i dag kommer jag att hemställa om återbesättande av det genom det inträffade dödsfallet ledigblivna ämbetet. Vid bifall till denna hemställan skall för ifrågavarande ämbete beräknas lön för hela budgetåret. För återstående 25 justitierådsämbeten skall likaledes beräknas lön för hela budgetåret. Efter avdrag av 12,100 kronor, motsvarande pensionsavgifter som vederbörande befattningshavare äro skyldiga vidkännas, uppgår det erforderliga anslaget till 553,200 kronor. I gällande avlöningsstat torde böra vidtagas erforderliga ändringar.

Med hänsyn till förändringar som kunna verka rubbning i de gjorda beräkningarna synes anslaget böra uppföras såsom förslagsanslag.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva att, för täckande av felande belopp till avlöningar till justitieråden under budgetåret 1935/1936, erforderligt belopp må överföras från det för nämnda budgetår beviljade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter till det för samma budgetår beviljade anslaget till Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till justitieråden;

dels fastställa följande avlöningsstat för högsta domstolen, att tillämpas under budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Avlöningar till justitieråden, *förslagsvis*..... kronor 553,200

Avlöningsstat.

1 justitieråd	kronor 21,000	
25 »	» 525,000	
2 » <i>förslagsvis</i> ..	» 19,300	kronor 565,300
Avgå: pensionsavdrag, <i>förslagsvis</i>	» 12,100	
		Kronor 553,200;

dels ock till Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till justitieråden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 553,200.

[11.] 2. Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till befattningshavare vid nedre justitierevisionen, *förslagsanslag*. Förevarande anslag har i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppförts med ett belopp av 596,600 kronor. Den

15 juni 1935 har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut fastställt följande personalförteckning för nedre justitierevisionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
23 revisionssekreterare		B 30
4 protokollssekreterare		B 22
2 registratorer		B 22
1 kanslist		B 21
1 förste expeditivsvakt		B 7
1 kanslibiträde		B 7
4 expeditivsvakter		B 5
13 kontorsbiträden		B 4

För tjänstgöring i högsta domstolen:

1 förste expeditivsvakt	B 7
2 expeditivsvakter	B 5

Tjänstemän å övergångsstat.

2 protokollssekreterare	B 22.
-------------------------------	-------

Kungl. Maj:t har vidare den 15 juni 1935 i enlighet med riksdagens beslut fastställt följande avlöningsstat för nedre justitierevisionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis	kronor 384,700
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, förslagsvis	» 15,800
3. Avlöningar till fyra förordnade revisionssekreterare, förslagsvis	» 47,800
4. Avlöningar till extra revisionssekreterare	» 18,000
5. Avlöning till personal i anledning av att ledamöter i lagrådet under viss tid kunna komma att tjänstgöra i högsta domstolen, förslagsvis	» 5,000
6. Avlöningar till personal i anledning av tillfällig ökning av justitierådets antal	» 69,500
7. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,100
8. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	kronor 38,600
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis ..	» 2,100
9. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	» 13,000

Summa kronor 596,600.

För nästkommande budgetår föreslås ändring dels beträffande antalet tjänstemän å ordinarie stat, vilket skulle inverka på anslagsposterna 1 och 3 i avlöningsstaten, dels i fråga om den personal inom nedre revisionen som

kräves i anledning av den tillfälliga ökningen av justitierådens antal, anslagsposten 6 i avlöningsstaten, *dels ock* med avseende å medel till provisoriskt dyrortstillägg, som utgår av anslagsposten 9 till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän.

Vad angår frågan om ändring i antalet ordinarie tjänstemän må erinras, att riksdagen efter framställningar av Kungl. Maj:t från och med år 1916 beviljat medel för tillfällig förstärkning av nedre justitierevisionens arbetskrafter genom fyra förordnade revisionssekreterare med egna rotlar. Ifrågavarande förstärkning har föranletts av den utökning av högsta domstolens arbetstid, som infördes genom lagen den 14 maj 1915 (nr 139) angående högsta domstolens tjänstgöring på avdelningar. Medel för förstärkningen av arbetskrafterna hava till och med budgetåret 1934/1935 utgått av ett extra anslag. I samband med omläggningen av riksstatens utgiftssida beslöt 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag, att medel för avlönande av de fyra förordnade revisionssekreterarna skulle uppföras under en särskild anslagspost å nedre justitierevisionens avlöningsstat. Med utgångspunkt från att avlöningarna till ifrågavarande fyra revisionssekreterare borde beräknas efter högsta löneklassen i lönegraden B 30 upptogs anslagsposten till i runt tal 47,800 kronor.

Då förstärkningen förefunnits under en följd av år och alltjämt erfordras, har jag ansett mig böra till prövning upptaga frågan om uppförande av ifrågavarande fyra revisionssekreterare på ordinarie stat, i samband varmed ifrågasatts införande av skyldighet för revisionssekreterare, som framdeles utnämnes, den i tjänsten yngre framför den äldre, att vid en eventuell reduktion av antalet revisionssekreterare och så länge antalet revisionssekreterare överstiger det enligt den reducerade staten fastställda uppehålla befattning såsom adjungerad ledamot i den hovrätt där han tidigare tjänstgjort.

Rörande detta spörsmål har nedre justitierevisionen den 25 oktober 1935 enligt anmodan inkommit med yttrande och därvid framhållit bland annat följande:

De förhoppningar man vid antagandet av 1915 års lag angående högsta domstolens tjänstgöring hyst att inom en snar framtid kunna avarbeta den stora arbetsbalansen i högsta domstolen hade icke gått i uppfyllelse. Arbetsbalansen hade visserligen sedan nämnda år nedgått men vore fortfarande betydande. Under år 1935 hade man också nödgats vidtaga särskilda åtgärder för att ytterligare minska balansen. Genom dessa åtgärder, som bland annat innefattade anvisande av medel till avlönande av fem å sex extra revisionssekreterare, hade man beräknat att vid utgången av år 1936 hava nedbringat balansen, som under de senare åren hållit sig vid omkring 1,000 mål, till normalt omfång, vilket med hänsyn till arbetets jämna gång inom nedre revisionen ansetts vara 500 å 550 mål. En oundgänglig förutsättning för att balansen i fortsättningen skulle kunna hållas inom denna gräns och uppkomsten av en ökad balans undvikas syntes emellertid vara att högsta domstolen alltjämt tjänstgjorde i samma utsträckning, som föreskrivits genom 1915 års lagstiftning. För fullgörandet av den föredragning, som under sådana förhållanden skulle äga rum, måste det nuvarande antalet

revisionssekreterare ovillkorligen bibehållas. Det behov, som nu ifrågasättas, varande tjänster avsåge att tillgodose, vore följaktligen av konstant karaktär. Ett uppförande av tjänsterna å ordinarie stat stode sålunda i överensstämmelse med eljest tillämpade principer; och finge nedre revisionen tillstyrka förslaget härom.

Vad därefter anginge frågan om skyldighet för revisionssekreterare att i angiven utsträckning upprätthålla befattning som adjungerad ledamot i hovrätt ville nedre revisionen framhålla, att en reduktion av antalet revisionssekreterare näppeligen syntes kunna ske annat än i samband med en allmän rättegångsreform. Emellertid vore genom kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 272) stadgad skyldighet för ordinarie revisionssekreterare att övertaga ledamotsbefattning i överrätt, enligt vad därom vid framtida indragning av revisionssekreterartjänster i samband med en allmän omorganisation av domstolsväsendet kunde varda i laga ordning stadgat. Därest likväl den sålunda stadgade flyttningsskyldigheten icke ansåges tillfyllest för att undanröja befarade olägenheter vid en reduktion av antalet ordinarie befattningar inom nedre revisionen, ville nedre revisionen icke motsätta sig den föreslagna bestämmelsen. Nedre revisionen utginge vid detta sitt ställningstagande från att med hänsyn till den täta avgången av revisionssekreterare och dessas anlitande inom andra förvaltningsgrenar bestämmelsen i mycket ringa utsträckning komme att tagas i anspråk ävensom att, därest så likväl skulle ske, tjänstgöringen såsom adjungerad ledamot komme att bliva av kort varaktighet. Nedre revisionen förutsatte därjämte, att vid flyttningsskyldigheten fästades det uttryckliga villkoret, att någon minskning i avlöningsförmånerna icke finge äga rum.

Statskontoret har den 4 december 1935 avgivit infortrat utlåtande i ärendet och därvid anfört följande:

Med hänsyn till vad i ärendet anförts syntes det statskontoret, att stadigvarande behov av ifrågasättas fyra revisionssekreterare föreläge. I anledning härav ville ämbetsverket — under erinran tillika, att ett stort antal revisionssekreterare regelmässigt tjänstgjorde å andra befattningar inom statsförvaltningen eller i särskilda uppdrag, varvid motsvarande revisionssekreterartjänster i justitierevisionen uppehöles på förordnande — icke göra erinran mot att i förslaget angivna befattningar uppfördes å ordinarie stat.

Såsom nedre justitierevisionen erinrat, föreläge enligt kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 272) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skyldighet för revisionssekreterare att utan minskning i honom tillförsäkrade avlöningsförmåner övertaga ledamotsbefattning i överrätt, enligt vad därom vid framtida indragning av revisionssekreterartjänster i samband med en allmän omorganisation av domstolsväsendet kunde varda i laga ordning stadgat. Det syntes statskontoret, att vid uppförande å ordinarie stat av nu ifrågasättas fyra revisionssekreterare dylik skyldighet för revisionssekreterare borde stadgas jämväl i händelse av indragning av revisionssekreterartjänst av annan anledning än nu nämns. Av stadgande i 13 § avlöningsreglementet följde, att till befattningshavare, som måste underkasta sig förflyttning, oförändrade avlöningsförmåner skulle utgå, givetvis med undantag för den minskning, som kunde orsakas av att den nya tjänstgöringsorten tillhörde annan dyrortsgrupp än den förutvarande.

Den förstärkning av arbetskrafterna i nedre justitierevisionen, varom nu är fråga, har såsom av det föregående framgår bestått alltsedan år 1916, och någon möjlighet till minskning lär icke finnas så länge nu gällande regler angående arbetet i högsta domstolen äga bestånd. Såsom redan anförts har det vid 1935 års riksdag visat sig nödvändigt att vidtaga ytterligare åtgärder för att nedbringa arbetsbalansen vid högsta domstolen. Det må jämväl erinras, att sedan lång tid tillbaka årligen medel anvisats å nedre revisionens stat för anställande — utöver de fyra förordnade revisionssekreterarna — av särskilda extra revisionssekreterare. Vid angivna förhållanden och då det ur allmän synpunkt torde vara ett önskemål, att befattningar sådana som de nu förevarande vilka fylla ett stadigvarande behov besättas med ordinarie innehavare, anser jag mig böra föreslå, att ifrågavarande fyra förordnade revisionssekreterare uppföras på ordinarie stat. Jag vill framhålla att, därest — mot vad nu kan förutses — en reduktion av antalet revisionssekreterare skulle genom en eller annan förändring i avseende å högsta domstolens arbetsområde kunna bli möjlig redan under nu rådande rättegångsordning, en sådan reduktion underlättas genom den täta avgång av revisionssekreterare som regelmässigt äger rum och genom att ett antal revisionssekreterare ständigt anlitas inom andra förvaltningsgrenar. Det oaktat kan det måhända — för att icke hos någon med tanke på möjligheten av en sådan reduktion tvekan skall uppkomma angående lämpligheten av den förslagna åtgärden — vara befogat att vid bifall till förslaget stadga skyldighet för revisionssekreterare som därefter utnämnes, den i tjänsten yngre framför den äldre, att vid en reduktion av antalet revisionssekreterare och så länge antalet revisionssekreterare överstiger det enligt den reducerade staten fastställda uppehålla befattning såsom adjungerad ledamot i den hovrätt där han tidigare tjänstgjort. Att i detta hänseende stadga längre gående skyldighet på sätt statskontoret uttalat anser jag icke vara erforderligt.

Någon kostnadsökning föranledes icke därav att de fyra förordnade revisionssekreterarna uppföras på ordinarie stat. Den för avlönande av fyra förordnade revisionssekreterare avsedda avlöningsposten å nedre revisionens avlöningsstat är för innevarande budgetår beräknad sålunda, att lönen till en var av de fyra revisionssekreterarna upptagits efter högsta löneklassen i trettionde lönegraden, varför anslagsposten uppförts med i avrundat tal 47,800 kronor. Bifalles mitt förslag om dessa revisionssekreterares uppförande på ordinarie stat, utgår denna anslagspost ur avlöningsstaten. Å personalförteckningen för nedre revisionen skall i stället under rubriken tjänstemän å ordinarie stat uppföras fyra revisionssekreterare utöver de 23 som nu finnas och avlöningsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat skall ökas med avlöningsbeloppet för fyra revisionssekreterare ($4 \times 11,940$) 47,760 kronor med avdrag för vederbörande åliggande pensionsavgifter tillhopa 1,680 kronor eller med 46,080 kronor. Lägges detta belopp till sistnämnda anslagspost, för närvarande å 384,700 kronor, erhålles en summa av 430,780 kronor, som torde böra avrundas till 430,800 kronor.

Departements-
chefen.

Härefter torde få behandlas de ändringar, som äro erforderliga i fråga om avlöningsstatens post 6 till Avlöningar till personal i anledning av tillfällig ökning av justitierådens antal. Det må här erinras, att denna anslagspost för innevarande budgetår beräknades med hänsyn därtill att för den ökade föredragning, som föranleddes av tillfällig ökning av justitierådens antal, erfordrades fem revisionssekreterare under hela budgetåret och ytterligare en revisionssekreterare under sex månader därav, vartill komme extra personal för protokollsföring och skrivning m. m. Anslagsposten upptogs med hänsyn härtill till 69,500 kronor. Nedre revisionen har i skrivelse den 30 augusti 1935 med anslagsäskanden till 1936 års riksdag beträffande ifrågavarande anslagspost anført, att med anledning därav att den extra dömande avdelningen vid högsta domstolen kunde beräknas upphöra med utgången av januari 1937 anslagsposten i fråga borde för nästkommande budgetår upptagas med allenast ett belopp motsvarande sju tolfte delar av nu utgående belopp eller med i avrundat tal 40,600 kronor. Denna anslagspost skulle alltså minskas från 69,500 kronor med 28,900 kronor. Motsvarande anslagspost för innevarande budgetår har upptagits med bestämt belopp. För att hålla möjlighet öppen att bibehålla för ökad föredragning erforderlig förstärkning någon tid utöver den av nedre revisionen beräknade torde anslagsposten för nästkommande budgetår böra upptagas förslagsvis.

Slutligen erfordras någon ökning av anslagsposten till Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän beroende på de ökade medel som, på sätt under föregående punkter anmärkts, erfordras med anledning av ändrade grunder för provisoriskt dyrtortstillägg, som bestrides från sistnämnda anslagspost. Av denna anledning bör ifrågavarande anslagspost höjas från det nuvarande beloppet 13,000 kronor med 9,600 kronor till 22,600 kronor.

På grund av vad i det föregående anförts skulle anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat ökas från 384,700 kronor till 430,800 kronor eller med 46,100 kronor, samt anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 9,600 kronor till 22,600 kronor, utgörande en sammanlagd höjning av $(46,100 + 9,600)$ 55,700 kronor. Samtidigt skulle emellertid anslagsposten till fyra förordnade revisionssekreterare å 47,800 kronor utgå ur staten samt anslagsposten till avlöningar till personal i anledning av tillfällig ökning av justitierådens antal nedsättas med 28,900 kronor motsvarande en sammanlagd minskning med 76,700 kronor. Slutresultatet skulle alltså bliva, att anslaget till befattningshavare vid nedre justitierevisionen skulle minskas från 596,600 kronor med $(76,700 - 55,700)$ 21,000 kronor till 575,600 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för nedre justitierevisionen:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
------------	----------

Tjänstemän å ordinarie stat.

27 revisionssekreterare	B 30
4 protokollssekreterare	B 22
2 registratorer	B 22
1 kanslist	B 21
1 förste expeditionsvakt	B 7
1 kanslibiträde	B 7
4 expeditionsvakter	B 5
13 kontorsbiträden	B 4

För tjänstgöring i högsta domstolen:

1 förste expeditionsvakt	B 7
2 expeditionsvakter	B 5

Tjänstemän å övergångsstat.

2 protokollssekreterare	B 22;
-------------------------------	-------

*del*s fastställa följande avlöningsstat för befattningshavare vid nedre justitierevisionen, att tillämpas under budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 430,800
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 15,800
3. Avlöningar till extra revisionssekreterare .	» 18,000
4. Avlöningar till personal i anledning av att ledamöter i lagrådet under viss tid kunna komma att tjänstgöra i högsta domstolen, <i>förslagsvis</i>	» 5,000
5. Avlöningar till personal i anledning av till- fällig ökning av justitierådens antal, <i>för- slagsvis</i>	» 40,600
6. Arvoden och särskilda ersättningar, bestäm- da av Kungl. Maj:t	» 2,100
7. Avlöningar till övrig icke- ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor 38,600	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 2,100
8. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 22,600

Summa kronor 575,600;

dels ock till Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till befattningshavare vid nedre justitierevisionen för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 575,600.

[12.] **3. Högsta domstolen m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** För bestridande av expenser och vissa resekostnader för högsta domstolen och nedre justitierevisionen uppfördes i samband med omläggningen av riksstatens utgiftssida under andra huvudtiteln i riksstaten för innevarande budgetår ett särskilt anslag med ovanstående rubrik. Anslaget utgår med ett belopp av 49,900 kronor. Enligt den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 — i enlighet med det under motsvarande punkt i andra huvudtiteln i föregående års statsverksproposition framlagda förslaget — för högsta domstolen m. m. fastställda omkostnadsstaten hava till reseersättningar anvisats förslagsvis 6,000 kronor och till expenser förslagsvis 43,900 kronor, med viss närmare angiven fördelning av sistnämnda belopp å medel för bränsle, lyse och vatten samt för övriga expenser.

Nedre justitierevisionen har i sin under föregående punkt omförmälda skrivelse av den 30 augusti 1935 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår anmält, att de för expenskostnader avsedda medlen torde kunna något nedräknas med hänsyn till avvecklingen av de särskilda arbetskrafter, som tillsatts med anledning av den tillfälliga ökningen av justitierådens antal. Enligt nedre revisionens förslag skulle nämnda medel kunna nedsättas från 49,900 kronor med 1,000 kronor till 48,900 kronor. Häremot torde icke vara något att erinra. Av sistnämnda belopp bör förslagsvis 5,600 kronor såsom för närvarande anvisas för kostnader för bränsle, lyse och vatten, 37,300 kronor beräknas för övriga expenser, varjämte reseersättningar torde upptagas med oförändrat belopp 6,000 kronor. Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Högsta domstolen m. m.: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 48,900.

[13.] **4. Bidrag till utgivande av »Nytt juridiskt arkiv».** Anslag för detta ändamål har sedan många år funnits uppfört i riksstaten. Vid 1933 års riksdag nedsattes anslaget från 4,000 kronor till 2,000 kronor, med vilket belopp anslaget är upptaget jämväl för innevarande budgetår. Anslag för ändamålet torde böra äskas även för nästkommande budgetår och upptagas med samma belopp som det nu utgående.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Bidrag till utgivande av »Nytt juridiskt arkiv» för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 2,000.

Regeringsrätten.

[14.] 5. **Regeringsrätten: Avlöningar, förslagsanslag.** Till Regeringsrätten: Avlöningar beviljade 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag ett förslagsanslag av 149,500 kronor.

I enlighet med riksdagens beslut har Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 för regeringsrätten fastställt följande avlöningsstat att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till regeringsråden, förslagsvis kronor 142,800

A v l ö n i n g s s t a t .

1 regeringsråd.....	kronor	21,000	
6 regeringsråd	»	126,000	kronor 147,000
Avgå: pensionsavdrag, förslagsvis	»	4,200	
			Kronor 142,800

2. Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis » 6,500
 3. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, förslagsvis » 200

Summa kronor 149,500.

Den enda ändring som torde vara att vidtaga i fråga om anslaget för nästa budgetår är, att anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän — varifrån bestridas kostnaderna för provisoriskt dyrortstillägg åt regeringsrättens båda expeditionsvakter — med hänsyn till ändrade grunder för dyrortstilläggets utgående bör höjas med i runt tal 300 kronor till 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för regeringsrätten, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till regeringsråden, *förslagsvis*.. kronor 142,800

A v l ö n i n g s s t a t .

1 regerings- råd.....	kronor	21,000	
6 regerings- råd.....	»	126,000	kronor 147,000
Avgå: pensionsavdrag, för- slagsvis	»	4,200	
			Kronor 142,800

2.	Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	6,500
3.	Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	500
Summa kronor			149,800;

dels ock till Regeringsrätten: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 149,800.

[15.] **6. Regeringsrätten: Omkostnader, förslagsanslag.** Till bestridande av regeringsrättens omkostnader för budgetåret 1935/1936 har 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag anvisat ett förslagsanslag av 4,800 kronor. Omkostnadsstat för regeringsrätten har fastställts av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935. I enlighet med ett i 1935 års statsverksproposition rörande anslagets användning framlagt förslag har därvid, med tillämpning tills vidare under budgetåret 1935/1936, föreskrivits att av det anvisade beloppet må för ändamål som här angivas tagas i anspråk följande belopp, nämligen för bränsle, lyse och vatten förslagsvis 800 kronor samt för övriga expenser högst 4,000 kronor.

Någon ändring beträffande anslaget torde icke vara att vidtaga för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Regeringsrätten: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 4,800.

[16.] **7. Regeringsrättens årsbok, förslagsanslag.** Till bekostande av utgivandet av regeringsrättens årsbok har anslag sedan många år tillbaka beviljats. Anslaget nedsattes av 1934 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag från 20,000 kronor med 8,000 kronor till 12,000 kronor, beroende på att nytt kontrakt om årsbokens utgivande upprättats, enligt vilket utgifterna för årsboken betydligt reducerats. Sistnämnda belopp anvisades jämväl för budgetåret 1935/1936. Någon anledning att för nästkommande budgetår vidtaga ändring i anslagets belopp föreligger icke.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Regeringsrättens årsbok för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 12,000.

Hovrätterna.

[17.] 8. **Hovrätterna: Avlöningar, förslagsanslag.** Hovrätternas avlöningsanslag har för budgetåret 1935/1936 upptagits med ett belopp av 1,521,300 kronor.

Genom brev den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut fastställt följande personalförteckning för hovrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Personalförteckning.

Befattning

Lönegrad

Svea hovrätt.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	A	3
40 hovrättsråd	B	30
1 krigshovrättsråd	B	30
1 sekreterare	B	27
1 advokatfiskal	B	24
1 överkrigsfiskal	B	24
2 aktuarier	B	22
1 arkivarie	B	22
12 fiskaler	B	22
3 notarier	B	22
1 förste expeditionsvakt	B	7
7 kanslibiträden	B	7
6 expeditionsvakter	B	5
6 kontorsbiträden	B	4
4 skrivbiträden	B	2

Göta hovrätt.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	A	3
20 hovrättsråd	B	30
1 sekreterare	B	27
1 advokatfiskal	B	24
1 aktuarie	B	22
8 fiskaler	B	22
2 notarier	B	22
1 förste expeditionsvakt	B	7
3 kanslibiträden	B	7
3 expeditionsvakter	B	5
3 kontorsbiträden	B	4
3 skrivbiträden	B	2

Hovrätten över Skåne och Blekinge.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	A	3
9 hovrättsråd	B	30
1 sekreterare	B	26
1 advokatfiskal	B	24
4 fiskaler	B	22
1 notarie	B	22
1 förste expeditionsvakt	B	7
1 kanslibiträde	B	7
1 expeditionsvakt	B	5
3 kontorsbiträden	B	4
1 skrivbiträde	B	2.

Vidare har Kungl. Maj:t genom samma brev i enlighet med riksdagens beslut fastställt följande avlöningsstater för hovrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.**Svea hovrätt.**

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	kronor	730,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	20,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	132,400
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	1,500
		» 133,900
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	20,200
Summa kronor		904,100

Göta hovrätt.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	kronor	362,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	8,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	15,000
4. Särskild löneförmån till en ordinarie tjänsteman	»	400
Summa kronor		385,600

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	kronor	193,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	8,300

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:

a) Grundavlöningar m. m.	kronor	25,500	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	3,900	kronor 29,400
			Summa kronor 231,600.

Samtidigt har Kungl. Maj:t — med upphävande av vissa tidigare gällande bestämmelser — föreskrivit, att de å avlöningsstaterna upptagna anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 disponeras på följande sätt:

Svea hovrätt.

Arvode till en divisionsordförande, tillika ordförande å krigshovrättsavdelningen	kronor	2,000
Arvoden å 1,500 kronor till åtta divisionsordförande	»	12,000
Arvoden å 500 kronor till nio vice ordförande å division ..	»	4,500
Arvoden å 750 kronor till två militära ledamöter i krigshovrätten	»	1,500
		Summa kronor 20,000

Göta hovrätt.

Arvoden å 1,500 kronor till fyra divisionsordförande	kronor	6,000
Arvoden å 500 kronor till fyra vice ordförande å division ..	»	2,000
		Summa kronor 8,000

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Arvoden å 1,500 kronor till två divisionsordförande	kronor	3,000
Arvoden å 500 kronor till två vice ordförande å division ..	»	1,000
Tilläggsarvoden till två fiskaler med tjänstgöringsskyldighet såsom adjungerade ledamöter ¹	»	4,300
		Summa kronor 8,300.

Slutligen har Kungl. Maj:t förordnat att det personliga lönetillägg som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1926 tillerkänts kontorsbiträdet J. M. Håkansson skulle tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 bestridas från den å avlöningsstaten under Göta hovrätt uppförda anslagsposten till särskild löneförmån till en ordinarie tjänsteman.

Innan jag ingår på beräkning av nästkommande budgetårs medelsbehov för var och en av hovrätterna, torde det vara nödvändigt att behandla

¹ Tilläggsarvode utgår med belopp motsvarande skillnaden mellan vad adjungerad ledamot och vad extra fiskal med avlöning enligt 21:a löneklassen av avlöningsreglementet den 6 juni 1925 (nr 270) äger uppbära. Därest till adjungerad ledamot förordnas person, som är berättigad åtnjuta avlöning enligt högre löneklass än den 26:e, må tilläggsarvode som erfordras utöver det anvisade beloppet utgå från anslagsposten till avlöningsförhöjningar m. m. till icke-ordinarie personal vid hovrätten över Skåne och Blekinge.

vissa frågor som äro gemensamma för samtliga hovrätterna eller i allt fall äro av betydelse utöver den eller de hovrätter som närmast beröras. Sedan 1935 års riksdag bifallit Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en hovrätt för Övre Norrland, hava statsmakterna att besluta angående de närmare detaljerna i fråga om den nya hovrättens organisation varmed sammanhänger spörsmålet om organisationen av Svea hovrätt efter tillkomsten av förstnämnda hovrätt. Vidare föreligger förslag om inrättande av två nya hovrättsrådsämbeten i hovrätten över Skåne och Blekinge. Slutligen har jag att anmäla väckt fråga om indragning av ett antal ordinarie fiskaltjänster. Först torde få behandlas frågan om organisationen av hovrätten för Övre Norrland jämväl såvitt denna övar inverkan på Svea hovrätt.

Hovrätten för Övre Norrland.

I proposition nr 159 till 1935 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande under budgetåret 1936/1937 av en hovrätt för Övre Norrland i Umeå. Av propositionen inhämtas, bland annat, att den nya hovrättens domsområde är avsett att omfatta Västerbottens och Norrbottens län samt att hovrätten bör organiseras som en självständig domstol under chefskap av en president.

Rörande organisationen av den nya hovrätten och i sammanhang därmed kostnaderna för densamma anfördes i en i propositionen återgiven, inom justitiedepartementet utarbetad promemoria huvudsakligen följande:

Då genom den nya hovrättens upprättande viss del av Svea hovrätts domsområde frånginge den senare, borde naturligen hovrätten för Övre Norrland komma till stånd genom utbrytning av viss del av Svea hovrätt. Sistnämnda hovrätt förfogade för den dömande verksamheten över — förutom presidenten — fyrtio ordinarie ledamöter (hovrättsråd) och sex extra ledamöter (assessorer). Hovrätten vore organiserad på nio divisioner, därav åtta bestode av fem och den nionde av sex ledamöter. Till den nya hovrätten torde i första hand böra överflyttas ett så stort antal hovrättsråd, som svarade mot personalbehovet å en ordinär division eller således fem. Då de sex extra ledamöterna motsvarade ett konstant behov av dömande personal, vore det även tänkbart att åtminstone fem av dessa tjänster förvandlades till lika många hovrättsrådsämbeten och överflyttades till den nya hovrätten. Tills vidare torde emellertid böra räknas med förstnämnda alternativ. Från Svea hovrätt syntes vidare böra överflyttas två extra fiskaltjänster, vilka emellertid — för att av rekryteringshänsyn antalet ordinarie tjänster skulle bli så stort som möjligt i den nya hovrätten — torde göras till ordinarie fiskaltjänster. I detta sammanhang anmärktes, att antalet ordinarie fiskaltjänster i Svea hovrätt vore proportionsvis mindre än i de övriga hovrätterna. Till den nya hovrätten borde slutligen överföras ett kanslibiträde och en fiskalsaspirant.

Särskilda arvoden borde i likhet med vad fallet vore i övriga hovrätter utgå till ordföranden och vice ordföranden i den norrländska hovrätten. Med hänsyn till angelägenheten av att för dessa tjänster förvärva mera erfarna ledamöter från någon av de äldre hovrätterna torde ordförandearvodet

bestämmas till 2,000 kronor och viceordförandearvodet till 1,000 kronor. Detta innebure en höjning av vardera arvodet med 500 kronor i förhållande till vad eljest i regel utginge i angivna hänseende.

På grund av den begränsade personaltillgången inom hovrätten torde det icke vara möjligt att under t. ex. semestertiden uppehålla hovrättens dömande verksamhet utan anlåtande av extra arbetskraft. Det syntes därvid ligga närmast till hands, att hovrätten skulle äga möjlighet att vid uppkommande behov erhålla tillfällig förstärkning i form av extra ledamöter från Svea hovrätt. Kostnaden för dessa ledamöter torde icke behöva överstiga 5,000 kronor. För avlönande av extra personal, föranledd av tillfällig anhopning av arbete, torde därjämte böra beräknas ett belopp av 1,000 kronor samt för renskrivning 500 kronor. Upptagandet av sistnämnda belopp syntes föranleda en motsvarande minskning i vederbörligt anslag i Svea hovrätts stat.

För den ordinarie personalen, tillhoppa tolv personer, borde vidare motsvarande antal kallortstillägg om 60 kronor beräknas.

Såsom omkostnader borde upptagas resekostnad med 1,000 kronor samt expenser med 8,500 kronor, därav 2,500 kronor avsåge kostnader för bränsle, lyse och vatten. Uppförandet av förstnämnda två belopp syntes kunna föranleda en minskning i Svea hovrätts motsvarande anslagsposter med respektive 500 och 3,000 kronor.

I yttrande över innehållet i promemorian hade *Svea hovrätt* anfört, att det med hänsyn bland annat till de särskilda svårigheter, som torde möta att vid den nya hovrätten knyta unga jurister, syntes önskvärt att ytterligare ett aspirantarvode, utöver det som skulle finnas enligt promemorian, upptoges å hovrättens stat.

Vidare hade Svea hovrätt hemställt, att de båda arvodena till ordförande och vice ordförande i Norrlandshovrätten eller åtminstone ordförandearvodet måtte förhöjas med ytterligare 500 kronor. Skulle betänkligheter möta emot att för all framtid räkna med en så betydande förhöjning, syntes det kunna ifrågasättas att betrakta den av Svea hovrätt föreslagna ökningen såsom en personlig förmån för dem, som vid den nya hovrättens tillkomst utsåges till nu ifrågavarande befattningar. Uppenbarligen vore det av stor vikt, att särskilt under de första åren av den nya hovrättens tillvaro, då ett flertal frågor rörande organisation och arbetssätt uppkomme och krävde sin lösning, i de äldre hovrätterna förvärvat erfarenhet vore tillräckligt starkt representerad.

Beträffande minskningen av antalet ledamöter i Svea hovrätt vid den nya hovrättens inrättande hade Svea hovrätt anfört följande:

Om den nya hovrättens domvärjo skulle omfatta allenast Norrbottens och Västerbottens län, motsvarade den lättnad som uppstode i Svea hovrätts arbetsbörda knappast en divisions arbetsprodukt. Då Svea hovrätt skulle gå förlustig en av sina nio divisioner, komme sålunda arbetsbördan, vilken ej minst under senare år tidvis varit mycket betungande, ingalunda att minskas. Såsom Svea hovrätt i sina tidigare utlåtanden erinrat, medförde en minskning av divisionernas antal också en minskning av möjligheten att vid starkare tillströmning av mål utjämna arbetsbördan och därigenom förebygga uppkomsten av arbetsbalans. Det anförda gäve visserligen icke Svea hovrätt

anledning att i detta sammanhang ifrågasätta någon ökning av arbetskrafterna. Men väl ansåge sig hovrätten böra upprepa tidigare erinringar därom att efter inrättande av en norrlänsk hovrätt Svea hovrätts återstående divisioner vore oundgängligen behövligen för rättsskipningens behöriga gång. Då antalet ordinarie ledamöter i Svea hovrätt för närvarande vore fyrtio, motsvarande åtta divisioner, borde följaktligen nämnda antal ej i detta sammanhang undergå minskning. I den remitterade promemorian uttalades, att den nya hovrättens fem hovrättsrådsämbeten kunde besättas antingen därigenom att motsvarande antal hovrättsråd överflyttades från Svea hovrätt eller ock på det sätt att fem extra ledamotstjänster i denna hovrätt indroges och hovrättsrådsämbetena i den nya hovrätten nyrekryterades. Av det redan sagda framginge, att Svea hovrätt obetingat förordade den senare utvägen. Då betydelsen av att domargärningen handhades av ordinarie befattningshavare vunnit allmänt erkännande och det torde stå utom tvivel att fyrtio hovrättsrådsämbeten vore och även efter rättegångsreformens genomförande bleve erforderliga för upprätthållande av rättsskipningen i andra instans inom Svea hovrätts återstående jurisdiktionsområde, syntes en sådan lösning vara den riktiga.

Slutligen förklarade Svea hovrätt på anförda skäl, att den i anledning av den nya hovrättens inrättande uppkommande besparingen å Svea hovrätts expensanslag icke kunde beräknas till högre belopp än 1,000 kronor.

I propositionen uttalade jag, att jag liksom Svea hovrätt ansåge antalet fiskalsaspiranter i den nya hovrätten icke böra sättas lägre än två. I motsats till Svea hovrätt fann jag skillnaden mellan ordförande- och viceordförandearvodena i den nya hovrätten å ena samt i övriga hovrätter å andra sidan icke böra vara större än i promemorian ifrågasatts eller 500 kronor beträffande vardera befattningen. Vad Svea hovrätt anfört angående önskvärdheten att fem av de extra ledamotstjänsterna ombildades till ordinarie befattningar ansågs värt beaktande, men vore detta ett spørsmål, som icke tarvade något ställningstagande i det sammanhang. I övrigt anslöt jag mig till kostnadsberäkningarna i departementspromemorian, dock att minskningen i Svea hovrätts expensanslag upptogs till det av hovrätten beräknade beloppet 1,000 kronor. Vidare anfördes:

Med fastställande av de närmare detaljerna i fråga om den nya hovrättens organisation syntes kunna anstå till nästkommande års riksdag, då stat för hovrätten borde antagas. Emellertid beräknades, såsom framginge av vad förut anförts, att vid hovrätten för Övre Norrland skulle knytas en president, fem hovrättsråd, en sekreterare, två fiskaler, två fiskalsaspiranter och ett kanslibiträde jämte erforderlig vakt- och skrivpersonal. Flertalet av dessa befattningar kunde överföras från Svea hovrätt till den nya hovrätten. President-, sekreterar- och expeditionsvaktstjänsterna liksom den ena fiskalsaspirantbefattningen vore emellertid nya befattningar utan motsvarighet i sådana som till följd av den nya hovrättens utbrytning kunde indragas i Svea hovrätt.

Sammansatta stats- och första lagutskottet hemställde i sitt sedermera av riksdagen i dess skrivelse nr 231 åberopade utlåtande nr 2 om bifall till propositionen. Vad angår hovrättens organisation framhöll utskottet, att ut-

skottet icke ansett sig böra i det sammanhang taga bestämd ståndpunkt till alla detaljer i denna fråga. Utskottet ville dock uttala, att det möjligen kunde ifrågasättas dels huruvida det vore erforderligt att medgiva särskilda arvoden åt såväl ordförande som vice ordförande å division, då presidenten i den föreslagna hovrätten i viss icke så ringa utsträckning torde komma att deltaga i målens avgörande, och dels huruvida sådant arvode som nyss nämnts borde, på sätt i propositionen skett, upptagas till högre belopp än motsvarande arvode i övriga hovrätter.

I en ny inom justitiedepartementet i oktober 1935 upprättad promemoria har behandlats frågan om den norrländska hovrättens slutliga organisation och avlöningsstat. Efter redogörelse för vad som — på sätt i det föregående anmärkts — tidigare förekommit i ärendet, uttalades i nämnda promemoria att — då för det domsområde som skulle kvarbli under Svea hovrätt med visshet kunde beräknas för framtiden komma att krävas en sammansättning av denna hovrätt med åtta divisioner — överflyttningen av ledamöter från Svea hovrätt till den nya hovrätten borde verkställas på det sätt, att de extra ledamöterna i Svea hovrätt minskades med fem. På liknande sätt borde i sammanhang med inrättandet i den nya hovrätten av två fiskaltjänster antalet extra fiskaler i Svea hovrätt minskas med två. Slutligen kunde från Svea hovrätt till den nya hovrätten överföras ett kanslibiträde, ett kontorsbiträde och en fiskalsaspirant. Med anledning av sammansatta stats- och första lagutskottets uttalande rörande de i propositionen till 1935 års riksdag angivna ordförande- och viceordförandearvodena i den nya hovrätten framhölls i promemorian, att presidenten i hovrätten för Övre Norrland i likhet med övriga hovrättspresidenter naturligen komme att deltaga i den dömande verksamheten. Huruvida detta komme att kunna ske i en omfattning som minskade behovet av ordförande eller vice ordförande å division vore emellertid ovisst. Frånsett att med sistnämnda befattningar vore förbunden skyldigheten att handlägga vissa löpande göromål — främst avgörandet av frågan huruvida kommunikation skulle ske av till hovrätten inkomna besvär — komme presidenten i hovrätten för Övre Norrland att få ägna avsevärd tid åt administrativa uppgifter inom hovrätten och underlydande domstolar. Vid sådant förhållande funnes ingen anledning att giva den nya hovrätten en annan sammansättning än en ordinär hovrättsdivision. Vad anginge storleken av ifrågavarande arvoden torde rekryteringshänsyn tala för att de bestämdes till de belopp departementschefen föreslagit i propositionen. Dessa belopp understeg ändock med 500 kronor vad Svea hovrätt i yttrande i ämnet ansett skäligt beträffande vardera befattningen. På grund av vad sålunda anförts syntes således i den nya hovrättens avlöningsstat böra upptagas ett ordförandearvode om 2,000 kronor och ett viceordförandearvode om 1,000 kronor.

Över sistnämnda promemoria hava infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Statskontoret har i utlåtande den 4 december 1935 anfört:

Såvitt framginge av den remitterade promemorian och riksdagshandlingarna i ärendet syntes vid Svea hovrätt föreligga ett konstant behov av åtta divisioner, sedan den nionde divisionen i samband med inrättandet av hovrätten för Övre Norrland indragits. Under sådana förhållanden ville statskontoret — under erinran tillika att ett avsevärt antal hovrättsråd regelmässigt tjänstgjorde å andra befattningar inom statsförvaltningen eller i särskilda uppdrag, varvid motsvarande domarejänster i hovrätten uppehölls på förordnande — icke göra erinran mot att nuvarande i staten för Svea hovrätt uppförda 40 hovrättsrådsbefattningar, motsvarande sammanlagda vid nämnda åtta divisioner erforderliga antalet ledamöter, bibehölles, samt att för hovrätten för Övre Norrland fem hovrättsrådsbefattningar nyinrättades. Statskontoret ansåge sig hava så mycket mindre skäl att sätta sig däremot, som i anledning av den samtidiga indragningen av fem extra ledamotsbefattningar i Svea hovrätt och med hänsyn till ett föreslaget utbyte av vissa ordinarie fiskalsbefattningar vid samtliga hovrätter mot extra fiskalsbefattningar den avsedda anordningen icke skulle medföra någon nämnvärd kostnadsökning för statsverket.

Å staten för hovrätten för Övre Norrland skulle enligt promemorian jämväl uppföras en sekreterarbefattning i lönegraden B 26. Då ifrågavarande befattningshavare samtidigt skulle tjänstgöra såsom advokatfiskal samt, enligt vad statskontoret inhämtat, dessutom handhava sådana göromål, som vid andra hovrätter ålåge aktuarie och arkivarie, hade statskontoret intet att invända mot befattningens placering i nämnda lönegrad.

Till avlönande av extra ledamöter hade beräknats ett belopp av 5,000 kronor. Statskontoret ville erinra, att enligt Kungl. Maj:ts brev till rikets hovrätter den 15 juni 1935 (nr 416) de medel, som erfordrades för avlönande av adjungerad ledamot, vilken uppehölle ordinarie ledamots tjänst, skulle utgå från anslagsposten i vederbörande hovrätts avlöningsstat till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. Berörda anslagspost — som i vederbörande avlöningsstater förslagsvis upptoges — torde böra beräknas enligt numera vedertagna regler. Därutöver borde någon särskild förhöjning med hänsyn till förväntade vikariatsutgifter ej vidtagas.

Såsom särskilda arvoden till ordförande och vice ordförande i den nya hovrätten hade föreslagits 2,000 respektive 1,000 kronor, innebärande en förhöjning med 500 kronor av vartdera arvodet i förhållande till vad som i motsvarande hänseende förekomme vid de övriga hovrätterna. Det syntes statskontoret att, då ifrågavarande hovrätt vore organiserad på allenast en division, någon särskild ordförande vid sidan av presidenten knappast kunde vara erforderlig. Enär emellertid i synnerhet under den första tiden efter hovrättens inrättande presidenten i viss omfattning torde komma att tagas i anspråk för andra uppgifter än den dömande verksamheten, ansåge sig statskontoret icke böra göra erinran mot att arvodet till vice ordföranden å divisionen tillsvidare utginge med det föreslagna beloppet av 1,000 kronor.

Det framlagda förslaget till avlöningsstat hade i övrigt icke givit statskontoret anledning till erinran.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i utlåtande den 14 november 1935 anfört följande:

Enligt lönenämndens mening torde i förevarande sammanhang något uttalande från nämndens sida icke påkallas i fråga om den personal, som ef-

ter den nya hovrättens tillkomst kunde befinnas vara erforderlig i Svea hovrätt, utan endast beträffande de befattningar, som borde inrättas vid hovrätten för Övre Norrland. I sistnämnda hänseende hade nämnden icke funnit anledning till erinran mot förslaget att vid den nya hovrätten inrätta fem befattningar som hovrättsråd och två fiskaltjänster.

Vidare hade föreslagits att till denna hovrätt skulle överflyttas ett kansli-biträde och ett kontorsbiträde från Svea hovrätt. Det torde visserligen vara förenat med vissa svårigheter att, innan någon erfarenhet vunnits, bedöma behovet av den biträdespersonal, varom nu vore fråga, men då det syntes vara avsett att med tillgodonjutande av arvode som fiskalsaspirant skulle förknippas skyldighet att gå sekreteraren till handa och att lämna kansli-biträdet råd och anvisningar vid fullgörandet av sådana göromål, som för närvarande ankomme på notarierna, hade lönenämnden — under framhållande tillika att expeditionsvakten enligt förslaget skulle utföra vissa skrivgöromål — icke något att erinra mot förslaget i detta avseende.

Utöver de till överflyttning från Svea hovrätt föreslagna befattningarna skulle enligt det föreliggande förslaget inrättas ett presidentämbete, en sekreterartjänst samt en befattning som expeditionsvakt.

På sätt framginge av riksdagens skrivelse i ämnet, hade riksdagen utgått från att den nya hovrätten borde ställas under chefskap av en president. I enlighet med vad som förutsattes i Kungl. Maj:ts proposition torde denna tjänst liksom presidentämbetena vid de övriga hovrätterna få hänföras till lönegraden A 3.

Förslaget om inrättande av en sekreterar- och en expeditionsvaktbefattning hade icke heller givit lönenämnden anledning till erinran i vidare mån, än att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke den lönegrad B 26, som föreslagits för sekreterarbefattningen, vore väl hög. Enligt förslaget skulle nämligen denne befattningshavare jämväl fullgöra de göromål, som vid andra hovrätter utfördes av advokatfiskal, aktuarie och arkivarie. Av dessa befattningshavare vore de båda sistnämnda hänfödda till lönegraden B 22 och befattningen som advokatfiskal till B 24. I betraktande härav och under framhållande av att innehavaren av den föreslagna befattningen som sekreterare i hovrätten för Övre Norrland i sin egenskap av advokatfiskal jämlikt bestämmelserna i 53 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften torde bliva berättigad till visst anmärkningsarvode, ansåge lönenämnden, att ifrågavarande befattning åtminstone tills vidare borde placeras i lönegraden B 24.

I propositionen till 1935 års riksdag hade förutsatts, att arvoden till ordförande och vice ordförande i den nya hovrättens division skulle bestämmas till 2,000 respektive 1,000 kronor, eller således 500 kronor högre än vid övriga hovrätter. I anslutning till vad som därom uttalats av 1935 års riksdag ansåge sig lönenämnden böra ifrågasätta, huruvida icke presidenten i den norrländska hovrätten, vilken skulle bestå av allenast en division, borde åläggas att i sådan utsträckning fullgöra de å divisionsordförande ankommande uppgifterna, att den särskilda ersättningen kunde begränsas allenast till ett arvode åt vice ordförande. De skäl, som gentemot en dylik anordning blivit anförda i föreliggande promemoria, nämligen att presidenten i hovrätten för Övre Norrland komme att få ägna en avsevärd tid åt administrativa uppgifter inom hovrätten och underlydande domstolar, syntes nämnden icke övertygande. Erinras kunde att presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge ända till år 1929 utövat ordförandeskap å en av divisionerna

inom denna hovrätt. Divisionsordförandena hade visserligen enligt beslut vid 1928 års riksdag fått ökade arbetsuppgifter. Sålunda skulle de bland annat handlägga frågor, huruvida kommunikation skulle ske av till hovrätten inkomna besvär. Skulle det emellertid med hänsyn till omfattningen av förekommande göromål anses vara förenat med olägenheter att vid den nya hovrätten för Övre Norrland låta presidenten helt övertaga de med ordförandeskapet å divisionen förekommande göromålen, torde det enligt nämndens mening icke vara uteslutet att överflytta vissa av ordförandens (presidentens) arbetsuppgifter på vice ordföranden, som i sådant fall borde erhålla ett med hänsyn härtill lämpligt avvägt särskilt arvode.

I anslutning till vad sålunda anförts och i betraktande jämväl av önskemålet att till denna befattning kunna förvärva någon mera erfaren ledamot från någon av de övriga hovrätterna finge lönenämnden förorda, att vice ordföranden vid denna hovrätt berättigades åtnjuta ett särskilt arvode av 1,500 kronor för år räknat.

I lönenämnden har en ledamot, fröken Berta Kôersner, avgivit särskilt yttrande såvitt angår den icke rättsbildade personalen samt av anförda skäl yrkat, att vid hovrätten för Övre Norrland måtte nyinrättas en kansliskrivarbefattning, en kanslibiträdesbefattning och en kontorsbiträdesbefattning ävensom att antalet ordinarie biträdesbefattningar i Svea hovrätt ej måtte minskas på grund av inrättandet av den nya hovrätten.

*Departements-
chefen.*

Hovrättens för Övre Norrland organisation torde till sina grunddrag vara fastslagen genom föregående års riksdagsbeslut om hovrättens inrättande. Sålunda lärer få anses avgjort, att hovrätten skall stå under ledning av en president, att vid hovrätten skola finnas fem hovrättsråd samt vidare att vid hovrätten skall finnas anställd icke dömande personal i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angavs i propositionen till 1935 års riksdag.

Såsom närmare utvecklades i nämnda proposition skall hovrätten komma till stånd genom utbrytning ur Svea hovrätt, dock att vissa nya tjänster måste inrättas utan att motsvarande minskning kan göras beträffande den personal som nu finnes i Svea hovrätt.

Vad angår utbrytningen av ledamotsbefattningar i Svea hovrätt vid den nya hovrättens tillkomst bör denna av skäl som framgå av Svea hovrätts och statskontorets nyss omnämnda utlåtanden ske på det sätt att fem extra ledamotsbefattningar indragas. Jag vill erinra att, såsom statskontoret framhållit, det utbyte av ett antal ordinarie fiskalsbefattningar mot extra fiskalsbefattningar, vilket föreslås skola komma till stånd därest Svea hovrätt bibehålles vid en organisation av åtta ordinarie divisioner — jag återkommer senare till frågan om fiskalstjänsterna — föranleder, att den nu förordade anordningen med indragning av extra ledamotsbefattningar i Svea hovrätt i stället för hovrättsrådsbefattningar kan vidtagas utan nämnvärd kostnadsökning för statsverket.

Presidenten i den nya hovrätten bör placeras i samma lönegrad som gäller för presidenterna i de övriga hovrätterna eller A 3.

Beträffande den sekreterartjänst som skulle nyinrättas vid hovrätten har lönenämnden ifrågasatt, huruvida icke den föreslagna löneplaceringen i B 26 vore väl hög samt som sin uppfattning uttalat, att tjänsten borde åtminstone tillsvidare placeras i lönegraden B 24. Lönenämnden har därvid åberopat, bland annat, att sekreteraren, som jämväl skulle tjänstgöra såsom advokat fiskal, jämlikt bestämmelserna i stämpelförordningen blir berättigad till visst anmärkningsarvode. Statskontoret har däremot, under åberopande att sekreteraren skall tjänstgöra jämväl såsom advokatfiskal, aktuarie och arkivarie, förklarat sig ej hava något att invända mot befattningens placering i lönegraden B 26. Jag ansluter mig till statskontorets uppfattning och förordar alltså, att sekreterartjänsten hänföres till sistnämnda lönegrad.

Enligt tidigare plan skulle för fullgörande av fiskalsgöromål i hovrätten inrättas två ordinarie fiskalsbefattningar, samtidigt som antalet extra fiskaler i Svea hovrätt minskades med två. I enlighet med det senare framkomna förslaget om nedsättning av antalet ordinarie fiskaltjänster i samtliga hovrätter sålunda, att för varje division finnes allenast en ordinarie fiskalsbefattning, bör den ändring vidtagas beträffande Norrlandshovrätten att endast den ena av de båda fiskaltjänsterna upptages såsom ordinarie tjänst, medan den andra uppföres såsom extra fiskaltjänst.

Jag anser mig böra tillstyrka, att från Svea hovrätt till hovrätten för Övre Norrland överflyttas en ordinarie kanslibiträdesbefattning och en ordinarie kontorsbiträdesbefattning, varemot statskontoret och lönenämndens majoritet icke haft något att erinra. En ny ordinarie expeditionsvaktsbefattning bör inrättas vid den norrländska hovrätten.

Enligt vad som uttalades i 1935 års proposition skulle i avlöningsstaten för Norrlandshovrätten upptagas ett ordförandearvode å 2,000 kronor och ett viceordförandearvode å 1,000 kronor, innebärande en förhöjning med 500 kronor i förhållande till vad som i motsvarande hänseende gäller vid övriga hovrätter. Varken statskontoret eller lönenämnden har ansett sig kunna tillstyrka detta förslag. Båda dessa myndigheter hava ansett, att presidenten skulle kunna i huvudsak fullgöra ordförandeskapet å hovrättens division, men de hava förklarat sig vilja förorda ett särskilt arvode åt vice ordföranden å divisionen, enligt statskontorets förslag till belopp av 1,000 kronor och enligt lönenämndens till belopp av 1,500 kronor. Jag vill emellertid erinra därom att på ordföranden och vice ordföranden ankomma bl. a. vissa göromål med avseende å kommunikation av besvärsmål, vilka icke lämpligen kunna överflyttas på presidenten och vilka vid införandet av de nuvarande ordförande- och vice ordförandearvodena särskilt åberopades såsom motivering för desamma. Det blir också i den norrländska hovrätten lika angeläget som i rikets övriga hovrätter att presidenten får tillräcklig tid till sitt förfogande för göromål av mera administrativ natur berörande hovrätten underlydande domstolar. Presidenten kan sålunda beräknas bliva icke obetydligt upptagen av inspektionsresor för att öva tillsyn särskilt över de nya fastighetsböckernas uppläggande. Med hänsyn till den begränsade personaltillgången i den nya hovrätten är det dessutom av vikt att presidenten icke alltför mycket betungas

genom obligatoriskt deltagande i hovrättens dagliga sessioner utan har möjlighet att vid tillfällig anhopning av mål åtaga sig strängare tjänstgöring till förhindrande av att arbetsbalans uppstår. I denna hovrätt torde också den väsentliga arbetsbördan i fråga om tillsynen över de unga aspiranternas utbildning komma att vila å presidenten. Slutligen synes mig ett upptagande av arvoden till såväl ordförande som vice ordförande vara av vikt med hänsyn bland annat till angelägenheten av att kunna till den nya hovrätten förvärva ett par äldre och mera erfarna ledamöter från någon av de övriga hovrätterna. Emellertid är jag beredd att såtillvida ändra det tidigare framlagda förslaget härutinnan att arvodena synas kunna bestämmas till samma belopp som gälla i övriga hovrätter eller sålunda 1,500 respektive 500 kronor.

För den nya hovrätten böra beräknas två arvoden till fiskalsaspiranter. Någon minskning av antalet aspirantarvoden i Svea hovrätt kan av skäl, som i det följande närmare skola angivas, härvid icke ske.

Statskontoret har ansett att ett särskilt belopp å 5,000 kronor till avlönande av extra ledamöter icke borde, på sätt föreslagits, upptagas i avlöningsstaten. Statskontoret har därvid åberopat att enligt gällande bestämmelser de medel, som erfordras för avlönande av adjungerad ledamot vilken uppehåller ordinarie ledamots tjänst, skola utgå från anslagsposten i vederbörande hovrätts avlöningsstat till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. Med anledning härav må framhållas, att nämnda belopp å 5,000 kronor är avsett för det fall att på grund av den begränsade personaltillgången inom hovrätten det icke är möjligt att under exempelvis semestertid uppehålla hovrättens dömande verksamhet utan anlitan av extra arbetskraft. Beloppet skall således icke komma till användning för bekostande av vikarier för ledamöter som åtnjuta tjänstledighet. Då för sådant fall som med beloppet avses den av statskontoret anvisade utvägen för bestridande av erforderliga avlöningsmedel icke torde stå till buds, synes ett särskilt anslag nödvändigt och får jag förorda att detta bestämmas till nämnda belopp 5,000 kronor.

För avlönande av extra personal, föranledd av tillfällig anhopning av arbete, bör beräknas ett belopp av 1,000 kronor samt för renskrivning 500 kronor. Upptagandet av sist angivna belopp i den norrländska hovrättens stat bör föranleda en motsvarande minskning i staten för Svea hovrätt.

Härmed har jag redogjort för Norrlandshovrättens organisationsplan. Till de olika anslagsposterna i den nya hovrättens avlöningsstat återkommer jag i det följande, varjämte jag vid behandlingen av anslagsmedlen för Svea hovrätt kommer att närmare än som nu skett angiva i vad mån inrättandet av hovrätten för Övre Norrland övar inverkan på Svea hovrätts medelsbehov.

Inrättande av två nya hovrättsrådsämbeten vid hovrätten över Skåne och Blekinge.

En annan fråga som torde böra upptagas till behandling, innan en detaljerad granskning verkställs av de särskilda hovrätternas medelsbehov, är den om inrättande vid hovrätten över Skåne och Blekinge från och med bud-

getåret 1936/1937 av två nya hovrättsrådsämbeten, varvid samtidigt två ordinarie fiskalsbefattningar skulle indragas samt medel icke vidare beräknas till tilläggsarvoden till två fiskaler med tjänstgöringsskyldighet såsom adjungerade ledamöter. I skrivelse den 29 oktober 1935 har hovrätten över Skåne och Blekinge därom anfört följande:

På grund av den under kristiden inträffade anhopningen av mål hade hovrätten från 1919 års ingång till den 15 augusti 1923 varit förstärkt med en extra division. Genom arbetsbalansens avarbetande hade den extra divisionen från och med sistnämnda dag kunnat utbytas mot en förstärkning av en extra ledamot och två adjungerade fiskaler. Nämnda anordning hade sedan dess ägt bestånd och hade alltsedan sin tillkomst med hänsyn till hovrättens från övriga hovrätter något avvikande organisation ansetts motsvara ett stadigvarande behov. Medel till avlönande av ifrågavarande arbetskrafter hade till en början anvisats å ett för alla hovrätterna gemensamt anslag. Från och med budgetåret 1931/1932 hade sådana medel beviljats å ett särskilt anslag för hovrätten. Enligt beslut av 1934 års riksdag hade detta sammanslagits med det å hovrättens ordinarie avlöningsstat uppförda anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Med stöd av femårsstatistiken för 1928—1932 över antalet till hovrätterna inkomna vademål och besvärsmål hade i 1934 års statsverksproposition gjorts en jämförelse mellan arbetsbördan i de olika hovrätterna, beräknad efter vademälens och besvärsmälens antal, å ena sidan, samt antalet ledamöter i de olika hovrätterna, å andra sidan. I antalet ledamöter hade därvid inräknats de extra ledamöterna i Svea hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge. Denna jämförelse visade, att å Svea hovrätt belöpte 57.4 procent av samtliga vademål i hovrätterna och 59.8 procent av samtliga besvärsmål samt att antalet ledamöter därstädes motsvarade 59 procent av antalet ledamöter i alla tre hovrätterna. Motsvarande siffror för Göta hovrätt vore 25.3, 26.02 och 25.6 samt för hovrätten över Skåne och Blekinge 17.3, 14.2 och 15.4. Dessa siffror utvisade att, om de extra ledamöterna i Svea hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge medräknades, proportionen mellan arbetskrafterna i de olika hovrätterna svarade mot arbetsbördan.

Hovrätten hänvisar i sin skrivelse till en i 1934 års statsverksproposition (andra huvudtiteln, sid. 7) intagen tablå rörande bland annat till hovrätten över Skåne och Blekinge under åren 1924—1933 inkomna mål, utvisande att till hovrätten under nämnda tioårsperiod inkommit i medeltal 1,118 mål per år, varjämte hovrätten upplyser, att enligt hovrättens kvartalsstatistik under de tre första kvartalen år 1935 till hovrätten inkommit 310 vademål och 482 besvärsmål eller tillhopa 792 mål. (Dessa siffror vore dock ej fullt jämförliga med den som legat till grund vid utarbetandet av den i 1934 års statsverksproposition intagna tablå.) Motsvarande siffror för år 1933 vore 379, 470 och 849 samt för år 1934 333, 479 och 812. Hovrätten anför härefter:

Av dessa uppgifter framginge, att hovrättens arbetsbörda hållit sig tämligen konstant under den tid uppgifterna avsåge. Visserligen hade under de två sista åren någon minskning visat sig, men denna torde för de kommande åren uppvägas därav att jorddelningsmålen, med vilka hovrätterna tidigare ej haft någon befattning, från och med den 1 juli 1935 skulle fullföljas närmast till hovrätt. Skulle dessutom, såsom på senaste tid ifrågasatts, munt-

liga förhör i väsentligt ökad utsträckning hållas i hovrätterna, syntes det sannolikt, att arbetsbördan till och med komme att ökas. Vad nu anförts syntes ytterligare bekräfta, att behovet av ifrågasvarande tre arbetskrafter vore stadigvarande.

Ur principiell synpunkt torde det icke vara riktigt, att domarbefattningar, varav ständigt behov funnes, icke vore ordinarie. I detta fall vore särskilt att märka, att vid hovrätten endast funnes nio hovrättsrådsämbeten, medan, enligt vad som anförts, ständigt behov av tolv domare finge anses föreligga. Ej mindre än $\frac{1}{4}$ av det behövliga antalet domarbefattningar vore sålunda av icke-ordinarie natur. Vid sådant förhållande vore det enligt hovrättens mening synnerligen lämpligt om, såsom nu föreslagits, de båda nämnda fiskaltjänsterna utbyttes mot hovrättsrådsämbeten. Under återopande av vad sålunda anförts tillstyrkte hovrätten förslag härom.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 4 december 1935 över förslaget anförde:

Av hovrättens yttrande syntes framgå, att den förstärkning av arbetskrafterna med en extra ledamot och två adjungerade fiskaler, som sedan en längre tid tillbaka funnits vid hovrätten, vore erforderlig för framtiden. På grund härav ansåge sig statskontoret icke böra ställa sig avvisande mot förslaget. Då hovrätten vore organiserad på två divisioner om tillsammans tio ledamöter, syntes det emellertid statskontoret, att en utökning borde ske med allenast ett ordinarie hovrättsråd, varigenom hovrättsrådets antal skulle komma att uppgå till nämnda antal av tio. I samband härmed borde en ordinarie fiskalsbefattning indragas, varjämte medel borde beräknas allenast till ett tilläggsarvode till fiskal med tjänstgöringsskyldighet såsom adjungerad ledamot.

Departements-
chefen.

Jag kan vitsorda riktigheten av vad hovrätten utvecklat därom att för hovrätten föreligger ett stadigvarande behov av tolv ledamöter utöver presidenten. Dessa tolv ledamöter äro fördelade på två divisioner, var och en om sex ledamöter. Det är alltså icke riktigt, som statskontoret synes antaga, att hovrätten är organiserad på två divisioner om tillsammans tio ledamöter. Av hovrättens tolv permanenta ledamöter äro tre extra. Goda skäl kunde återopas för att göra alla tre till ordinarie. I Göta hovrätt intaga sålunda samtliga där erforderliga tjugo ledamöter ordinarie ställning. Det har emellertid icke ifrågasatts att flera än två av de tre extra ledamöterna i hovrätten över Skåne och Blekinge skulle utbytas mot hovrättsråd. Såsom hovrätten anförde, utgör den omständigheten att till följd av den föregående år genomförda lagstiftningen rörande instansordningen i jorddelningsmål hovrätternas arbetsbörda kommer att ökas ett ytterligare stöd för antagandet, att samtliga tolv ledamotsbefattningar alltjämt bliva erforderliga. Skulle mot förmodan sådan minskning inträda i arbetsbördan att någon ledamotsplats kunde indragas, behöver detta även efter inrättandet av två nya hovrättsrådstjänster icke gå ut över någon av de ordinarie befattningsarna, utan kan i så fall när som helst indragning ske av den extra ledamotsbefattningen. På grund av vad nu anförts och med hänsyn till den principiella vikten av att domarbefattningarna utgöra ordinarie stats-

tjänster, tillstyrker jag det framkomna förslaget om inrättande av ytterligare två hovrättsrådsämbeten vid hovrätten.

Till den ändring i medelsbehovet för hovrätten över Skåne och Blekinge, som föranledes av vad jag sålunda anser mig böra föreslå, återkommer jag i det följande.

Indragning av vissa ordinarie fiskaltjänster.

I anslutning till förslag om att mot indragning av motsvarande antal befattningar som uppehållas genom extra ledamöter inrätta dels i sammanhang med tillkomsten av Norrlandshovrätten fem nya hovrättsrådsbefattningar och dels i hovrätten över Skåne och Blekinge två sådana befattningar har, såsom redan anmärkts, tagits under övervägande huruvida, till undvikande av eller reducering av den eljest av dessa åtgärder föranledda kostnadsökningen, besparingar skulle kunna göras i fråga om de till bestridande av avlöningar vid hovrätterna nu anslagna medlen. Spörsmålet har behandlats i en inom justitiedepartementet i november 1935 upprättad promemoria angående indragning av vissa ordinarie fiskaltjänster. I promemorian anfördes i huvudsak följande:

Antalet ordinarie fiskaltjänster utgjorde för närvarande i Svea hovrätt 12, i Göta hovrätt 8 och i hovrätten över Skåne och Blekinge 4. Nämda antal hade fastställts år 1919 i samband med den då för fiskalerna och vissa andra befattningshavare i hovrätterna genomförda löneregleringen. Antalet hade beräknats sålunda, att till varje ordinarie division med undantag av sjunde och åttonde divisionerna i Svea hovrätt, å vilka sistnämnda divisioner då ej till handläggning förekommo besvärsmål, skulle finnas två ordinarie fiskaltjänster.

Före år 1919 hade antalet fiskaltjänster utgjort i Svea hovrätt 6, i Göta hovrätt 4 och i hovrätten över Skåne och Blekinge 2. Utökningen av antalet fiskaltjänster till det dubbla hade företagits för att åstadkomma en förlängning av vederbörandes tjänstgöringstid såsom fiskal och därmed en grundligare utbildning till ledamotskap i hovrätt.

De ordinarie fiskalerna tjänstgjorde numera aldrig i denna egenskap utan innehade förordnanden å annan tjänst inom eller utom hovrätten och åtnjöte icke några löneförmåner i sin egenskap av fiskal (ordinarie fiskalsbefattning vore att hänföra till lönegraden B 22 enligt löneplanen för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen). Fiskalsgöromålen fullgjordes av extra fiskaler, vilka vederbörande hovrätt ägde förordna i den omfattning att sammanlagda antalet föredragande fiskaler i hovrätten icke överstege två på varje vid hovrätten inrättad division. För närvarande bestredes fiskalsgöromålen av extra fiskaler till följande antal, nämligen i Svea hovrätt 18, i Göta hovrätt 8 och i hovrätten över Skåne och Blekinge 4. Extra fiskal uppbure lön enligt 15:e löneklassen. Efter att under sammanlagt ett och ett halvt år ha tjänstgjort såsom fiskal kunde han från och med nästkommande kalenderkvartal uppflyttas i 21:a löneklassen; för sådan uppflyttning kunde i viss omfattning med fiskaltjänstgöring likställas annan närmare angiven tjänstgöring. Av de extra fiskalerna avlönades ett så stort antal från den i avlöningsstaten för vederbörande hovrätt upptagna anslagsposten till avlönin-

gar till tjänstemän å ordinarie stat, som svarade mot antalet tjänstlediga ordinarie fiskaler i hovrätten. Återstående extra fiskalsarvoden skulle utgå från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Med den ordning som faktiskt gäller beträffande fiskalsgöromålens fullgörande vore antalet ordinarie fiskalsbefattningar utan verklig betydelse ur den synpunkt som år 1919 föranlett en utökning av antalet ordinarie fiskaler. Den egentliga betydelsen av de ordinarie fiskalstjänsterna vore numera att hänföra till önskemålet att de ifrågavarande befattningshavarna inom rimlig tid ernådde den trygghet, som vinnande av ordinarie anställning innebär. Därest detta önskemål i viss omfattning tillgodosåges genom inrättande av andra ordinarie tjänster, syntes en motsvarande reducering av antalet ordinarie fiskalstjänster kunna vara motiverad.

Sedan i promemorian härefter redogjorts för förslagen om inrättande av nya hovrättsrådsbefattningar, anfördes däri vidare följande:

Därest på sätt angivits dels 5 extra ledamotsbefattningar i Svea hovrätt och dels 2 fiskalstjänster i hovrätten över Skåne och Blekinge utbyttes mot lika många hovrättsrådsämbeten, syntes en reducering av antalet ordinarie fiskalsbefattningar i hovrätterna böra genomföras sålunda, att antalet dylika befattningar i varje hovrätt bestämdes lika med antalet divisioner i hovrätten. Detta skulle innebära, att antalet ordinarie fiskalsbefattningar skulle minskas i Svea hovrätt från 12 till 8 och i Göta hovrätt från 8 till 4, varjämte å staten för hovrätten för Övre Norrland skulle upptagas allenast en ordinarie fiskalsbefattning.

Beträffande Göta hovrätt erinrades, att i denna hovrätt för närvarande antalet ordinarie befattningar i förhållande till antalet erforderliga befattningshavare vore större än i de övriga hovrätterna. Genom bifall till de förut angivna förslagen om inrättande av nya hovrättsrådsämbeten och indragning av vissa fiskalstjänster uppkomme — om man bortsåge från de två extra ledamöter som fortfarande skulle komma att finnas, en i Svea hovrätt och en i hovrätten över Skåne och Blekinge — i detta hänseende jämvikt mellan hovrätterna.

Slutligen anmärktes i promemorian, att — såsom jag förut berört — förslag framkommit om uppförande å ordinarie stat av de fyra tjänster i nedre justitierevisionen, vilka uppehållas av förordnade revisionssekreterare.

I utlåtande den 29 november 1935 över promemorian har *Svea hovrätt* förklarat sig icke hava något att i ärendet erinra.

Göta hovrätt har i utlåtande den 9 december 1935 anført, att det syntes kunna ifrågasättas huruvida den föreslagna ökningen av antalet hovrättsrådsämbeten borde, såsom i promemorian föreslagits, kompenseras genom en minskning av antalet ordinarie fiskalstjänster inom hovrätterna. Enligt hovrättens uppfattning borde i staten för vederbörande hovrätt finnas upptagna ordinarie befattningar till så stort antal som motsvarade ett konstant behov av arbetskrafter inom varje hovrätt. För Göta hovrätts vidkommande skulle minskningen av antalet fiskalstjänster medföra olägenheter sålunda, att åldern för vinnande av första ordinarie tjänst för hovrättens yngre obefordrade befattningshavare höjdes samt att antalet extra ordinarie befattningshavare inom hovrätten ökades. Dessa olägenheter måste anses vara så stora, att den

föreslagna indragningen icke utan synnerligen vägande skäl borde företagas. Härtill komme att den föreslagna indragningen av fiskaltjänsterna icke syntes i statsfinansiellt hänseende beträffande dessa medföra annat än en rent teknisk ändring av budgeten. Hovrätten har vidare anført, att den omständigheten att Göta hovrätt i förhållande till Svea hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge för närvarande hade proportionsvis flera ordinarie befattningar icke borde föranleda en indragning av ordinarie fiskaltjänster. Jämvikt mellan hovrätterna i fråga om antalet ordinarie befattningar syntes i stället böra genomföras genom en ökning av antalet ordinarie befattningar i de övriga hovrätterna. På grund av vad hovrätten i utlåtandet anført har hovrätten avstyrkt förslaget. Därest emellertid en indragning av de föreslagna tjänsterna av budgettekniska skäl komme att genomföras, finge hovrätten framhålla att en sådan indragning icke borde företagas med mindre än att assessorerna, vilka för närvarande ägde rätt allenast till tjänstepension, jämväl bereddes rätt till familjepension.

Hovrättens president har med instämmande av en assessor avgivit ett härifrån avvikande yttrande samt däri uttalat, att den föreslagna ökningen av antalet hovrättsrådsämbeten visserligen icke i och för sig kunde utgöra något skäl för indragning av ordinarie fiskaltjänster, särskilt som antalet av dessa tjänster snarare understeg än översteg behovet av arbetskrafter för fiskaltjänstgöring och en dylik indragning icke skulle medföra någon verklig besparing för statsverket, utan endast en budgetmässig sådan, men att, då förhållandena numera utvecklats sig därhän att de ordinarie fiskaltjänsterna saknade betydelse för fiskaltjänstgöringens upprätthållande och den förmån som i pensionshänseende medföljer ordinarie fiskaltjänst kunde beredas vederbörande i annan ordning i den mån detta ej redan skett, han icke ville motsätta sig föreliggande förslag om indragning av ordinarie fiskaltjänster, varvid dock förutsattes att frågan om familjepension åt hovrättsassessorer bleve på tillfredsställande sätt löst.

Statskontoret har i utlåtande den 4 december 1935 över promemorian erinrat, att statskontoret i särskilda utlåtanden i anledning av framlagda förslag funnit sig böra tillstyrka dels att fem ordinarie hovrättsrådsbefattningar nyinrättades vid hovrätten för Övre Norrland, i samband varmed antalet extra ledamöter i Svea hovrätt skulle minskas med motsvarande antal, dels ock att ytterligare en hovrättsrådsbefattning utöver de nuvarande uppfördes på ordinarie stat vid hovrätten över Skåne och Blekinge. Under hänvisning härtill har statskontoret anført, att förevarande promemoria icke givit ämbetsverket anledning till annan erinran än att, därest i enlighet med statskontorets förslag allenast en hovrättsrådsbefattning uppfördes å ordinarie stat vid hovrätten över Skåne och Blekinge, indragningen av ordinarie fiskaltjänster vid nämnda hovrätt borde inskränka sig till att omfatta en dylik tjänst.

Beträffande skälen för en reducering av antalet ordinarie fiskalsbefattningar får jag hänvisa till innehållet i den förut omnämnda promemorian i ären- *Departements-
chefen.*

det. Erinringar mot indragningen ha framställts allenast av Göta hovrätt. Med anledning av vad hovrätten anført angående uppkommande olägenheter av den föreslagna åtgärden vill jag framhålla, att antalet ordinarie befattningar icke kommer att bliva proportionsvis lägre i denna hovrätt än i de övriga hovrätterna. Men väl medför indragningen att Göta hovrätt går miste om den förmånsställning i detta hänseende som hovrätten för närvarande intar vid jämförelse med de övriga hovrätterna. Med anledning av vad som anförts om angelägenheten av att familjepensionering införes för assessorerna, må nämnas att frågan om familjepensionering för statliga befattningshavare är föremål för utredning genom tillkallade sakkunniga.

Reduceringen av antalet fiskalsbefattningar synes såsom i promemorian angivits böra genomföras sålunda, att återstående antalet dylika befattningar i varje hovrätt blir lika med antalet divisioner i hovrätten. En återgång skulle således ske till den princip som gällde före år 1919. Beträffande hovrätten över Skåne och Blekinge nedbringas antalet ordinarie fiskaler till två, motsvarande antalet divisioner, genom bifall till förslaget om inrättande av två nya hovrättsrådsämbeten. I envar av de övriga hovrätterna skulle indragas fyra fiskalsbefattningar, varefter skulle återstå i Svea hovrätt åtta och i Göta hovrätt fyra fiskaler. Det må erinras, att i Svea hovrätt skola efter Norrlandshovrättens inrättande finnas åtta divisioner samt att antalet divisioner i Göta hovrätt är fyra.

Vid behandlingen av de särskilda hovrätternas anslagsbehov återkommer jag till frågan om indragningen och om beräkning av medel till avlöning av motsvarande antal extra fiskaler. För närvarande äro en del fiskals-tjänster lediga, nämligen i Svea hovrätt en, i Göta hovrätt två och i hovrätten över Skåne och Blekinge en. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 13 december 1935 få de lediga befattningarna tillsvidare ej återbesättas. Dessa komma vid bifall till nu förevarande förslag att indragas från och med det nya budgetårets ingång. Om antalet vid denna tid icke lediga fiskalsbefattningar — någon beräkning av detta antal kan nu icke göras — skulle överstiga det enligt den reducerade staten fastställda, torde överskjutande antal i varje hovrätt få av Kungl. Maj:t upptagas i hovrättens personalför-teckning å övergångsstat. Då till följd av förordnanden å andra befattningar de ordinarie fiskalerna numera aldrig åtnjuta några löneförmåner i egenskap av fiskaler, synes det emellertid — i enlighet med vad som förekommit i tidigare, med detta jämförligt fall — ej vara erforderligt att beräkna avlöning åt det antal som möjligen kan komma att få uppföras på övergångsstat.

Jag övergår härefter att behandla medelsbehovet för de olika hovrätterna var för sig, varvid redogörelse kommer att lämnas för de i detta avseende av hovrätterna gjorda framställningarna, i den mån dessa icke redan i det föregående blivit omnämnda.

Svea hovrätt.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har hovrätten gjort framställning angående anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937. Hovrätten har därvid upplyst, att tillströmningen av mål till hovrätten under den då gångna delen av år 1935 visat någon tillbakagång. Även om denna tendens till lättnad i hovrättens arbetsbörda skulle bli bestående, vilket knappast torde vara att förvänta, vore emellertid behovet av arbetskrafter för hovrättens dömande verksamhet icke mindre än under de senaste åren. Den 1 juli 1935 hade nämligen den nya lagstiftningen angående förändrad instansordning i skiftesmål trätt i kraft, en lagstiftning, som enligt verkställda beräkningar komme att tillföra hovrätten ett antal av inemot 100 sådana mål årligen. Då skiftesmålen, särskilt under den tid som förflöte innan hovrätten vunnit full förtrogenhet med mål av denna beskaffenhet, torde kräva jämförelsevis mera arbete än andra mål, syntes arbetsbördan under budgetåret 1936/1937 knappast kunna förväntas bli mindre än under de senast gångna åren.

Hovrätten har åberopat vad som i propositionen med förslag rörande den nyssnämnda förändrade instansordningen i skiftesmål anförts därom att man, med hänsyn till den arbetsbörda som åvilade hovrätterna, syntes böra räkna med möjligheten att en viss förstärkning av dessas arbetskrafter kunde komma att bli nödvändig, därest hovrätterna finge befattning jämväl med skiftesmålen. Det hade emellertid syntts vanskligt att göra några mera ingående beräkningar. Innan någon tids erfarenhet vunnits rörande reformens inverkan på hovrätternas arbetsförhållanden, hade därför stadigvarande förstärkning av arbetskrafterna ansetts icke böra ifrågasättas. Vad sålunda uttalats hade icke föranlett någon erinran från riksdagens sida. Med hänsyn härtill och i betraktande av vad som av hovrätten yttrats beträffande hovrättens arbetsbörda i övrigt ansåge sig hovrätten icke böra för närvarande upptaga frågan om stadigvarande förstärkning av arbetskrafterna.

Hovrätten har vidare i sin omförmälda skrivelse den 30 augusti 1935 erinrat om ett av hovrätten den 8 mars 1935 avgivet utlåtande över en den 5 januari 1935 dagtecknad framställning från styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar ävensom över en promemoria angående biträdesförhållandena i domsagorna m. m. I nämnda utlåtande hade hovrätten framhållit bland annat, att en förbättring av hovrättsaspiranternas ekonomiska ställning vore ur rättsvårdens synpunkt önskvärd. Hovrätten hade också år 1932 uttalat betänkligheter mot den indragning av tre arvoden och vissa andra förmåner för aspiranterna, vilken vid nämnda tidpunkt ansågs vara av statsfinansiella skäl ofrånkomlig, en indragning som hovrätten ville betrakta såsom en tillfällig besparingsåtgärd. Hovrätten har dessutom framhållit, huru som hovrätterna numera i stor utsträckning medverkade vid utbildning jämväl av blivande stadsdomare. Härav föranleddes uppenbarligen en ökning av de vid hovrätten tjänstgörande aspiranternas antal och sålunda av det behöfliga antalet arvoden. De skärpta föreskrifterna angående behörighet till vissa befattningar vid rådhusrätt hade jämväl medfört, att de vid hovrät-

terna knutna aspiranterna med fiskalskompetens långt mera än förr anlitas för vikariat vid rådhusrätterna. Då detta och vissa andra mer eller mindre tillfälliga behov av fiskalsutbildad arbetskraft växlade ganska starkt från tid till annan, måste hovrätterna kunna erbjuda de unga jurister, om vilka här vore fråga, någon ersättning under de tider, då de ej toges i anspråk för avlönade förordnanden inom eller utom hovrätten. Med hänsyn härtill och då det torde vara ett viktigt samhällsintresse att dugliga, men mindre bemedlade jurister icke av ekonomiska skäl såge sig avstängda från domarbanan, ansågo hovrätten antalet aspirantarvoden böra avsevärt höjas.

Under åberopande härav har hovrätten hemställt, att den å hovrättens avlöningsstat upptagna posten till avlöningar till icke-ordinarie personal a) Grundavlöningar m. m. måtte ökas från sitt nuvarande belopp 132,400 kronor med kostnaden för sex aspirantarvoden å 2,676 kronor eller med i runt tal 16,000 kronor till 148,400 kronor, samt att denna anslagspost måtte få tagas i anspråk för ytterligare aspirantarvoden utöver de sålunda beräknade, såvitt den därtill lämnade tillgång. I fråga om övriga anslagsposter har hovrätten hemställt, att de för nästkommande budgetår måtte upptagas med oförändrade belopp.

Anslagsposten till Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat är, såsom av det föregående framgår, för närvarande fastställd till 730,000 kronor. Då, enligt vad jag redan förordat, ett ordinarie kanslibiträde och ett ordinarie kontorsbiträde skulle från och med den 1 oktober 1936 överflyttas till den norrländska hovrätten, skulle denna anslagspost minskas med avlöningsbeloppen för nämnda två befattningshavare i B 7 respektive B 4 i näst högsta löneklassen, minskade med vederbörliga pensionsavdrag, eller med $(3,243 + 2,787)$ 6,030 kronor, räknat för tre fjärdedels budgetår 4,522 kronor 50 öre. I enlighet med vad jag förut anfört angående indragning av ordinarie fiskaltjänster skulle vidare antalet dylika befattningar i Svea hovrätt minskas från 12 med 4 till 8, i följd varav förevarande anslagspost skulle nedsättas med lönen, efter verkställda pensionsavdrag, till 4 fiskaler eller med $(4 \times 7,890)$ 31,560 kronor. Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, 730,000 kronor, skulle alltså nedsättas med sammanlagt $(4,522.50 + 31,560)$ 36,082 kronor 50 öre till 693,917 kronor 50 öre eller i avrundat tal 694,000 kronor.

Anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kan med hänsyn till överflyttningen av ledamöter från Svea hovrätt till norrländska hovrätten nedsättas med belopp motsvarande ordförande och vice-ordförandearvode $(1,500 + 500)$ 2,000 kronor under tre fjärdedels budgetår eller med 1,500 kronor, i följd varav anslagspostens nuvarande belopp 20,000 kronor skulle kunna minskas med nyssnämnda belopp till 18,500 kronor.

Delposten Grundavlöningar m. m. under anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal är för innevarande budgetår beräknad på följande sätt (jfr andra huvudtiteln sid. 33 i 1935 års statsverksproposition):

6 extra ledamöter	kronor	57,240
6 extra fiskaler	»	26,100
1 extra ordinarie kanslibitråde	»	2,520
1 extra ordinarie kontorsbiträde	»	2,052
2 amanuenser	»	4,400
9 fiskalsaspiranter	»	24,084
Arvoden till 4 extra ordinarie kvinnliga befattningshavare ..	»	9,100
1 nattvakt	»	1,200
Renskrivningskostnad	»	8,000

Summa kronor 134,696.

Efter vederbörliga pensionsavdrag å 2,286 kronor 60 öre har anslagsposten därefter upptagits med i runt tal 132,400 kronor. De förändringar, som skulle vidtagas för nästkommande budgetår, äro följande. 5 extra ledamöter överflyttas från och med den 1 oktober 1936 till norrländska hovrätten. I stället för de 4 ordinarie fiskalsbefattningar som skola indragas inrättas från och med nästa budgetår 4 extra fiskalstjänster. På grund av inrättandet av norrländska hovrätten minskas emellertid antalet extra fiskaler från och med den 1 oktober 1936 med 2. Vidare bör en höjning ske av det belopp, som är anslaget till arvode åt fiskalsaspiranter. Liknande framställningar som den från Svea hovrätt om höjning av det belopp vilket anvisas till fiskalsaspiranter hava gjorts av de båda andra hovrätterna. En sådan höjning — erforderlig för att tillförsäkra domstolarna en god rekrytering och för att icke mindre bemedlade jurister av ekonomiska skäl skola vara avstängda från domarbanan — är så mycket mera nödvändig som det numera är avsett att ej allenast häradsrätterna och överinstanserna utan jämväl rådhusrätterna skola rekryteras via hovrätterna. De olika hovrätterna torde böra tilldelas medel till nu förevarande ändamål till sådana belopp att de förslå till arvoden åt två fiskalsaspiranter för varje division. I enlighet härmed bör å Svea hovrätts stat upptagas arvoden åt 16 fiskalsaspiranter, d. v. s. två fiskalsaspiranter för envar av de åtta divisioner som skola finnas efter Norrlandshovrättens inrättande. Slutligen anmärkes, att det nuvarande för renskrivningskostnad upptagna beloppet å 8,000 kronor bör enligt de grunder som angivits i propositionen om inrättande av hovrätten för Övre Norrland minskas från 8,000 kronor med 300 kronor till 7,700 kronor. Posten till grundavlönningar m. m. skulle på grund härav för budgetåret 1936/1937 beräknas på följande sätt:

1 extra ledamot	kronor	9,540
5 extra ledamöter under $\frac{1}{4}$ budgetår	»	11,925
8 extra fiskaler	»	34,800
2 » » under $\frac{1}{4}$ budgetår	»	2,175
1 extra ordinarie kanslibitråde	»	2,520
1 extra ordinarie kontorsbiträde	»	2,052
2 amanuenser	»	4,400

16 fiskalsaspiranter	kronor	42,816
Arvoden till 4 extra ordinarie kvinnliga befattningshavare ..	»	9,100
1 nattvakt	»	1,200
Renskrivningskostnad	»	7,700

Summa kronor 128,228.

Pensionsavdragen för den del av ifrågavarande personal, som kan antagas bliva berättigad till tjänstepension, kunna beräknas uppgå till 620 kronor 10 öre. Delposten till grundavlöningar m. m. till icke-ordinarie personal skulle alltså uppföras med ett belopp av (128,228—620 kronor 10 öre) 127,607 kronor 90 öre, avrundat till 127,700 kronor.

Delposten till avlöningsförhöjningar torde med hänsyn till ökat antal extra fiskaler böra ökas från 1,500 kronor med 2,500 kronor till 4,000 kronor.

I fråga om anslagsposten till Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, för närvarande å 20,200 kronor — varav bestridas kostnader för provisoriskt dyrortstillägg — är att märka, att denna anslagspost torde, såsom i propositionen nr 159 till 1935 års riksdag förutsattes, kunna minskas med hänsyn till överflyttningen av vissa befattningar från Svea hovrätt till den nya hovrätten. Å andra sidan böra de av 1935 års riksdag antagna ändrade bestämmelserna för provisoriskt dyrortstillägg föranleda viss höjning av anslagsposten. Enligt verkställda beräkningar torde denna anslagspost böra för nästkommande budgetår bestämmas till ett belopp av (20,200—1,300 + 12,000) 30,900 kronor.

Enligt de i det föregående framlagda beräkningarna skulle personalkostnaderna för Svea hovrätt för budgetåret 1936/1937 uppgå till (694,000 + 18,500 + 127,700 + 4,000 + 30,900) 875,100 kronor.

Göta hovrätt.

Göta hovrätt har i skrivelse den 30 augusti 1935 med anslagsäskanden till 1936 års riksdag till en början erinrat därom att Jönköping enligt kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 425) från och med den 1 juli 1935 uppflyttats i ortsgrupp E. Hovrätten har med anledning därav låtit omräkna första posten i avlöningsstaten för Göta hovrätt till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat.

Hovrätten anför vidare, att å personalförteckningen för hovrätten finnas uppförda tre kontorsbiträden. Det kontorsbiträde, som dittills tjänstgjort hos advokatfiskalen, hade åtnjutit särskild löneförmån å 400 kronor för år, vilken bestritts av fjärde posten i hovrättens avlöningsstat. Denna löneförmån hade berott på det mera kvalificerade arbete, som ålegat honom i egenskap av biträde vid stämpelgranskningen. Nämnda biträde hade visserligen erhållit avsked från och med den 1 juli 1935, men det arbete som i berörda hänseende åvilat honom måste alltjämt utföras av biträdet hos advokatfiskalen, enär tillräckligt många fiskalsaspiranter icke funnes tillgängliga att biträda med detta arbete. Granskningen hade sålunda på senaste tiden så gott

som helt och hållet måst utföras av advokatfiskalen och det hos honom anställda biträdet. Advokatfiskalen vore tillika redogörare för hovrättens avlönings- och omkostnadsmedel, och räkenskaperna över denna förvaltning fördes av det hos honom anställda biträdet. Det av detta biträde utförda arbetet vore således av kvalificerad art, och befattningen borde därför enligt hovrättens mening uppflyttas till kanslibiträdesbefattning, vilket med hänsyn bland annat till det särskilda lönetillägg å 400 kronor som utgått till nämnda kontorsbiträde icke skulle medföra någon kostnadsökning för statsverket.

I fråga om avlöningsposten 3 till avlöningar till icke-ordinarie personal har hovrätten erinrat, att hovrätten på grund av de nyligen genomförda lagändringarna blivit överdomstol i skiftesmål. Hovrätten hade i skrivelse den 10 september 1934 uttalat såsom sin uppfattning att hovrätten, om den skulle handlägga dessa mål, vore i behov av åtminstone ytterligare en ledamot. Hovrätten ansåge sig emellertid för närvarande icke i stånd att framställa något anslagsäskande, emedan det icke nu vore möjligt att förutse omfattningen av den ökning i arbetsbördan som dessa mål representerade samt huruvida denna ökning kunde tänkas motvägd av någon minskning beträffande övriga mål. Försiktigheten bjöde att räkna med att en ökning av denna anslagspost av nu berörd anledning kunde visa sig nödvändig. Hovrätten finge förbehålla sig att senare, när de på denna fråga inverkan omständigheterna bättre kunde överblickas, precisera om och i vad mån en dylik ökning erfordrades.

Hovrätten har vidare under återopande av tidigare uttalande i ämnet anført, att hovrätten ansåge det oundgängligen nödvändigt, att antalet fiskalsaspirantarvoden kraftigt ökades. Att så skedde vore av mycket stor betydelse för ernående av en tillfredsställande rekrytering av domarkåren och påkallades även av andra skäl, vilka hovrätten tidigare utvecklat. Det erforderliga antalet aspirantarvoden hade hovrätten beräknat till åtta. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal borde på grund av sistnämnda förhållande höjas med belopp motsvarande arvoden till 4 fiskalsaspiranter eller från 15,000 kronor med $(4 \times 2,676 = 10,704)$ 10,700 kronor till 25,700 kronor, dock med förbehåll om eventuellt tillägg för adjunktionsarvode med anledning av skiftesmålets överflyttande till hovrätten.

Slutligen har hovrätten framhållit, att avlöningsposten 4 i avlöningsstaten till särskild löneförmån till en ordinarie tjänsteman å 400 kronor kunde utgå ur staten, då, såsom förut omnämnts, det kontorsbiträde som åtnjutit nämnda löneförmån erhållit avsked.

Statskontoret har den 11 november 1935 avgivit infordrat utlåtande, i vad avser hovrättens framställning om uppflyttning av ett ordinarie kontorsbiträde hos hovrätten till ordinarie kanslibiträde, samt därvid framhållit följande:

Enligt 33 § arbetsordningen för Göta hovrätt ålåg det advokatfiskalen i hovrätten att verkställa den i förordningen angående stämpelavgiften samt i förordningen om arvsskatt och skatt för gäva föreskrivna granskningen av

stämpelbeläggningen av vissa handlingar vid underrätterna och vidtagna vederbörliga åtgärder i anledning av vid granskningen befunna felaktigheter. Vidare ägde hovrätten, i den utsträckning så prövades nödigt, förordna fiskalsaspirant att jämte advokatfiskalen, enligt den fördelning presidenten bestämde, verkställa omförmälda granskning av stämpelbeläggning av vissa handlingar. Den omständigheten att — enär tillräckligt många fiskalsaspiranter icke funnes tillgängliga för nyssberörda ändamål — det hos advokatfiskalen anställda kontorsbiträdet måste i vidgad omfattning tagas i anspråk för ifrågavarande granskning, syntes statskontoret icke — liksom ej heller vad hovrätten i övrigt anfört — utgöra tillräcklig anledning till att nämnda kontorsbiträde skulle uppflyttas i högre lönegrad. Statskontoret finge vid sådant förhållande avstyrka bifall till den gjorda framställningen i förevarande del.

Vad först angår avlöningsposten till **Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör**, såsom hovrätten framhållit, en omräkning verkställas i anledning därav att Jönköping uppflyttats i ortsgrupp E. Med hänsyn till vad statskontoret anfört angående förslaget om uppflyttning av ett kontorsbiträde till kanslibiträde finner jag mig för närvarande ej kunna tillstyrka ändring beträffande bitrådets löneställning. Tidigare har behandlats frågan om indragning av ett antal ordinarie fiskalsbefattningar vid hovrätterna. Enligt vad då uttalats, skall antalet dylika befattningar vid Göta hovrätt minskas från 8 till 4. Med iakttagande av vad sålunda angivits skulle anslagsposten till ordinarie tjänstemän, efter vederbörliga pensionsavdrag, för nästa budgetår upptagas till 342,093 kronor, vilket torde böra avrundas till 342,100 kronor.

Anslagsposten till **Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t**, bör i enlighet med hovrättens hemställan upptagas med oförändrat belopp 8,000 kronor.

Beträffande anslagsposten till **Avlöningar till icke-ordinarie personal** är att iakttaga, att densamma torde böra höjas dels i enlighet med hovrättens hemställan med 10,700 kronor för erhållande av ökade medel till aspirantarvoden och dels med belopp motsvarande löner till de fyra extra fiskaler, som bliva erforderliga i stället för de fyra ordinarie fiskaler som skola indragas. Sistnämnda belopp uppgår till $(4 \times 4,050)$ 16,200 kronor. På grund av angivna förhållanden skulle anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal ökas från det nuvarande beloppet 15,000 kronor med $(10,700 + 16,200)$ 26,900 kronor till 41,900 kronor. Med hänsyn till ökningen av antalet extra fiskaler torde det vara erforderligt att å avlöningsstaten uppföres en särskild delpost till avlöningsförhöjningar m. m., som emellertid torde kunna begränsas till förslagsvis 2,000 kronor.

Den sista posten i den nuvarande avlöningsstaten till **Särskild löneförmån till en ordinarie tjänsteman å 400 kronor** skall, såsom hovrätten framhållit, utgå ur staten.

Enligt sålunda gjorda beräkningar skulle till avlöningsmedel för Göta hovrätt för nästkommande budgetår erfordras $(342,100 + 8,000 + 41,900 + 2,000)$ 394,000 kronor.

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Beträffande denna hovrätt må först hänvisas till det i det föregående omnämnda förslaget om inrättande av två nya hovrättsrådsämbeten i hovrätten, samtidigt som två ordinarie fiskalsbefattningar skulle indragas samt medel icke vidare beräknas till tilläggsarvoden till två fiskaler med tjänstgörings-skyldighet såsom adjungerade ledamöter.

I skrivelse den 9 september 1935 har hovrätten avgivit förslag med anslags-äskanden till 1936 års riksdag. Hovrätten har däri beträffande frågan om omreglering av vissa befattningar i hovrätten anfört följande:

I skrivelser den 8 september 1932 angående anslagsäskanden till 1933 års riksdag m. m. hade hovrätten rörande eventuella besparingsmöjligheter anfört bland annat följande. Å hovrättens ordinarie stat funnes uppförda en sekreterar-, en advokatfiskals- och en notarietjänst. Innehavaren av sekreterartjänsten vore tillika aktuarie, innehavaren av advokatfiskaltjänsten tillika arkivarie. Det kunde ifrågasättas, att nämnda tre tjänster omreglerades till två ordinarie befattningar nämligen en sekreterar- och advokatfiskalsbefattning samt en aktuarie- och arkivariebefattning, jämte en amanuensbefattning för handhavande av notariegöromålen. För det dåvarande vore advokatfiskalsbefattningen vakant. Med en omreglering borde emellertid anstå till dess jämväl sekreterartjänsten bleve ledig. Hovrätten hemställde därför, att med åtgärder för återbesättande av advokatfiskaltjänsten måtte få anstå till nämnda tidpunkt.

Denna framställning hade bifallits av Kungl. Maj:t i brev den 2 december 1932. Sedan dess hade advokatfiskaltjänsten uppehållits av notarien, medan notariegöromålen handhäfts av en amanuens.

Den 1 september 1935 hade sekreterartjänsten blivit ledig genom hittillsvarande sekreterarens avgång med pension. Tiden för den ifrågasatta omorganisationen skulle alltså nu vara inne. Hovrätten ansåge fortfarande, att en omreglering av tjänsterna vore lämplig. I hovrättens tidigare förslag torde emellertid den jämkning böra vidtagas, att handhavandet av notariegöromålen, vilka liksom hittills skulle skötas av en amanuens, skulle ställas under den blivande aktuariens överinseende. Med en sådan anordning skulle garantier vinnas för önskvärd kontinuitet och enhetlighet i arbetet, något som hittills visat sig svårt att uppnå, då relativt täta ombyten å amanuensbefattningen knappast kunde undvikas. Huru hovrätten tänkt sig den närmare fördelningen av göromålen mellan de blivande två ordinarie befattningshavarna framginge av ett skrivelsen bilagt förslag till ändrad lydelse i vissa delar av hovrättens arbetsordning. Med hänsyn till arten av de göromål, som enligt detta förslag skulle hänföras till respektive tjänster, ansåge hovrätten, att dessa skäligen borde placeras sekreterartjänsten i lönegraden B 27 och aktuarietjänsten i lönegraden B 22. Det kunde erinras, att i Svea och Göta hovrätter sekreterarna tillhörde 27 och aktuarierna 22 lönegraden. Hovrätten — som utginge från att nuvarande notarien jämlikt 13 § av löningsreglementet för civila statsförvaltningen vore skyldig att låta sig förflyttas till vilken som helst av de blivande två befattningarna — hemställde alltså, att de nuvarande sekreterar-, advokatfiskals- och notarietjänsterna från och med ingången av budgetåret 1936/1937 omreglerades till två ordinarie tjänster på sätt framginge av i skrivelsen intagen personalförteckning och bifogat förslag

till ändring av arbetsordningen *samt att*, såsom hittills under de senaste åren, av anslagsposten till icke-ordinarie personal måtte utgå arvode åt en amanuens för skötseln av notariegöromålen.

Hovrätten har vidare i sin skrivelse berört uppkommen fråga om indragning av en skrivbiträdesbefattning vid hovrätten men på anförda skäl anfört att med denna åtgärd syntes tills vidare böra anstå.

Under återopande av det sålunda i skrivelsen anförda har hovrätten föreslagit, att anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat skulle sänkas från det nuvarande beloppet 193,900 kronor till i avrundat tal 186,000 kronor.

Vidkommande anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, delposten till grundavlöningar m. m., har hovrätten — under framhållande att av nämnda anslagspost skulle bestridas lönen till en extra ledamot hos hovrätten samt att till dylik ledamot uppenbarligen helst borde förordnas en assessor — anfört, att en höjning av nämnda delpost från 25,500 kronor med 1,000 kronor till 26,500 kronor syntes erforderlig.

Slutligen har hovrätten i sin förut omförmälda skrivelse av den 29 oktober 1935 gjort framställning om att medel måtte beräknas för ytterligare två arvoden till fiskalsaspiranter.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har den 23 november 1935 avgivit infordrat utlåtande i vad avser omreglering av de tre å hovrättens ordinarie stat uppförda tjänsterna såsom sekreterare, advokatfiskal och notarie till två tjänster, nämligen en sekreterar- och advokatfiskalsbefattning och en aktuarie- och arkivariebefattning samt därvid anfört huvudsakligen följande:

Det av hovrätten framlagda förslaget innebure, att de aktuariegöromål, som för närvarande ankomme på sekreteraren, och de arkivariesysslor, vilka hittills fullgjorts av advokatfiskalen, skulle ombesörjas av en befattningshavare, benämnd aktuarie och med placering i 22:a lönegraden. Återstående göromål i sekreterar- och advokatfiskalstjänsterna skulle omhänderhavas av en sekreterare (tillika advokatfiskal) i lönegraden B 27.

Såvitt lönenämnden kunde finna, vore i och för sig intet att erinra mot den föreslagna anordningen. Genom densamma skulle aktuarie- och arkivarie-göromålen komma att anförtros åt en tjänsteman i sådan löneställning, som just avsetts för dylika arbetsuppgifter, nämligen i lönegraden B 22. Vidare skulle sekreteraren (tillika advokatfiskal) komma att påläggas de mera kvalificerade av de göromål, som för närvarande ankomme på de båda befattningarna i B 26 och B 24.

I fråga om den föreslagna lönegradsplaceringen för den blivande befattningen som sekreterare (tillika advokatfiskal) ansåge sig emellertid lönenämnden böra uttala, att densamma syntes vara alltför hög. Nämnden finge härutinnan erinra, att vid den från och med år 1922 genomförda löne regleringen för den allmänna civilförvaltningen sekreteraren i hovrätten över Skåne och Blekinge upptagits i lönegraden B 15 (nuvarande B 24). I sitt den 9 november 1923 avgivna utlåtande angående uppflyttning i lönegrad av vissa tjänster, som tillhört förutvarande andra normalgraden m. m., hade

lönenämnden beträffande ifrågavarande sekreterartjänst framhållit, att — om också nämnden med hänsyn särskilt därtill, att en väsentlig del av de åligganden, som ankomme på denne sekreterare, i övriga hovrätter utfördes av tjänstemän i lägre tjänsteställning, icke funnit sig kunna förorda, att denne sekreterare uppflyttades till samma lönegrad som den, vilken sekreterarna i de övriga hovrätterna tillhörde — lönenämnden dock ansåge arten av de övriga tjänsteåligganden, som ankomme på denne tjänsteman, motivera, att hans befattning placerades i 16 (nuvarande 26 lönegraden). I enlighet härmed hade departementschefen i 1925 års statsverksproposition föreslagit tjänstens placering i lönegrad B 16 (nuvarande lönegrad B 26), vilket förslag biträtts av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Vidkommande advokatfiskalens placering i lönegrad hade föredragande departementschefen i nyssnämnda statsverksproposition erinrat, att hovrätternas advokatfiskaler enligt gällande bestämmelser i förordningen angående stämpelavgiften och i förordningen om arvsskatt och skatt för gäva vore berättigade till anmärkningsarvode, vilket arvode utginge med 15 procent å medel, som på grund av anmärkning kommit statsverket till godo. I avvaktan på avgörandet av väckt fråga om borttagande av detta anmärkningsarvode hade departementschefen ansett, att advokatfiskalerna borde bibehållas i innehavande lönegrad eller sålunda B 15 (B 24). Då det advokatfiskalerna tillkommande anmärkningsarvode stundom uppgått till mycket höga belopp, hade departementschefen ansett skäl för en begränsning föreligga, och en rätt väsentlig sådan hade också genomförts i enlighet med av departementschefen därutinnan framlagt förslag.

Även med nu gällande bestämmelser komme advokatfiskalen vid hovrätten över Skåne och Blekinge i åtnjutande av anmärkningsarvode till icke oväsentliga belopp. Enligt vad lönenämnden under hand inhämtat, hade sålunda advokatfiskalen i denna hovrätt i medeltal under vart och ett av de senaste fem budgetåren uppburit 1,200 kronor i anmärkningsarvode. Enligt lönenämndens mening torde denna förmån, som efter omorganisationen skulle tillkomma sekreteraren (och advokatfiskalen) vid denna hovrätt, mer än väl motsvara det ökade ansvar, som kunde anses följa därav, att vissa av honom hittills utförda aktuariegöromål utbyttes mot uppgifter, som tillkomme advokatfiskalen. Det syntes därför icke förefinnas tillräckliga skäl att vid den nu föreslagna förändringen av sekreterartjänsten vidtaga någon uppflyttning av sekreterartjänsten i högre lönegrad. I betraktande av storleken av det anmärkningsarvode, som enligt vad förut anförts utgått under de senaste åren, skulle denne sekreterare redan med den nuvarande placeringen bliva bättre ställd i avlöningshänseende än sekreteraren i Svea och Göta hovrätter. Den nuvarande lönegradsplaceringen komme följaktligen att efter förslagets genomförande snarare vara för hög än för låg.

Vad slutligen anginge frågan om notarietjänstens indragning, hade lönenämnden intet att erinra mot vad hovrätten därom föreslagit i föreliggande framställning. Någon olägenhet syntes icke vara förenad med anordningen att låta en amanuens handhava dessa göromål, i all synnerhet som innehavaren av den aktuariefattning, vilken föreslagits till inrättande, skulle hava tillsyn över arbetets behöriga utförande.

Vidkommande först anslagsposten till *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat* synes det av hovrätten framlagda förslaget om

omreglering av vissa tjänster böra i princip godkännas. I stället för en sekreterar- (B 26), en advokatfiskals- (B 24) och en notarietjänst (B 22) böra alltså å personalförteckningen för hovrätten uppföras två tjänster nämligen en befattning såsom sekreterare och en aktuariefattning. Med hänsyn till vad lönenämnden anfört angående sekreterartjänstens lönegradsplacering torde emellertid den avvikelse böra göras från hovrättens förslag, att sekreteraren placeras, icke såsom hovrätten föreslagit i B 27, utan i B 26 d. v. s. den lönegrad till vilken den nuvarande sekreterartjänsten är att hänföra.

Förslaget om inrättande av två nya hovrättsrådsämbeten samt indragning av två ordinarie fiskalsbefattningar och två tilläggsarvoden till fiskaler har redan förut behandlats. Med bifall till detta förslag skulle antalet hovrättsrådsämbeten i hovrätten från och med nästkommande budgetår ökas från 9 till 11, medan antalet ordinarie fiskaler skulle bli 2 i stället för 4. På grund av de sålunda angivna förändringarna skulle anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat för nämnda budgetår, efter vederbörliga pensionsavdrag, uppgå till 192,582 kronor, vilket belopp torde få avrundas till 192,600 kronor.

Anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle, med hänsyn till inrättandet av två nya hovrättsrådsämbeten, minskas med belopp motsvarande tilläggsarvoden till två adjungerade fiskaler 4,260 kronor. Anslagsposten, för närvarande å 8,300 kronor, skulle alltså för nästa budgetår efter någon avrundning upptagas med 4,000 kronor.

Vad slutligen angår anslagsposten till Avlöningar till icke-ordinarie personal torde delposten till grundavlöningar m. m. böra med anledning av hovrättens därom gjorda framställning ökas med 1,000 kronor. Härjämte bör denna delpost höjas med belopp motsvarande arvoden till ytterligare 2 fiskalsaspiranter eller med $(2 \times 2,676)$ 5,352 kronor. Delposten till grundavlöningar skulle alltså upptagas med $(25,500 + 1,000 + 5,352)$ 31,852 kronor, avrundat till 31,900 kronor. Delposten till avlöningsförhöjningar m. m. torde kunna upptagas med oförändrat belopp 3,900 kronor.

De för hovrätten över Skåne och Blekinge för budgetåret 1936/1937 erforderliga avlöningsmedlen skulle alltså bli $(192,600 + 4,000 + 31,900 + 3,900)$ 232,400 kronor.

Hovrätten för Övre Norrland.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts rörande denna hovrätt och med erinran att densamma är avsedd att träda i verksamhet från och med den 1 oktober 1936 får jag framhålla, att avlöningsstaten för den nya hovrätten torde böra omfatta följande olika poster, nämligen Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt Avlöningar till icke-ordinarie personal, sistnämnda

post uppdelad på två delposter Grundavlöningar m. m. och Avlöningsförhöjningar m. m.

Den första anslagsposten Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, avsedd för en president (A 3), 5 hovrättsråd (B 30), 1 sekreterare (B 26), 1 fiskal (B 22), 1 kanslibiträde (B 7), 1 expeditiönsvakt (B 5) och 1 kontorsbiträde (B 4), torde, inberäknat kallortstillägg, men efter avdrag för vederbörliga pensionsavgifter böra för nästkommande budgetår upptagas med ett belopp motsvarande tre fjärdedelar av det för helt budgetår erforderliga beloppet 101,496 kronor, avrundat till 101,500 kronor. Det sålunda beräknade beloppet blir 76,125 kronor, avrundat till 76,200 kronor.

Under den andra anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, böra medel beräknas för arvoden till en divisionsordförande och en vice ordförande å division å 1,500 respektive 500 kronor. Räknat för tre fjärdedels budgetår bör anslagsposten för nästa budgetår upptagas med 1,500 kronor.

Vad slutligen angår anslagsposten till Avlöningar till icke-ordinarie personal torde delposten till grundavlöningar m. m. böra beräknas för avlöande av en extra fiskal och 2 fiskalsaspiranter. Härjämte böra medel beräknas för extra ledamöter 5,000 kronor, för renskrivningskostnad 500 kronor och för extra arbetskrafter 1,000 kronor. För nu angivna ändamål skulle erfordras tillhoppa 16,200 kronor för år räknat. I enlighet härmed torde delposten till grundavlöningar för tre fjärdedels budgetår böra bestämmas till i runt tal 12,200 kronor. Delposten till avlöningsförhöjningar m. m. torde för samma tid kunna upptagas med förslagsvis 500 kronor.

Det för hovrätten för nästkommande budgetår erforderliga beloppet skulle alltså bliva $(76,200 + 1,500 + 12,200 + 500)$ 90,400 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för hovrätterna:

Personalförteckning.

Befattning

Lönegrad

Svea hovrätt.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 president	A 3
40 hovrättsråd	B 30
1 krigshovrättsråd	B 30
1 sekreterare	B 27
1 advokatfiskal	B 24
1 överkrigsfiskal	B 24
2 aktuarier	B 22
1 arkivarie	B 22

Andra huvudtiteln. [17.]

Befattning	Lönegrad
8 fiskaler	B 22
3 notarier	B 22
1 förste expeditionsvakt	B 7
7 ¹ kanslibiträden	B 7
6 expeditionsvakter	B 5
6 ² kontorsbiträden	B 4
4 skrivbiträden	B 2

Göta hovrätt.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	A 3
20 hovrättsråd	B 30
1 sekreterare	B 27
1 advokatfiskal	B 24
1 aktuarie	B 22
4 fiskaler	B 22
2 notarier	B 22
1 förste expeditionsvakt	B 7
3 kanslibiträden	B 7
3 expeditionsvakter	B 5
3 kontorsbiträden	B 4
3 skrivbiträden	B 2

Hovrätten över Skåne och Blekinge.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	A 3
11 hovrättsråd	B 30
1 sekreterare	B 26
1 aktuarie	B 22
2 fiskaler	B 22
1 förste expeditionsvakt	B 7
1 kanslibitråde	B 7
1 expeditionsvakt	B 5
3 kontorsbiträden	B 4
1 skrivbiträde	B 2

Hovrätten för Övre Norrland.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

1 president	A 3
5 hovrättsråd	B 30
1 sekreterare	B 26
1 fiskal	B 22

¹ Efter inrättandet av hovrätten för Övre Norrland 6.

» » » » » » » » 5.

Befattning	Lönegrad
1 kanslibiträde	B 7
1 expeditivakt	B 5
1 kontorsbiträde	B 4;

dels fastställa följande avlöningsstater för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Svea hovrätt.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 694,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 18,500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor 127,700	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 4,000
	» 131,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 30,900
	Summa kronor 875,100

Göta hovrätt.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 342,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 8,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor 41,900	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 2,000
	» 43,900
	Summa kronor 394,000

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 192,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 4,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor 31,900	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 3,900
	» 35,800
	Summa kronor 232,400

Hovrätten för Övre Norrland.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	76,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	1,500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	12,200
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	500
		» 12,700
	Summa kronor	90,400;

dels ock till Hovrätterna: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,591,900.

[18.] **9. Hovrätterna: Omkostnader, förslagsanslag.** För bestridande av hovrätternas omkostnader har 1935 års riksdag för budgetåret 1935/1936 anvisat 73,900 kronor.

Genom brev den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t — i enlighet med det i 1935 års statsverksproposition framlagda förslaget — fastställt omkostnadsstat för hovrätterna, att tillämpas tillsvidare under budgetåret 1935/1936. Enligt denna har anslaget fördelats på följande sätt, nämligen å Svea hovrätt 39,600 kronor, därav 1,500 kronor till reseersättningar och 38,100 kronor till expenser, å Göta hovrätt 20,800 kronor, därav 1,000 kronor till reseersättningar och 19,800 kronor till expenser samt å hovrätten över Skåne och Blekinge 13,500 kronor, därav 1,000 kronor till reseersättningar och 12,500 kronor till expenser.

I följd av att hovrätten för Övre Norrland beräknas träda i verksamhet från och med den 1 oktober 1936, vilket medför minskning av Svea hovrätts personal, kan den på sistnämnda hovrätt belöpande andelen av hovrätternas omkostnadsanslag något nedsättas. Samtidigt måste emellertid medel beräknas för bestridande av omkostnader för den nya hovrätten. Enligt den i propositionen nr 159 till 1935 års riksdag angivna beräkningen skulle anslagsposten till reseersättningar vid Svea hovrätt kunna minskas med 500 kronor samt anslagsposten till övriga expenser med 1,000 kronor, för helt budgetår räknat. Det torde kunna anses osäkert om ett belopp av 1,000 kronor är tillräckligt för bestridande av Svea hovrätts resekostnader. I avvaktan på vidare erfarenhet synes emellertid den nyssnämnda beräkningen böra följas. Då minskningen i belastningen för Svea hovrätt skulle ifrågakomma endast för tre fjärdedelar av nästa budgetår, synes anslagsposten till reseersättningar vid nämnda hovrätt för nästa budgetår böra efter någon avrundning upptagas med 1,200 kronor och anslagsposten till expenser med 37,400 kronor. Av sistnämnda belopp synes såsom för när-

varande ett förslagsvis upptaget belopp av 5,000 kronor böra avse kostnader för bränsle, lyse och vatten; resten eller 32,400 kronor torde såsom ett begränsat belopp anvisas till övriga expenser.

Medel till täckande av omkostnader för den norrländska hovrätten beräknades i propositionen nr 159 till föregående års riksdag för helt budgetår till sammanlagt 9,500 kronor, därav 1,000 kronor till resekostnader och 8,500 kronor till expenser. Av sistnämnda belopp avsågos 2,500 kronor att täcka kostnaden för bränsle, lyse och vatten, och resten 6,000 kronor till övriga expenser. Räknat för tre fjärdedels budgetår skulle medlen till den nya hovrättens omkostnader böra beräknas till sammanlagt 7,200 kronor, därav 800 kronor till reseersättningar och 6,400 kronor till expenser, båda beloppen förslagsvis upptagna. Uppdelningen av sistnämnda belopp skulle bli: till bränsle, lyse och vatten förslagsvis 1,900 kronor och till övriga expenser 4,500 kronor.

Beträffande expensmedlen till Göta hovrätt och till hovrätten över Skåne och Blekinge torde någon ändring icke vara att vidtaga för nästkommande budgetår.

På grund av vad sålunda anförts skulle de för hovrätternas omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937 erforderliga medlen beräknas sålunda:

Svea hovrätt.

1. Reseersättningar, förslagsvis		kronor	1,200
2. Expenser, förslagsvis		»	37,400
Summa kronor			38,600.

Göta hovrätt.

1. Reseersättningar, förslagsvis		kronor	1,000
2. Expenser, förslagsvis		»	19,800
Summa kronor			20,800

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

1. Reseersättningar, förslagsvis		kronor	1,000
2. Expenser, förslagsvis		»	12,500
Summa kronor			13,500

Hovrätten för Övre Norrland.

1. Reseersättningar, förslagsvis		kronor	800
2. Expenser, förslagsvis		»	6,400
Summa kronor			7,200.

Summan av de för hovrätterna avsedda expensmedlen (38,600 + 20,800 + 13,500 + 7,200) blir 80,100 kronor, att äskas såsom förslagsanslag. Stat för de fyra hovrätternas expensanslag torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hovrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 80,100.

[19.] **10. Kostnader för inrättandet av hovrätten för Övre Norrland, förslagsanslag.** Inrättandet av en hovrätt för Övre Norrland från och med den 1 oktober 1936 medför vissa engångskostnader. I propositionen nr 159 till 1935 års riksdag angående åtgärder för inrättande av en hovrätt för Övre Norrland anfördes härom huvudsakligen följande:

De engångskostnader staten skulle hava att bära för den nya hovrätten komme att inskränka sig till kostnaden för anskaffande av dels ett bibliotek, dels ock vissa inventarier såsom skrivmaskiner, kassaskåp och brandmaterial. Därjämte torde flyttningskostnad böra beräknas för vissa arkivalier samt för hovrättens hela personal. För anskaffande av ett bibliotek torde erfordras 10,000 kronor. Kostnaden för inköp av inventarier torde icke behöva överskrida 4,000 kronor. Vad slutligen anginge flyttningskostnaderna vore dessa svåra att på förhand angiva, men en överslagsberäkning hade givit vid handen att berörda kostnader torde komma att uppgå till omkring 15,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts torde för nästkommande budgetår för ifrågavarande ändamål böra uppföras ett särskilt anslag å 29,000 kronor, som torde givas karaktär av förslagsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av *Kostnader för inrättandet av hovrätten för Övre Norrland* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 29,000.

Häradsrätterna.

[20.] **11. Häradsrätterna: Avlöningar, förslagsanslag.** För budgetåret 1935/1936 är detta anslag upptaget med ett belopp av 1,426,900 kronor.

I enlighet med riksdagens beslut har Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 fastställt följande avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a) Lön, tjänstgöringspenningar och förvaltningsbidrag	kronor 716,600	
b) Ersättning till vissa vikarier för häradshövdingar, förslagsvis	» 15,000 kronor	731,600

2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	687,000	
b) Ålderstillägg m. m., förslagsvis ..	»	26,700	kronor 713,700
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän			
	»		96,000
4. Arvoden åt tingstolkar			
	»		4,000
Summa kronor			1,545,300

Särskilda uppbördsmedel.

Bidrag från häradshövdingarna till avlönande av viss icke-ordinarie personal			
	kronor	118,400	
Nettoutgift kronor			1,426,900.

Då det nu gäller att angiva anslagsbehovet för nästkommande budgetår, har jag först att anmäla uppkommen fråga om sammanslagning av Östra domsaga och Medelsta domsaga i Blekinge län. Om sammanslagning kommer till stånd, föranledes därav ändring av anslagsposterna 1, 2 och 3 i avlöningsstaten. En redogörelse torde därför först böra lämnas rörande den sålunda ifrågasatta domsagoregleringen.

Sammanslagning av Östra och Medelsta domsagor.

Sedan häradshövdingen i Östra domsaga avlidit, har Kungl. Maj:t den 8 mars 1935 anbefallt hovrätten över Skåne och Blekinge att, efter vederbörande tingslagsbors, häradsrätters och domhavandes ävensom länsstyrelsens i Blekinge län hörande till Kungl. Maj:t inkomma med utredning jämte utlåtande, huruvida i anledning av den sålunda uppkomna ledigheten nämnda domsaga kunde förenas med Medelsta domsaga.

Östra domsaga omfattar ett tingslag med tingsställe och domsagans kansli i Lyckeby samt gränsar i väster till Medelsta domsaga. Sistnämnda domsaga omfattar likaledes ett tingslag; den har tingsställe i Ronneby, där även domsagans kansli är beläget.

Arealen utgör för Östra domsaga — sedan nyligen från Augerums socken till Karlskrona stad överförts ett område av omkring 1.376 kvadratkilometer — 629.6 kvadratkilometer och för Medelsta domsaga 965.5 kvadratkilometer. Vid ingången av år 1935 uppgick befolkningen i Östra domsaga till 23,333 och i Medelsta domsaga till 30,113 personer.

I envar av de båda domsagorna hållas tio allmänna tingssammanträden. I vardera domsagan finnes på statsverkets bekostnad anställd en förste notarie, i Medelsta domsaga därjämte en andre notarie.

Beträffande arbetsbördan i domsagorna framgår av rättsstatistiken och häradsrätternas arbetsredogörelser för åren 1933 och 1934, att under tioårsperioden 1925—1934 antalet lagfarts-, intecknings-, tomträtts- och vattenfallsrättsärenden i genomsnitt årligen utgjort i Östra domsaga 1,600 samt i Medelsta domsaga 1,413. Antalet under samma tioårsperiod i medeltal per år slutligt avgjorda tvistemål och brottmål framgår av följande tabell:

	T v i s t e m å l		B r o t t m å l	
	Tredskovis avdömda eller omedel- bart med- givna	Övriga (d. v. s. tvis- tiga)	S. k. straff- lagsmål (redo- visade i rätts- stat. tab. 7 kol. 2—7)	Övriga
Östra domsaga	116	42	25	97
Medelsta domsaga	55	41	37	164
Summa	171	83	62	261

Med skrivelse den 4 november 1935 har hovrätten över Skåne och Blekinge till Kungl. Maj:t inkommit med den genom Kungl. Maj:ts brev den 8 mars 1935 anbefallda utredningen och därvid överlämnat yttranden från myndigheter och andra vederbörande jämte eget utlåtande.

Vid de sammanträden inför häradsrätterna, som i ärendet hållits med ombud för tingslagsborna, hava ombuden uttalat sig emot en sammanslagning.

Häradsrätten i Östra domsaga har instämt i vad tingslagsborna i domsagan yttrat. Medelsta häradsrätt har förklarat att, då förslaget icke syntes avse att göra någon rubbning av tingslagets område eller häradsrättens arbetsordning, någon erinran icke vore att göra mot detsamma från häradsrättens synpunkt.

T. f. domhavanden i Östra domsaga har avstyrkt förening av de båda domsagorna under anförande huvudsakligen att en tillämpning av de principer, som under senaste tiden följts vid domkretsarnas reglering visserligen torde böra medföra, att en sammanslagning av domsagorna komme till stånd, men att det icke kunde undgås att en dylik förening komme att medföra avsevärda olägenheter, olägenheter som alltid följde med bildandet av stora domsagor.

Häradshövdingen i Medelsta domsaga har i avgivet yttrande uttalat, att det syntes honom för ett rationellt ordnande av arbetet synnerligen önskvärt, att den ifrågasatta sammanslagningen av de båda domsagorna komme till stånd. Visserligen skulle invånarantalet i den nybildade domsagan bliva relativt stort särskilt efter det Ronneby stad, såsom väl i sinom tid skulle ske, jämväl bleve införlivad med domsagan, men någon fara för alltför stor arbetsanhopning torde dock knappast föreligga.

Beträffande frågan om kansliort i en sammanslagen domsaga har häradshövdingen i Medelsta domsaga anført, att kansli lokaler i Lyckeby särskilt i fråga om arkivutrymmen icke vore tillfredsställande, medan däremot kansli lokaler i Ronneby med avseende å utrymme och bekvämlighet m. m. fyllde ganska högt ställda anspråk. Härjämte upplyses, att i Medelsta tingshus är inrymd en synnerligen väl inredd bostadsvåning, som mot hyra tillhållas häradshövdingen.

Länsstyrelsen i Blekinge län har uttalat, att det syntes länsstyrelsen uppen-

bart att en tillämpning av de principer som vunnit gillande vid behandlingen år 1931 av huvudgrunderna för en processreform måste leda till att den ifrågasatta sammanslagningen ej nu komme till stånd. Länsstyrelsen anför vidare bland annat följande:

Då länsstyrelsen alltså hölle före, att man beträffande nu ifrågasatta domsagosammanslagning borde ställa sig avvaktande i avbidan på hur den blivande rättegångsreformen komme att slutligen utformas och verka i praktiken, ansåge länsstyrelsen sig ha desto större skäl därtill, som det väl vore att antaga, att med tiden fråga uppkomme om läggande, vad Blekinge län anginge, under landsrätt ej blott av Ronneby stad utan även av länets båda andra mindre städer, Karlshamn och Sölvesborg. Då dessa spörsmål bleve aktuella eller tiden för deras aktualitet i allt fall närmade sig, torde tillräcklig erfarenhet också ha vunnits av den hittills endast planerade nya rättegångsordningen. Då torde också tiden vara inne att till behandling upptaga en reglering av domsagorna inom länet *i dess helhet*. Länsstyrelsen hölle för sannolikt, att som resultat av en då gjord undersökning skulle framgå, att länet lämpligen borde indelas i tre domsagor, omfattande, om hänsyn utslutande eller huvudsakligen toges till invånarantalet, med stad och landsbygd en var omkring 40,000 invånare. Med tanke härpå måste det fastslås, att den nu ifrågasatta sammanslagningen skulle vara ägnad att föregripa denna frågas rationella lösande i ett sammanhang för länet i dess helhet.

I fråga om kansliorten för en sammanslagen domsaga anför länsstyrelsen, att det enda rationella syntes vara om kansliet förlades till den i domsagan centralt belägna staden Karlskrona (eventuellt till Lyckeby) samt att, om kansliet på grund av nuvarande lokala och personliga förhållanden ansåges tills vidare böra förläggas till Ronneby, detta finge betraktas allenast som ett provisorium.

Med stöd av vad länsstyrelsen anfört har länsstyrelsen förklarat sig på det bestämdaste avstyrka att en sammanslagning av Medelsta domsaga och Östra domsaga för närvarande kommer till stånd.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har i ärendet anfört:

Beträffande frågan huruvida stora eller små domsagor i allmänhet borde anses lämpligast ville hovrätten erinra om att hovrätten i sitt år 1932 avgivna yttrande rörande sammanslagning av dåvarande Bräkne och Listers domsagor uttalat den meningen, att domsagor där arbetsbördan motiverade anställande av biträdande domare (nu sekreterare) vore att förorda framför mindre. Denna ståndpunkt hade hovrätten sedan dess icke haft anledning frångå.

I det föreliggande fallet kunde hovrätten icke finna, att den sammanslagna domsagan vare sig till areal, folkmängd eller arbetsbörda skulle bli alltför stor, icke ens efter en eventuell framtida förening med Ronneby stad. Ej heller syntes en tillfredsställande lösning av frågorna om tingsställe och kansliort möta sådana svårigheter, att sammanslagningen av denna anledning icke borde komma till stånd. Hovrätten tillstyrkte därför, att de båda domsagorna förenades till en.

Att låta den nya domsagan bilda ett enda tingslag torde knappast låta sig göra. Intet av de båda nuvarande tingsställena, Ronneby och Lyckeby, syntes fylla de krav, som måste ställas på ett för hela den nya domsagan gemensamt tingsställe. Ronneby vore alltför avsides beläget och vad Lyckeby

beträffade syntes lokalerna därstädes vara sådana, att avsevärda om- och tillbyggnader måste företagas, om domsagans kansli skulle förläggas dit. Att hava tingsställe i Lyckeby och kansli i Karlskrona vore visserligen ur flera synpunkter lämpligt, men häremot talade att kostnaderna för kansliet i så fall måste bäras av häradshövdingen. Med hänsyn till nu berörda förhållanden ansåge hovrätten lämpligast, att de båda nuvarande domsagorna bibehölles såsom självständiga tingslag med nuvarande tingsställen samt att kansliet förlades till Ronneby. Olägenheterna för Östra härads invånare av ett sådant arrangement i fråga om kansliet torde ej få anses vara av större betydelse och därest — såsom antagligt vore — Ronneby stad inom ej långt avlägsen framtid komme att förenas med domsagan, torde staden hava berättigade anspråk på att vara kansliort. Förhållandena skulle för övrigt bli synnerligen likartade med dem i Bräkne och Listers domsaga. Inom den sammanslagna domsagan torde årligen böra hållas tio allmänna sammanträden i varje tingslag.

Beträffande personalen i den sammanslagna domsagan har hovrätten anfört att, om man utginge från att i denna borde finnas lika många statsavlönade jurister som i de båda nuvarande domsagorna tillhopa, alltså fem, personalen i den nya domsagan skulle kunna tänkas bestå av häradshövding, sekreterare, en förste notarie och två andre notarier.

Under åberopande av vad sålunda anförts har hovrätten hemställt, att Östra och Medelsta domsagor måtte förenas till en domsaga, bestående av två tingslag med tingsställen i Lyckeby och Ronneby och med kansli i sistnämnda stad, samt att i domsagan årligen måtte hållas tio allmänna sammanträden i vardera tingslaget.

*Departements-
chefen.*

Den ifrågasatta sammanslagningen av Östra domsaga med Medelsta domsaga synes mig väl överensstämma med det av statsmakterna tidigare gjorda uttalandet för en successiv omreglering av vissa domsagor. Arealen i Östra domsaga är icke stor och i fråga om invånarantalet hör den till de minsta domsagorna i landet. Medelsta domsaga är större till arealen och har ett invånarantal, som överstiger Östra domsagas med omkring 7,000 personer. Visserligen kommer invånarantalet i en sammanslagen domsaga, särskilt om Ronneby stad såsom antagligt är i judiciellt avseende införlivas med domsagan, att bliva betydande, inemot 60,000 personer, men den nya domsagans areal och form skulle bliva sådan, att ingen av dess invånare skulle få mer än omkring fem mil till domsagans kansli, oavsett var detta kommer att förläggas. Kommunikationerna i dessa trakter måste vidare betecknas som synnerligen goda. De förut återgivna statistiska uppgifterna angående arbetsmängden i de nuvarande två domsagorna utvisa att, därest dessa under tioårsperioden 1925—1934 varit förenade till en domsaga, den sammanlagda arbetsmängden ej skulle varit större än att densamma överskrides i ett flertal av landets domsagor, vilka icke anses hava erbjudit någon svårighet att behörigen administrera.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra om det med förevarande i allt väsentligt likartade ärendet om sammanslagning till en domsaga av Bräkne

och Listers härader, vilka tidigare jämväl var för sig bildat en domsaga. Denna sammanslagning beslöts på Kungl. Maj:ts förslag av 1933 års riksdag.

Den genom sammanslagningen uppkommande domsagan synes böra benämnas Östra och Medelsta domsaga. I domsagan torde böra finnas två tingslag, det ena bestående av Östra härad med tingsställe i Lyckeby och det andra bestående av Medelsta härad med tingsställe i Ronneby. Blir sammanslagningen beslutad, har jag för avsikt att framdeles föreslå Kungl. Maj:t, att domsagans kansli förläggas till Ronneby, där den ur alla synpunkter bästa kanslilokalen torde finnas. Den förändrade indelningen torde träda i kraft den 1 januari 1937.

Beträffande tjänstgöringspenningarna åt häradshövdingen i den blivande domsagan synas dessa lämpligen böra bestämmas till 2,500 kronor, eller det belopp som i sådant avseende utgår i Medelsta domsaga. Nettobehållningen av domsagan kan förutses bliva av sådan storlek, att häradshövdingen icke kommer att bliva berättigad till s. k. partiell löneförbättring i form av lönefyllnad och resekostnadsbidrag. Icke heller torde någon ersättning för förlorad sportelinkomst på grund av inteckningsförnyelsernas avskaffande längre behöva gäldas.

I domsagan bör, såsom hovrätten föreslagit, anställas sekreterare, en förste notarie och två andre notaries.

Till närmare upplysning angående statsverkets årliga kostnader för personalen uti ifrågavarande domsagor för närvarande och efter sammanslagningen får jag hänvisa till följande uppställning.

	För närvarande	Efter sammanslagningen
Lön för 2 resp. 1 häradshövding	9,000	4,500
Tjänstgöringspenningar	4,200	2,500
Partiell löneförbättring (500 + 500)	1,000	—
Ersättning för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande (1,700 + 1,400)	3,100	—
Dyrtdistillägg	4,032	2,016
Ingen resp. 1 sekreterare (15:e löneklassen), bidrag därtill i normala fall	—	2,950
Dyrtdistillägg	—	375
2 resp. 1 förste notarie	4,800	2,400
Dyrtdistillägg	1,344	672
1 resp. 2 andre notaries, bidrag därtill	1,000	2,000
Dyrtdistillägg	504	1,008
	28,980	18,421.

En årlig besparing av 10,559 kronor kommer sålunda i normala fall — d. v. s. om icke sekreterare i högre lönegrad förordnas — att uppstå för statsverket. Beträffande nästkommande budgetår är att märka, att den nya indelningen är avsedd att träda i kraft först den 1 januari 1937. Av vad i

det följande kommer att anföras framgår i vad mån en sammanslagning av domsagorna inverkar å de olika anslagsposterna under förevarande anslag för nästkommande budgetår.

Vid bifall till förslaget om en sammanslagning av Östra och Medelsta domsagor skulle en besparing uppkomma å första anslagsposten i avlöningsstaten till *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat*. Nämda anslagspost, delposten a) Lön, tjänstgöringspenningar och förvaltningsbidrag är för innevarande budgetår upptagen till 716,600 kronor. Genom den föreslagna domsagoregleringen, vilken såsom nämnts är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1937, skulle för nästkommande budgetår inbesparas 3,100 kronor, och skulle ifrågavarande delpost således upptagas med ett belopp av 713,500 kronor.

Vad angår den till anslagsposten *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat* hörande delposten b) *Ersättning till vissa vikarier för häradshövdingar* torde denna för nästkommande budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp 15,000 kronor.

Andra avlöningsposten i avlöningsstaten för häradsrätterna avser *Avlöningar till icke-ordinarie personal*.

I anledning av tidigare från häradshövdingen i Södra Roslags domsaga gjorda framställningar har i 1934 och 1935 års statsverkspropositioner berörts frågan om *uppförande å ordinarie stat av inskrivningsdomaren i Södra Roslags domsaga*. Redogörelse för befattningsens inrättande, arbetsuppgifterna, personalen vid inskrivningsavdelningen samt avlöningsförhållandena återfinnes i propositionen nr 173 till 1925 års riksdag (sid. 40 o. f.) och i 1928 års statsverksproposition (andra huvudtiteln sid. 52 o. f.), vartill jag tillåter mig hänvisa.

Med anledning av vad som i yttrande över en av häradshövdingen i domsagan den 26 september 1933 gjord framställning om befattningsens uppförande på ordinarie stat anförts av statskontoret ansåg jag mig icke böra förorda framläggande av förslag i ämnet för 1934 års riksdag, varefter riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag fattade beslut om inskrivningsdomarens bibehållande på oförändrade villkor till och med den 30 juni 1935. Enahanda utgång fick ärendet vid 1935 års riksdag.

I en av Svea hovrätt med utlåtande den 30 september 1935 överlämnad och till bifall förordad skrivelse av den 27 i samma månad har häradshövdingen i domsagan gjort framställning därom att inskrivningsavdelningen i domsagan måtte få fortfara även efter den 30 juni 1936 samt därvid under hänvisning till tidigare skrivelser i ämnet framhållit, att skäl talade för att avdelningen upptoges å ordinarie stat, vilket i första hand förordades. I andra hand hemställdes om förlängning av den nuvarande anordningen med oförändrade villkor och bestämmelser samt att förordnande därom måtte givas för tre år. I avgivna yttranden har framställningen om befattningsens uppförande å ordinarie stat avstyrkts av statskontoret och allmänna civil-

förvaltningens lönenämnd under framhållande att denna fråga icke lämpligen kunde lösas annat än i större sammanhang.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit finner jag mig ej heller innevarande år böra hemställa om framläggande av förslag om inskrivningsdomarbefattningens uppförande å ordinarie stat, utan torde de avlöningsbestämmelser och de föreskrifter i övrigt rörande inskrivningsavdelningens verksamhet som nu gälla få fortbestå jämväl under nästa budgetår. Medel till avlönande av avdelningens personal bestridas, i den mån de skola gäldas av statsmedel, från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Beträffande kostnaden för *sekreterare i domsagorna*, vilka kostnader bestridas från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, får jag erinra, att 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag medgav anställandet av 10 nya sekreterare från och med den 1 januari 1936 eller alltså för senare hälften av innevarande budgetår. Härigenom uppgår antalet sekreterare, till vilkas anställande riksdagen lämnat medgivande, till sammanlagt 47. För avlönande av nyssnämnda 10 sekreterare måste för budgetåret 1936/1937 räknas med medel för helt budgetår, vilket enligt gängse beräkningsgrunder medför en bruttoökning av förevarande anslag med 20,250 kronor. Samtidigt ökas emellertid det belopp, som skall uppföras under särskilda uppbördsmedel, med häradshövdingarna åliggande bidrag för nämnda 10 sekreterare eller med $(10 \times 800 : 2)$ 4,000 kronor. Nettoökningen blir således 16,250 kronor. Vid beräkandet av anslagsbehovet för nästkommande budgetår bör emellertid övervägas, huruvida behov kan anses föreligga av ytterligare domsagosekreterare utöver de 47, till vilkas anställande medel enligt vad nyss anförts hittills beviljats. Härvid är först att uppmärksamma att, därest förut omförmälda förslag om sammanslagning mellan Östra och Medelsta domsagor i Blekinge län godkännes, den nya domsagan får en sådan omfattning att sekreterare måste anställas i densamma från och med den 1 januari 1937. Härutöver torde man få räkna med att det kan bli nödvändigt att under hela det nya budgetåret eller åtminstone någon del därav anställa sekreterare i ytterligare en eller ett par domsagor. Med hänsyn till vad sålunda angivits angående ökat behov av sekreterare torde för nästkommande budgetår medel böra anvisas motsvarande avlöning till två sekreterare utöver de 47 som nu finnas. Bruttokostnaden för två sekreterare under helt budgetår utgör 8,100 kronor. Emellertid skall av häradshövdingarna bidrag lämnas till avlöningen med (2×800) 1,600 kronor, vilket belopp tillgodoföres de särskilda uppbördsmedlen under anslaget. För beredande av ökade medel för anställande av sekreterare skulle alltså anslaget, anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal, delposten Grundavlöningar m. m., ökas med ett bruttobelopp av $(20,250 + 8,100)$ 28,350 kronor.

Vid prövning av medelsbehovet för avlönande av icke-ordinarie personal vid häradsrätterna, torde böra beröras ett spörsmål, som var föremål för behandling vid 1935 års riksdag, nämligen frågan om *avlöning i utsträckt*

omfattning åt rättsbildade biträden i domsagorna. I detta avseende torde böra erinras om följande.

I en inom justitiedepartementet i februari år 1935 utarbetad promemoria (Justitiedepartementets promemorior 1935: 1) behandlades bland annat frågan om behovet av rättsbildade biträden i domsagorna samt dessas avlösningsförhållanden. I denna fråga anfördes huvudsakligen följande:

Beträffande ett flertal domsagor gällde numera utan tvivel, att domsagostadgans bestämmelser om förste och andre notarie icke beredde möjlighet till anställande av så många rättsbildade biträden, som krävdes för arbetet i domsagan. För den juridiskt skolade arbetskraft, som utöver dessa notaries erfordrades och måste av vederbörande häradshövding anskaffas, funnes inga avlöningsbestämmelser. Att detta system vore förenat med betydande olägenheter låge i öppen dag. Å ena sidan kunde det i de flesta fall icke skäligen begäras, att häradshövdingen ensam skulle avlöna den extra rättsbildade arbetskraft, som oundgängligen erfordrades. Å andra sidan bleve häradshövdingen, om han skulle vara hänvisad enbart till sådan arbetskraft som ställdes till förfogande utan ersättning, i hög grad beroende av tillfälliga konjunkturen på arbetsmarknaden. Anledning syntes därför föreligga att nu söka helt förverkliga det mål, vartill redan gällande bestämmelser syftat, eller att samtliga de rättsbildade biträden som oundgängligen krävdes för domsagornas behöriga skötsel erhöles avlöning, huvudsakligen utgående av statsmedel. Förkastligt syntes däremot vara att söka skaffa erforderligt antal biträden i domsagorna genom att åter införa den bland de unga av helt naturliga skäl populära ordningen för tingssittningen som gällde enligt 1925 års domsagostadga och sålunda locka unga jurister att kostnadsfritt ställa sin arbetskraft till förfogande. För genomförande av principen att alla för en domsagas skötsel erforderliga rättsbildade biträden borde vara avlönade syntes, med upphävande av den nuvarande begränsningen av antalet andre notaries i varje domsaga, böra medgivas anställande av det antal andre notaries som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall funne erforderligt. Häradshövdingens skyldighet att med 800 kronor bidra till varje andre notaries årsarvode torde i allmänhet medföra att framställning icke gjordes om anställande av större antal notaries än som verkligen behövdes. Dock torde vid prövning av ansökning om anställande av en ny andre notarie böra undersökas, att erforderligt antal icke rättsbildade biträden vore anställt i domsagan, så att icke notaries bleve anställda för fullgörande av mindre kvalificerade sysslor, vilka borde ankomma på andra biträden. I sådana fall, då en domsagas skötsel utöver förste notarien eller utöver förste och andre notaries visserligen krävde ytterligare ett rättsbildat biträde men detta likväl icke kunde helt sysselsättas med arbete som förutsatte juridisk kompetens utan även måste i någon mån utföra mindre kvalificerade sysslor, syntes möjlighet böra öppnas för anställande av en notarieaspirant med en lön av förslagsvis 1,200 kronor, varav staten och häradshövdingen betalade hälften var, i vissa norrländska domsagor möjligen med tillägg av 300 kronor av statsmedel. Mera än en notarieaspirant borde tydligen icke i något fall anställas i en domsaga.

I anslutning till promemorian infordrades uppgifter å det antal biträden av nyss angivna olika slag, som hovrätterna efter häradshövdingarnas hörande funne minst erfordras för behörig skötsel av varje inom dess dom-

värjo belägen domsaga. Enligt hovrätternas med anledning härav avgivna förslag skulle erfordras 118 förste notarier, 144 andre notarier och 52 notariespiranter. Till jämförelse må nämnas, att den 1 mars 1935 i domsagorna funnos anställda 118 förste notarier och 108 andre notarier.

Promemorian jämte däröver infordrade utlåtande överlämnades till statsutskottet vid 1935 års riksdag för att vara tillgänglig vid behandlingen av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till avlöningar vid häradsrätterna. Vid utskottets prövning av nämnda anslagsfråga förelåg till behandling jämväl en inom andra kammaren väckt motion, nr 6, vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville förelägga 1936 års riksdag förslag angående ändrade grunder för å domsagas kansli anställda rättsbildade biträdens avlöningsförhållanden.

I skrivelse den 4 juni 1935, nr 271, angående anslaget till avlöningar vid häradsrätterna, anförde riksdagen i hithörande avseende under hänvisning till nyssnämnda motion att, då den i motionen berörda frågan vore under övertäggande inom justitiedepartementet, riksdagen ansett, att motionen ej borde föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen hade endast velat uttala, att blivande förslag i ämnet i princip borde så utformas att kostnaderna för de nya biträden, som befunnes erforderliga för domsagornas skötsel utöver dem som för närvarande funnes anställda, icke måtte drabba häradshövdingarna.

I en inom justitiedepartementet i november 1935 i samband med budgetarbetet utarbetad promemoria har frågan upptagits till förnyad behandling. Efter redogörelse för vad i ärendet tidigare förekommit anfördes i sistnämnda promemoria följande:

Därest den plan för anställande av nya rättsbildade biträden, som framlagts i den tidigare promemorian och som innehållit att ett visst antal nya andre notarier skulle anställas, oförändrad vidhölls samt de nya biträdena såsom riksdagen uttalat avlönades helt av statsmedel, skulle det förhållandet uppkomma att man erhöile andre notarier av två skilda kategorier; en — de nuvarande andre notarierna — till vilkas avlönande häradshövdingarna finge bidraga med ett belopp för varje andre notarie av 800 kronor, och en — de nya andre notarierna — som avlönades helt av statsmedel. Att sålunda i en del fall tillhandahålla andre notarier, till vilkas avlönande icke vederbörande häradshövding skulle bidraga, medan i andra fall bidrag i sådant hänseende skulle utgå syntes emellertid olämpligt. Det riktiga torde vara att beträffande anställande av andre notarier och dessas avlönande alltjämt tillämpades de principer som hittills följts. De nya biträden, som erfordrades och i enlighet med riksdagens uttalande skulle avlönas helt av statsmedel, borde samtliga erhålla samma benämning eller notariespiranter men efter arbetets beräknade omfattning och beskaffenhet uppdelas i två grupper med olika arvoden.

Enligt vad i promemorian vidare uttalades skulle för avlönande på sätt angivits av notariespiranter erfordras ett belopp av 120,000 kronor att fördelas enligt en i promemorian intagen plan.

Över denna promemoria hava infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Statskontoret har i utlåtande den 4 december 1935 anfört:

Enligt statskontorets mening vore förevarande fråga av beskaffenhet att böra upptagas till behandling i ett vidare sammanhang, eventuellt i samband med en allmän översyn i fråga om häradsrätternas personalbehov. I varje fall ansåge sig statskontoret icke på grundval av det material, som nu föreläge, kunna tillstyrka så vittgående åtgärder rörande anställande i domsagorna av ytterligare statsavlönade rättsbildade biträden som här föresloges.

Lönenämnden uttalar i utlåtande den 16 november 1935, bland annat, att det enligt nämndens mening kunde dragas i tvivelsmål huruvida det med riksdagens ifrågavarande uttalande kunde hava avsetts att statsverket skulle ikläda sig kostnaderna för andra än sådana rättsbildade biträden, som helt vore sysselsatta med arbete som förutsatte juridisk kompetens. I varje fall syntes det lönenämnden icke vara lämpligt att så skedde. Intill dess härads-hövdingarnas löner blivit underkastade reglering — en fråga som måste anses hava aktualiserats genom förevarande förslag — syntes dessa böra själva bekosta avlöningen till biträden, vilka jämväl användes för sådana sysslor, vilka eljest kunde utföras av icke-rättsbildad personal och för vilkas bestridande härads-hövdingarna enligt gällande grunder hade att helt vidkännas kostnaderna.

*Departements-
chefen.*

Enligt min mening måste det anses såsom ett berättigat önskemål att de rättsbildade biträden som oundgängligen erfordras för domsagornas behöriga skötsel erhålla ersättning för sitt arbete. Den omständigheten att biträdena under tjänstgöringen å domarkanslierna bibringas den praktiska utbildning som är erforderlig såsom komplement till universitetsutbildningen kan anföras såsom skäl för att ersättningen särskilt under den tidigare delen av tjänstgöringstiden bestämmes till ett relativt lågt belopp. Men den kan — då det givetvis är ett statsintresse att dylik praktisk utbildning kommer till stånd och dessutom domsagorna ej kunna skötas utan biträden — icke rimligen åberopas såsom skäl emot varje som helst ersättning. Med den nu genomförda ordningen beträffande domsagoarbetet, enligt vilken härads-hövdingen har att handlägga alla mera krävande mål, är det för övrigt i än högre grad än tidigare av nöden — om störningar icke skola uppkomma — att jämn tillgång finnes på domsagonotarier vilka kunna ombesörja de enklare göromålen. En synpunkt som ej heller må förglömmas är den, att domarutbildningen ej bör vara förbehållen personer som äro ekonomiskt oberoende.

Att nu genomföra avlöning i utsträckt omfattning åt biträdena i enlighet med vad som angivits i de förut omnämnda promemoriorna har ansetts icke låta sig göra. Med frågans slutliga lösning torde få anstå till en kommande riksdag. En mindre utbyggnad av det nuvarande avlöningssystemet synes

emellertid i varje fall böra ske sålunda, att möjlighet öppnas att anställa ett begränsat antal nya andre notarier.

Enligt den förut omnämnda av hovrätterna verkställda utredningen angående det minimiantal notarier, som erfordras för domsagornas behöriga skötsel, skulle — jag bortser här från behovet av notariespiranter — krävas ytterligare 36 andre notarier utöver de 108 som nu finnas.

Beträffande möjligheten att anställa andre notarie gällde ursprungligen — enligt 1920 års domsagostadga — att hovrätten skulle förordna om anställande av andre notarie, så snart häradshövdingen anmälde att sådan erfordrades för domsagans behöriga skötsel. En tillräcklig garanti att andre notarie ej skulle komma att anställas i andra fall än då så erfordrades ansågs vunnen genom stadgandet om skyldighet för häradshövdingen att med visst årligt belopp (800 kronor) bidraga till andre notariens avlönning. Sedan 1924 års riksdag i sammanhang med behandlingen av domsagoanslaget betonat angelägenheten av att med statsmedel avlönade juridiska biträden icke anställdes å domsagokanslierna i större utsträckning än som befunes vara av omständigheterna oundgängligen påkallat, intogs i 1925 års domsagostadga föreskrift därom att det skulle bero på prövning av hovrätten i varje särskilt fall huruvida andre notarie skulle få finnas anställd. Det må anmärkas att, enligt vad som framkom vid en år 1924 verkställd utredning, antalet andre notarier icke överskridit vad som år 1920 i sådant hänseende beräknats. Genom 1925 års domsagostadga öppnades möjlighet för hovrätt att förordna ytterligare en andre notarie i domsaga, där Kungl. Maj:t fann göromålens omfattning sådant kräva. I detta sammanhang må framhållas, att dåvarande departementschefen i propositionen rörande domsagoanslaget (nr 173) till 1925 års riksdag uttalade, att det syntes böra eftersträvas att sammanlagda antalet andre notarier under varje hovrätt icke komme att överstiga antalet domsagor under samma hovrätt, det vill säga det antal som enligt 1920 års domsagostadga högst kunnat förordnas såsom andre notarier. Vid behandlingen av domsagoanslaget vid 1930 års riksdag lät statsutskottet verkställa undersökning i vilken utsträckning andre notarier år 1929 varit anställda i domsagorna. Sedan det utröntes att en andre notarie funnits anställd i var och en av 94 av rikets 119 domsagor samt två andre notarier i var och en av 6 av rikets domsagor, anförde riksdagen, i enlighet med utskottets hemställan, i den skrivelse (nr 136) varigenom anslaget anmälades, att resultatet av undersökningen icke givit riksdagen anledning till annat uttalande än att riksdagen förutsatte, att all varsamhet iakttoges vid anslagets disponerande.

I fråga om anställande av andre notarie innehåller den nu gällande domsagostadgan av den 26 maj 1933 samma föreskrifter som funnos intagna i 1925 års stadga.

Med hänsyn till vad som vid den nyligen genom hovrätternas försorg verkställda utredningen framkommit angående behov av ytterligare andre notarier synas de nu av mig återgivna tidigare gjorda uttalandena angående anställande av andre notarier ej böra återopas emot en viss utökning av det

antal andre notarier vartill sagda uttalanden bereda möjlighet. Denna utökning synes — för att all sparsamhet må iakttagas — för närvarande kunna begränsas till ett tjugutal. För att möjliggöra en dylik ökning av antalet andre notarier torde anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal böra höjas med 36,000 kronor. Då häradshövdingarna bidra till avlöning av andre notarie med 800 kronor, skall emellertid samtidigt å särskilda uppbördsmedel å anslaget uppföras (20×800) 16,000 kronor. Att häradshövdingarna lämna bidrag till de nytillkommande andre notariernas avlöning synes beträffande de större domsagorna fullt i sin ordning. Beträffande de mindre domsagorna hänvisas till vad som senare anföres om partiell löneförbättring. Vid konkurrens om de nya andrenotariebefattningarna synes särskilt böra beaktas att sådana domsagor, i vilka arbetet på uppläggande av nya fastighetsböcker kan antagas komma att forceras, erhålla företräde.

Vid bifall till vad sålunda föreslås synes gällande domsagostadga böra undergå sådan ändring, att Kungl. Maj:t erhåller möjlighet att medgiva anställande i de största domsagorna av det antal andre notarier som göromålen omfattning kräva. Den maximering av antalet andre notarier till två, som nu finnes i 8 § andra stycket, bör alltså försvinna.

Enligt hovrätternas arbetsordningar gäller för närvarande, att hovrätterna må meddela fiskalsförordnande åt den som efter avlagd examen under en tid av sammanlagt tre år tjänstgjort i domsaga samt dessutom fullgjort viss annan tjänstgöring. För att åstadkomma en önskvärd utjämning av antalet notarier i de olika domsagorna och förskaffa jämväl de mera avlägset belägna domsagorna jämn tillgång på notarier synes, i anslutning till förslag i den i februari år 1935 inom justitiedepartementet upprättade promemorian, sådan ändring av ifrågavarande stadgande böra komma under övervägande, att av domsagotjänstgöringen viss minimitid, förslagsvis två år, skall avse anställning såsom statsavlönad notarie.

Utöver vad som i det föregående anförts rörande beräkningen av anslagsmedlen till icke-ordinarie personal vid häradsrätterna är att nämna, att viss omräkning verkställts beträffande dessa beroende på minskat behov av medel till ersättning åt vice häradshövdingar.

Slutresultatet beträffande anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, delposten Grundavlöningar m. m., skulle bli att den skulle för nästkommande budgetår ökas från 687,000 kronor med 64,000 kronor till 751,000 kronor.

Delposten Älderstillägg m. m. torde med hänsyn till ökat antal sekreterare böra något höjas och upptagas med ett från 26,700 kronor med 3,900 kronor till 30,600 kronor förhöjt belopp.

Jag övergår härnäst till den tredje anslagsposten i avlöningsstaten, betecknad Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, vilken anslagspost för närvarande motsvarar

det tidigare i riksstaten upptagna anslaget till partiell löneförbättring åt häradshövdingarna. I detta avseende torde här i korthet få erinras om följande.

Till beredande av *partiell löneförbättring* för häradshövdingarna har riksdagen under åtskilliga år beviljat anslag. Löneförbättringen utgöres av dels lönefyllnad och dels resekostnadsbidrag. För bestämmande av lönefyllnadens belopp tillämpas en fallande skala, grundad i huvudsak på storleken av häradshövdingarnas nettoinkomster (se proposition nr 334 till 1920 års riksdag, sid. 10 o. f.). Anslaget utgick för budgetåret 1932/1933 med 125,400 kronor. I överensstämmelse med den uppfattning som tidigare kommit till uttryck hade från och med budgetåret 1933/1934 en omräkning av lönefyllnadsbeloppen för fem år framåt bort äga rum. I avbidan på närmare erfarenhet rörande bland annat den vid 1932 års riksdag beslutade inskrivningsreformens verkningar samt den i samband med nämnda reform stående, vid 1933 års riksdag företagna överflyttningen av en del av expeditionslösen i lagfarts- och inteckningssärenden till stämpel verkställdes emellertid vid sistnämnda års riksdag en provisorisk reglering av lönefyllnadsbeloppen med giltighet allenast under budgetåret 1933/1934. Det för ifrågavarande ändamål anvisade beloppet upptogs i riksstaten för nämnda budgetår med 96,000 kronor.

Vid behandlingen i 1934 års statsverksproposition av frågan om anslag för ändamålet framhölls i huvudsak, att de ekonomiska verkningarna för häradshövdingarna av inskrivningsreformen och i all synnerhet av överflyttningen av expeditionslösen till stämpel helt naturligt ännu icke lämnade säkra hållpunkter för bestämmande av ifrågavarande ersättningar för så lång tid som en ny femårsperiod, varefter anslaget på Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen för budgetåret 1934/1935 upptogs med oförändrat belopp 96,000 kronor. Jämväl i 1935 års statsverksproposition framhölls, att erforderligt material för en allmän omräkning av lönefyllnadsbeloppet ännu icke föreläge, varför det gällande provisoriet syntes böra fortfara även under budgetåret 1935/1936. Emellertid syntes, liksom beträffande budgetåret 1934/1935, vissa jämkningar i ersättningsbeloppen böra göras i sådana fall då de med anställande av sekreterare i domsaga sammanhängande ökade förvaltningsutgifter för häradshövding skulle medföra anspråk på lönefyllnad. Därjämte syntes jämkning i ersättningsbeloppen kunna ifrågakomma med hänsyn till vidtagna ändringar beträffande vederbörande jurisdiktionsområdes storlek eller om eljest mera påtagliga förskjutningar i domsagans sportelavkastning kunde påvisas. Dylika jämkningar ansågos kunna verkställas inom ramen av ett anslagsbelopp av 96,000 kronor. Detta belopp blev ock av riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat under förevarande anslags anslagspost till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän.

För bedömande av det belopp, som för ifrågavarande ändamål bör begäras av 1936 års riksdag, har en undersökning gjorts rörande häradshövding-

garnas nettotinkomster under senare år. Denna undersökning har givit vid handen, att nämnda inkomster under år 1934 i åtskilliga domsagor förete sådana avvikelser från vad som med hänsyn till tidigare års uppgifter kan betecknas såsom normal inkomst, att det alltjämt synes vanskligt att fastställa ifrågavarande ersättningsbelopp för så lång tid som en ny femårsperiod. Även andra skäl — däribland önskvärdheten av en revision av grunderna för anslagspostens fördelning — tala för att ersättningarna tills vidare bestämmas för ett budgetår åt gången. Om detta godkännes, böra för nästa budgetår jämkningar i nu utgående ersättningsbelopp göras i sådana fall då ökade förvaltningskostnader uppstått exempelvis till följd av anställande av andre notarie eller då till följd av ny tingsordning ändring inträtt beträffande häradshövdingens resor eller då jämkning av annan orsak kan anses skälig. I denna ordning bör, när det beträffande mindre domsagor finnes skäligt, riksdagens förra året uttalade önskemål att kostnaderna för nya notarier icke måtte drabba häradshövdingarna (se sid. 61) vinna beaktande. Jag får erinra därom att, därest förslaget om sammanslagning av Östra och Medelsta domsagor vinner bifall, en utgiftsminskning beräknats ske på den grund att nu utgående ersättning i form av partiell löneförbättring till häradshövdingarna i domsagorna skulle upphöra efter den 1 januari 1937. Då det årliga ersättningsbeloppet är 1,000 kronor, skulle utgiftsminskningen för nästa budgetår i detta fall bli 500 kronor. Då med hänsyn till nu angivna förhållanden tillförlitlig beräkning angående exakta medelsbehovet för nästa budgetår icke kunnat göras, har under anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän för nästa budgetår för partiell löneförbättring åt häradshövdingarna ansetts böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 96,000 kronor.

Under förevarande anslag torde för nästkommande budgetår böra beräknas medel för ersättning till häradshövdingarna i ytterligare ett avseende, nämligen *ersättning för förlorad lösen i följd av in-teckningsförfärförnyelsernas avskaffande*. Rörande grunden för denna ersättnings utgående och sättet för dess bestämmande får jag hänvisa till vad som anfördes under andra huvudtiteln i föregående års statsverksproposition (sid. 64 o. f.). Här får jag endast erinra om följande.

Före in-teckningsförfärförnyelsernas avskaffande, varom beslut fattades vid 1934 års riksdag med tillämpning från och med den 1 januari 1935, uttogos i förnyelseärendena expeditionsavgifter i form av lösen och stämpel, vilka årligen uppgingo till avsevärda belopp. Löseninkomsterna av förnyelserna voro av särskild betydelse för befattningshavarna vid underdomstolarna, där gällande avlöningssystem i stor utsträckning är grundat på sportler. Även vissa städer, där rådhusrätternas befattningshavare uteslutande uppbära fast avlöning under det att inflytande expeditionslösen redovisas till stadens kassa, voro ekonomiskt intresserade av förnyelserna. Därigenom att expeditionerna i dessa ärenden belades med stämpel erhöi jämväl statsverket inkomst av

förnyelserna. Vid den utredning som föregått framläggandet av förslaget om inteckningsförnyelsernas avskaffande hade det befunnits nödigt att genom kontant ersättning av statsmedel bereda gottgörelse åt de sportelberättigade för den genom inteckningsförnyelsernas avskaffande uppkommande inkomstminskningen. Efter uträkning av den årliga minskning i expeditionslösen, som i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande skulle uppkomma för varje domsaga och rådhusrätt, hade tillkallade sakkunniga föreslagit vissa ersättningsbelopp att årligen utbetalas till de särskilda befattningshavarna eller städerna. Dessa belopp hade beräknats till sammanlagt 537,025 kronor, varjämte den årliga förlust i stämpelavgifter, som förnyelsernas borttagande skulle medföra för statsverket, hade uträknats till sammanlagt 247,671 kronor 75 öre. För att täcka de båda nu nämnda beloppen, utgörande tillhoppa 784,696 kronor 75 öre, hade de sakkunniga föreslagit, att stämpelavgiften för skuldebrev skulle höjas från 25 öre till 40 öre för varje fulla 100 kronor av det kapitalbelopp för vilket inteckning eller betalning söktes. Den årliga merinkomst för statsverket, som skulle uppkomma genom en sådan stämpelförhöjning, hade de sakkunniga ansett böra beräknas något understiga 1,153,500 kronor.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit blev i huvudsak godkänt. Då lagstiftningen om inteckningsförnyelsernas avskaffande fastställdes att träda i kraft den 1 januari 1935, kunde anslag för budgetåret 1934/1935 till beredande av gottgörelse åt de sportelberättigade upptagas till ungefär hälften av den uträknade årliga ersättningen å 537,025 kronor eller till 270,000 kronor. Genom cirkulär till länsstyrelserna den 9 november 1934 förordnade därefter Kungl. Maj:t om utbetalande från och med den 1 januari 1935 tillsvidare under budgetåret 1934/1935 av ersättning för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande.

Vid beräkningen av anslag för samma ändamål för budgetåret 1935/1936 framhöll jag (andra huvudtiteln, sid. 66), att någon väsentlig förändring i de då till de särskilda häradshövdingarna, befattningshavarna vid rådhusrätter eller städerna utgående ersättningsbeloppen ej torde böra ske beträffande budgetåret 1935/1936. I samband med återbesättande av häradshövdingämbeten syntes emellertid i varje särskilt fall böra tagas under övervägande, i vad mån det för domsagan bestämda ersättningsbeloppet skäligen borde undergå någon sänkning. För budgetåret 1934/1935 hade ersättningsbeloppen icke behövt beräknas för längre tid än ett halvt år men för budgetåret 1935/1936 måste ifrågavarande ersättning beräknas för ett helt år. Med hänsyn till de jämkningar i ersättningsbeloppen som redan vidtagits, behövde anslaget ej höjas till exakt det dubbla mot det för budgetåret 1934/1935 beviljade beloppet utan kunde begränsas till 536,100 kronor. Av detta belopp borde för ersättning till häradshövdingarna beräknas 251,625 kronor samt för ersättning till befattningshavare vid rådhusrätter och till städer 284,475 kronor. Därjämte uttalades att det sannolikt komme att visa sig ändamålsenligt att framdeles överflytta den till häradshövdingarna utgående ersättningen till häradsrätternas avlöningsanslag, anslagsposten Särskilda löneförmåner till

ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Vidare framhölls, att man för budgetåret 1935/1936 syntes kunna räkna med en nettotinkomst för staten på grund av omförmälda stämpelförhöjning å omkring 150,000 kronor.

Sedan riksdagen godkänt Kungl. Maj:ts i enlighet med vad sålunda angivits framlagda förslag, har Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 meddelat beslut om disponerande av det för budgetåret 1935/1936 beviljade anslaget å 536,100 kronor. Därvid har Kungl. Maj:t jämväl föreskrivit, att utgifterna å anslaget skola bokföras särskilt i vad avser ersättning till häradshövdingar och särskilt beträffande övrig ersättning.

Vid prövning av frågan om medel för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår har jag i enlighet med den uppfattning, varåt jag gav uttryck i föregående års statsverksproposition, funnit mest ändamålsenligt, att medel för de till häradshövdingarna utgående ersättningsbeloppen beräknas under förevarande anslag, under det att medel som erfordras till övrig ersättning upptagas såsom ett särskilt anslag. Jag har även haft under övervägande huruvida icke anslaget, såvitt häradshövdingarna anginge, borde sammanslås med anslagsposten till partiell löneförbättring för häradshövdingarna för åvägabringande av en utjämning av inkomsterna domsagorna emellan, men jag har funnit denna fråga tarva en utredning som icke kunde medhinnas till årets statsverksproposition.

I fråga om grunderna för ersättningsbeloppens fördelning på vederbörande häradshövdingar synes beträffande budgetåret 1936/1937 någon ändring icke böra ske i vad som gällt för nu löpande budgetår. I undantagsfall torde emellertid ersättningen kunna helt bortfalla. Detta kan sålunda ifrågakomma, när vid en domsagoreglering en väsentlig sportelökning kommer häradshövding till godo. I det föregående har jag vid behandlingen av frågan om sammanslagning av Östra och Medelsta domsagor framhållit, att ersättning för förlorad sportelinkomst på grund av inteckningsförnyelsernas avskaffande icke torde behöva gäldas till häradshövdingen i den blivande sammanslagna domsagan. Emellertid synes icke av denna anledning någon nedsättning av anslaget nu böra ske. Då ej heller eljest anledning föreligger till sådan nedsättning torde jämväl för budgetåret 1936/1937 böra anvisas det belopp som upptagits för innevarande budgetår eller 251,625 kronor utjämnat till 251,700 kronor. Lämpligast synes vara att detta belopp upptages såsom en särskild delpost b) under anslagsposten Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke ordinarie tjänstemän, medan de för partiell löneförbättring åt häradshövdingarna avsedda medlen uppföras såsom en delpost a) under samma anslagspost.

I fråga om anslag för beredande av ersättning till befattningshavare vid rådhusrätter och till städer för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande — med någon avrundning beräknat till 284,500 kronor — gör jag framställning under en följande punkt.

I detta sammanhang synes böra beröras ett för häradsrätterna och rådhusrätterna gemensamt spörsmål om ifrågasatt ytterligare ersättning i anledning av beslutet om inteckningsförnyelsernas avskaffande, nämligen frå-

gan om *gottgörelse för minskning i löseninkomst under året före den nya lagstiftningens ikraftträdande*. Denna fråga har berörts i den proposition (nr 101) angående anslag för beredande av ersättning för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande som framlades för 1934 års riksdag. I propositionen anförde jag följande:

Det torde vara obestriddt att, på sätt särskilt häradshövdingeföreningen och stadsdomarföreningen anført, antagandet av den föreslagna lagstiftningen rörande inteckningsförnyelsernas avskaffande komme att förorsaka nedgång i antalet inteckningsförnyelser redan innan lagstiftningen trätt i kraft. Den minskning i löseninkomsten, som härigenom uppstode, syntes icke för det dåvarande kunna bli föremål för uppskattning. Emellertid förelåge anledning räkna med en minskning av icke oväsentlig omfattning. Det kunde därför ur billighetssynpunkt förefalla motiverat att, åtminstone i viss mån, bereda gottgörelse för sagda inkomstminskning. Frågan därom syntes emellertid icke böra upptagas till slutlig omprövning förrän det genom noggrann statistik blivit ådagalagt, i vad mån löseninkomsten av förnyelser under det ifrågavarande året understigit det för vederbörande domstol fastställda kontanta ersättningsbeloppet. Under förutsättning att den föreslagna lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1935, syntes dylik statistik kunna föreligga färdig mot slutet av samma år. Vid denna tidpunkt syntes även kunna någorlunda bedömas, i vad mån en starkare tillströmning av anmälningsärenden under år 1935 kunde anses uppväga den nyssnämnda lösenminskningen. Den ytterligare ersättning till de sportelberättigade, som sålunda eventuellt kunde komma att föreslås, syntes för statsverkets vidkommande bli täckt genom den ifrågasatta stämpelförhöjningen.

I sin skrivelse nr 303 i anledning av förenämnda proposition uttalade riksdagen, att riksdagen, som delade departementschefens mening i förevarande fråga, anslöte sig till departementschefens förslag.

Med anledning av vad sålunda förekommit har genom statistiska centralbyråns försorg en undersökning verkstälts rörande antalet inteckningsförnyelser under år 1934 samt antalet anmälningar om innehav av inteckningar under tiden 1 januari—15 oktober 1935. Härav framgår, att antalet inteckningsförnyelser vid flertalet domstolar under år 1934 avsevärt nedgått i jämförelse med det antal förnyelseärenden, som kan anses tidigare hava varit normalt. Antalet anmälningar om inteckningsinnehav under tiden 1 januari—15 oktober 1935 har återigen i hög grad växlat. Medan dylika ärenden vid vissa domstolar förekommit i stor omfattning och mer än väl uppväga nedgången i antalet förnyelseärenden, äro anmälningsärendena vid andra domstolar förhållandevis få. Att på grundval av den sålunda föreliggande statistiska utredningen avgöra frågan huruvida ersättning i förevarande avseende bör utgå synes icke låta sig göra. Jag vill här erinra att, såsom jag framhöll i den förut omnämnda propositionen nr 101 till 1934 års riksdag, befattningshavarna icke lära kunna anses äga några rättsliga anspråk på kompensation för inkomstminskning i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande, utan att ersättningen i sådant hänseende är grundad på billighetsskäl. Beträffande häradshövdingarna i de större domsagorna kunna billighetshänsyn knappast åberopas såsom grund för ersätt-

ning för den minskning i löseninkomst för inteckningsförnyelser som kan ha inträffat under år 1934. Vad i övrigt angår frågan om ersättning i förevarande hänseende synes det kunna med fog antagas, att inkomsten från anmälningar om innehav eller annan sportelökning under de närmaste åren skall i åtskilliga fall väsentligen kompensera inkomstminskningen på inteckningsförnyelser under år 1934. Beträffande andra fall — då billighetshänsynen göra sig gällande med särskild styrka — torde ifrågasvarande inkomstminskning böra vinna beaktande vid fördelningen under de närmaste budgetåren av anslaget till partiell löneförbättring. Härutöver är jag, på förut anförda skäl, icke beredd att nu föreslå någon åtgärd i frågan.

Den fjärde anslagsposten i avlöningsstaten för anslaget till avlöningar vid häradsrätterna Arvoden å tingsstolkar bör för budgetåret 1936/1937 upptagas med oförändrat belopp 4,000 kronor.

Beträffande de å anslaget såsom en avgående post uppförda särskilda uppbördsmedlen torde vissa ändringar böra vidtagas i jämförelse med de för innevarande budgetår upptagna uppbördsmedlen. Häradsbördingarnas bidrag till avlönande av sekreterare å 800 kronor och till andre notarie likaledes å 800 kronor torde i enlighet med vad som föreslagits angående ökning av antalet sådana befattningshavare beräknas efter 49 sekreterare och 128 andre notarier. Härtill kommer bidrag till avlönande av två biträdande domare. Sammanlagt torde ifrågasvarande bidragsmedel för nästa budgetår böra uppskattas till 144,000 kronor.

Enligt vad sålunda i olika avseenden anförts skulle anslaget till häradsrätternas avlöningar för budgetåret 1936/1937 utgöras av avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat (713,500 + 15,000) 728,500 kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal vid häradsrätterna (751,000 + 30,600) 781,600 kronor, särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän (96,000 + 251,700) 347,700 kronor och arvoden å tingsstolkar 4,000 kronor eller tillhopa 1,861,800 kronor. Härifrån avgå beräknade uppbördsmedel 144,000 kronor, varför anslaget för nästa budgetår skulle uppföras med 1,717,800 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till tjänstemän
 - å ordinarie stat:
 - a) Lön, tjänstgöringspenningar och förvaltningsbidrag kronor 713,500

b) Ersättning till vissa vikarier för häradshövdingar, <i>förslagsvis</i>	kronor	15,000	kronor	728,500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:				
a) Grundavlöningar m. m.	»	751,000		
b) Alderstillägg m. m., <i>förslagsvis</i>	»	30,600	»	781,600
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:				
a) Partiell löneförbättring åt häradshövdingarna	kronor	96,000		
b) Ersättning för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande	»	251,700	»	347,700
4. Arvoden åt tingstolkar			»	4,000
			Summa kronor	1,861,800

Särskilda uppbördsmedel.

Bidrag från häradshövdingarna till avlönande av viss icke-ordinarie personal	kronor	144,000
	Nettoutgift kronor	1,717,800;

dels ock till Häradsrätterna: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,717,800.

[21.] 12. Häradsrätterna: Reseersättningar vid justitiestaten, *förslagsanslag*. Förevarande anslag är avsett för bestridande av vissa resekostnads- och traktamentsersättningar vid häradsrätterna, huvudsakligen åt domhavande för vissa rannsakingar samt åt rättsbildat biträde å domsagas kansli i vissa fall.

Anslaget upptogs för budgetåret 1935/1936 efter verkställda beräkningar med ett belopp av 24,700 kronor. med vilket belopp anslaget, i avvaktan på erfarenhet rörande belastningen, torde böra uppföras även för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Häradsrätterna: Reseersättningar vid justitiestaten för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 24,700.

[22] **13. Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän m. m., förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1934/1935 fanns uppfört ett anslag å 250,000 kronor till reseersättning till nämndemän. I samma riksstat hade under anslagen till justitiestaten under hovrätterna beräknats medel till tingsgästningspenningar åt häradsnämnder. De s. k. tingsgästningspenningarna uppgå till ett belopp av 18,211 kronor 67 öre. I samband med riksstatens omläggning sammanfördes nämnda anslag och medel i riksstaten för innevarande budgetår till ett anslag, benämnt Reseersättningar till nämndemän m. m., vilket — såsom förslagsanslag — upptogs till 268,300 kronor.

Ehuru, enligt vad budgetredovisningen för budgetåret 1934/1935 utvisar, det då uppförda anslaget till reseersättning till nämndemän något överskridits, samt antalet tingssammanträden i en del domsagor ökats från och med den 1 januari 1936, torde det vara lämpligt att avvakta ytterligare erfarenhet rörande utgifterna för nämnda ändamål, innan någon ändring av det nu ifrågakvarande anslagets belopp vidtages.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Reseersättningar*
till nämndemän m. m. för budgetåret 1936/
1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 268,300.

[23.] **14. Häradsrätterna: Nya fastighetsböcker för landet, reservationsanslag.** Enligt lagen den 3 juni 1932 (nr 169) om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet skola i samtliga domsagor — bortsett från Kopparbergs län, där anstånd med uppläggande tills vidare medgivits — uppläggas nya fastighetsböcker. Beträffande innebörden av denna reform och vikten av dess genomförande får jag hänvisa till propositionen nr 108 till 1932 års riksdag (sid. 18 o. f., 70 o. f.) samt till första lagutskottets utlåtande nr 32 vid samma riksdag.

För att inskrivningsreformens genomförande i enlighet med statsmakternas beslut icke skall otillbörligt fördröjas, hava kostnaderna för densamma — avseende de nya fastighetsböckernas anskaffande, i lag föreskrivna undersökningar å ort och ställe i samband med böckernas uppläggande samt skrivhjälp i domsagorna — ansetts åtminstone tills vidare kräva ett anslag å 150,000 kronor per budgetår. Detta belopp har ock anvisats för innevarande budgetår.

Budgetredovisningen för budgetåret 1934/1935 utvisar en reservation till innevarande budgetår å omkring 18,600 kronor. Detta beror emellertid icke på att icke hela anslagsbeloppet erfordrats. Då anslaget är ett reservationsanslag och det alltså icke får överskridas, men en viss rörelsefrihet måste medgivas häradshövdingarna i fråga om användandet av de belopp varöver varje särskild domsaga äger disponera, måste en betydande marginal varje år beräknas, inom vilken uttagen från häradshövdingarnas sida skola kunna ganska avsevärt växla. Man har också anledning antaga, att ersättning för

skrivhjälp, som anvisats under budgetåret, icke i alla domsagor uttagits före budgetårets utgång. För att arbetet på nya fastighetsböckers uppläggande skulle kunna påskyndas hade det varit önskvärt att anslaget kunnat ej oväsentligt höjas. Då detta emellertid skulle strida mot de principer som måst följas vid budgetens uppgörande, har jag fått avstå från att väcka förslag härom.

I fråga om anslagets användning överväges att framdeles halvårsvis ställa till de olika hovrätternas förfogande vad som erfordras för domsagorna inom varje hovrättsområde i samband med att kontrollen över arbetets utförande decentraliseras från justitiedepartementet till hovrätterna. En dylik anordning torde vara ägnad att befordra arbetets fortgång inom de särskilda domsagorna. Frågan har dock icke vunnit den utredning att slutlig ståndpunkt för närvarande kan tagas till densamma.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Nya fastighetsböcker för landet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 150,000.

Vattendomstolarna.

[24.] 15. **Vattendomstolarna: Avlöningar, förslagsanslag.** För budgetåret 1935/1936 hava för bestridande av kostnaderna för vattendomstolarna uppförts ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag. Båda anslagen äro beräknade dels för den ordinarie verksamheten och dels för målet angående sjön Vänerns reglering. Förstnämnda anslag har upptagits med 269,000 kronor och sistnämnda anslag med 64,100 kronor.

Vidkommande avlöningsanslaget har Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 i enlighet med riksdagens beslut fastställt följande avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

Ordinarie verksamhet.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	kronor 135,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 9,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	kronor 58,100
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	» 3,200
	» 61,300
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	» 7,800
	Summa kronor 214,000

Målet angående sjön Vänerns reglering.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.

Maj:t, förslagsvis kronor 50,300

2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis » 4,700

Summa kronor 55,000.

För nästkommande budgetår äro ändringar att vidtaga såväl i fråga om avlöningsposterna 1, 3 och 4 under avdelningen Ordinarie verksamhet som beträffande de båda för målet angående sjön Vänerns reglering avsedda anslagsbeloppen. I detta avseende må anföras följande.

Vad först angår anslagsposten under rubriken *Ordinarie verksamhet* till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat måste omräkning ske av vissa avlöningsbelopp med hänsyn till den genom kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 425) beslutade fördelningen av orterna i riket å ortsgrupper, vilken innebär förändringar i fråga om orter, där vattendomstolar äro stationerade. Sålunda har Umeå stad uppflyttats från F- till G-ort och Vänersborgs stad från C- till D-ort. Huvudsakligen på grund av nämnda förhållande torde anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat för nästa budgetår böra upptagas med ett från 135,900 kronor till 136,500 kronor höjt belopp.

Även i fråga om anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal måste en ökning vidtagas. I detta avseende anmärkes följande.

Vattenrättsdomaren vid Söderbygdens vattendomstol har gjort framställning om ökat biträde av icke-ordinarie personal samt till stöd härför framhållit i huvudsak följande:

Jämlikt den från och med år 1933 genomförda omorganisationen av vattendomstolarna hade domsområdet för Söderbygdens vattendomstol utökats. Denna utökning hade medfört, att arbetet för vattenrättsdomaren ökats i icke ringa grad. Under ungefär en månad varje år finge han ägna sin tid åt mål från det tillagda området. Vidare hade genom föreskrifterna därom att avlöningar till vattendomstolens personal från och med den 1 juli 1933 samt resekostnadsersättningar från och med den 1 juli 1935 skulle utbetalas genom vattendomstolarnas försorg och icke såsom tidigare genom annan myndighet medfört ett väsentligt ökat arbete för personalen. Endast bokföringen av det belopp, som årligen utbetalades för vattendomstolen i resekostnadsersättning, toge avsevärd tid i anspråk. Härtill komme, att arbetsbördan överhuvud taget under senare år väsentligt ökats. Sålunda hade antalet ansökningsmål, vilka vore de mål som i regel föranledde det mesta arbetet, intill den 1 september varje år utgjort 1930 23, 1931 22, 1932 30, 1933 35, 1934 34 och 1935 58. Flera av dessa mål, bland vilka märktes mål avseende vattenavrinning från sjöar med vidsträckt omfattning, vore av synnerligen vidlyftig beskaffenhet. Härvid kunde särskilt omnämnas det vid vattendomstolen anhängiga målet angående reglering av vattnets avrinning ur sjön Bolmen. Detta mål hade varit föremål för vattendomstolens behandling vid syneförrättningar under åren 1934 och 1935. Målets behandling kunde beräknas komma att fort-

fara åtminstone under ytterligare två år. Förekomsten av dessa stora mål förryckte väsentligen arbetet inom domstolen. Under behandlingen av ett sådant stort mål, åt vilka ordinarie vattenrättsdomaren givetvis själv borde ägna handläggning, måste han tydligen erhålla befrielse från övriga honom åliggande göromål, vilka lämpligen i regel borde anförtros åt vattenrättssekreteraren.

Under 1934 och 1935 hade viss förstärkning av arbetskrafterna erhållits därigenom att en biträdande sekreterare förordnats att under viss tid tjänstgöra vid vattendomstolen, vilket kunnat ske på den grund att medel, som avsetts för en amanuens vid Norrbygdens vattendomstol icke behövt tagas i anspråk. Numera hade dock vattenrättsdomaren vid sistnämnda domstol funnit nödigt anställa en vattenrättsamanuens, vadan denna möjlighet till besparing icke längre föreläge.

Av vad sålunda anförts torde framgå, att en förstärkning av personalen vid Söderbygdens vattendomstol vore oundgängligen nödig. Emellertid ansåge sig vattenrättsdomaren icke böra för närvarande hemställa om en mera stadigvarande ökning av arbetskrafterna utan funne att frågan tills vidare borde ordnas så att möjlighet bereddes att i mån av behov förstärka arbetskrafterna. Då de till avlönande av icke-ordinarie personal anvisade anslagsbeloppen vore begränsade, funnes för närvarande icke någon möjlighet att sålunda förstärka personalen.

På grund av vad sålunda anförts, har vattenrättsdomaren hemställt, att medel måtte utverkas för beredande av tillfällig förstärkning beträffande de extra ordinarie befattningshavarna vid vattendomstolarna. Under de närmaste åren syntes förhöjningen i vad Söderbygdens vattendomstol anginge böra beräknas till ett årligt belopp av 7,000 à 8,000 kronor. Slutligen har nämnde vattenrättsdomare — under erinran att för Söderbygdens vattendomstol för extra skrivhjälp anvisats ett årligt belopp av endast 1,500 kronor — hemställt, att detta belopp måtte höjas till 2,500 kronor.

Vattenöverdomstolen har avgivit infortrat utlåtande över denna framställning och därvid tillstyrkt *dels* att för beredande av tillfällig förstärkning av de extra ordinarie arbetskrafterna vid Söderbygdens vattendomstol anslaget för sådan personal vid vattendomstolarna måtte höjas med belopp motsvarande avlönning under ett år åt tjänsteman å extra stat i 21:a löneklassen enligt avlöningsreglementet för civila statsförvaltningen, *dels ock* att anslaget för extra skrivhjälp beträffande Söderbygdens vattendomstol måtte bestämmas till 2,500 kronor för budgetår.

Utöver vattenrättsdomarens vid Söderbygdens vattendomstol ifrågavarande framställning har till justitiedepartementet från övriga vattendomstolar anmälts, att behov föreligger av ökat anslag till skrivhjälp.

Statskontoret har i infortrat utlåtande i ärendet anfört:

Statskontoret ville erinra, att Kungl. Maj:t tidigare vid olika tillfällen — senast genom beslut den 28 juni 1935 för tiden den 1 juli—den 30 september 1935 — medgivit, att person, som uppehållit befattning såsom fiskal i hovrätt och som av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domareförordnande, finge förordnas att tjänstgöra såsom biträdande vattenrättssekreterare vid Söderbygdens vattendomstol. Därvid har föreskrivits, att den förordnade

skulle äga åtnjuta ersättning, motsvarande de löneförmåner, som till honom skulle hava utgått under tjänstgöring såsom extra fiskal vid Svea hovrätt. Enligt kungl. brev till rikets hovrätter den 15 juni 1935 (nr 416) angående avlöning till vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna ägde extra fiskal efter viss tids tjänstgöring såsom fiskal uppbära lön enligt 21:a löneklassen. För extra fiskal skulle i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse de för motsvarande ordinarie tjänstemän i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451; jfr 1925 nr 270) med därtill hörande tillämpningsföreskrifter och tilläggsbestämmelser meddelade stadganden.

Handlingarna i ärendet syntes statskontoret giva vid handen, att behov av förstärkning av arbetskrafterna vid Söderbygdens vattendomstol sannolikt komme att föreligga jämväl under budgetåret 1936/1937. För huru stor del av budgetåret biträdande vattenrättssekreterare kunde bli erforderlig framginge emellertid icke av den förebragta utredningen. Vid sådant förhållande ville statskontoret ifrågasätta, om icke den av förevarande anledning påkallade förhöjningen av den i avlöningsstaten för vattendomstolarna upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal: grundavlöningar m. m. lämpligen borde kunna begränsas till ett belopp, motsvarande avlöning för ett halvt år till en befattningshavare i 21:a löneklassen å G-ort eller sålunda till ($\frac{1}{2} \times 6,420 =$) 3,210 kronor, lämpligen avrundat till 3,200 kronor.

Från nyssnämnda anslagspost till grundavlöningar till icke-ordinarie personal kunde enligt gällande bestämmelser för bestridande av kostnaderna för renskrivning av envar av vattendomstolarna användas ett belopp av högst 1,500 kronor. Vattenrättsdomaren i Söderbygdens vattendomstol hade på anförda skäl hemställt, att nämnda utgiftspost måtte för vattendomstolens vidkommande höjas till 2,500 kronor. Av handlingarna framginge vidare, att vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol under hand hemställt, att ett belopp av 2,100 kronor måtte för samma ändamål anvisas åt domstolen, samt att även vattenrättsdomaren i Österbygdens och Västerbygdens vattendomstolar förklarat sig behöva ökade medel för renskrivning. Statskontoret, som på grundval av föreliggande material icke kunde ingå på en närmare prövning av frågan, i vad mån behov av ökade medel för nu angivna ändamål föreläge, ville föreslå, att för envar av de fyra vattendomstolarna de för renskrivning avsedda medlen beräknades till 2,000 kronor, motsvarande en sammanlagd anslagsökning av (4×500) 2,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vad vattenrättsdomaren vid Söderbygdens vattendomstol anført torde utvisa att medel krävas för beredande av ökat biträde av extra ordinarie arbetskraft vid nämnda vattendomstol. Höjningen synes lämpligast kunna ordnas i enlighet med vad vattenöverdomstolen föreslagit sålunda, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal ökas med belopp, motsvarande lön till en befattningshavare i 21:a löneklassen å G-ort i avlöningsreglementet för civila statsförvaltningen, eller med 6,420 kronor. Härvid vill jag anmärka, att hinder icke bör möta att den icke-ordinarie befattningshavare, till vars avlönande medel sålunda skulle beviljas och som närmast skulle vara avsedd för Söderbygdens vattendomstol, om så med hänsyn till arbetsbördan vid vattendomstolarna skulle befinnas påkallat, förordnas att under någon del av budgetåret tjänstgöra vid annan vattendomstol, där behov av sådan

arbetskraft kan föreligga. Självfallet må ifrågavarande medel icke anlitas i vidare mån än det visar sig vara oundgängligen nödvändigt.

Vad angår framställningarna från vattendomstolarna om förhöjt anslag till renskrivning, må erinras, att Kungl. Maj:t genom brev den 15 juni 1935 angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet, medgivit att av anslagsposten till grundavlöningar m. m. till icke-ordinarie personal för bestridande av kostnader för renskrivning må av envar av vattendomstolarna per budgetår användas ett belopp av högst 1,500 kronor. Enligt vad som inhämtats torde det vara erforderligt att de för renskrivning avsedda medlen höjas med sådant belopp att för ifrågavarande ändamål ytterligare 1,000 kronor kan ställas till förfogande åt Söderbygdens vattendomstol och ytterligare 500 kronor åt envar av de övriga vattendomstolarna; ökningen beträffande renskrivningsmedlen skulle alltså bli tillhoppa 2,500 kronor.

På grund av det nu angivna ökade behovet av biträde av icke-ordinarie befattningshavare och ökad skrivhjälp skulle delposten under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal till grundavlöningar m. m. höjas från det nuvarande beloppet 58,100 kronor med $(6,420 + 2,500)$ 8,920 kronor till 67,020 kronor. Med hänsyn till förut omförmälda förändring med avseende å ortsgrupperna bör posten enligt verkställda beräkningar ytterligare ökas till i avrundat tal 67,500 kronor. Delposten till avlöningsförhöjningar m. m. torde för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp 3,200 kronor.

En viss ökning av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu 7,800 kronor, är jämväl nödvändig, beroende på ändrade grunder för utbetalande av provisoriskt dyrtorstillägg, som bestrides från denna anslagspost. Denna höjning torde kunna bestämmas till 1,200 kronor, varför anslagsposten skulle uppgå till 9,000 kronor.

För vattendomstolarnas ordinarie verksamhet skulle på grund av vad sålunda anförts för nästa budgetår krävas ett belopp av $(136,500 + 9,000 + 67,500 + 3,200 + 9,000)$ 225,200 kronor.

Vidkommande kostnaderna för målet angående sjön Vänerens reglering har vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol i skrivelse den 4 oktober 1935 till justitiedepartementet anmält, att det icke syntes bli möjligt att meddela slutligt utslag i Vänermålet under budgetåret 1935/1936 men att, om icke något oförutsett hinder inträffade, målet kunde beräknas bli avdömt någon gång vid slutet av år 1936. Vid beräklandet av kostnaderna för målet för nästa budgetår måste därför antagas, att behov av den särskilda avdelningen vid Västerbygdens vattendomstol för Vänermålet komme att förefinnas även under sista halvåret 1936. På grund härav har vattenrättsdomaren hemställt, att anslagsmedlen för Vänermålet för budgetåret 1936/1937 måtte beräknas till hälften av det belopp, som anslagits för ändamålet för innevarande budgetår.

I anslutning till vad vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol sålunda anförde får jag förordna, att de för Vänernmålet avsedda anslagsmedlen, med någon jämkning av det av vattenrättsdomaren föreslagna anslagsbeloppet, betingad av förutnämnda förändring i fråga om ortsgrupperna, för budgetåret 1936/1937 upptagas med 29,000 kronor, uppdelat å de båda anslagsposterna med 26,500 kronor respektive 2,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Ordinarie verksamhet.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förlagsvis.....	kronor 136,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förlagsvis.....	» 9,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. .	kronor 67,500
b) Avlöningsförhöjningar	
m. m., förlagsvis.....	» 3,200
	» 70,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förlagsvis....	» 9,000
Summa kronor	225,200

Målet angående sjön Vänerns reglering.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förlagsvis.....	kronor 26,500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förlagsvis.....	» 2,500
Summa kronor	29,000;

dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förlagsanslag av kronor 254,200.

[25.] 16. Vattendomstolarna: Omkostnader, förlagsanslag. För bestridande av vattendomstolarnas omkostnader har för budgetåret 1935/1936 anvisats ett belopp av 64,100 kronor. Anslaget är — liksom i motsvarande hänseende gäller beträffande vattendomstolarnas avlöningsanslag — avsett för bestridande av kostnader för dels den ordinarie verksamheten och dels målet angående sjön Vänerns reglering.

Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t — i enlighet med de grun-

der som angivits i 1935 års statsverksproposition — fastställt omkostnadsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1935/1936. Enligt nämnda beslut hava anvisats i fråga om den ordinarie verksamheten till reseersättningar 40,000 kronor med 10,000 kronor för varje vattendomstol och till expenser 16,100 kronor med viss angiven fördelning mellan de olika vattendomstolarna samt beträffande Vänernmålet till reseersättningar 5,000 kronor och till expenser, 3,000 kronor, samtliga anslagsposter förslagsvis upptagna. Samtidigt har Kungl. Maj:t angivit de särskilda expensmedlens fördelning på kostnader för bränsle, lyse och vatten och på övriga expenser.

Vidkommande anslagsbehovet för nästkommande budgetår torde någon ändring icke vara att vidtaga beträffande den ordinarie verksamheten. Visserligen finnes anledning antaga, att de för reseersättningar anvisade medlen kunna visa sig vara knappt tilltagna åtminstone vad angår vissa vattendomstolar, men det torde vara skäl att avvakta belastningen av det för innevarande budgetår uppförda anslaget, innan någon ändring av det för den ordinarie verksamheten avsedda anslagsbeloppet vidtages.

Vad angår det för Vänernmålet erforderliga anslagsbeloppet torde detta, med hänsyn därtill att Vänernmålet på sätt under föregående punkt anmärkts kan beräknas bli avdömt någon gång vid slutet av år 1936, kunna beräknas till hälften av det nuvarande anslagsbeloppet 8,000 kronor eller 4,000 kronor, av vilket belopp 2,500 kronor torde böra avse reseersättningar och 1,500 kronor expenser. Av sistnämnda belopp 1,500 kronor torde 100 kronor, förslagsvis angivna, böra avse kostnader för bränsle, lyse och vatten och en begränsad summa av 1,400 kronor övriga expenser. Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vattendomstolarna: Omkostnader*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 60,100.

Civil personal vid krigsrätterna.

[26.] 17. **Civil personal vid krigsrätterna: Avlöningar, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 124,900 kronor. Den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens beslut fastställt avlöningsstat för civil personal vid krigsrätterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936.

Någon ändring i fråga om förevarande anslag har jag icke att föreslå för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civil personal vid krigsrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 124,900.

[27.] 18. **Civil personal vid krigsrätterna: Reseersättningar, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget till ett belopp av 4,000 kronor.

Då anledning till ändring av anslagsbeloppet icke föreligger, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civil personal vid krigsrätterna: Reseersättningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,000.

D. Rättegångsväsendet i allmänhet.

[28.] 1. **Ersättning åt domare, vittnen och parter, förslagsanslag.** Sedan föregående års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1935/1936 upptagit anslaget till domare, vittnen och parter med ett belopp av 390,000 kronor, har Kungl. Maj:t genom brev den 15 juni 1935 angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet, sammanfattningsvis angivit de utgifter, som från och med budgetåret 1935/1936 skola bestridas från anslaget. Kungl. Maj:t har därvid, bland annat, erinrat *ej mindre* att följande i en i Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 28 maj 1926 intagen förteckning — innehållande vissa kostnader för rättegångsväsendet, som skola bestridas från anslaget — upptagna kostnader enligt särskilda beslut *ej* vidare skola bestridas av anslaget, nämligen ersättning till brottmålsdomare i Norrbottens län, ersättning till vissa skrivbiträden i domsagor samt vissa i förteckningen angivna krigsdomstolarna avseende ersättningar, *än även* att Kungl. Maj:t genom förut meddelade beslut förordnat att följande ytterligare kostnader skola bestridas från anslaget nämligen *dels* enligt brev den 19 april 1929 sådan ersättning, varom förmåles i 19 § lagen den 22 juni 1928 om arbetsdomstol, *dels ock* enligt brev den 22 september 1933 kostnader för transport i visst fall från plats utom riket till Sverige av förordnade skeppsgossar.

Kungl. Maj:t har vidare i förstnämnda brev förordnat, att viss ersättning till biträde åt utlänning vid sådant förhör, varom förmåles i 32 § lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas, samt åt tolk vid handläggning hos länsstyrelse av ärende rörande utlännings förpassning ur riket eller utvisning skall tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 bestridas från förevarande anslag.

Slutligen har Kungl. Maj:t i samma brev efter statskontorets hörande bestämt, att vissa kostnader avseende handräckning på begäran av utländsk myndighet m. m. skola från och med budgetåret 1935/1936 gäldas av förevarande anslag.

Vad i övrigt angår beräkningen av anslaget vill jag erinra därom att Kungl. Maj:t genom cirkulär till domstolarna den 24 november 1932 fäst dessas synnerliga uppmärksamhet å vikten av att största möjliga sparsamhet iakttages vid bestämmande av ersättningar av statsmedel icke blott åt rättegångsbiträden och förundersökare utan även åt vittnen och andra ersättningsberättigade, samt att 1933 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag sänkte anslaget från 430,000 kronor med 40,000 kronor till 390,000 kronor. Budgetredovisningen för budgetåret 1932/1933 utvisade visserligen, att nettoutgifterna å anslaget för nämnda budgetår uppgått till omkring 428,000 kronor eller således till avsevärt högre belopp än det vid 1933 års riksdag fastställda anslaget. Emellertid uttalades i 1934 års statsverksproposition, att en höjning av anslaget syntes kunna anstå i avvaktan på att verkningarna av nämnda cirkulär kunde göra sig helt gällande. Budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 utvisade ock betydlig nedgång i utgifterna å anslaget, i det utgifterna för nämnda budgetår uppgingo till omkring 401,000 kronor. Någon ändring i anslagsbeloppet behövde därför ej ifrågasättas i föregående års statsverksproposition. För budgetåret 1934/1935 hava emellertid utgifterna åter stigit och uppgå till icke mindre än i runt tal 488,800 kronor. Av den specificerade redovisningen å olika utgiftstitlar under anslaget för sistnämnda budgetår framgår, att utgiftsökningen är störst beträffande titeln ersättning till rättegångsbiträden, vilka kostnader i jämförelse med budgetåret 1933/1934 stigit med i runt tal 66,000 kronor. Utgifterna för vittnesersättningar och för förundersökningar i brottmål hava ökat med mindre belopp, omkring 11,000 respektive 9,000 kronor. Återstående utgifter som bokföras under titeln kostnader i övrigt utvisa icke någon nämnvärd förändring.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden är en höjning av anslagsbeloppet för nästkommande budgetår nödvändig. Innan jag gör framställning härom, har jag att anmäla två spörsmål, avseende att vissa utgifter, som tidigare belastat annat anslag, i stället skulle gäldas av förevarande anslag. I detta hänseende får jag anföra följande.

I 3 § lagen den 7 maj 1918 (nr 297) om kungörande av tiden för tings början och avslutande m. m. föreskrevs, att häradshövding hade att föranstalta därom att vissa uppgifter angående tid och ort för tingssammanträden bleve kungjorda i en eller flera tidningar inom orten. För kungörelsekostnaden skulle häradshövdingen njuta ersättning av allmänna medel. I kungörelsen den 8 november 1922 (nr 464) angående sättet för gäldande av kostnaden för införande i ortstidning av domhavandes å landet tillkännagivanden om tiden för tings början och avslutande m. m. föreskrives, att sådan

kostnad skall av länsstyrelse bestridas från andra huvudtitelnsls förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Nämnda lag har numera upphävt genom lagen den 8 mars 1935 (nr 61) om kungörande av häradsrätts sammanträden. Denna innehåller emellertid i 3 § enahanda bestämmelse som motsvarande paragraf i lagen den 7 maj 1918.

I samband med beslutet om ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida har andra huvudtitelnsls anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. utgått ur riksstaten. Då något särskilt anslag för bestridande av ifrågavarande kungörelsekostnader icke finnes, har fråga uppstått hur dessa kostnader, som länsstyrelserna i avbidan på beslut i ämnet i allmänhet torde hava avfört under förskottstitel, skola slutligen gäldas. Till bedömande av storleken av ifrågavarande kostnader må nämnas att kungörelsekostnaderna för domsagorna i Stockholms län beräknats till 600 kronor per år. Vid övervägande härav har det syntts riktigast, att länsstyrelserna bemyndigas att avföra ifrågavarande kostnader å nu förevarande anslag. Jag tillåter mig härvid erinra om att riksdagen enligt skrivelse den 19 maj 1926, nr 2 A, medgivit att kostnader för rättegångsväsendet i allmänhet, som kunna föränledas av föreskrift i lag eller i av riksdagen antagen författning, må, därest icke särskilt anslag för ändamålet finnes i riksstaten uppfört eller medel eljest enligt riksdagens beslut ställts till förfogande, efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande bestridas från förevarande anslag. Därest riksdagen icke däremot framställer någon erinran, torde alltså Kungl. Maj:t få bemyndiga länsstyrelserna att avföra kostnaderna för förutnämnda kungörelser å ifrågavarande anslag; och torde detta få gälla jämväl de kostnader som förekommit under innevarande budgetår.

Det andra av mig åsyftade spørsmålet avser gäldandet av vissa kostnader enligt lagen den 14 juni 1917 (nr 376) om barn utom äktenskap. I 28 § nämnda lag stadgas att, om i mål om barn utom äktenskap utslag ej kan givas omedelbart men tvist allenast är om beloppet av underhållsbidrag eller sannolika skäl föreligga till antagande att svaranden är bidragsskyldig, rätten på yrkande av kåranden äger förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag. Likaså äger, jämlikt 29 § samma lag, om å landet stämning är uttagen men målet ännu ej förevarit vid rätten, domaren på ansökan av kåranden, där denne förebringar sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag. I 32 § samma lag föreskrives att, om svaranden, efter det han på grund av förordnande som i 28 eller 29 § sägs, eller slutligt utslag som ej vunnit laga kraft betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, svaranden dock ej må av den som mottagit underhållsbidraget söka åter vad han utgivit men äger av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hundra om året från betalningsdagen. Ansökan härom skall ingivas till länsstyrelsen i det län där målet avgjordes av underrätt. Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej länsstyrelsen på

grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den, som mottagit underhållsbidraget.

De kostnader som enligt dessa bestämmelser drabba statsverket hava i regel uppgått till obetydliga belopp och hava hittills gäldats av andra huvudtiteln's allmänna anslag till extra utgifter. Med hänsyn till kostnadernas beskaffenhet och då det ju icke är uteslutet, att de något budgetår kunna stiga till mera avsevärda belopp, synes det lämpligt att kostnaderna gäldas av förevarande anslag, som i motsats till anslaget till extra utgifter är ett förslagsanslag. Därest riksdagen icke har något däremot att erinra, torde Kungl. Maj:t få meddela förordnande därom att kostnader varom nu är fråga, vilka stanna å statsverket, skola från och med nästkommande budgetår bestridas från förevarande anslag.

Såsom jag i det föregående framhållit påkallar den senaste avsevärda belastningen av anslaget att detta höjes. Med hänsyn jämväl till de kostnader, som enligt vad jag nu föreslagit skulle gäldas av anslaget, torde detta för nästa budgetår böra ökas med 60,000 kronor från 390,000 kronor till 450,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt domare, vittnen och
parter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 450,000.

[29.] 2. **Kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel, förslagsanslag.** Förevarande anslag höjdes av 1931 års riksdag från 300,000 kronor med 100,000 kronor till 400,000 kronor, med vilket belopp anslaget utgick till och med budgetåret 1933/1934. Då frågan om anslag för ändamålet behandlades i 1934 års statsverksproposition framhölls, att enligt budgetredovisningen för budgetåret 1932/1933 nettoutgifterna å anslaget avsevärt stigit och för nämnda budgetår uppgått till icke mindre än omkring 498,500 kronor. En höjning av anslaget syntes därför ej kunna undgås, vilken med hänsyn till verkningarna av ett till domstolarna utsänt cirkulär om iakttagande av varsamhet beträffande förordnande av biträde och inkallande av vittnen i här ifrågavarande mål ansågs kunna begränsas till 50,000 kronor. Ett anslag å 450,000 kronor beviljades därefter av 1934 års riksdag. Vid prövning av anslagsfrågan för budgetåret 1935/1936 ansågs — med hänsyn till att enligt budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 nettoutgifterna å anslaget för nämnda budgetår uppgått till omkring 454,000 kronor — anslaget böra upptagas med oförändrat belopp 450,000 kronor. Detta belopp blev av riksdagen beviljat.

Den senaste budgetredovisningen utvisar, att utgifterna ytterligare stigit, i det de för budgetåret 1934/1935 uppgått till omkring 495,000 kronor.

Anledningen till de stegrade utgifterna torde, enligt vad vederbörande statistiska uppgifter giva vid handen, vara att söka i ökat antal mål, däri fri

rättegång beviljats. Ökad belastning av anslaget torde uppkomma, därest muntliga förhör i hovrätterna komma att hållas i större utsträckning än nu sker. En höjning av anslaget torde vara ofrånkomlig men synes i avvaktan på vidare erfarenhet rörande anslagets belastning kunna begränsas till 25,000 kronor, i följd varav anslaget för nästkommande budgetår skulle upptagas med 475,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 475,000.

[30.] **3. Understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter, förslagsanslag.** Till bestridande av understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter har anslag anvisats från och med år 1920. Anslaget, som är av förslagsanslags natur, har från och med budgetåret 1923/1924 utgått med ett belopp av 50,000 kronor för år. Föreskrifter rörande anslagets disposition äro meddelade i kungörelsen den 12 september 1919 (nr 639).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000.

[31.] **4. Övervakning av villkorligt dömda, förslagsanslag.** Förevarande anslag utgick under vart och ett av budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 med 50,000 kronor. Med föranledande av ett förslag av den särskilda granskningsnämnd, som tillsatts av Kungl. Maj:t med uppdrag att såsom förberedelse till 1933 års statsverksproposition verkställa undersökning rörande förefintliga möjligheter till besparingar och minskningar i statens utgifter, nedsattes anslaget av 1933 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1933/1934 från 50,000 kronor med 10,000 kronor till 40,000 kronor. Föreskrifter om nedsättning av arvodet åt övervakare utfärdades av Kungl. Maj:t i maj 1933, varjämte samtidigt åtgärder vidtogos till främjande därav att övervakningen i största möjliga utsträckning anförtroddes åt personer, som härför ej krävde särskild ersättning.

Då frågan om anslag för förevarande ändamål anmäldes i 1934 års statsverksproposition framhölls, att nettoutgifterna å anslaget under budgetåret 1932/1933 uppgått till omkring 79,000 kronor och att de således överskridit det belopp, vartill anslaget bestämts vid 1933 års riksdag, med omkring 39,000 kronor. Ändring av anslagets storlek ansågs emellertid ej böra ske innan de nya ersättningsbestämmelserna fått verka under ett helt budgetår och anslaget upptogs därför för budgetåret 1934/1935 med oförändrat belopp 40,000 kronor. Då budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 utvisade

att nettoutgifterna å anslaget jämväl för sistnämnda budgetår avsevärt överskridit anslagsbeloppet eller med omkring 34,000 kronor, blev anslaget på Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen för budgetåret 1935/1936 höjt med 30,000 kronor till 70,000 kronor.

I en den 14 december 1935 inkommen skrivelse har föreningen Skyddsvärnet i Göteborg på anförda skäl hemställt, att framställning måtte göras till riksdagen om höjande av förevarande anslag samt att bestämmelserna om ersättning till övervakare måtte ändras så, att övervakare bleve berättigad till högre ersättning än nu utgår. Enär ifrågavarande spörsmål synes böra prövas vid pågående utredning angående villkorlig dom, har framställningen överlämnats till de sakkunniga som omhänderhava denna utredning att tagas i övervägande vid fullgörande av deras uppdrag.

Enligt den senast föreliggande budgetredovisningen hava nettoutgifterna å anslaget för budgetåret 1934/1935 uppgått till omkring 71,000 kronor, vilken summa nära stämmer med det nuvarande anslagsbeloppet. Anslaget torde för budgetåret 1936/1937 böra upptagas med oförändrat belopp 70,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övervakning av villkorligt dömda*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 70,000.

[32.] **5. Medikolegala besiktningar, förslagsanslag.** I samband med omorganisation av rättsobducentväsendet beslöt 1930 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag att höja ordinarie förslagsanslaget för medikolegala besiktningar från 12,000 kronor med 23,000 kronor till 35,000 kronor. Med detta belopp var anslaget uppfört i riksstaten från och med budgetåret 1930/1931 till och med budgetåret 1933/1934. Med hänsyn till belastningen å anslaget blev detta av 1934 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag från och med budgetåret 1934/1935 sänkt från 35,000 kronor med 3,000 kronor till 32,000 kronor. Sistnämnda belopp har anvisats jämväl för löpande budgetår. Ehuru den senaste budgetredovisningen visar att anslaget något överskridits för budgetåret 1934/1935, torde anledning ej föreligga att höja anslagets belopp för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för bud-
getåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 32,000.

[33.] **6. Ersättning för vissa bötesandelar, förslagsanslag.** Anslaget, som i riksstaten för innevarande budgetår är upptaget med ett belopp av 11,600 kronor, torde, enligt vad verkställda undersökningar givit vid handen,

för nästkommande budgetår kunna sänkas med 2,000 kronor till 9,600 kronor, vilket i det närmaste motsvarar summan av de nu utgående ersättningsbeloppen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vissa bötesandelar* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 9,600.

[34.] 7. **Ersättning till befattningshavare vid rådhusrätter och till städer för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande.** Anslag till ersättning för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande är i innevarande års riksstat upptaget med ett belopp av 536,100 kronor och avser ersättning dels till häradshövdingar och dels till städer. På sätt jag förut anfört vid behandlingen av anslaget till avlöningar vid häradsrätterna, anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, skulle för nästkommande budgetår medel för ersättning för nu ifrågavarande ändamål till häradshövdingar, beräknade till 251,700 kronor, upptagas under sistnämnda anslag, medan särskilt anslag å 284,500 kronor skulle äskas för beredande av ersättning i övrigt. Under hänvisning till vad jag i ifrågavarande avseende och beträffande möjligheten att i särskilda fall låta ersättningsbeloppen nedsättas eller helt bortfalla anfört vid anslaget till häradsrätternas avlöningar [20] och under framhållande att till ett annat år synes böra undersökas, huruvida icke en successiv nedskrivning av anslaget under loppet av ett antal år bör åvägbringas, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till befattningshavare
vid rådhusrätter och till städer för förlorad
lösen i följd av inteckningsförnyelsernas
avskaffande* för budgetåret 1936/1937 an-
visa ett *anslag* av kronor 284,500.

E. Fångvården m. m.

Fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten.

[35.] 1. **Avlöningar till befattningshavare hos fångvårdsstyrelsen, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 196,100 kronor. Fångvårdsstyrelsen har i skrivelse den 13 september 1935 med anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för sistnämnda budgetår för ifrågavarande ändamål anvisa ett anslag av 205,800 kronor. Emel-

lertid torde anslaget av skäl, som nu närmare skola angivas, tillsvidare endast böra beräknas i riksstaten, medan slutligt anslagsäskande senare torde få göras.

Såsom ett led i det pågående arbetet med fångvårdens omorganisation har chefen för justitiedepartementet den 7 juni 1935 tillkallat sakkunniga att inom justitiedepartementet biträda vid fortsatt utredning angående nedläggande av vissa fångvårdsanstalter. Dessa sakkunniga hava den 19 december 1935 avlämnat utredning med förslag om nedläggande från och med den 1 juli 1936 av kronohäktena i Norrtälje, Uddevalla, Ängelholm och Karlshamn. Förslag till överenskommelser med vederbörande lokala myndigheter hava utsänts till dessa för godkännande. Svar från nämnda myndigheter hava icke inkommit å sådan tid, att storleken av de särskilda poster bland anslagen till fångvården, som påverkas av ett beslut om nedläggande av kronohäkten, kan slutligt angivas i statsverkspropositionen. De anslag som närmast beröras av ett nedläggande, äro anslaget till avlöningar till befattningshavare å fångvårdsstaten samt anslaget till omkostnader vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten. Det torde emellertid vara lämpligt att — då med detaljbehandlingen av dessa anslag måste anstå — jämväl anslaget till avlöningar till befattningshavare hos fångvårdsstyrelsen får anstå till behandling i den särskilda proposition som erfordras för de båda andra anslagen. Ifrågavarande tre anslag torde därför tillsvidare få upptagas med beräknade belopp. Vad angår anslaget till avlöningar till befattningshavare hos fångvårdsstyrelsen har detta ansetts böra för nästkommande budgetår beräknas till 204,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avlöningar till befattningshavare hos fångvårdsstyrelsen* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 204,600.

[36.] 2. **Avlöningar till befattningshavare å fångvårdsstaten, förslagsanslag.** Fångvårdsstyrelsen har i sin under föregående punkt omförmälda skrivelse av den 13 september 1935 hemställt, att förevarande anslag måtte för nästkommande budgetår upptagas med 2,745,000 kronor. Under hänvisning till vad jag under närmast föregående punkt anfört rörande nedläggande av vissa kronohäkten får jag hemställa, att för ifrågavarande ändamål måtte beräknas ett anslag av 2,716,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avlöningar till befattningshavare å fångvårdsstaten* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 2,716,000.

[37.] **3. Fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten: Omkostnader, förslagsanslag.** Fångvårdsstyrelsen har i sin skrivelse den 13 september 1935 hemställt, att förevarande anslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår 1,215,000 kronor. Under hänvisning till vad jag under punkten [35.] här förut anfört hemställer jag, att för ändamålet beräknas ett belopp av 1,202,300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *förslagsanslag* av .. kronor 1,202,300.

[38.] **4. Interneringsnämnden, förslagsanslag.** Till gäldande av kostnaderna för interneringsnämnden har 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag anvisat 13,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 15 juni 1935 i enlighet med riksdagens beslut fastställt stat för anslaget, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936. Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt särskild omkostnadsstat för nämnden att tillämpas tills vidare under nämnda budgetår. Anslaget torde för nästkommande budgetår upptagas med samma belopp som det för innevarande budgetår beviljade.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Interneringsnämnden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13,500.

[39.] **5. Överståthållarämbetets och länsstyrelsernas kostnader för fångtransport, förslagsanslag.** För budgetåret 1935/1936 har för gäldande av ifrågavarande kostnader anvisats ett belopp av 210,000 kronor. För nästkommande budgetår torde anslag till samma belopp böra uppföras i riksstaten.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överståthållarämbetets och länsstyrelsernas kostnader för fångtransport* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 210,000.

[40.] **6. Ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har för bestridande av ifrågavarande ersättning anvisats 16,000 kronor. Anslag till samma belopp torde uppföras i riksstaten jämväl för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 16,000.

[41.] **7. Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd, reservationsanslag.** Av 1935 års riksdag har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 33,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1935 skall anslaget disponeras för de ändamål som angivas i 5—7 §§ av det samma dag utfärdade reglementet för fångvårdens besparingskassa.

I sin under punkten [35.] omförmälda skrivelse av den 13 september 1935 med anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 har fångvårdsstyrelsen anmält, att för nu ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår erfordrades anslag till enahanda belopp som det för innevarande budgetår beviljade. Häremot torde ej vara något att erinra.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 33,000.

[42.] **8. Bidrag till svenska skyddsförbundet.** Till svenska skyddsförbundet har anslag sedan flera år varit uppfört i riksstaten. Anslaget utgick för vart och ett av budgetåren 1926/1927—1929/1930 med 75,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1930/1931—1934/1935 med 80,000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 90,000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har i sin under punkten [35.] omförmälda skrivelse av den 13 september 1935 med anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 anfört att, enligt vad styrelsen inhämtat, anslag till enahanda belopp som det för innevarande budgetår beviljade erfordrades för budgetåret 1936/1937 samt för sin del tillstyrkt beviljande av dylikt anslag.

Häremot har jag icke något att erinra och får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska skyddsförbundet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 90,000.

F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

[43.] 1. Statens uppfostringsanstalt å Bona: **Avlöningar, förslagsanslag.** Förevarande anslag har för innevarande budgetår bestämts till 163,800 kronor. Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut fastställt följande avlöningsstat för anstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis . . .	kronor	133,600	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»		3,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	22,500	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	4,100	» 26,600
Summa kronor			163,800.

Vidare har Kungl. Maj:t genom samma beslut förklarat, att den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten å 3,600 kronor till arvoden och särskilda ersättningar skulle tills vidare under budgetåret 1935/1936 disponeras på visst sätt, däribland att såsom arvode till ett köksbiträde finge utgå 600 kronor.

Innan jag ingår på en beräkning av anstaltens anslagsbehov för nästkommande budgetår, vill jag erinra om de av 1934 års riksdag beslutade ändringarna i lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling samt lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård. Enligt dessa ändringar, som trädde i kraft den 1 januari 1935, kommer Bonaanstalten att få mottaga en ny elevkategori. Personer i åldern mellan 18 och 21 år, som befinnas vara hemfallna åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt och beträffande vilka särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för deras tillrättaförande, skola nämligen numera omhändertagas för skyddsuppfostran, och denna kan beredas bland annat genom intagande i allmän uppfostringsanstalt.

I den skrivelse av den 14 augusti 1935, vari styrelsen för anstalten framlagt sina anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937, har styrelsen till en början erinrat därom att styrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1935/1936 räknat med en medelbeläggning per dag av 170 elever. Den faktiska medelbeläggningen hade emellertid varit, under kalenderåret 1934 ungefär 156 elever och under budgetåret 1934/1935 i det närmaste 150 elever. För det dåvarande vore elevantalet 151. Av flera omständigheter att döma torde den nedgång i elevantalet, varpå nämnda siffror häntydde, blott vara en tillfällig företeelse, varjämte det syntes blott vara en tidsfråga, när en till omfånget svårberäknelig överflyttning komme att ske från skyddshem-

men. Skulle Bonaanstalten vidare jämlikt skyddshemssakkunnigas förslag direkt få mottaga de skyddshemselever, som visat särdeles svår vanart, vore det antagligt, att elevantalet vid anstalten komme att väsentligt stiga, även om samtidigt möjlighet öppnades att från Bonaanstalten till skyddshem överflytta vissa välartade elever. En dylik omorganisation kunde bli genomförd redan under budgetåret 1936/1937. På grund av sålunda angivna förhållanden ansåge sig styrelsen för sistnämnda budgetår fortfarande böra räkna med ett elevantal av 170 för dag.

I sin förberörda skrivelse har styrelsen hemställt om allenast vissa mindre ändringar i förhållande till de för innevarande budgetår fastställda anslagsbeloppen. Styrelsen har anhållit, att det i anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar ingående beloppet å 600 kronor till arvode åt ett köksbiträde måtte höjas till 1,100 kronor. Att arvodet i fråga hittills kunnat beräknas så lågt som till 600 kronor hade berott därpå att ifrågavarande biträde åtnjutit fri kost hos ett av anstaltens ogifta befattningshavare bildat kooperativt hushåll, vilket haft förmånen av fri lokal m. m. av anstalten. Nämnda hushåll hade emellertid numera hemställt att bli befriat från skyldigheten att lämna köksbiträdet, som helt måste ägna sig åt anstaltens tjänst, sagda kosthåll. Styrelsen funne denna hemställan skälig och hemställde därför att arvodet till köksbiträdet måtte höjas med 500 kronor, motsvarande den beräknade kostnaden för den bortfallna förmånen.

Beträffande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen anhållit, att denna anslagspost med hänsyn till nuvarande icke-ordinarie befattningshavares löneklassplacering efter vederbörliga pensionsavdrag och med tillägg av ett belopp av 600 kronor till renskrivningskostnader måtte bestämmas till i avrundat tal 26,800 kronor.

Styrelsens förslag om höjning av anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar samt till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anser jag mig böra tillstyrka. Förstnämnda anslagspost skulle alltså höjas från 3,600 kronor med 500 kronor till 4,100 kronor. Sammanlagda beloppet av grundavlöningar till den icke-ordinarie personalen skulle enligt styrelsens förslag uppgå till 22,860 kronor, varifrån pensionsavdrag bör ske med ett belopp av 352 kronor 80 öre. Efter tillägg av 600 kronor för bestridande av renskrivningskostnader erhålles ett belopp av 23,107 kronor 20 öre, vilket bör avrundas till 23,200 kronor. Delposten till avlöningsförhöjningar bör bestämmas till 3,600 kronor. Då någon ändring icke ifrågasatts beträffande anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, 133,600 kronor, skulle avlöningsanslaget till anstalten för nästkommande budgetår upptagas med $(133,600 + 4,100 + 23,200 + 3,600)$ 164,500 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 133,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 4,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor 23,200	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 3,600
	» 26,800
	Summa kronor 164,500;

dels ock till Statens uppfostringsanstalt å

Bona: Avlöningar för budgetåret 1936/1937

anvisa ett förslagsanslag av kronor 164,500.

[44.] 2. Statens uppfostringsanstalt å Bona: Omkostnader, *förslagsanslag*. För bestridande av Bonaanstaltens omkostnader för innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 183,600 kronor.

Innan jag ingår på frågan om anslagets storlek för nästa budgetår, må erinras om vissa vid 1935 års riksdag beslutade budgetära åtgärder, som beröra Bonaanstaltens omkostnader. Vid bestämmandet av de för täckande av anstaltens omkostnader erforderliga medlen förfors tidigare på det sätt att, sedan från sammanlagda beloppet av omkostnaderna dragits summan av vissa beräknade inkomster för anstalten, skillnadsbeloppet utgick från en förslagsvis upptagen anslagspost till övriga kostnader för driften.

I samband med den nya riksstatsuppställningens genomförande vidtogos ändringar beträffande den budgetära behandlingen av vissa myndigheters inkomster i egen verksamhet. Från och med innevarande budgetår redovisas sålunda vissa inkomster i statens verksamhet å riksstatens inkomstsida under särskilda inkomsttitlar i stället för att de tidigare beräknades såsom särskilda uppbördsmedel å vederbörande myndighets anslag. Å varje sådan inkomsttitel redovisas samtliga de inkomster, som upptagits såsom uppbördsmedel för anslaget. Därvid har dock förfarits så att inkomster och utgifter av jordbruks-, verkstads- och annan arbetsdrift sammanhållas å särskilda specialstater och allenast netto redovisning tillämpas å de nya inkomsttitlarna. Inkomsterna för Bonaanstalten hava enligt sålunda angivna grunder å riksstatens inkomstsida redovisats under rubriken Uppbörd i statens verksamhet å titel med benämningen »Inkomster vid statens uppfostringsanstalt å Bona».

Vad angår det för innevarande budgetår beviljade anslaget å 183,600 kronor till anstaltens omkostnader har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställt omkostnadsstat för anstalten, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1935/1936. I enlighet med det i föregående års statsverksproposition framlagda förslaget har Kungl. Maj:t därvid fastställt anslagsposten till resersättningar till förslagsvis 2,500 kronor, till expenser till förslagsvis 23,000 kronor och till övriga utgifter till förslagsvis 158,100 kronor.

Styrelsens skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 inefattar allenast den ändringen i fråga om omkostnadsstaten att de medel som därunder beräknats till arbetspenningar till elever föreslås höjda från 5,000 kronor med 2,000 kronor till 7,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen framhållit, att vid ett elevantal av 170 och med utgångspunkt från ett tillgängligt belopp av 5,000 kronor komme på varje elev ett belopp av endast omkring 8 öre per dag. Möjligheten att genom flit och omsorg för tjäna om blott några öre mera om dagen till personliga behov av tidningar, idrottsmaterial, tobak m. m., som eleverna finge under anstaltens kontroll inköpa för sina belöningspenningar, skulle säkerligen, anför styrelsen, utgöra en värdefull sporre för eleverna i deras arbete. Dessliques skulle eleverna vid avgången från anstalten kunna disponera över en något större sparad summa än som nu vore fallet.

Vad styrelsen sålunda anført torde visa, att en höjning för ifrågavarande ändamål är påkallad, varför jag tillstyrker densamma. I följd härav skulle anslagsposten till övriga utgifter ökas från 158,100 kronor med 2,000 kronor till 160,100 kronor och omkostnadsstatens slutsumma höjas från 183,600 kronor till 185,600 kronor. Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang anser jag mig böra för riksdagen anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 25 oktober 1935 i anledning av framställning av anstaltsstyrelsen, varöver länsstyrelsen i Östergötlands län och statskontoret avgivit infordrade utlåtanden, bemyndigat styrelsen att för anstaltens räkning inköpa en personautomobil för en kostnad av högst 7,735 kronor, att avföras å den i omkostnadsstaten för anstalten för budgetåret 1935/1936 ingående posten »Övriga utgifter». Samtidigt har Kungl. Maj:t anbefallt anstaltsstyrelsen att genom nedbringande såvitt möjligt av utgifter i övrigt, som skola bestridas från anslaget till omkostnadsstaten, eller genom andra åtgärder tillse att ett anslagsöverskridande på grund av inköp av ifrågavarande automobil så långt ske kan undvikas.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens uppfostringsanstalt å Bona:*
Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa
 ett *förslagsanslag* av kronor 185,600.

[45.] 3. **Understöd till skyddshemmen å Viebäck, förslagsanslag.** Förvarande anslag är avsett för bestridande av vissa kostnader för den allmänna uppfostringsanstalt för kvinnor som är anordnad å Svenska diakonissällskapets egendom Viebäck i Almesåkra socken av Jönköpings län. För innevarande budgetår är anslaget upptaget med ett belopp av 94,700 kronor.

De utgifter som bestridas från anslaget grunda sig på särskilda mellan

staten och Svenska diakonissällskapet träffade överenskommelser. Enligt en den 12 juni 1925 av Kungl. Maj:t fastställd överenskommelse med diakonissällskapet har detta åtagit sig att å tre av sina skyddshem å Viebäck (det äldsta hemmet samt hemmen Björkhaga och Grankulla) till uppfostran mottaga högst 48 minderåriga kvinnliga förbrytare, som enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt. Genom en den 21 maj 1931 fastställd tilläggsöverenskommelse har sedermera diakonissällskapet förbundit sig att å fyra av sina skyddshem å Viebäck (det äldsta hemmet samt Björkhaga, Grankulla och Solhyddan) till uppfostran mottaga — utöver nyssnämnda antal minderåriga kvinnliga förbrytare — högst 8 vanartade flickor, om vilka jämlikt 43 § 4 mom. lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård framställningar göras om deras överflyttande till allmän uppfostringsanstalt. Slutligen har sällskapet genom en den 31 december 1934 fastställd överenskommelse förbundit sig att från och med den 1 januari 1935 mottaga ytterligare en kategori elever å ifrågavarande skyddshem, nämligen sådana kvinnor som avses i 22 § d) nyssnämnda lag enligt lydelsen genom lag den 31 maj 1934 (nr 204).

Ersättningen till diakonissällskapet enligt dessa överenskommelser utgår dels med vissa bestämda årsbelopp för hyra, bränsle, belysning, inventarier, telefon m. m. samt såsom bidrag till avlöning åt personalen å hemmen och dels med särskilda belopp för varje intagen elev.

Då ändring icke torde vara att vidtaga i anslagets belopp, bör detta för nästkommande budgetår upptagas med 94,700 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd till skyddshemmen å Viebäck* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 94,700.

[46.] **4. Kostnader för transport av minderåriga till uppfostringsanstalt, förslagsanslag.** För bestridande av ifrågavarande kostnader har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 7,300 kronor.

Då någon ändring i anslagets belopp icke torde vara att vidtaga för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för transport av minderåriga till uppfostringsanstalt* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,300.

G. Diverse.

[47.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 870,200.

[48.] 2. **Särskild ersättning till häradsskrivare för röstlängders upprättande, förslagsanslag.** Till bestridande av förevarande ersättning har för innevarande budgetår anvisats 65,000 kronor.

Då anslaget för nästkommande budgetår synes böra upptagas med oförändrat belopp, får jag, efter samråd med chefen för socialdepartementet, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskild ersättning till häradsskrivare för röstlängders upprättande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 65,000.

[49.] 3. **Bidrag till internationella byrån i Bern för skydd av litterära och artistiska arbeten, förslagsanslag.** Till bestridande av Sveriges andel i omkostnaderna för den av internationella unionen för skydd av litterära och artistiska arbeten upprättade byrån i Bern har för innevarande budgetår anvisats 3,000 kronor. Med samma belopp läser anslaget böra utgå för budgetåret 1936/1937.

För att bringa rubriken i överensstämmelse med rubrikerna för andra likartade anslag under huvudtiteln har densamma något jämkats.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationella byrån i Bern för skydd av litterära och artistiska arbeten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,000.

[50.] 4. **Bidrag till den internationella penitentiära kommissionen, förslagsanslag.** Till bestridande av Sveriges årliga bidrag till uppehållande av ifrågavarande kommissions verksamhet, vilket bidrag utgår med ett mot 900 guldfrancs svarande belopp i svenskt mynt, har för innevarande budgetår

anvisats 1,000 kronor. Anslag till samma belopp torde böra upptagas i riksstaten för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till den internationella penitentiära kommissionen* för budgetåret 1936/

1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000.

[51.] **5. Bidrag till »Nordisk Tidsskrift for Strafferet».** I föregående års statsverksproposition lämnade jag under andra huvudtiteln (sid. 112 och 113) en närmare redogörelse rörande tidskriftens utgivande samt tillkomsten av Sveriges bidrag, vartill jag tillåter mig hänvisa.

För innevarande budgetår har anvisats 1,200 kronor till gäldande av ifrågavarande bidrag. Anslag till samma belopp torde böra äskas för nästkommande budgetår. Jag förutsätter att såsom villkor för bidragets utbetalande skall såsom hittills gälla, att till fångvårdsstyrelsen, genom vars försorg anslaget utbetalas, överlämnas det antal exemplar av tidskriften som kan anses skäligt.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till »Nordisk Tidsskrift for Strafferet»* för budgetåret 1936/1937 anvisa

ett *anslag* av kronor 1,200.

[52.] **6. Bidrag för utarbetande av internationella privaträttsliga bestämmelser rörande lufttrafik, förslagsanslag.** Sedan vid en internationell konferens i Paris år 1925 för behandling av frågan om luftbortfraktare åliggande ansvarsskyldighet beslutats bildande av en internationell kommitté för utarbetande av internationella privaträttsliga bestämmelser rörande lufttrafik, har Sverige på därom gjord framställning från och med år 1928 lämnat årligt bidrag till kommitténs verksamhet. Detta bidrag, som utgår med ett mot 1,000 guldfrancs svarande belopp i svenskt mynt, har hittills gäldats av andra huvudtiteln's anslag till extra utgifter.

Det synes emellertid vara lämpligt att för bestridande av ifrågavarande bidrag — i likhet med vad som bestämts i fråga om de under närmast föregående båda punkterna upptagna bidragen till utländska ändamål — ett särskilt anslag uppföres i riksstaten. Detta anslag, som bör få karaktär av förslagsanslag, torde med hänsyn till för närvarande gällande kurs å det myntslag varom fråga är, nämligen gamla franska guldfrancs, upptagas med ett belopp av 1,200 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag för utarbetande av internationella privaträttsliga bestämmelser rörande lufttrafik* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett

förslagsanslag av kronor 1,200.

[53.] **7. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Förevarande anslag är för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 200,000 kronor.

Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1934/1935 utvisade det för nämnda budgetår för kommittéer och utredningar genom sakkunniga under andra huvudtiteln beviljade reservationsanslaget en brist å 8,727 kronor 48 öre. Bristen som sammanhänger med en felskrivning vid bokföringen av utgifterna å anslaget har balanserats under förskottstitel. Riksdagens medgivande torde böra utverkas, att nyssnämnda belopp måtte få täckas från det för innevarande budgetår beviljade reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Åtgärd har vidtagits till förebyggande av en upprepning av det inträffade.

För nästkommande budgetår torde anslaget böra upptagas med samma belopp som det för innevarande budgetår beviljade, 200,000 kronor. Bland de utredningar, som igångsatts och som torde komma att pågå även under nästkommande budgetår, må särskilt nämnas frågorna om reformer på straffsystemets, straffverkställighetens och fängsvårdens områden samt om särskilda partiella reformer på strafflagstiftningens område.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att den å anslaget för budgetåret 1934/1935 II I 9, Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, uppkomna överbelastningen å 8,727 kronor 48 öre må täckas genom anlitan av det å riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppförda reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

dels ock till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga för budgetåret 1936/1937

anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

[54.] **8. Extra utgifter, reservationsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår upptagits med ett belopp av 28,000 kronor.

Belastningen av detta anslag kommer att i någon mån minskas därigenom att ett särskilt anslag uppförts för gäldande av Sveriges bidrag till den internationella kommittén för utarbetande av internationella privaträttsliga bestämmelser rörande lufttrafik. Å andra sidan har man att räkna med att kostnaderna för ersättning åt utredningsmän för frågor angående en del städers förenande i judiciellt avseende med landsbygd, vilka kostnader bestridas av förevarande anslag, komma att under nästkommande budgetår belasta anslaget med avsevärt högre belopp än som hittills utgått till sådan ersättning. För att kunna täcka den kostnadsökning som måste beräknas uppkomma synes erforderligt, att anslaget höjes från nuvarande beloppet 28,000 kronor med 2,000 kronor till 30,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1936/
1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[55.] 9. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående behovet av anslag för budgetåret 1936/1937 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare*
i statens tjänst för budgetåret 1936/1937
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000,000.

Sammanfattning.

För budgetåret 1935/1936 hava under andra huvudtiteln anvisats anslag till ett sammanlagt belopp av.... kronor 14,547,800.

För budgetåret 1936/1937 skulle, vid bifall till av mig gjorda förslag, under andra huvudtiteln uppföras anslag till ett belopp av tillhoppa.....	»	14,800,200,
och skulle således huvudtitelnslutsumma komma att ökas med	»	252,400.

De i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptagna anslagen till fastighetsregisterkommissionen och till bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m. torde ej vidare upptagas under andra huvudtiteln. Medel för tillgodoseende under nästkommande budgetår av de med anslagen avsedda ändamålen komma att av chefen för jordbruksdepartementet äskas under nionde huvudtiteln.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Torsten Stjernberg.

Bilaga A.

(Jfr sid. 4.)

Till Konungen.

Jämlikt den av Kungl. Maj:t för lagberedningen fastställda instruktionen får beredningen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för sin verksamhet under året 1935.

Beredningen har under året fortsatt och avslutat arbetet på en revision av lagstiftningen om skuldebrev. Med en den 2 maj 1935 dagtecknad skrivelse har till Eders Kungl. Maj:t överlämnats av motiv åtföljda förslag till

- 1) lag om skuldebrev;
- 2) lag angående införande av lagen om skuldebrev;
- 3) lag angående vissa utfästelser om gåva;
- 4) lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279) om arv;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om arvsavtal;
- 7) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken;
- 8) lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man;
- 9) lag om ändrad lydelse av 75 § utsökningslagen;
- 10) lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag;
- 11) lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag;
- 12) lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse;
- 13) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;
- 15) förordning om ändrad lydelse av § 7 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken;
- 16) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling; samt

17) lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.

Den 1 februari 1935 entledigade Eders Kungl. Maj:t från och med den 1 mars 1935 f. d. presidenten friherre Erik Marks von Würtemberg och professorn Ragnar Bergendal från dem meddelade förordnanden att tills vidare vara, friherre Marks von Würtemberg ordförande och Bergendal ledamot i lagberedningen, samt förordnade undertecknad Stenbeck att från och med berörda den 1 mars tills vidare vara ordförande i lagberedningen och undertecknade Anderberg, Wijnbladh och Nial att tills vidare vara ledamöter i beredningen, Anderberg från och med den 1 maj 1935 samt Wijnbladh och Nial från och med den 1 mars 1935 under den tid lagberedningen vore sysselsatt med utredningen rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen. Samtidigt förordnade Eders Kungl. Maj:t, bland annat att friherre Marks von Würtemberg och Bergendal utan hinder av att de från och med den 1 mars 1935 entledigats såsom ordförande respektive ledamot i lagberedningen skulle hava att deltaga i det arbete å lagstiftningen om skuldebrev som efter nämnda tidpunkt kunde ifrågakomma; att lagberedningen befriades från befattningen med den hos beredningen vilande frågan angående avveckling av bestående fideikommiss; att lagberedningen från och med den 1 mars 1935 skulle hava att övertaga den av aktiebolagskommittén omhänderhavda utredningen av frågan om en revision av aktiebolagslagstiftningen; att en eller, efter chefens för justitiedepartementet bestämmande, två av beredningens ledamöter skulle, så snart omständigheterna det medgäve, hava att under ordförandens ledning utföra erforderliga förberedande arbeten för revision av jordabalken; samt att lagberedningen, sedan utredningen angående revision av aktiebolagslagstiftningen slutförts, skulle övergå till behandling av frågan om en reform av jordabalken.

Den 1 februari 1935 förordnade ock Eders Kungl. Maj:t ordföranden i Sveriges advokatsamfund advokaten Axel Forssman, direktören i Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund Martin Waldenström, direktören i Kooperativa förbundet Albin Johansson och byråchefen W. G. E. Bergensträhle att i egenskap av sakkunniga biträda lagberedningen vid utredningen om en revision av aktiebolagslagstiftningen ävensom professorn Oskar Sillén att från och med den 1 mars 1935 såsom sakkunnig biträda lagberedningen vid utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande redovisningsskyldigheten inom aktiebolagen och kontrollen däröver samt därmed sammanhängande spörsmål.

Den 10 maj 1935 har Eders Kungl. Maj:t utnämnt ledamoten i lagberedningen, revisionssekreteraren Fritz Sterzel att från och med den 1 oktober 1935 vara justitieråd.

Undertecknade Stenbeck, Wijnbladh och Nial hava under tiden från och med den 1 mars 1935 fortsatt arbetet med utredningen av frågan om en revision av aktiebolagslagstiftningen. Ett flertal sammanträden har hållits med lagberedningens sakkunniga Forssman, Waldenström, Johansson och

Bergenstråhle i juni, september, november och december månader. Därvid hava genomgått av lagberedningen utarbetade preliminära utkast till lagtext rörande styrelse, verkställande direktör och firmateckning samt om revision ävensom rörande balansräkning, vinst- och förlusträkning, förvaltningsberättelse, koncernredogörelse m. m. jämte tillhörande promemorior.

Överläggningar hava därjämte hållits med dels Bergenstråhle dels Sillén.

Lagberedningen har under året fortsatt det av aktiebolagskommittén påbörjade samarbetet på aktiebolagslagstiftningens område med delegerade för de övriga nordiska länderna. Under oktober månad hava undertecknade Stenbeck, Wijnbladh och Nial samt dessa delegerade sammanträtt i Köpenhamn. Därvid deltog för Danmark Amtmanden i Thisted A. Helper såsom delegationens ordförande samt Overregistrator H. B. Krenchel, åtföljda av Sekretær E. Qvist som sekreterare, för Finland professorn Lauri Cederberg och för Norge expeditionschefen i justis- og politidepartementet P. Augdahl. Vid sammanträdet genomgingos då föreliggande utkast till lagtexter i ovannämnda ämnen.

Genom beslut den 23 maj 1935 har Eders Kungl. Maj:t på framställning av lagberedningen anbefallt statistiska centralbyrån att i samråd med beredningen verkställa en statistisk utredning för nu bestående svenska aktiebolags förhållanden i särskilda hänseenden på grundval av statistiska uppgifter, som skulle infordras från aktiebolagen. Bearbetningen av inkomna uppgifter har börjat inom centralbyrån.

Undertecknad Anderberg, åt vilken uppdragits att utföra erforderliga förberedande arbeten för revision av jordabalken, har — jämte det jag omhänderthaft vissa uppgifter inom Kungl. Maj:ts kansli samt uppdrag inom jordbruksdepartementet såsom utredningsman beträffande åtgärder till reglering av jordbrukets skuldsättning — i samråd med undertecknad Stenbeck påbörjat nämnda arbeten.

Underdånigst

EINAR STENBECK.

EINAR ANDERBERG.

MAURITZ WIJNBLOTH.

HÅKAN NIAL.

Stockholm den 31 december 1935.

Bilaga B.

(Jfr. sid. 5)

Till Konungen.

Processlagberedningen får härmed i underdånighet avgiva redogörelse för beredningens verksamhet under 1935.

Genom beslut den 31 december 1934 har Kungl. Maj:t bestämt, att beredningen, som tidigare utgjorts av ordförande, två ledamöter och en sekreterare, skall från och med den 1 januari 1935 bestå av ordförande och tre ledamöter. I samband därmed har beredningens sekreterare, numera hovrättsrådet Tore Strandberg, förordnats att, med bibehållande av sekreterarbefattningen, från och med sistnämnda dag vara ledamot i beredningen.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 29 december 1933 anbefallt beredningen att verkställa utredning rörande uppdelning av Svea och Göta hovrätter samt inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, har beredningen den 17 januari överlämnat underdånigt yttrande och förslag rörande uppdelning av Svea hovrätt.

Beredningen har under året till en början verkställt överarbetning av de i årsredogörelsen för 1934 omförmälda förslagen till lagbestämmelser rörande förfarandet i hovrätt, varefter beredningen övergått till behandling av frågan om rättegången i högsta domstolen och i detta hänseende utarbetat förslag till lagbestämmelser om fullföljd av talan mot hovrätts dom och beslut, om revision, om besvär och om mål, som upptages omedelbart i högsta domstolen. Härvid har beredningen under tiden 29 april—8 maj samrått med två av ledamöterna i beredningens rådgivande nämnd, borgmästaren G. Bissmark och häradshövdingen C. Arhusiander. Samtliga nu nämnda förslag ha efter tillstånd av chefen för justitiedepartementet uppsatts i korrektur. Beredningen har vidare utarbetat förslag till lagbestämmelser om resning och återställande av försutten tid och om klagan över domvilla ävensom om laga domstol i tvistemål och brottmål, om rättegångsombud och om omröstning.

Under hösten har beredningen till behandling upptagit frågan om domstolsorganisationen samt utarbetat förslag till lagbestämmelser om allmän underrätt, om hovrätt, om högsta domstolen, om domare, om offentlighet och ordning vid domstol, om domstols protokoll, om åklagare och polismyndighet, om advokater, om frister och laga förfall, om inlaga i rättegång och om delgivning samt om rättegångsstraff. Huvudpunkterna i dessa förslag ävensom de i det föregående nämnda förslagen angående förfarandet i hovrätt

och högsta domstolen ha varit föremål för behandling vid sammanträde med beredningens rådgivande nämnd under tiden 2—11 december.

Efter anmodan av chefen för justitiedepartementet har beredningen deltagit i överläggningar angående reformering av tryckfrihetsprocessen, ändrade bestämmelser om resning, utsträckt användning av muntliga förhör i hovrätt samt omorganisationen av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna.

Under slutet av juni och början av juli har beredningen med Kungl. Maj:ts tillstånd företagit en resa till Schweiz för att studera rättegångsförfarandet i andra instans.

På grund av remisser har beredningen avgivit underdåniga utlåtanden, den 9 januari över en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria jämte utkast till lag om upptagande av bevis för bevakande av rättighet i utlandet, den 2 oktober över ett av särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga avgivet betänkande med förslag till lag om domkapitel, den 15 november över en av häradshövdingen Yngve G. Wisén gjord framställning om uppförande på ordinarie stat av inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga samt den 21 november över en av överståthållarämbetet gjord framställning med förslag rörande åklagarväsendet i Stockholm.

Underdånigst

N. GÄRDE.

THORE ENGSTRÖMER.

PER SANTESSON.

TORE STRANDBERG.

Stockholm den 31 december 1935.

Register

till

Andra huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.

A. Justitiedepartementet m. m.

Sid.		Kronor
1	Avlöningar till statsråden utan departement m. m.	82,000
2	Justitiedepartementet: Avlöningar.	204,000
3	Justitiedepartementet: Omkostnader.	68,800
4	Svensk författningssamling.	90,000
4	Lagberedningen.	80,000
5	Processlagberedningen.	75,000
5	Chefens för justitiedepartementet ombud för tillsyn å tryckta skrifter allmängörande.	16,000
	Säger för departementet m. m.	615,800

B. Justitiekanslersämbetet.

6	Justitiekanslersexpeditionen: Avlöningar.	46,400
7	Justitiekanslersexpeditionen: Omkostnader.	6,500
	Säger för justitiekanslersämbetet	52,900

C. Domstolarna.

7	Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till justitieråden.	553,200
9	Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till befattningshavare vid nedre justitierevisionen.	575,600
16	Högsta domstolen m. m.: Omkostnader.	48,900
16	Bidrag till utgivande av »Nytt juridiskt arkiv»	2,000
17	Regeringsrätten: Avlöningar.	149,800
18	Regeringsrätten: Omkostnader.	4,800
18	Regeringsrättens årsbok.	12,000
19	Hovrätterna: Avlöningar.	1,591,900
50	Hovrätterna: Omkostnader.	80,100
52	Kostnader för inrättandet av hovrätten för Övre Norrland.	29,000
52	Häradsrätterna: Avlöningar.	1,717,800
71	Häradsrätterna: Reseersättningar vid justitiestaten.	24,700
72	Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän m. m.	268,300
72	Häradsrätterna: Nya fastighetsböcker för landet.	150,000
73	Vattendomstolarna: Avlöningar.	254,200
78	Vattendomstolarna: Omkostnader.	60,100
79	Civil personal vid krigsrätterna: Avlöningar.	124,900
80	Civil personal vid krigsrätterna: Reseersättningar.	4,000
	Säger för domstolarna	5,651,300

D. Rättegångsväsendet i allmänhet.

80	Ersättning åt domare, vittnen och parter.	450,000
83	Kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel.	475,000

Sid.	Kronor
84 Understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter.....	50,000
84 Övervakning av villkorligt dömda.....	70,000
85 Medikolegala besiktningar.....	32,000
85 Ersättning för vissa bötesandelar.....	9,600
86 Ersättning till befattningshavare vid rådhusrätter och till städer för förlorad lösen i följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande	284,500
Säger för rättegångsväsendet i allmänhet	1,371,100

E. Fångvården m. m.

86 Avlöningar till befattningshavare hos fångvårdsstyrelsen..... *	204,600
87 Avlöningar till befattningshavare å fångvårdsstaten..... *	2,716,000
88 Fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten: Omkostnader..... *	1,202,300
88 Interneringsnämnden.....	13,500
88 Överståthållarämbetets och länsstyrelsernas kostnader för fångtransport.....	210,000
88 Ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse.....	16,000
89 Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd.....	33,000
89 Bidrag till svenska skyddsförbundet.....	90,000
Säger för fångvården m. m.	4,485,400

F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

90 Statens uppfostringsanstalt å Bona: Avlöningar.....	164,500
92 Statens uppfostringsanstalt å Bona: Omkostnader.....	185,600
93 Understöd till skyddshemmen å Viebäck.....	94,700
94 Kostnader för transport av minderåriga till uppfostringsanstalt	7,300
Säger för uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare	452,100

G. Diverse.

95 Ersättning till statens allmänna fastighetsfond.....	870,200
95 Särskild ersättning till häradsskrivare för röstlängders upprättande.....	65,000
95 Bidrag till internationella byrån i Bern för skydd av litterära och artistiska arbeten.....	3,000
95 Bidrag till den internationella penitentiära kommissionen.....	1,000
96 Bidrag till »Nordisk Tidsskrift for Strafferet».....	1,200
96 Bidrag för utarbetande av internationella privaträttsliga bestämmelser rörande lufttrafik.....	1,200
97 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.....	200,000
97 Extra utgifter.....	30,000
98 Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.....	1,000,000
Säger för diverse	2,171,600
Summa	14,800,200

* Beräknat belopp.

98 Sammanfattning.**Bilagor.**

- 99 *Bilaga A*: Lagberedningens årsredogörelse.
 102 *Bilaga B*: Processlagberedningens årsredogörelse.

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 1 Del 5.

1936 års statsverksproposition.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Ministern för utrikes ärendena anmäler de frågor, som tillhöra regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel för budgetåret 1936/1937, och anför därvid följande:

A. Utrikesdepartementet.

[1.] **1. Utrikesdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** Under denna anslagstitel har för budgetåret 1935/1936 anvisats 588,800 kronor, att disponeras enligt följande avlöningsstat för utrikesdepartementet:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen, ministern för utrikes ärendena	kronor	30,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	»	410,100
3. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i> ..	»	37,400
4. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, till speciellt sakkunnig i folkrätt	»	8,000
5. Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	71,200
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	3,100
	»	74,300
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	29,000
Summa kronor		588,800.

Under punkten 22 av bilagan tredje huvudtiteln till fjolårets statsverksproposition (s. 29—31) anmälde jag, att efter överläggningar med chefen för ecklesiastikdepartementet en utredning igångsatts med anledning av från olika håll framställda önskemål beträffande en fastare och mera enhetlig organisation av upplysningsverksamheten i utlandet angående Sverige. Jag framhöll samtidigt, att upprättandet av en nämnd, som skulle representera de institutioner, organisationer eller företag, vilka vore direkt intresserade i eller ägnade för den utåtriktade upplysningstjänsten, funnits av behovet påkallat, men att vissa i samband härmed uppkommande frågor borde närmare övervägas, innan bestämmelser i ämnet utfärdades. Sedan utredningen fullständigats — vilket skett under fortsatt samverkan mellan utrikesdepartementet och ecklesiastikdepartementet — föredrogs ärendet för Kungl. Maj:t den 15 sistlidne november. Jag förordade därvid upprättandet av en organisation för den utåtriktade upplysningstjänsten efter i huvudsak följande linjer:

Utrikesdepartementets pressbyrå skulle liksom hittills utgöra verksamhetens verkställande organ. Denna byrå skulle för sin förstärkta och utvidgade upplysningsverksamhet stödjas av och samverka med en nämnd, kallad upplysningsnämnden, och en rådgivande församling, kallad kulturrådet. Upplysningsnämnden skulle bestå av 5 personer, varav ordföranden och en ledamot skulle utses av Kungl. Maj:t och de övriga ledamöterna av kulturrådet. Nämnden skulle få till uppgift att följa de inom och utom landet bedrivna arbetena för spridande av kännedom i utlandet om Sverige och därvid till behandling upptaga till densamma hänskjutna eller inom densamma väckta frågor berörande detta arbete. Kulturrådet skulle bestå av högst 30 av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter med erfarenhet rörande institutioner, organisationer eller företag, som vore direkt intresserade i eller ägnade för den utåtriktade upplysningstjänsten. Upplysningsnämnden och kulturrådet, som skulle utses för två kalenderår i sänder, vore avsedda att som samlande och rådgivande organ verka för all statligt understödd upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. Ävenledes skulle det tillkomma nämnden att upprätta förslag vid tillsättande av svensk lektor vid utländskt universitet.

I enlighet med mitt förslag beslöt Kungl. Maj:t bemyndiga mig att omedelbart igångsätta ifrågavarande upplysningsverksamhet och utsåg samtidigt dels Kungl. Maj:ts representanter i upplysningsnämnden för tiden till och med 31 december 1937, dels 25 medlemmar i kulturrådet. Samtidigt fastställdes instruktioner för nämnden och rådet ävensom vissa föreskrifter angående ersättning till medlemmarna uti ifrågavarande institutioner. Den 6 december utsågos ytterligare 5 medlemmar i kulturrådet.

Till frågan om det ökade medelsbehov under anslaget III D 3 Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige, som uppkommer i samband med ifrågavarande omorganisation av upplysningsverksamheten, skall jag återkomma under vederbörande punkt i det följande. Under nu förevarande punkt torde böra uppmärksammas nödvändigheten att tillse, att departementets pressbyrå, som redan med sina hittillsvarande uppgifter varit i be-

hov av förstärkning av sin personal, nu utrustas med erforderligt antal tjänstemän för att möta den ökade arbetsbörda, som med hänsyn till byråns uppgift såsom centralorgan för upplysningsverksamheten nödvändigtvis i detta sammanhang är att förutse. Redan vid föredragningen i fjol av tredje huvudtiteln anslagsfrågor för budgetåret 1935/1936 nämnde jag, att jag haft under allvarligt övervägande att förorda inrättandet av en befattning i lönegraden B 26 för ändamålet. Den fortsatta utredningen har endast ytterligare styrkt min uppfattning, att pressbyrån, som för närvarande — fränsett å ena sidan byråchefen samt å andra sidan den kvinnliga biträdespersonalen — endast disponerar en andre sekreterare och en attaché, medan den ursprungliga planen upptog jämväl en förste sekreterare, måste förstärkas med en tjänsteman i sist angivna lönegrad, därest byrån skall kunna tillfredsställande utföra även de nya uppgifter, som nu åläggas densamma. Då emellertid den närmare beskaffenheten och omfattningen av dessa uppgifter först efter någon provotid torde komma att klart framträda, synes det vara på sin plats, att befattningen åtminstone under nästa budgetår ställas på extra stat. Vid bifall till detta förslag skulle en ny anslagspost, avsedd för avlöning till en tjänsteman å extra stat, införas i avlöningsstaten, och förevarande anslag ökas med lönen till en dylik tjänsteman i lönegraden B 26, 9,237 kronor, eller i avrundat tal 9,200 kronor.

Innehavaren av den å övergångsstat för utrikesdepartementet upptagna befattningen såsom förste legationssekreterare — lönegraden B 26 — beräknas avgå med pension under nästkommande september månad. Under anslagsposten Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat behöver således för ifrågavarande befattning endast beräknas lön under ett kvartal, och posten, nu uppförd med 37,400 kronor, kan minskas med tre fjärdedelar av 9,690 kronor, eller i runt tal 7,300 kronor, till 30,100 kronor.

Emellertid torde jag få erinra, att, såsom framhållits redan då ifrågavarande befattning år 1924 uppfördes på övergångsstat, dess nu förestående definitiva indragning icke lär undgå att nödvändiggöra utgifter under annan anslagspost. Vid föredragningen av propositionen nr 160 till nyssnämnda års riksdag påpekade dåvarande ministern för utrikes ärendena (s. 22), att det vore fråga om en befattning, vars innehavare särskilt omhänderhaft översättningsarbeten, och att man hade att förutse nödvändigheten att efter befattningens upphörande beräkna ett translatorsarvode å departementets avlöningsanslag. Huru denna angelägenhet skall ordnas kan emellertid svårigen nu närmare fastställas, ej heller torde det vara möjligt att på förhand bestämma storleken av uppkommande kostnader. Man torde därför i detta hänseende på sakernas nuvarande ståndpunkt få inskränka sig till att under anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän beräkna utgifter i en eller annan form för translatorsarbete till belopp, som för budgetåret 1936/1937 sannolikt ej kommer att överstiga 4,000 kronor.

När det gäller att beräkna den erforderliga förstärkningen av sist berör-

da anslagspost, är det emellertid ej tillräckligt att taga i betraktande nyss omförmälda nya medelsbehov. Anslagsposten i fråga, från vilken alltsedan år 1924 huvuddelen av kostnaderna för departementets icke-ordinarie personal i princip skolat bestridas, har i själva verket icke under något budgetår varit tillräcklig för detta ändamål. Det anvisade beloppet har visserligen under de gångna åren höjts från 67,000 kronor för budgetåret 1924/1925 till nuvarande belopp av 74,300 kronor, men det är då att märka, att utgifter för hithörande ändamål intill budgetåret 1933/1934 kunnat påföras jämväl det tidigare anslaget Skrivmaterialier, expenser m. m., och att det oaktat ända sedan budgetåret 1928/1929 varje år ett överskridande uppstått, som måst täckas av huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Under de senaste två budgetåren, då enligt numera gällande principer expensanslaget icke varit för ändamålet tillgängligt, har anslagsposten sålunda överskridits med i runt tal respektive 9,100 och 11,800 kronor. Huvuddelen av utgifterna under denna anslagstitel utgöres av arvoden till skrivbiträden i extra ordinarie eller annan icke-ordinarie anställning, och det är för närvarande icke tänkbart att räkna med någon minskning av denna personalkategori, vilken tvärtom måst under senaste tid på ett par punkter förstärkas — i främsta rummet med hänsyn till den ökade arbetsbörda, som rådande internationella förhållanden medfört för politiska avdelningens och handelsavdelningens vidkommande. Under sådana omständigheter ser jag mig icke kunna undgå att föreslå en höjning på denna punkt. Med hänsyn till den nuvarande situationens ur många synpunkter extraordinära natur torde denna höjning dock kunna begränsas till 10,000 kronor, vilket belopp skulle avse såväl eventuella nya kostnader för översättningsarbete som vanliga renskriftskostnader. Som av det anförda torde framgå, är beloppet, såvitt kostnader för skrivbiträden angår, icke i första hand avsett för upprättande av nya befattningar utan endast för att bringa anslagsposten i bättre överensstämmelse med den redan konstaterade årliga utgiftssumman. Vid sådant förhållande, och då den i anslagsposten ingående, förslagsvis beräknade delposten till avlöningsförhöjningar m. m. icke hittills väsentligt överskridits, torde höjningen böra helt tillföras delposten till grundavlöningar m. m. Emellertid vill jag ej underlåta att nämna, att någon jämkning även i avseende å posten till avlöningsförhöjningar framdeles kan komma att visa sig erforderlig. De ständiga svårigheterna att få tillgängliga anslagsmedel att räcka till hava medfört, att inom utrikesdepartementet nyanställda kvinnliga icke-ordinarie befattningshavare hittills under jämförelsevis långa tidsperioder kvarhållits i mera tillfälliga anställningsformer, vilka icke medföra rätt till automatiska avlöningsförhöjningar. Frågan om en skälig förbättring av skrivbiträdenas ställning i detta hänseende är för närvarande under utredning.

I anslagsposten till särskilda löneförmåner ingår ett belopp av 13,000 kronor, vilket är avsett för bestridande av provisoriskt dyrortstillägg åt befattningshavare i utrikesdepartementet. Under hänvisning till vad chefen

för finansdepartementet förut denna dag anfört angående beräkningen för nästkommande budgetår av anslagsmedlen för ifrågavarande lönetillägg, får jag anmäla, att för tredje huvudtiteln vidkommande torde böra för ändamålet beräknas 26,000 kronor, och hela anslagsposten, nu 29,000 kronor, sålunda höjas med 13,000 kronor till 42,000 kronor.

Slutligen får jag anmäla, att jag alltjämt icke är beredd att framställa förslag om en mera definitiv reglering av ställningen i avseende å den byråchefstjänst på handelsavdelningen, som inrättats för att befria avdelningens chef från honom eljest åliggande byråchefsgöromål och till vilken avlöning för närvarande provisoriskt utgår av förevarande anslag. Enligt min mening bör därför den nuvarande ordningen, vilken senast omnämnts i förra årets statsverksproposition (III h.t. s. 2), få tills vidare bestå under ytterligare ett budgetår.

Bifall till nu framställda förslag i avseende å utrikesdepartementet förutsätter en höjning av departementets avlöningsanslag från nuvarande belopp av 588,800 kronor med (9,200 — 7,300 + 10,000 + 13,000 =) 24,900 kronor till 613,700 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för utrikesdepartementet:

Personalförteckning.

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat:

A. Diplomatisk eller konsulär personal.

1 sändebud såsom kabinetssekreterare	A	3
4 utrikesråd såsom avdelningschefer	A	2
7 byråchefer	B	30
7 förste sekreterare	B	26
6 andre sekreterare	B	21
3 förste kanslister eller kanslister	}	B 16
		eller B 12.

B. Övrig personal.

1 kansliråd och chef för arkivet	B	30
1 kamrerare	B	26
1 förste arkivarie	B	24
1 andre arkivarie	B	21
1 revisor	B	21
6 kansliskrivare	B	11
9 kanslibiträden	B	7
1 förste expeditiönsvakt	B	7
9 expeditiönsvakter	B	5.

Tredje huvudtiteln. [1.]

Tjänstemän å övergångsstat:

A. Diplomatisk eller konsulär personal.

1 legationsråd	B 30
1 förste legationssekreterare	B 26
1 byråsekreterare	B 21.

B. Övrig personal.

1 förste arkivarie	B 24.
--------------------------	-------

Tjänsteman å extra stat:

1 förste sekreterare	B 26.;
----------------------------	--------

dels godkänna följande avlöningsstat för utrikesdepartementet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen, ministern för utrikes ärendena	kronor	30,000	
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	410,100	
3. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	30,100	
4. Avlöning till en tjänsteman å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	9,200	
5. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, till speciellt sakkunnig i folkrätt	»	8,000	
6. Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.:			
a. Grundavlöningar			
m. m.	kronor	81,200	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	3,100	»
			84,300
7. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	42,000	

Summa kronor 613,700.;

dels ock till Utrikesdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 613,700.

[2.] **2. Utrikesdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** För ifrågasvarande ändamål är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört ett förslagsanslag av 220,000 kronor, och då anledning icke synes föreligga att

räkna med någon ändring i avseende å medelsbehovet under denna anslagstitel, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrikesdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 220,000.

B. Sveriges representation i utlandet.

[3.] 1. **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Personal å ordinarie och å extra stat m. m., *förslagsanslag*.** Under denna anslagstitel har för innevarande budgetår anvisats 2,294,000 kronor, enligt nedan angivna avlöningsstat:

Avlöningsstat:

	Kronor
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	930,600
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	51,100
3. Expektansarvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	75,000
4. Avlöning till en e. o. kanslist, <i>förslagsvis</i>	5,500
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:	
a. Ortstillägg:	Kronor
Ortstillägg åt personal å ordinarie stat ..	815,200
Tillägg till ortstillägg åt vissa kanslister å	
ordinarie stat	6,000
Ortstillägg åt icke-ordinarie tjänstemän ..	68,700
Tillägg till ortstillägg åt en e. o. kanslist	1,000
Extra ortstillägg åt ordinarie och icke-	
ordinarie tjänstemän	300,000
b. Ersättning till vissa beskicknings- och konsulatchefer	
för uppvärmning och belysning av vederbörande	
beskicknings- respektive konsulathus	40,900
Summa kronor	2,294,000.

Vid föredragning av ärendena tillhörande tredje huvudtiteln i statsverkspropositionen till förra årets riksdag anmälde jag bland annat (s. 14—16) förslag, som inkommit från Sveriges allmänna exportförening angående placering, dels i Litauen samt dels i Grekland, av diplomatiska tjänstemän, vilka skulle tjänstgöra såsom chargés d'affaires i de därstädes ackrediterade men på andra orter stationerade sändebudens frånvaro. Båda dessa förslag hade tillstyrkts av kommerskollegium i ett utlåtande av den 1 december 1934, som i propositionstexten finnes återgivet. För egen del yttrade jag, att ehuru jag beaktade fördelarna av en mera permanent representation särskilt i Litauen — varest fränsett de kommersiella även politiska och kulturella synpunkter gjorde en dylik representation önskvärd — men även i Grekland, jag likväl med hänsyn till det budgetära läget icke för det dåvarande ansåge mig kunna tillstyrka genomförandet av förslagen ifråga.

I samband med tredje huvudtitelns behandling hade riksdagen jämväl att taga under övervägande vissa motionsvis väckta förslag. Det gällde dels motionen I: 228, som inskränkte sig till förslag om ordnande av en permanent representation i Kaunas, samt dels motionen II: 254, vilken upptog till behandling ett flertal frågor berörande vår utrikesrepresentation. Däri hade sålunda å ena sidan förordats upprättande från och med den 1 juli 1935 av de två utav exportföreningen ifrågasatta *chargé d'affaires* befattningarna i Kaunas och i Athén, men samtidigt också föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att utredning måtte verkställas rörande den lämpligaste organisationen av vår representation i Iran, Irak, Syrien och Palestina, Egypten, Abessinien samt Afganistan, ävensom att förslag i ämnet måtte föreläggas nästa års riksdag.

Av statsutskottets utlåtande i ämnet (nr 3 s. 7—8) framgår, att med hänsyn till handelspolitiska och andra intressen, som Sverige hade att tillvarataga i nämnda länder, även utskottet funnit de motionsvis gjorda framställningarna, särskilt vad representationen i Litauen anginge, vara beaktansvärda. Den i nyssnämnda motion II: 254 jämväl behandlade frågan om ordnandet av vår diplomatiska representation i Iran m. fl. länder ansåge utskottet även vara förtjänt av beaktande. En betydelsefull utveckling vore att emotse i dessa länder, vilka under senare år visat sig alltmer tillgängliga för svensk företagsamhet, och möjligheter syntes alltså föreligga att här skapa nya marknader för avsättning av svenska produkter. Då utskottet emellertid ansåge sig kunna utgå ifrån, att Kungl. Maj:t komme att hava sin uppmärksamhet riktad på ovan berörda spörsmål och göra de framställningar, som omständigheterna och tidsläget krävde, hade utskottet icke funnit sig för det dåvarande böra i anledning av de motionsvis gjorda förslagen vidtaga eller påkalla några särskilda åtgärder.

Under överläggningarna i riksdagen angående detta ämne uttalade jag, att den av motionären väckta frågan om ordnande av vår representation i främre Orienten komme att bli föremål för den prövning, som utskottet avsett, samt att jag funne det självfallet, att vid denna prövning jämväl undersöktes andra önskemål, som förefunnes beträffande vår utlandsrepresentation.

Då den sålunda planerade utredningen om Sveriges representation i vissa delar av världen lämpligen syntes böra bedrivas under nära samråd med näringslivet, inbjödos representanter för handel, sjöfart och industri med särskilda intressen uti ifrågakommande länder till en konferens i utrikesdepartementet, vilken ägde rum den 15 sistlidne juli. Vid konferensen bereddes vederbörande tillfälle att utveckla sina synpunkter å representationen icke blott i de länder omkring östra Medelhavet och i främre Orienten i övrigt, som särskilt varit föremål för intresse under den gångna riksdagen, utan även i vissa avlägsnare delar av världen, särskilt bortre Orienten och Sydafrika.

De förslag och önskemål, som framkommo vid konferensen, sammanfattades sedermera i en promemoria, vilken jämte protokollet över förhandlingarna överlämnades till kommerskollegium för yttrande. Efter att i sin tur

hava berett Svenska bankföreningen, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Jernkontoret, Svenska trävaruexportföreningen, Sveriges redareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening, Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare samt kooperativa förbundet tillfälle att uttala sig i ämnet, har collegium den 15 oktober inkommit med det begärda utlåtandet.

Jag skall nu tillåta mig att först återgiva vissa synpunkter av mera allmän och principiell innebörd, som collegium och några av de hörda sammanslutningarna i sina yttranden åberopat, samt därefter regionalt genomgå föreliggande önskemål och framställa de förslag, vartill saken från min sida må föranleda.

Kommerskollegium inleder sålunda sitt yttrande med följande allmänna uttalande:

»De hinder för det internationella handelsutbytet, som under de senare åren rests i olika länder, ha medfört bl. a., att våra exportörer måst taga vår diplomatiska och konsulära utlandsrepresentations tjänster i anspråk i långt större omfattning än tidigare. Vidare ha avsättningssvårigheterna på vissa av våra hittillsvarande exportmarknader tvingat de svenska exportindustrierna att söka nya marknader för sina produkter. Även för detta ändamål erfordras verksamt stöd från utrikesrepresentationens sida. Det initiativ, som nu tagits till förbättrande i vissa hänseenden av denna representation, är därför enligt collegii mening värt allt beaktande.»

Jernkontoret, Stockholms handelskammare och Sveriges allmänna exportförening hava i ett gemensamt yttrande framhållit, att om man vid tidigare tillfällen inom näringslivet på sina håll hyst tvekan om behovet av en förstärkt utrikesrepresentation, denna tveksamhet framför allt bottnat i övertygelsen, att de svenska exportörerna liksom vår sjöfart under den relativt fria handelsregim, som förut rått i världen, i stort sett kunde genom sina egna resurser försvara och utvidga sina positioner på olika marknader.

Som bekant hade emellertid förhållandena under senaste åren utvecklats sig på ett ur exportsynpunkt olyckligt sätt, i det att den i olika länder tillämpade handelspolitiken verkat i högsta grad hämmande på det internationella varuutbytet. Då dessa även mot den svenska exporten riktade åtgärder i utlandet vore av *statlig* karaktär, vore det såväl för de enskilda näringsidkarna som näringsorganisationerna utomordentligt svårt för att ej säga i många fall omöjligt att genom egna åtgöranden kunna undanröja eller mildra verkningarna av dessa åtgärder. Utvecklingen hade istället bragt det därhän, att det svenska affärslivet och dess organ vore i behov av en ständig kontakt med vår officiella utrikesrepresentation, vars tjänster i växande utsträckning måste tagas i anspråk för att bereda lättnader i de betydande och invecklade svårigheter av olika slag, som förlamade handelsutbytet.

Under sådana förhållanden vore det givet, att en på lämpligt sätt genomförd förstärkning av vår utrikesrepresentation framstode som ett önskemål för näringslivet.

Mot bakgrunden av anförda synpunkter framhålles vikten av att såväl utrikesdepartementet som dess representanter i utlandet, vilka på grund av utvecklingen fått sina arbetsuppgifter i hög grad utökade, till sitt förfogande erhölle tillräcklig kanslipersonal, för arbetets effektiva utförande lämpliga legations- och konsulatslokaler och en mot moderna krav svarande kontors-

utrustning. Härigenom möjliggjordes att beskickningschefer och konsuler kunde helt ägna sig åt sina huvuduppgifter och slippa offra tid — vilket nu mycket ofta vore fallet — på mera expeditionella göromål.

Slutligen understryka organisationerna betydelsen av att kontinuiteten i arbetet inom vår utrikesrepresentation upprätthålles. De ryckvis skeende indragningarna av redan beslutade poster inom denna representation, som emellanåt företagits, vore skadliga för såväl det praktiska arbetet som även vårt anseende i utlandet.

Industrieförbundet framhåller — förutom vissa synpunkter av i stort sett liknande innebörd som de, vilka nyss återgivits, — bland annat även, att på grund av de hastigt skiftande förhållandena på världsmarknaden handelsöverenskommelserna numera inginges på tämligen kort sikt, vilket påtagligen medförde betydligt ökat arbete för vår utrikesrepresentation, och att det vore ofrånkomligt, att vår utrikesrepresentation erhöles den förstärkning, som betingades av angivna omständigheter.

Trävaruexportföreningen uttalar bland annat:

»Visserligen kan en utökning av utrikesdepartementets och utrikesrepresentationernas personal icke ske utan ökade utgifter. Men föreningen håller före att en allt för långt driven sparsamhet med anslagen till utrikesdepartementet kan under nu rådande förhållanden medföra så stora ekonomiska olägenheter för exportnäringarna, att resultatet därav bliver en inkomstminskning även för staten, vida större än vad som genom en sådan besparing kan bli avprutat på utrikesdepartementets stat.

Föreningen anser det i allmänhet önskvärt, att man i första hand tillser, att den organisation, som hänsynen till kostnaderna medgiver, göres så effektiv som möjligt. Vid konferensen den 15 juli 1935 i utrikesdepartementet uttalades den uppfattningen, att den nuvarande anordningen vid en del beskickningar och konsulat med endast en avlönad tjänsteman icke är tillfredsställande. Om på grund av kostnadsskäl valet står mellan å ena sidan upprättandet av nya beskickningar och konsulat med endast en avlönad tjänsteman och å andra sidan behövlig utökning av personalen vid redan befintliga beskickningar och konsulat, synes det böra övervägas, om icke det senare i allmänhet är att föredraga.»

Vad därefter beträffar de särskilda önskemålen, så vill jag först erinra, att, såsom i fjolårets statsverksproposition omnämndes (III h.t. s. 14), någon befattning avsedd för permanent diplomatisk representation i *Grekland* icke varit på stat uppförd sedan år 1924. Sändebudet i Ankara är visserligen även ackrediterat i Athén men kan givetvis endast från tid till annan avlägga kortare besök därstädes. Efter återupprättandet den 1 juli i fjol av sändebudsposten i Bukarest kunde emellertid en tjänsteman över stat, som under den tvååriga vakanssättningen av ifrågavarande befattning i egenskap av t. f. chargé d'affaires upprätthållit beskickningen, disponeras för tjänstgöring i Athén, och genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 placerades denne tjänsteman på sistnämnda ort i ungefär motsvarande befattning som den han innehaft i Bukarest.

Rörande representationen i *Grekland* yttrar nu kommerskollegium — efter att hava erinrat, att kollegium redan i utlåtande av den 1 december 1934 (III h.t. 1935 s. 15) tillstyrkt inrättande av en diplomatisk befattning i Athén — i huvudsak följande:

»De representanter för näringslivet, som nu yttrat sig i frågan, synas vara eniga om att vår representation i Grekland bör ordnas så att en lönad tjänsteman fast placeras där. Skånes handelskammare har framhållit önskvärdheten av att denna befattningshavare beredes möjlighet att genom en mera stadigvarande vistelse i landet förskaffa sig verklig förtrogenhet med därvarande förhållanden och ifrågasatt, huruvida icke ur denna synpunkt den tilltänkta nya befattningen borde givas karaktär av en lönad konsulspost. Kammaren anser emellertid lämpligt, att ingen ändring vidtages, innan den nuvarande provisoriska ordningen blivit närmare prövad. Jernkontoret, Stockholms handelskammare och exportföreningen ha i sitt gemensamma yttrande funnit det principiellt sett synnerligen önskvärt och riktigt, att i Athén placeras en t. f. chargé d'affaires i lönegraden B 30, men i likhet med Skånes handelskammare ansett vissa skäl tala för att resultatet av det nuvarande provisoriet tillsvidare borde avvaktas. Trävaruexportföreningen är av den meningen, att det jämte den föreslagna chargé d'affaires i Athén behövdes ett lönat konsulat i Pireus. Huruvida detta skulle höjas till generalkonsulat eller om chargé d'affaires även skulle vara generalkonsul, vore en lämplighetsfråga och i viss mån en personfråga. Förlades generalkonsulatet till Athén, borde det olönade konsulatet i Pireus bibehållas. Generalkonsuln borde vara karriärtjänsteman.

Såsom kollegium redan i sitt förenämnda utlåtande av den 1 december 1934 framhållit, måste det för ett behörigt tillvaratagande av våra handelsförbindelser med Grekland vara av stor betydelse, att vår diplomatiska representation i detta land förstärkes på så sätt, att en lönad tjänsteman stadigvarande placeras i Athén. I valet mellan en chargé d'affairespost och en generalkonsulspost synes kollegium den förstnämnda vara att föredraga. Kollegium vill emellertid i likhet med vissa näringsorganisationer förorda, att med den slutliga prövningen av frågan om ordnandet av vår representation i Grekland får anstå tills vidare i avvaktan på resultatet av den nuvarande provisoriska anordningen.»

Vad kommerskollegium och näringsorganisationerna i denna fråga anfört synes mig giva vid handen, att å ena sidan upprättandet av en permanent lönad representation i Grekland i längden torde komma att visa sig ofrånkomligt, men att å andra sidan ett definitivt ställningstagande till frågan lämpligen må kunna uppskjutas till ett kommande år. Jag har således på denna punkt intet yrkande att framställa. Dock vill jag understryka, att givetvis den nuvarande anordningen icke kan upprätthållas helt utan kostnader för statsverket, och att bland annat ett kontorskostnadsbidrag, som den olönade tjänstemannen för närvarande uppbär, skäligen torde böra från och med nästa budgetår något höjas, vilket emellertid kan ske utan ökning av vederbörande anslag.

Frågan om vår representation i de vid fjolårets riksdag särskilt uppmärksammade länderna Iran, Irak, Syrien, Palestina, Egypten, Abessinien och Afganistan — i stort sett sålunda den grupp av länder, vilken plägar betecknas såsom främre Orienten, — torde få behandlas i ett sammanhang.

I *Egypten* har vårt land under större delen av tidsperioden 1888—1919 företratts av en olönad diplomatisk agent och generalkonsul. Efter ett par år,

varunder ingen annan representation i Egypten vidmakthållits än olönade konsulat, upprättades år 1922 den nuvarande olönade beskickningen, vars chef är sändebud över stat och tillika olönad generalkonsul. Under vissa tider har en legationssekreterare över stat tjänstgjort vid beskickningen, och en sådan är för närvarande anställd därstädes med förordnande intill detta budgetårs utgång. Sedan år 1929 är en lönad handelsattaché anställd vid beskickningen. Sändebudet över stat har tillkännagivit sin avsikt att begära avsked från befattningen från den 1 juli 1936.

Vad *Iran* angår, ackrediterades beskickningschefen i Moskva därstädes år 1929. För att tillgodose det behov av en mera permanent representation, som uppstått på grund av de senaste årens allt livligare förbindelser mellan Sverige och Iran, utsändes genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 december 1933 legationsrådet i Moskva till Teheran för att tjänstgöra i egenskap av t. f. chargé d'affaires därstädes. Denna åtgärd har tidigare för riksdagen anmälts, och i samband med fjolårets beslut angående tredje huvudtiteln anslag fastställdes ett särskilt, förhöjt ortstillägg för ifrågavarande legationsråd, att utgå under tjänstgöring i Teheran (III h.t. 1935 s. 10—11). Det torde få anmärkas, att iranska regeringen, som tidigare i Stockholm varit representerad av en t. f. chargé d'affaires, i februari 1935 upprättat en självständig beskickning härstädes under ledning av en envoyé.

Den 18 maj 1934 ackrediterades sändebudet i Moskva jämväl i *Irak*, vilket land sedermera närmast hänförs till det i Teheran placerade legationsrådets verksamhetsområde.

Vid den tidigare omnämnda konferensen i utrikesdepartementet framhölls från olika håll, att *Egyptens* betydelse för vår handel redan i och för sig syntes kunna motivera vidmakthållandet av beskickningen i Kairo och dess förvandling till en lönad representation. Men därjämte ansågs utvecklingen av våra handelsförbindelser med södra Levanten kräva, att beskickningens verksamhetsområde utökades till att omfatta närmast kringliggande länder, nämligen Palestina, Syrien, Irak och Abessinien. I Palestina (brittiskt mandatområde), samt Syrien (franskt mandatområde) kunde visserligen icke en ackreditering av beskickningschefen ske, men för dennes utövande av den konsulära ledningen i dessa områden borde icke något hinder kunna väntas möta; för den vid beskickningen eventuellt tjänstgörande handelsattachéns utövande av verksamhet i nämnda mandatområden syntes även en lämplig form utan svårighet kunna utfinnas.

I fråga om handelsattachén ansågs denne, såsom antytts, böra få sin verksamhet förlagd till — förutom Egypten, Irak och Abessinien — mandatområdena Syrien och Palestina. Då handelsattachén sålunda kunde beräknas komma att, i motsats till vad nu vore fallet, under avsevärda tidrymder vistas utom beskickningsorten, syntes det oundgängligt, att beskickningen tilldelades, förutom en kanslist, även en legationssekreterare. Man räkade därvid med att denne även borde kunna användas vid beskickningen i Teheran under därvarande beskickningschefs ledighet eller eljest då särskilda förhållanden det påkallade.

Omfattningen av handelsförbindelserna med *Iran* och i övrigt rådande förhållanden och väntad utveckling ansågs — såsom vid olika tillfällen på sistone understrukits från intresserat affärshåll — kräva upprättande av en självständig beskickning i Teheran, med ett sändebud som chef.

Beskickningens i Teheran verksamhetsområde ansågs eventuellt böra omfatta även det till Iran angränsande och med detta land genom olika intressen förbundna Afganistan; av vad nyss sagts framgår däremot, att man vid konferensen närmast var benägen att vilja överföra Irak till verksamhetsområdet för sändebudet i Kairo.

Om dessa förslag har nu *kommerskollegium* uttalat följande:

»Vad angår förslaget om upprättande av en lönad beskickning i *Kairo* har detsamma av de närmast intresserade näringsorganisationerna ansetts såsom en lämplig lösning av frågan om ordnandet av vår representation i såväl Egypten som Palestina, Syrien och Irak, eventuellt även Abessinien och Cypern. Särskilt har framhållits betydelsen av det arbete, som skulle ankomma på handelsattachén vid beskickningen.

De länder, varom här är fråga, kunna utan tvivel bli av stor betydelse såsom svenska exportmarknader, och tidpunkten torde nu vara lämplig för ett intensivare bearbetande i nämnda hänseende av ifrågavarande områden. Det synes kollegium med hänsyn härtill synnerligen önskvärt, att frågan om vår representation i dessa länder erhåller en snar och tillfredsställande lösning. Vad som i sådant hänseende föreslagits i utrikesdepartementets promemoria och vunnit stöd från näringslivets sida kan kollegium i stort sett förorda. Till beskickningens område bör enligt kollegii mening, såsom ifrågasatts, höra även Abessinien och Cypern. De möjligheter för utveckling av vår export till ifrågavarande områden, som torde förefinnas, synas kollegium väl motivera den relativt stora kostnadsökning för statsverket, som förslaget genomförande skulle medföra. I anslutning till vad trävaruexportföreningen anfört och med hänsyn till Palestinas hastigt växande ekonomiska betydelse, vill kollegium vidare förorda, att i samband med prövningen av frågan om upprättande av ifrågavarande beskickning jämväl spörsmålet om upprättande av ett lönat konsulat i Jerusalem tages under omprövning.

Förslaget om upprättande av en självständig beskickning i *Iran*, vars chef skulle vara ackrediterad jämväl i Afganistan, har tillstyrkts av närmast intresserade näringsorganisationer.

Den glädjande utveckling av våra handelsförbindelser med Iran, som under senare åren ägt rum, ävensom den ganska omfattande anläggningsverksamhet under svensk ledning, som för närvarande bedrives därstädes och för vars utvidgning även till Afganistan utsikter lära föreligga, motivera enligt kollegii mening den nu ifrågasatta omorganisationen av vår representation i Teheran, vilken skulle innebära utbyte av den nuvarande chargé d'affairesposten mot en sändebudspost och upprättande av en kanslistbefattning vid beskickningen. Kollegium vill sålunda tillstyrka förslaget i denna del.»

I det av kommerskollegium särskilt åberopade yttrandet från *trävaruexportföreningen* har bland annat framhållits, att, då Egypten vore för trävaruexporten det viktigaste av de länder, som föreslagits till verksamhetsområde för en beskickning i Kairo, handelsattachén därstädes bleve av särskild betydelse för denna exportgren. Den ekonomiska förbättringen

i Palestina hade även kommit trävaruexporten till godo, och då ett ökat intresse i detta land för svenska trävaror syntes vara att förvänta, vore upprättandet av ett lönat konsulat i Jerusalem ur föreningens synpunkt att förorda.

Även *Skånes handelskammare* finner förslaget att väsentligt förstärka representationen i Egypten bl. a. i syfte att bereda den därstädes anställda handelsattachén tillfälle att ägna sin verksamhet även åt Palestina, Syrien och Irak samt eventuellt Abessinien och Cypern synnerligen välmotiverat med hänsyn till de lovande möjligheter dessa länder syntes erbjuda svensk företagsamhet. Kammaren ifrågasatte emellertid, huruvida icke med hänsyn till områdets storlek och till där rådande komplicerade förhållanden den här föreliggande uppgiften måste anses allt för omfattande och krävande för att tillfredsställande kunna skötas av en enda tjänsteman, men funne sig av kostnadsskäl ej böra nu framföra förslag om en ytterligare förstärkning av den förordade beskickningspersonalen. Kammaren ville likväl särskilt understyrka vikten av att handelsattachéns verksamhet utanför Egypten erhöles erforderligt stöd genom höjda anspråk på därvarande konsulära representation.

Några statistiska uppgifter angående vår handel på de ifrågavarande länderna torde i detta sammanhang vara av intresse, och jag tillåter mig citera följande siffror ur föreliggande statistik:

Sveriges handelsutbyte med Egypten, Syrien, Palestina, Irak och Iran under åren 1930—1934 samt under tiden januari—oktober 1935 och juli 1934—juni 1935.

(I 1,000 kr.)

	1930	1931	1932	1933	1934	jan.— okt. 1935	Juli 1934— Inköps- o. försälj- ningsland	juni 1935 Ursprungs- o. förbruk- ningsland
<i>Egypten.</i>								
Import	1,899	1,660	1,864	2,312	2,951	2,863	3,074	4,318
Export	5,341	2,310	3,412	3,584	6,183	4,229	5,787	6,335
<i>Syrien.</i>								
Import	3	18	22	69	17	62	19	103
Export	295	369	484	468	503	528	590	802
<i>Palestina.</i>								
Import	12	199	450	439	703	1,075	1,222	1,480
Export	628	572	1,079	2,169	3,099	3,164	3,383	3,455
<i>Irak.</i>								
Import	15	—	1	1	—	2	2	2
Export	155	61	143	199	297	156	210	602
<i>Iran.</i>								
Import	10	154	1,010	906	758	1,353	1,054	11,497
Export	381	454	1,231	4,903	7,100	5,725	8,921	9,003
<i>Summa för angivna länder.</i>								
Import	1,939	2,031	3,347	3,727	4,429	5,355	5,371	17,400
Export	6,800	3,766	6,349	11,323	17,182	13,802	18,891	20,197

Det har länge stått klart, att under intrycket av senare tiders utveckling på den internationella handels område och särskilt de ständigt växande svårigheterna på vissa av exportindustriernas gamla marknader i Europa inom näringslivet en stark opinion uppstått till förmån för en utveckling av den statliga representationen i bl. a. främre Orientens länder, en opinion, som icke minst gjort sig hörd, då genom H. K. H. Kronprinsens resa i Orienten den allmänna uppmärksamheten kommit att riktas mot dessa delar av världen och de möjligheter de erbjuda för svensk företagsamhet. Vid den utredning, för vilken jag nyss redogjort, hava hithörande önskemål framlagts och motiverats på ett sätt, som jag finner synnerligen övertygande, och jag har för min del kommit till den uppfattningen, att en organisation bestående av en självständig beskickning i Teheran och en i Kairo är vad som i detta hänseende bör eftersträvas. Att en handelsattaché liksom hittills blir knuten till sistnämnda beskickning — dock med vidgat verksamhetsområde — synes mig likaledes väl motiverat.

Emellertid finner jag det icke nödvändigt, att hela denna organisation upprättas omedelbart och i ett sammanhang. Fastmer tala flera skäl, budgetära och andra, för att framgå i etapper, närmare bestämt så, att här ifrågakommande nya befattningar upprättas i två omgångar, den första gruppen vid ingången av budgetåret 1936/1937 och den andra gruppen ett år därefter.

Kostnaderna, såvitt avlöningsanslaget beträffar, för en fullständig organisation av de två ifrågasatta beskickningarna skulle, i runda tal, ställa sig sålunda: Kairo: sändebud 48,500 kronor, legationssekreterare 16,700 kronor, kanslist 10,400 kronor. Tillhoppa 75,600 kronor. Teheran: sändebud 42,500 kronor, kanslist 11,400 kronor. På denna punkt uppstår emellertid en besparing av 9,100 kronor därigenom, att legationsrådsbefattningen återgår till Moskva, varvid ortstillägget, för tjänstgöring i Teheran beräknat till 15,700 kronor, sänkes till tidigare belopp av 6,600 kronor. Totalkostnaden blir sålunda 44,800 kronor. Jag erinrar, att medel för en handelsattaché-befattning i Kairo redan ingå i det till avlöning åt dylika tjänstemän hittills anvisade beloppet. För skrivbiträden och kanslivaktmästare uppstå, såvitt beskickningen i Kairo angår, vissa nya kostnader, men dessa behöva ej föranleda höjning av hittills utgående anslag.

Av de båda beskickningarna anser jag den i Teheran böra först organiseras. Vad angår beskickningen i Kairo synes man för nästkommande budgetår kunna begränsa sig till att utvidga handelsattachéns verksamhetsfält och att låta beskickningen förestås av en legationssekreterare, varigenom handläggningen av löpande ärenden kontinuerligt kunde ske samt handelsattachén finge en erforderlig replipunkt för sin verksamhet.

I enlighet med nu angivna planer vill jag alltså förorda, att sändebuds- och kanslistbefattningarna i Teheran samt en legationssekreterarebefattning — nu närmast avsedd för Kairo men jämväl vid behov disponibel för Teheran, då organisationen fullt utbyggt — upprättas från och med ingången

av nästkommande budgetår, men att med sändebuds- och kanslistbefattningarna i Kairo för det nuvarande måtte anstå.

Vad beträffar fördelningen av här ifrågavarande områden på de båda beskickningarna, torde utfärdandet av närmare bestämmelser härom få ankomma på Kungl. Maj:t. Därvid lärer i stort sett någon anledning icke föreligga att frågå de under konferensen i utrikesdepartementet framkomna förslagen, med undantag måhända för vad beträffar Irak. På denna punkt har nämligen sedermera verkställts ytterligare utredning, och resultatet härav synes giva vid handen, att med hänsyn till kommunikationsförhållanden m. m. samt till den omständigheten att Irak synes upprätthålla livligare diplomatiska förbindelser med Iran än med Egypten, åtskilligt torde tala för att landet i fråga lägges till sändebudets i Teheran verksamhetsområde. Den omständigheten att enligt mitt förslag nyssnämnda sändebud först skulle träda i verksamhet, synes i vart fall för det närmaste året tala härför.

Upprättande i den ordning jag föreslagit av beskickningar i Teheran och Kairo skulle belasta tredje huvudtiteln för budgetåret 1936/1937 med följande nya kostnader:

	Lön kronor	Ortstillägg kronor	Summa kronor
sändebud i Teheran	A 2 14,526	28,000	42,526
kanslist i Teheran	B 16 5,907	5,500	11,407
förste legationssekreterare i Kairo	B 26 9,690	7,000	16,690
summa	30,123	40,500	70,623
avgår å ortstilläggskontot	—	9,100	9,100
återstår	30,123	31,400	61,523.

Ovan angivna belopp för ortstillägg åt en legationssekreterare i Kairo är beräknat med tanke på att befattningens innehavare skall vara underordnad tjänsteman vid beskickningen och avser icke kostnaderna för kanslilokal under den tid, då vederbörande före sändebudsbefattningens upprättande kan komma att tjänstgöra som t. f. chargé d'affaires. Ifrågavarande kostnader torde under denna tid böra bestridas av anslaget till skrivmaterialier m. m. vid beskickningar och konsulat, men någon höjning av nämnda anslag behöver icke härav föranledas.

Av det föreslagna ortstillägget till kanslisten i Teheran skulle ett belopp av 1,000 kronor anvisas såsom särskilt »språktillägg», att i likhet med vad för motsvarande befattningar i Buenos Aires, Tokio m. fl. städer är stadgat, utgå först sedan tjänstemannen i fråga visat sig besitta förmåga av ledig behandling i tal och skrift av anställningslandets språk.

Som jag förut i dag erinrat, hade utrikesdepartementet under förarbetena till 1935 års statsverksproposition att taga under övervägande ett från Sveriges allmänna exportförening inkommet och av kommerskollegium tillstyrkt förslag om upprättande av, bland annat, en chargé d'affairesbefattning i *Litauen*

— kollegii yttrande i ärendet återfinnes på s. 15 i det till propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden. Av sagda protokoll framgår i övrigt, att lönat konsulat under två perioder upprätthållits i Kaunas, nämligen dels år 1920 samt dels under åren 1924—1928, men att Sverige för närvarande icke därstädes har någon permanent representation utan företrädes av sändebudet i Riga. Jag har i dag nämnt, att upprättande av permanent representation i Litauen förordats i två olika motioner till 1935 års riksdag, men att riksdagen — ehuru den funnit detta förslag särskilt beaktansvärt — icke velat vidtaga någon åtgärd med anledning av detsamma, enär Kungl. Maj:t förväntades komma att hava sin uppmärksamhet riktad på saken och göra de framställningar, som omständigheterna kunde komma att kräva.

Då under de olika skedena av denna frågas behandling näringslivets talesmän ständigt uppträtt till förmån för upprätthållandet av stadigvarande lönad representation i Litauen, och jag haft tillfälle konstatera, att uppfattningen på detta håll alltjämt är densamma, har jag icke funnit anledning föreligga att under det gångna årets utredningar upptaga även denna fråga till behandling eller infordra nya utlåtanden härom. För egen del har jag länge varit övertygad om önskvärdheten av åtgärder i antydd riktning. Det är, såsom förut erinrats, icke endast kommersiella utan även politiska och kulturella synpunkter jag därvid haft för ögonen. Överhuvud taget finner jag det otillfredsställande, att Sverige icke har någon stadigvarande representation i ett närbeläget land, där våra intressen äro jämförelsevis betydande och vars regering och folk för sin del alltid strävat att på olika områden utveckla sina förbindelser med vårt land. Jag anser frågan om upprättande av en dylik representation icke längre böra undanskjutas, och vid valet mellan olika former för densamma måste jag giva företräde åt den diplomatiska, varvid lämpligen den av exportföreningen föreslagna anordningen synes böra ifrågakomma, sålunda med en i Kaunas ständigt placerad tjänsteman i lönegraden B 30 såsom t. f. chargé d'affaires under de tider, då sändebudet vistas på sin huvudsakliga post i Riga. Kostnaden i avlöningshänseende för en dylik befattning skulle bli 11,520 kronor i lön och 10,000 kronor i ortstillägg, tillhoppa i runt tal 21,500 kronor. Med åtnjutande av berörda ortstillägg skulle vara förbunden skyldigheten att vidkännas kostnaderna för kanslilokal.

I statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (III h.t. s. 8) omnämndes, att vår generalkonsul i *Sydafrikanska unionen* föreslagit generalkonsulatets förflyttning från Kapstaden, där det för närvarande är förlagt, till Pretoria. Den sålunda väckta frågan ansågs emellertid icke för det dåvarande påkalla något ställningstagande från statsmakternas sida. Önskemålet om generalkonsulatets förflyttning till Pretoria grundar sig på den sistnämnda ortens mera centrala samt även ur andra synpunkter fördelaktigare läge, ävensom framför allt på den omständigheten, att Pretoria är säte för unionens

regeringsdepartement. Sedan ytterligare utredning i ämnet införskaffats, anmodade jag under den gångna sommaren generalkonsuln att under någon tid förlägga sin tjänstgöring till Pretoria för att bereda utrikesdepartementet på erfarenhet grundade utgångspunkter för bedömande av frågan om generalkonsulatets lämpligaste placering. Av samma skäl och i avvaktan på ett av mig begärt uttalande i ämnet av en delegation av svenska affärsmän, som nyligen besökt Sydafrika, anser jag önskvärt, att generalkonsuln tillsvidare kvarstannar i Pretoria. Då jag utgår ifrån att generalkonsulatet i varje fall icke bör återförflyttas till Kapstaden, som enligt föreliggande uppgifter är en väsentligt mindre dyr ort än unionens övriga huvudorter, finner jag generalkonsulns ortstillägg, vilket redan tidigare befunnits knappt tillmätt, böra något höjas. Jag föreslår, att denna löneförman, nu 11,400 kronor, höjes med 5,000 kronor till 16,400 kronor.

Slutligen bör det omnämnas, att även frågor berörande vår representation i *fjärran Östern* varit föremål för övervägande under sommarens utredningsarbete. Emellertid har jag efter att hava övervägt vad som anförts såväl av näringslivets talesmän som av kommerskollegium kommit till den uppfattningen, att med den närmare prövningen av dessa frågor lämpligen borde anstå, tills det politiska läget uti ifrågavarande delar av världen mera klarnat.

I förra årets statsverksproposition (III h.t. s. 16—17) anmälde jag en från sändebudet i Bern inkommen framställning om upprättande av en legationssekreterarebefattning vid beskickningen. Jag fann mig icke då kunna tillstyrka detta men skall nu tillåta mig återkomma till berörda förslag, vilket, sett i ett större sammanhang, berör en av den nuvarande organisationens mest framträdande svagheter. Redan tidigare under dagens föredragning har jag haft tillfälle att citera uttalanden, varav framgår, att de nuvarande förhållandena icke anses tillfredsställande, såvitt beträffar tillgången på underordnad personal vid beskickningar och konsulat. Särskilt gäller detta tjänsterna i lönegraderna B 30, B 26 och B 21, de s. k. mellangraderna, och allra mest kanske legationssekreterarebefattningarna. Som en konsekvens av tidigare indragningar har antalet beskickningar, vid vilka — förutom chefen och i bästa fall en kanslist — ingen lönad tjänsteman finnes anställd, blivit oproportionerligt stort. Även med utnyttjande av de tre rörliga befattningar på extra stat, som stå till Kungl. Maj:ts förfogande, kan det för närvarande icke undgås, att sändebuden i Ankara, Bern, Bukarest, Prag och Wien i Europa, ävensom samtliga fyra sändebud i Syd- och Mellanamerika — de i Buenos Aires, Lima, Rio de Janeiro och Mexico — äro lämnade utan biträde av någon tjänsteman alls i mellangraderna. Vid fem av ifrågavarande nio beskickningar äro visserligen attachéer anställda, men olägenheterna av bristen på legationssekreterare framträda ej desto mindre — kanske icke så mycket därför, att det ej skulle vara möjligt att bland de äldre attachéerna alltid finna det erforderliga antalet tjänstemän med tillräcklig erfarenhet

och nödiga kvalifikationer i övrigt för att under chefens ledning fullgöra en legationssekreterares uppgifter, som fastmer av det skälet, att hänsynen till de yngre attachéernas utbildning nödvändiggöra så pass täta förflyttningar inom denna kår, att kontinuiteten i arbetet vid de beskickningar, som äro väsentligt beroende av dylik arbetskraft, allvarligt äventyras. Frånsett detta kan det ju knappast anses lämpligt, att förordnanden såsom t. f. beskickningschefer i så stor utsträckning, som nuvarande förhållanden nödvändiggöra, anförtros åt karriärens yngsta befattningshavare. Vad de beskickningar angår, vid vilka chefen står helt utan högre kvalificerat biträde, bliva givetvis svårigheterna att sörja för beskickningens upprätthållande under vakanser och semestrar ofta betydande, och dessa svårigheter äro så mycket större, som just vid de längst bort belägna av nyss angivna beskickningar icke ens attachéer äro anställda, enär storleken av tillgängliga anslagsmedel icke medgiver sådant.

Jag vill för övrigt understryka, hurusom antydda sakläge innebär även vissa riskmoment av större räckvidd och på längre sikt än de omedelbara administrativa olägenheter, som nyss påpekats. Det kan nämligen knappast vara lyckligt med tanke på den framtida rekryteringen av förvaltningens högre poster, att tillfällena för tjänstemän att i mellangraderna förskaffa sig erfarenhet och rutin i utlandstjänstgöring skola vara så begränsade, som nu är fallet.

De speciella omständigheter, som medföra, att behovet av en legationssekreterare gör sig mera gällande vid beskickningen i Bern än kanske vid någon annan, hava närmare utvecklats i fjolårets nyss berörda framställning och i en under sistlidna höst av samma beskickning insänd skrivelse ytterligare understrukits. De äro för övrigt med hänsyn till sändebudets ständigt återkommande uppdrag i Genève så påtagliga, att jag ej torde behöva nu åter ingå på desamma. Jag föreslår därför i främsta rummet, att en ny befattning i lönegraden B 26 upprättas, närmast avsedd för en förste legationssekreterare vid beskickningen i Bern. Sändebudet har förordnat, och härtill ansluter jag mig, att ortstillägget för befattningen fastställs till 3,800 kronor, eller samma belopp, som utgår till legationssekreterarna i exempelvis Berlin samt Bryssel och Haag. Kostnaden för den nya befattningen skulle sålunda bliva $(9,690 + 3,800 =) 13,490$, eller i runt tal 13,500 kronor.

Emellertid har jag ytterligare ett förslag att framställa, avseende en anordning av mera allmän innebörd, vilken, ehuru icke medförande någon kostnad för statsverket, enligt min mening skulle kunna i väsentlig mån bidraga till att avhjälpa nu ifrågavarande svårigheter. Denna anordning skulle avse att åt Kungl. Maj:t bereda större möjligheter, än vad som för närvarande föreligger, att besluta om placeringen av förefintliga mellangradsbefattningar. I vederbörande stater för ortstillägg var ända till år 1926 med bindande verkan för Kungl. Maj:t fastställt, icke blott vid vilka utlandsmyndigheter befattningar i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 över huvud taget skulle fin-

nas, utan med vissa undantag även, för varje särskild beskickning och konsulat, till vilka lönegrader därstädes anställda tjänstemän skulle hänföras. Sedan emellertid i nyssnämnda års statsverksproposition framhållits de olägenheter, som ifrågavarande system visat sig medföra, särskilt därigenom att en tjänsteman ej kunde befordras från en mellangradsbefattning till en annan utan att samtidigt underkastas en eljest måhända icke påkallad örflyttning, medgav riksdagen Kungl. Maj:t befogenhet att verkställa örflyttningar av befattningar i angivna lönegrader. Efter ytterligare beslut i ämnet av 1928 års riksdag äger Kungl. Maj:t numera »att göra örflyttningar av befattningar i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 mellan de i staten för ortstillägg angivna platser, då så må befinnas påkallat i sammanhang med befordringar eller då eljest synnerliga skäl tala därför, ävensom i samband härmed inom ramen för de i sagda stat angivna ortstilläggsbelopp göra de jämkningar i de fastställda ortstilläggen, som må betingas av dylik örflyttning». Enligt vad som framgår av de yttranden, som ligga till grund för besluten i fråga, avse desamma dock endast rätt för Kungl. Maj:t att flytta befattningar mellan sådana i staterna för ortstillägg angivna orter, där enligt samma stater befattningar i någon av lönegraderna B 30—21 förutsättas skola finnas. Kungl. Maj:t kan således icke utan riksdagens hörande flytta en förefintlig befattning i någon av sagda lönegrader till en beskickning eller ett konsulat, vid vilken icke redan förut å ortstilläggsstaten upptagits en befattning i någon annan av mellangraderna. Emellertid har det visat sig — vilket för övrigt icke torde vara ägnat att förvåna — att arbetsbördan vid olika utlandsmyndigheter varit i rätt hög grad växlande. Det var för att möta dylika växlingar, som riksdagen på sin tid enligt Kungl. Maj:ts förslag flyttade den tidigare till beskickningen i Helsingfors knutna vicekonsulsbefattningen först till Moskva, sedan till Warszawa och slutligen åter till Moskva, varvid emellertid en ny befattning måste upprättas för beskickningen i Warszawa. Bemyndigande har också utverkats men på grund av ändrade förhållanden aldrig kunnat utnyttjas att använda den vid beskickningen i Berlin anställde legationssekreteraren även i Bern o. s. v. Men nödvändigheten att för örflyttning av en underordnad tjänst utverka riksdagens beslut och den därmed sammanhängande bundenheten vid vissa, av budgetperioderna betingade tidpunkter har visat sig lägga betydande hinder i vägen för ett rationellt utnyttjande av förvaltningens fåtaliga mellangradstjänster, varför det, som av mig nyss anförts, framstår som ett angeläget önskemål att en större rörlighet gives åt de befattningar, varom här är fråga. Med hänsyn härtill vill jag föreslå, att den Kungl. Maj:t nu tillkommande befogenheten att verkställa ombyten av befattningar i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 utvidgas till att avse örflyttningar i allmänhet av dylika befattningar mellan samtliga orter, där beskickning eller konsulat för närvarande finnes. Jag är medveten om att förslag i denna riktning tidigare varit under övervägande men då ansetts ej kunna genomföras, så länge icke ortstillägg funnes anslagna för dylika tjänster vid samtliga utlands-

myndigheter. För min del kan jag dock icke se annat än att denna svårighet skulle utan vidare kunna övervinnas, därest den redan nu medgivna befogenheten för Kungl. Maj:t att »inom ramen för de i sagda stat (d. v. s. staten för ortstillägg) angivna ortstilläggsbelopp göra de jämkningar i de fastställda ortstilläggen, som må betingas av dylik omflyttning (d. v. s. omflyttning av förefintliga befattningar)», komme att gälla även vid överförande av en mellangradsbefattning till en ort, där någon dylik ej tidigare funnits. Givetvis begränsas härigenom möjligheterna för Kungl. Maj:t att placera tjänstemän på dyrare orter, i den mån icke erforderlig lönefyllnad kan beredas med anlåtande av anslagsposten till extra ortstillägg, men att på denna väg åtgärder skulle kunna beslutas, medförande ökade sammanlagda utgifter för statsverket, är i varje fall uteslutet.

Jag får samtidigt erinra, att såsom framgår av riksdagens skrivelse nr 3 A/1921 (s. 28), riksdagen förutsatt, att Kungl. Maj:t skulle äga att besluta om placeringen av disponibla kanslistbefattningar (numera tjänster i lönegraderna B 16 eller B 12). Denna befogenhet, vilken förutsätter rätt för Kungl. Maj:t att även inom ramen av de för dylika befattningar anslagna ortstillägg göra erforderliga jämkningar, torde lämpligen böra bekräftas genom uttryckligt riksdagsbeslut i samband med det nu ifrågasatta bemyndigandet för Kungl. Maj:t att förfoga över befattningarna i lönegraderna B 30, B 26 och B 21.

En inom utrikesdepartementet verkställd utredning, avseende jämförelse mellan avlöningsförhållandena inom Sveriges och vissa ungefärligen jämställda länders utrikesrepresentationer, har givit vid handen, att våra befattningshavare i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 äro genomgående väsentligt lägre avlönade än motsvarande tjänstemän även inom sådana utrikesrepresentationer, där lönenivån eljest i stort sett motsvarar den svenska. Då någon allmän omreglering av staterna för ordinarie ortstillägg knappast för närvarande torde ifrågakomma, lärers antydda förhållande närmast få tagas i betraktande vid fastställande av beloppet för anslagsposten till extra ortstillägg. Emellertid äro i staten för ortstillägg till ordinarie befattningshavare ortstilläggen för en särskild grupp av tjänstemän fastställda till belopp, som sedan länge visat sig så uppenbart otillräckliga, att en höjning av desamma icke lämpligen synes böra uppskjutas i avvaktan på en allmän lönereglering. Jag avser de tre befattningarna såsom legationssekreterare i Helsingfors, Köpenhamn och Oslo samt de två vicekonsulsbefattningarna i Köpenhamn och Helsingfors, av vilka dock den sistnämnda sedan en längre tid tillbaka är placerad vid beskickningen i Moskva. Ortstillägget till var och en av dessa fem befattningar är 2,000 kronor, under det att ortstilläggen för motsvarande befattningar i det övriga Europa uppgå till lägst 3,300 och högst 4,800 kronor. Det låga ortstillägget för mellangradstjänsterna i de skandinaviska länderna torde på sin tid hava fastställts med tanke på att levnadskostnaderna för en svensk i någon av ifrågavarande grannländer kunde förväntas vara

lägre än eljest i utlandet. Vederbörande beskickningschefer hava emellertid vid upprepade tillfällen framhållit, att — fränsett att levnadskostnaderna i de skandinaviska länderna ingalunda numera torde ligga på en genomsnittligt lägre nivå än i andra europeiska länder — man borde taga i betraktande, att det med hänsyn till de livliga förbindelserna mellan Sverige och dess grannländer för medlemmarna av våra representationer därstädes uppstår särskilda svårigheter att alltför mycket begränsa utgifterna för sin livsföring. Vad i detta hänseende anförts har lett mig till den uppfattningen, att det icke kan vara skäligt, att ifrågavarande befattningar skola vara sämre ställ-
da i avseende på ordinarie löneförmåner än andra motsvarande. Som jag nyss antydde, äro ortstilläggen till legationssekreterare och vicekonsuler i det övriga Europa omkring dubbelt så höga — 3,800 kronor i Berlin, Bryssel, Warszawa, Rotterdam m. fl. städer, 3,700 kronor i Riga, 4,800 kronor i Paris o. s. v. Endast för vicekonsuln i Hamburg är ett så lågt ortstillägg som 3,300 kronor anslaget. Med tanke på förefintliga möjligheter att med hjälp av extra ortstillägg bereda vederbörande erforderlig ytterligare löneförhöjning föreslår jag nu — för att så vitt möjligt begränsa kostnaden för den partiella lönereglering jag avser — att ortstilläggen till de fem ifrågavarande befattningshavarna i Helsingfors (Moskva), Köpenhamn och Oslo fastställas till samma belopp som för vicekonsuln i Hamburg, det för närvarande näst lägsta av alla dylika ortstillägg. Kostnaden för den ifrågasatta ökningen skulle bliva ($5 \times 1,300 =$) 6,500 kronor.

I omedelbar anslutning till vad jag nyss yttrat, torde jag få föreslå någon ökning även av anslagsposten till extra ortstillägg, för närvarande 300,000 kronor. Jag erinrar, att för ifrågavarande ändamål tidigare varit anslagna väsentligt högre belopp, senast för budgetåret 1932/1933 360,000 kronor. För det därpå följande budgetåret sänktes beloppet — vilket förut anvisats i form av särskilt anslag — till 304,000 kronor. Av minskningen hänförde sig 6,000 kronor till vissa befattningar, som vid sagda tid indrogos eller vakanssattes, under det återstående minskning med 50,000 kronor vidtogs av allmänna besparingshänsyn. För innevarande budgetår har ytterligare indragits ett belopp av 4,000 kronor, som tidigare utgått till sändebudet i Warszawa, en besparing, som ansetts kunna äga rum, sedan staten åtagit sig att bidra till sändebudets bostadskostnader.

Jag har nyss antytt det främsta motivet för en höjning av ifrågavarande anslagspost: våra mellangradstjänstemän äro påtagligt sämre avlönade än de flesta motsvarande befattningshavare från länder, vilkas allmänna lönestandard eljest anses jämförbar med den svenska. Emellertid kan någon jämkning uppåt knappast heller undvikas i vad avser lönerna till vissa befattningshavare i chefsställning. Jag tillåter mig i detta sammanhang framhålla, att den omständigheten att en besparing å de för sändebudsbefattningen i Warszawa avsedda anslagsmedlen ansetts böra vidtagas i samband med förhyrande av beskickningslokaler därstädes, icke kan anses innebära, att ej löneförmånerna till denne tjänsteman skulle underkastas samma årliga prövning med hänsyn till levnadskostnadernas läge, som i samband med fördel-

ningen av extra ortstillägg äger rum beträffande lönerna till alla andra utlandsrepresentanter. Med hänsyn till vad jag anfört, skulle jag hava önskat att redan nu kunna föreslå återställande av hela den minskning av ifrågavarande anslagsmedel, som ägde rum vid 1933 års riksdag, detta så mycket mer som två av de poster, vilkas vakanssättning utgjort motiveringen för en del av denna minskning, numera återupprättats. I betraktande icke minst av de anslagshöjningar jag redan ansett mig böra förorda, finner jag dock ökningen på förevarande punkt tillsvidare böra stanna vid 25,000 kronor, och jag föreslår därför, att anslagsposten i fråga för budgetåret 1936/1937 fastställes till 325,000 kronor.

Då anledning torde saknas att uppföra någon av de i dag föreslagna nya befattningarna på extra stat, skulle genomförandet av samtliga av mig framställda förslag i avseende å avlöningsstaten under nu ifrågavarande anslag medföra följande förändringar:

Anslagsposten 1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, nu 930,600 kronor, ökas med en lön i lönegraden A 2 (sändebud i Teheran), 14,526 kronor, en i B 30 (legationsråd i Kaunas), 11,520 kronor, två i B 26 (förste legationssekreterare i Kairo och i Bern), 19,380 kronor samt en i B 16 (kanslist i Teheran), 5,907 kronor, tillhopa 51,333 kronor, eller, i avrundat tal, 51,300 kronor, till kronor 981,900.

Delposten 5a. Ortstillägg: Ortstillägg åt personal å ordinarie stat, nu 815,200 kronor, ökas med ortstillägg till ett sändebud i Teheran, 28,000 kronor, till ett legationsråd i Kaunas, 10,000 kronor, till legationssekreterare i Kairo och i Bern ($7,000 + 3,800 =$) 10,800 kronor, samt till en kanslist i Teheran, 4,500 kronor, vidare med 5,000 kronor avseende höjning av ortstillägget till generalkonsuln i Sydafrikanska unionen och 6,500 kronor för höjande av ortstilläggen till fem tjänstemän i mellangraderna, tillhopa 64,800 kronor, men minskas med 9,100 kronor med anledning av återflyttning till Moskva av legationsrådet i Teheran, till kronor 870,900.

Samma delpost: Tillägg till ortstillägg åt vissa kanslister å ordinarie stat, nu 6,000 kronor, höjes med 1,000 kronor, avseende »språktillägg» åt kanslisten i Teheran, till kronor 7,000.

Samma delpost: Extra ortstillägg åt ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu 300,000 kronor, höjes med 25,000 kronor till kronor 325,000.

Hela anslaget, nu 2,294,000 kronor, höjes med ($51,300 + 64,800 - 9,100 + 1,000 + 25,000 =$) 133,000 kronor till kronor 2,427,000.

Å personalförteckningen för beskickningar och konsulat skulle, såvitt angår tjänstemän å ordinarie stat, antalet sändebud i lönegraden A 2 höjas från 12 till 13, antalet legationsråd från 5 till 6, antalet förste legationssekreterare från 4 till 6 samt antalet kanslister från 19 till 20.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Tredje huvudtiteln. [3.]

dels godkänna följande förteckning över personal å ordinarie och å extra stat vid beskickningar och konsulat:

Personalförteckning.

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat:

11 sändebud.....	A 3
13 sändebud.....	A 2
8 generalkonsuler.....	A 2
6 legationsråd.....	B 30
3 handelsråd.....	B 30
7 konsuler.....	B 30
6 förste legationssekreterare.....	B 26
9 vicekonsuler.....	B 26
3 andre legationssekreterare.....	B 26
4 andre vicekonsuler.....	B 21
20 förste kanslister eller kanslister.....	B 16
	eller B 12.

Tjänstemän å extra stat:

1 sändebud.....	A 2
1 legationsråd.....	B 30
2 förste legationssekreterare.....	B 26
1 andre legationssekreterare.....	B 21.;

dels godkänna följande avlöningsstat för beskickningar och konsulat: personal å ordinarie och å extra stat m. m., att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

Kronor

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	981,900
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	51,100
3. Expektansarvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	75,000
4. Avlöning till en e. o. kanslist, <i>förslagsvis</i>	5,500
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:	
a. Ortstillägg:	Kronor
Ortstillägg åt personal å ordinarie stat	870,900
Tillägg till ortstillägg åt vissa kanslister å ordinarie stat	7,000

	Kronor	Kronor
Ortstillägg åt icke-ordinarie tjänstemän	68,700	
Tillägg till ortstillägg åt en e. o. kanslist....	1,000	
Extra ortstillägg åt ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän.....	325,000	1,272,600
b. Ersättning till vissa beskicknings- och konsulatchefer för uppvärmning och belysning av vederbörande beskicknings- respektive konsulathus	40,900	1,313,500
	Summa kronor	2,427,000.;

dels medgiva Kungl. Maj:t att göra omflyttningar av befattningar i lönegraderna B 30, B 26 och B 21 mellan de platser, där enligt staten för ortstillägg beskickningar eller konsulat skola finnas, ävensom i samband härmed inom ramen för det i sagda stat för dylika befattningar angivna sammanlagda ortstilläggsbelopp vidtaga de jämkningar i de fastställda ortstilläggen, som må betingas av sådan omflyttning;

dels medgiva Kungl. Maj:t att göra omflyttningar av befattningar i lönegraderna B 16 och B 12 mellan de platser, där enligt staten för ortstillägg beskickningar eller konsulat skola finnas, ävensom i samband härmed inom ramen för det i sagda stat för dylika befattningar angivna sammanlagda ortstilläggsbelopp vidtaga de jämkningar i de fastställda ortstilläggen, som må betingas av sådan omflyttning;

dels ock till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Personal å ordinarie och å extra stat m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2,427,000.

[4.] 2. **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Attachéer, reservationsanslag.** För detta ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 95,000 kronor. Då samma belopp torde erfordras för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Attachéer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 95,000.

[5.] 3. **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Handelsattachéer, reservationsanslag.** Förra årets riksdag anvisade för ifrågavarande ända-

mål ett reservationsanslag av 36,500 kronor, och då samma belopp beräknas vara erforderligt för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Handelsattachéer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 36,500.

[6.] **4. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Pressattachéer, förslagsanslag.** För här avsett ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 78,000 kronor. Då anledning icke synes föreligga att vidtaga någon ändring i avseende å detta anslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Pressattachéer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 78,000

[7.] **5. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 380,000 kronor. Då med hänsyn till storleken av förefintlig reservation en sänkning av beloppet med 5,000 kronor torde kunna vidtagas för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 375,000.

[8.] **6. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Extra biträden och vaktbetjänte, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 90,000 kronor. Då förefintlig reservation bereder möjlighet att utan anslagshöjning möta de nya utgifter under detta anslag, som kunna komma att visa sig nödvändiga vid bifall till vissa av mig tidigare framställda förslag i avseende å utrikesrepresentationen, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Extra biträden och vaktbetjänte* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 90,000.

[9.] **7. Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsulter, reservationsanslag.** För detta ändamål är i den löpande riksstaten uppfört ett reservationsanslag av 98,000 kronor. Med hänsyn till förefintlig reservation å an-

slaget torde en tillfällig sänkning av detsamma med 23,000 kronor kunna vidtagas för nästa budgetår.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75,000.

[10.] 8. **Ersättningar åt olönade konsuler, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett förslagsanslag av 120,000 kronor. Samma belopp torde lämpligen böra anvisas för nästkommande budgetår, och jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar åt olönade konsuler* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 120,000.

[11.] 9. **Rese- och flyttningersättningar, förslagsanslag.** För detta ändamål är i riksstaten uppfört ett förslagsanslag av 175,000 kronor. Då anledning icke synes föreligga att vidtaga ändring med avseende å anslagets storlek, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rese- och flyttningersättningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 175,000.

[12.] 10. **Skrivmaterialier m. m. vid beskickningar och konsulat, reservationsanslag.** Såsom framgår av statsverkspropositionen till förra årets riksdag (III h.t. s. 24), beräknades för budgetåret 1935/1936 medelsbehovet för här avsedda ändamål till 173,000 kronor. Med hänsyn till storleken av en reservation å äldre anslag, som förutsattes bliva tillgänglig för ifrågavarande utgifter, äskades dock endast ett anslag å 153,000 kronor, vilket också av riksdagen blev beviljat. Ehuru medelsåtgången sålunda under innevarande budgetår torde komma att väsentligt överstiga det för året anvisade beloppet, kan en icke obetydlig reservation beräknas bliva disponibel även vid ingången av nästa budgetår, och en ökning med 10,000 kronor av det i löpande riksstat uppförda beloppet torde med hänsyn härtill vara tillräcklig för att säkerställa behovet under nästkommande budgetår av medel för de ändamål, för vilka det nuvarande anslaget beräknats. Emellertid har riksräkenskapsverket i sin inkomstberäkning för budgetåret 1936/1937 förordat, att till detta anslag skulle överföras även de till omkring 5,000 kronor för år beräknade kostnaderna för uppvärmning och belysning av konsulatfastigheten i Leningrad, vilka för närvarande bestridas av medel från statens allmänna fastighetsfond. Med anledning härav tillkommer behovet av en ytterligare höjning med 5,000 kronor, och jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaterialier m. m. vid beskickningar och konsulat* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 168,000.

[13.] **11. Övriga omkostnader vid beskickningar och konsulat, förslagsanslag.** För detta ändamål är i riksstaten uppfört ett förslagsanslag av 80,000 kronor. Då anledning icke synes föreligga att vidtaga någon ändring i avseende å anslaget i fråga, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övriga omkostnader vid beskickningar och konsulat* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 80,000.

C. Internationella byråer m. m.

[14.] **1. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund, förslagsanslag.** Förbundets budget för år 1935 slutade på en utgiftssumma av 30,639,664 guldfrancs, varav Sveriges andel belöpte sig till guldfrancs 545,303: 45. Till gäldande härav beviljade 1935 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag ett förslagsanslag av 700,000 kronor.

Den av förbundsförsamlingen vid dess sextonde ordinarie möte fastställda budgeten för år 1936 slutar på 28,279,901 guldfrancs. Sammanförd under huvudrubriker ter sig utgiftssidan av denna budget på följande sätt:

	Guldfrancs.
I. Sekretariatet	14,591,635
II. Den internationella arbetsorganisationen	6,699,450
III. Den fasta mellanfolkliga domstolen	2,321,200
IV. Den ständiga centrala opiekommittén	119,463
V. Den internationella flyktingeinstitutionen	270,000
VI. Fastigheter i Genève	2,334,000
VII. Pensioner	1,544,153
VIII. Assyriernas i Irak bosättning	400,000

Summa guldfrancs 28,279,901.

Enligt gällande provisoriska bestämmelser för fördelningen av kostnader har Sverige att av denna utgiftssumma erlagga ett belopp av guldfrancs 546,765 eller alltså ett ungefärligen lika stort bidrag som för år 1935, i guldfrancs räknat. Genom beslut av förbundsförsamlingen skall emellertid ett överskott å guldfrancs 1,488,442: 77 från år 1934 återbetalas till medlemsstaterna. Sveriges andel häri utgör guldfrancs 28,777: 65, och sålunda det nettobelopp, som Sverige har att erlagga för år 1936, guldfrancs 517,987: 35.

För täckande av denna utgift bör med hänsyn till nu gällande växelkurs beräknas ett belopp av 670,000 kronor, vilket torde äskas såsom förslagsanslag.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för gäldande av *Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 670,000.

[15.] 2. **Sveriges deltagande i internationella konferenser, förslagsanslag.** I riksstaten hava under en följd av år varit anvisade, dels ett anslag av 25,000 kronor till bestridande av kostnaderna för Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling, dels ock ett anslag av samma belopp för Sveriges deltagande i internationella konferenser. För deltagande i nedrustningskonferensen och den ekonomiska världskonferensen hava på sin tid särskilda förslagsanslag beviljats.

Av de båda årliga anslagen har det först angivna varit beräknat med hänsyn till de genomsnittliga kostnaderna för deltagande i den årliga förbunds-församlingen under september månad. Så snart extraordinära sammankomster av något slag tillkommit, har anslaget varit otillräckligt. Vad angår utgifterna för deltagande i konferenser i allmänhet, hava dessa ofta väsentligt överskridit det härför avsedda anslagets belopp. Under en följd av år har å huvudtiteln anslag till extra utgifter funnits en reservation, vilken kunnat tagas i anspråk för täckande av ifrågavarande överskridanden, men under det närmast gångna budgetåret, då å ena sidan en urtima förbunds-församling sammanträtt och å andra sidan förhandlingar med främmande makter i ovanligt stor utsträckning varit nödvändiga, särskilt för reglerande av handelspolitiska frågor, hava icke blott nu ifrågavarande två anslag helt uttömts och tillgängliga medel under anslaget till extra utgifter tagits i anspråk, utan därutöver för hithörande ändamål måst utanordnas avsevärda belopp från det allmänna anslaget till oförutsedda utgifter.

Då frågor om upptagande av internationella förhandlingar, vare sig inbjudan ingår utifrån eller initiativet tages från svensk sida, oftast uppkomma under sådana förhållanden och röra angelägenheter av sådan vikt, att hänsynen till kostnaderna knappast kunna få någon väsentlig betydelse för det sakliga avgörandet, och då vid riksstatens uppgörande det i regel icke är möjligt att närmare förutse antalet och omfattningen av de överläggningar med främmande makter, vari vårt land under det förestående budgetåret kan komma att deltaga, saknas själva grunden för en förhandsbegränsning av hithörande utgifter. Under sådana omständigheter och mot bakgrunden av de erfarenheter jag nyss berört, kan jag icke se annat än att ett förslagsanslag skulle vara den lämpligaste formen för medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål. Då vidare anledning icke synes föreligga att i budgeten särskilja kostnaderna för deltagande i förbunds-församlingen å ena sidan och för konferenser i allmänhet å den andra, vill jag förorda, att under rubriken Sveriges deltagande i internationella konferenser anvisas ett förslagsanslag avse-

ende jämväl kostnaderna för deltagande i förbunds församlingen, och att anslagets belopp i saknad av annan beräkningsgrund fastställes till summan av de två hittills utgående anslagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för *Sveriges deltagande i internationella konferenser* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000.

[16.] **3. Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål uppförts ett förslagsanslag av 6,000 kronor, avseende Sveriges andel i kostnaderna för byrån under år 1935. Byråns utgiftsstat för år 1936 har fastställts till 75,225 floriner, vilket belopp med endast 2,250 floriner understiger det för år 1935 fastställda. För täckande av Sveriges bidrag, vilket skall gäldas under förra delen av år 1937, torde med hänsyn härtill och med ledning av nu gällande växelkurs alltjämt kunna beräknas omkring 6,000 kronor, och jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för *Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 6,000.

[17.] **4. Internationella Oderkommissionen, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har anvisats ett förslagsanslag av 3,000 kronor för gäldande av de under budgetåret till betalning förfallande bidrag, med vilka Sverige har att bestrida sin andel i kostnaderna för den internationella Oderkommissionen. Medan bidraget för kommissionens räkenskapsår 1 april 1934—31 mars 1935 utgjorde 12,000 franska francs, uppgick det för räkenskapsåret 1 april 1935—31 mars 1936 fastställda bidraget allenast till 100 francs. Med hänsyn till rådande ovisshet om beräkningen av kostnaderna för kommissionens fortsatta verksamhet torde för nästkommande budgetår lämpligen ett förslagsanslag av 1,000 kronor böra äskas för ifrågavarande ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna för den *Internationella Oderkommissionen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000.

[18.] **5. Riksdagens interparlamentariska grupp.** Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp beviljade riksdagen för budgetåret 1935/1936 ett anslag av 16,000 kronor, d. v. s. samma belopp, som för ändamålet utgått under de närmast föregående budgetåren.

I en den 21 september 1935 dagtecknad, till Konungen ställd skrivelse har gruppens styrelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att så-

som bidrag till bestridande av de med gruppens verksamhet förenade kostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 18,000 kronor. Till stöd för denna hemställan har styrelsen meddelat, att enligt verkställd beräkning gruppens kostnader för nämnda budgetår skulle komma att uppgå till följande belopp:

Förvaltningskostnader		kronor	3,600
Gruppens bibliotek		»	500
Deltagande i Interparlamentariska unionens arbete		»	6,450
Bidrag till Interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat		»	5,100
Deltagande i Nordiska interparlamentariska förbundets arbete		»	2,925

Summa kronor 18,575.

Med avdrag för gruppens beräknade inkomster av medlemsavgifter komme att återstå en utgiftssumma av omkring 18,000 kronor.

I sin ifrågavarande skrivelse erinrar gruppen, att anslaget till densamma för budgetåret 1930/1931 uppgått till 22,000 kronor och för budgetåret 1931/1932 till 18,000 kronor, samt framhåller, att då flera av gruppens utgiftsposter måste beräknas i utländskt mynt, det effektiva värdet av statsanslaget till gruppen minskats avsevärt mer än vad framginge av nämnda siffror. Gruppen hade därför under de senaste åren icke på det sätt, som i och för sig vore önskvärt, kunnat delta i den verksamhet för fred och samarbete mellan folken, som utfördes av Interparlamentariska unionen och Nordiska interparlamentariska förbundet. Nästa år komme att hållas såväl en interparlamentarisk konferens som ett nordiskt interparlamentariskt delegerademöte. Sedan statsanslaget sänkts till 16,000 kronor, hade två dylika möten blott en enda gång ägt rum under loppet av ett och samma budgetår. En nöjaktig representation vid båda mötena hade då möjliggjorts endast genom en oförutsedd besparing från ett föregående budgetår. En liknande besparing kunde i nuvarande läge icke uppstå. Med hänsyn härtill och då gruppen för att vid de nu förestående mötena på ett tillfredsställande sätt kunna fullfölja sin uppgift, borde vara företrädd, förutom av sitt presidium, även av medlemmar av gruppen, föreslagna av de skilda riksdagspartierna — varjämte gruppens sekreterare nu åter liksom tillförne borde medfölja till de interparlamentariska konferenserna — funne sig styrelsen föranlåten göra framställning om statsanslagets höjning med 2,000 kronor till 18,000 kronor. En sådan höjning av statsanslaget för nästa budgetår behövde icke verka prejudicerande på frågan om statsanslagets storlek under det därpå följande budgetåret, så mycket mindre som något nordiskt interparlamentariskt delegerademöte då icke torde komma att hållas. Beträffande de i beräkningen upptagna posterna har styrelsen anført, bland annat, följande:

Deltagandet i Interparlamentariska unionens arbete krävde gruppens representation såväl vid den trettioandra interparlamentariska konferensen som vid rådsmötena. — Konferensen komme nästkommande år att hållas i Budapest. Den svenska gruppen vore berättigad att till denna konferens sända tolv ombud. Förhållandena medgäve emellertid icke en så talrik representation. Dock borde gruppen vid konferensen vara företrädd, förutom av de båda medlemmarna av unionens råd, av åtminstone fyra särskilt valda ombud, så att de olika riksdagspartierna bleve representerade; härtill komme sekrete-

rare. Beräknades kostnaderna för varje delegerad till endast 750 kronor, komme utgifterna för deltagandet i konferensen att uppgå till 5,250 kronor. — Förutom det rådsmöte, som alltid hölles i samband med en interparlamentarisk konferens, komme våren 1937 unionens råd samt vissa studiekommisioner att sammanträda i Genève till förberedande av den därpå följande konferensens arbete. Inskränktes gruppens representation vid dessa sammanträden till endast två ombud, kunde omkostnaderna för deltagandet häri lägst beräknas till 1,200 kronor.

Bidraget till Interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat hade sedan gammalt varit 5,400 schweiziska francs. Innan Sverige övergivit guldmyntfoten, utgjorde detta belopp omräknat i svenskt mynt omkring 3,900 kronor; för närvarande utgjorde det avsevärt mer eller omkring 6,900 kronor. Gruppen hade därför och på grund av sin ekonomiska ställning i övrigt sett sig nödsakad göra framställning om sänkning av ifrågavarande bidrag. En sådan sänkning hade provisoriskt medgivits till 4,000 schweiziska francs. Bidraget till unionen komme därför omräknat i svenskt mynt att för nästa budgetår utgöra omkring 5,100 kronor.

Deltagandet i Nordiska interparlamentariska förbundets arbete krävde gruppens representation vid ett delegerademöte i Köpenhamn sommaren 1936. Vid detta möte hade gruppen rätt att vara företrädd av sina fyra medlemmar i förbundets råd samt av femton särskilt valda medlemmar av gruppen. Ehuru förhållandena icke medgäve en så talrik representation, borde gruppen dock vid mötet vara företrädd av två rådsmedlemmar och åtta särskilt valda delegerade, vartill komme sekreterare. Beräknades kostnaderna för varje delegerad till endast 175 kronor, kunde de sammanlagda kostnaderna för gruppens deltagande i mötet beräknas till 1,925 kronor. — Gruppens andel i det arbete, som utfördes gemensamt av de nordiska gruppernas sekreterare, krävde liksom tidigare ett belopp av minst 1,000 kronor.

Då jag anser, att bidrag av statsmedel lämpligen bör tillerkännas gruppen i den utsträckning, som anges i nämnda skrivelse, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för *Riksdagens interparlamentariska grupp* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 18,000.

D. Diverse.

[19.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond, förslagsanslag.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1936/1937 till ersättning till statens allmänna fastighetsfond, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 593,100.

[20.] **2. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är för här avsedda ändamål uppfört ett förslagsanslag av 75,000 kronor. Såsom framgår av statsverkspropositionen till förra årets riksdag (III h.t. s. 28—29), hade för det närmast föregående budgetåret — liksom tidigare alltsedan budgetåret 1923/1924 — under samma anslagstitel varit anvisat ett belopp av 100,000 kronor. Då med hänsyn till föreliggande uppgifter angående utgifter på senare tid under detta anslag en ytterligare sänkning av detsamma med 25,000 kronor synes motiverad, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000.

[21.] **3. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.** I riksstaten för innevarande budgetår finnes under denna rubrik uppfört ett anslag av 35,000 kronor. Under första punkten av dagens föredragning har jag erinrat om den utredning, som med anledning av väckt förslag om en utvidgning av den statliga upplysningsverksamheten i utlandet angående Sverige igångsattes under våren 1934 och vars resultat föranlett Kungl. Maj:ts beslut den 15 november 1935 angående upprättande av en upplysningsnämnd och ett kulturråd. Redan i fjolårets statsverksproposition (III h.t. s. 29—31) har framhållits, att för en utvidgad upplysningsverksamhet efter dessa linjer erfordrades ej blott en förstärkning av arbetskrafterna å utrikesdepartementets pressbyrå — en fråga beträffande vilken jag förut idag framställt förslag — utan även tillgång till ökade medel för verksamhetens bedrivande. En upplysningsverksamhet av ifrågavarande slag förutsätter i första hand utarbetande, tryckning och spridning av handböcker, broschyrer, illustrationsmaterial m. m. Vidare är det önskvärt att kunna i någon form uppmuntra sådana i utlandet från tid till annan utkommande verk, som bidra till att sprida kännedom om Sverige. I vissa fall kan det vara lämpligt att med bidrag stödja föredragsturnéer, uppträdande i utlandet av svenska artister ävensom andra konstnärliga företag, föreläsningar av filmer om Sverige, utställningar m. m.

En sådan verksamhet medför givetvis betydande kostnader och har inom ramen för hittills tillgängliga anslag endast kunnat bedrivas i en mycket inskränkt omfattning. I samband med den nu beslutade omorganisationen av upplysningsverksamheten synes det mig i hög grad påkallat, att ökade medel ställas till förfogande härför. Då ju hithörande ärenden i stor utsträckning beröra även ecklesiastikdepartementets ämbetsområde, har, som av mina tidigare yttranden framgår, den till grund för mina förslag i ämnet liggande utredningen ägt rum inom utrikes- och ecklesiastikdepartementen gemensamt. Det har därvid också syntts lämpligt, att den kostnadsökning, som kunde komma i fråga, skulle till lika delar bäras av tredje och åttonde hu-

vudtitlarna. Ehuru avsevärt högre belopp skulle kunna ifrågasättas, finner jag, särskilt i betraktande av att det gäller den utvidgade verksamhetens första tid, höjningen under nu förevarande anslag böra begränsas till 15,000 kronor; och har chefen för ecklesiastikdepartementet meddelat, att han för sin del kommer att föreslå en motsvarande ökning av åttonde huvudtiteln anslag till extra utgifter. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 50,000.

[22.] **4. Upplysningsarbete för freden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1935 års riksdag till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1935/1936 ett anslag av 15,000 kronor eller samma belopp, som av riksdagen beviljades för budgetåret 1934/1935.

Innevarande budgetårs anslag har av Kungl. Maj:t fördelats sålunda, att 1,300 kronor ställts till ministerns för utrikes ärendena förfogande för att utanordnas såsom stipendier åt studerande vid universiteten samt högskolorna i Stockholm och Göteborg för studier av Nationernas förbunds verksamhet samt att av återstoden av anslaget Föreningen mellanfolkligt samarbete för fred tilldelats 9,000 kronor, Svenska föreningen för Nationernas förbund 1,700 kronor, Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet 1,500 kronor, Svenska skolornas fredsförening 500 kronor, Sveriges akademiska förening för Nationernas förbund 500 kronor samt Internationella fredsbyrå i Genève 500 kronor.

Från vissa av nämnda sammanslutningar hava numera ingått till Konungen ställda framställningar om bidrag av det anslag för nu förevarande ändamål, som av riksdagen må anvisas för budgetåret 1936/1937. Sålunda har Föreningen mellanfolkligt samarbete för fred hemställt om 9,000 kronor, Svenska föreningen för Nationernas förbund om 3,000 kronor, Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet om 3,000 kronor, Svenska skolornas fredsförening om 500 kronor samt Sveriges akademiska förening för Nationernas förbund om 750 kronor. Dessutom har Sveriges godtemplares ungdomsförbund hemställt om 2,000 kronor, varjämte Samarbetskommittén för fredsfrågor anhållit, att Kungl. Maj:t ville avlåta proposition till 1936 års riksdag om ett till 50,000 kronor förhöjt anslag till det svenska fredsarbetet.

För de ändamål, varom här är fråga, hava tidigare högre belopp varit anslagna än för innevarande budgetår. Ännu för budgetåret 1932/1933 anvisades sålunda 25,000 kronor. Den minskning av beloppet, som senare vidtogs, var visserligen i dåvarande läge ofrånkomlig, men det har synts mig önskvärt att, så snart förhållandena medgåve, återigen ett något högre statligt bidrag kunde komma fredsupplysningsverksamheten till godo. Jag anser mig kunna utgå från att en sådan mindre höjning kommer till effektiv användning, varvid jag har i tankarna icke blott anslag till fredsupplysnings-

organisationer inom landet utan jämväl stipendier till studerande vid universitet och högskolor för studier av Nationernas förbund. Med hänsyn till anförda förhållanden finner jag en anslagshöjning under denna punkt av 5,000 kronor motiverad och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsarbete för freden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 20,000.

[23.] **5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m., reservationsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Då anledning icke synes föreligga att vidtaga någon ändring med avseende å detta anslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

[24.] **6. Extra utgifter, reservationsanslag.** Det under denna rubrik uppförda reservationsanslaget under tredje huvudtiteln har för budgetåret 1935/1936 upptagits med 35,000 kronor. Då anledning icke föreligger att vidtaga någon ändring med avseende å anslagets storlek för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,000.

[25.] **7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förut denna dag anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1936/1937 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst*, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 150,000.

[26.] **8. Reglering av vissa kursförluster, förslagsanslag.** Under denna rubrik har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 750,000 kronor, avsett för bestridande, enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder, av kursförlust uppkommen vid utbetalningar av under tredje huvudtiteln anvisade medel såväl i de länder, vilkas valuta bibehållits i guldparitet, som ock i sådana länder, vilka väl frångått guldmyntfoten men vilkas valutor det oaktat befunnit sig över pariteten med den svenska kronan.

Såvitt kan bedömas med ledning av belastningen å anslaget under budgetåret 1934/1935 samt under de senaste månaderna, torde en höjning av detta anslag vara påkallad. Jag föreslår, att detsamma för nästa budgetår uppföres med 800,000 kronor, under framhållande dock att ovissheten av de faktorer, som inverka på medelsåtgången för hithörande ändamål, göra varje förhandsberäkning osäker.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1936/
1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 800,000.

Sammanfattning.

Tredje huvudtiteln	slutsumma, för budgetåret 1935/	
1936	utgörande	kronor 6,873,000,
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att		
för budgetåret 1936/1937 uppgå till	»	7,006,300,
innebärande en ökning av	»	133,300.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

L. Nylander.

Register

till

Tredje huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.

A. Utrikesdepartementet.

Sid.		Kronor.
	Utrikesdepartementet:	
1	Avlöningar	613,700
6	Omkostnader	220,000
	Säger för utrikesdepartementet	833,700

B. Sveriges representation i utlandet.

		Kronor	
	Avlöningar vid beskickningar och konsulat:		
7	Personal å ordinarie och å extra stat m. m.	2,427,000	
25	Attachéer	95,000	
25	Handelsattachéer	36,500	
26	Pressattachéer	78,000	
26	Skrivbiträden	375,000	
26	Extra biträden och vaktbetjante	90,000	3,101,500
26	Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler	75,000	
27	Ersättningar åt olönade konsuler	120,000	
27	Rese- och flyttningersättningar	175,000	
27	Skrivmaterialier m. m. vid beskickningar och konsulat	168,000	
28	Övriga omkostnader vid beskickningar och konsulat	80,000	
	Säger för Sveriges representation i utlandet		3,719,500

C. Internationella byråer m. m.

28	Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund	670,000
29	Sveriges deltagande i internationella konferenser	50,000
30	Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag	6,000
30	Internationella Oderkommissionen	1,000
30	Riksdagens interparlamentariska grupp	18,000
	Säger för internationella byråer m. m.	745,000

D. Diverse.		
Sid.		Kronor.
32	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond	593,100
33	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar	50,000
33	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	50,000
34	Upplysningsarbete för freden	20,000
35	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.	10,000
35	Extra utgifter	35,000
35	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	150,000
35	Reglering av vissa kursförluster	800,000
Säger för diverse		1,708,100
Summa		7,006,300.

Bilaga till

1936 års statsverksproposition.

Fjärde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENG-
BERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet VENNERSTRÖM anhåller härefter att få under-
ställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglerandet av utgifterna under
riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1936/1937 och att i sammanhang
härmed få anmäla följande till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser, nämligen:
arméförvaltningens skrivelser den 31 augusti 1935 angående lantförsvarets
medelsbehov för budgetåret 1936/1937;

chefens för generalstaben skrivelse den 5 juli 1935 angående general-
stabens medelsbehov för budgetåret 1936/1937;

chefens för generalstaben skrivelse den 1 augusti 1935 angående anslags-
äskande för verksamheten vid generalstabens fotografiska centrallaboratorium
budgetåret 1936/1937;

chefens för generalstaben skrivelse den 4 april 1935 angående åtgärder för
försvarsberedskapens höjande;

inspektörens för trängen skrivelse den 5 augusti 1935 angående utökning
av staten för officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid trängen;

kommendantens i Bodens fästning skrivelse den 17 juli 1935 angående be-
redande av arvode åt innehavaren av musikdirektörsbeställningen vid Norr-
bottens regemente ävensom militärbefälhavarens för övre Norrland däröver
avgivna yttrande;

chefens för Norrbottens regemente skrivelse den 9 juli 1935 angående av-
löning till musikdirektören vid regementet;

Fjärde huvudtiteln.

försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrås skrivelse den 22 november 1935 angående anställning över stat av visst manskap, ävensom vederbörande myndigheters i ärendet avgivna utlåtanden;

försvarsväsendets underbefälsförbunds skrivelse den 3 september 1935 angående utsträckning av rätten för befattningshavare av manskapet att kvarstå över stat, ävensom arméförvaltningens och chefens för generalstaben däröver avgivna utlåtanden;

befälhavarens för Stockholms inskrivningsområde skrivelse den 25 september 1935 angående ökning av antalet rullföringsbiträden vid Stockholms lantrullföringsområde, ävensom arméförvaltningens civila departements och chefens för generalstaben däröver avgivna utlåtanden;

chefens för krigsskolan skrivelse den 17 oktober 1935 angående utökning av antalet kadettofficerare vid skolan, ävensom arméförvaltningens civila departements däröver avgivna utlåtande;

arméförvaltningens skrivelse den 25 november 1935 angående ökning av personalen vid garnisonssjukhuset i Boden;

svensk sjuksköterskeförenings skrivelse den 16 augusti 1934 angående anställnings- och löneförhållandena för de vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskorna, ävensom vederbörande myndigheters däröver avgivna utlåtanden;

generalstabens litografiska anstalts skrivelse den 29 januari 1934 angående statsbidrag för framställande inom landet av en flygkarta över Sverige, ävensom chefens för rikets allmänna kartverk och flygstyrelsens däröver avgivna utlåtanden;

generalstabens litografiska anstalts skrivelse den 22 augusti 1934 angående statsbidrag för möjliggörande av igångsättande av planerat flygkartverk över Sverige, ävensom flygstyrelsens däröver avgivna utlåtande;

skytteförbundens överstyrelses skrivelse den 25 juli 1935 angående anslag för budgetåret 1936/1937 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande;

skytteförbundens överstyrelses skrivelse den 7 augusti 1935 angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i överstyrelsens expedition;

styrelsens för frivilliga automobilkåren skrivelse den 17 juli 1935 angående anslag till övningar med frivilliga automobilkåren, ävensom arméförvaltningens intendentsdepartements däröver avgivna utlåtande;

överstyrelsens för svenska röda korset skrivelse den 11 juni 1935 om anslag till det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, ävensom arméförvaltningens och marinförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

chefens för generalstaben skrivelse den 5 november 1935 angående erfarenheter rörande användning av autogiro under arméfälttjänstövning 1935;

militärbefälhavarens för övre Norrland skrivelse den 31 juli 1935 angående uppförande av en flygverkstad i Boden, ävensom flygstyrelsens däröver avgivna utlåtande;

chefernas för generalstaben, marinstaben och flygvapnet skrivelse den 9 april 1935 angående anskaffning av bombförband;

marinförvaltningens skrivelser den 29 augusti 1935 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1936/1937;

marinförvaltningens skrivelse den 22 oktober 1935 angående anställande inom ämbetsverket av en bränsle- och bergstekniker;

marinförvaltningens skrivelse den 6 november 1935 angående beräkningen av sjöförsvarets anslag till förplägnad för budgetåret 1936/1937;

marinförvaltningens skrivelse den 30 november 1935 angående ytterligare medel till förnyelse av kustfästningarnas båtmateriel;

marinförvaltningens skrivelse den 4 december 1935 angående baracker i Vaxholms fästnings yttre linje;

chefens för marinstaben skrivelse den 5 april 1935 angående förstärkning av marinstridskrafternas försvarsberedskap;

chefens för marinstaben skrivelse den 14 juni 1935 angående ändrade bestämmelser i fråga om anställningsårets början för karlskrivet manskap, ävensom marinförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

chefens för marinstaben skrivelse den 9 oktober 1935 rörande ökad uttagning av värnpliktiga ur ersättningsreserven för örlogsstationernas behov;

vissa befattningshavares vid flottans poliskår skrivelse den 14 mars 1935 angående ändrad anställningsform för polispersonalen, ävensom marinförvaltningens och försvarsväsendets lönenämnds däröver avgivna utlåtanden;

riksdagens militieombudsmans skrivelse den 26 oktober 1935 angående modernisering av vissa marinrättningar vid marinen, ävensom marinförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

riksdagens militieombudsmans skrivelse den 26 oktober 1935 angående förläggningsförhållandena vid vissa till Vaxholms fästning hörande förläggningar, ävensom marinförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

styrelsens för sjökarteverkets skrivelse den 22 augusti 1935 med förslag rörande sjökarteverkets medelsbehov för budgetåret 1936/1937;

styrelsens för sjökarteverket skrivelse den 11 januari 1935 angående chefens för sjökarteverket avlöning;

flygstyrelsens skrivelser den 30 augusti 1935 angående flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1936/1937;

flygstyrelsens skrivelse den 24 september 1935 angående medel för kulturarbeten å flygfälten vid Barkarby och å Malmen;

rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap skrivelse den 20 augusti 1935 angående rikskommissionens medelsbehov för budgetåret 1936/1937;

styrelsens för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt skrivelse den 17 september 1935 angående anslag till den militärmeteorologiska informationstjänsten för budgetåret 1936/1937, ävensom statskontorets däröver avgivna utlåtande; samt

vederbörande inskrivningsrevisioners skrivelser med infordrade uppgifter i fråga om samvetsömma värnpliktiga, ävensom chefens för generalstaben däröver avgivna yttrande.

Departementschefen yttrar härefter:

Sedan riksdagen i skrivelse den 9 april 1930 anhållit, att Kungl. Maj:t

måtte låta verkställa en allsidig utredning av vårt lands försvarsfråga, beslöt Kungl. Maj:t den 24 oktober nämnda år att tillsätta en kommission med uppdrag att enligt närmare angivna riktlinjer verkställa ifrågavarande utredning.

Den sålunda tillsatta kommissionen, som antog benämningen 1930 års försvarskommission, har, sedan de utredningar, som legat till grund för kommissionens bedömande och ståndpunktstagande i fråga om anordnandet av Sveriges försvar, slutförts, den 30 juli 1935 avgivit ett med ledning av nämnda utredningar utarbetat »Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende» (Statens offentliga utredningar 1935: 38—43). Över detta betänkande hava därefter vederbörande myndigheter anmodats avgiva yttrande; och inom försvarsdepartementet pågår för närvarande arbete med uppgörande av förslag till ny försvarsorganisation. Det är min avsikt att senare under riksdagen hemställa om avlåtande av proposition i ämnet.

Vad angår beräkningen av medelsbehovet under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1936/1937, har densamma synts mig böra grundas på den nuvarande försvarsorganisationen.

Det förslag till anslagsberäkning, som jag i enlighet härmed går att framlägga, slutar å ett belopp av 126,041,200 kronor. Härav avses för försvarsdepartementet 401,000 kronor, för lantförsvaret 72,068,200 kronor, för sjöförsvaret 41,238,140 kronor, för flygvapnet 11,038,660 kronor samt för ändamål upptagna under gemensamma anslag 1,295,200 kronor. I riksstaten för löpande budgetår uppgå motsvarande belopp till respektive 400,100 kronor, 69,738,945 kronor, 39,666,380 kronor, 9,942,475 kronor och 1,162,000 kronor eller tillhopa 120,909,900 kronor. Den av mig beräknade anslagssumman för budgetåret 1936/1937 överstiger alltså slutsumman under fjärde huvudtiteln i riksstaten för innevarande budgetår med 5,131,300 kronor.

Jag övergår här efter till de särskilda anslagen under huvudtiteln.

A. FÖRSVARSDEPARTEMENTET.

1. Försvarsdepartementet: Avlöningar, *förslagsanslag*.

[1.] I riksstaten för innevarande budgetår är försvarsdepartementets avlöningsanslag uppfört med ett belopp av 300,100 kronor.

Under rubriken »särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän» äro å staten medel beräknade för bestridande av provisoriskt dyrortstillägg åt departementets befattningshavare. Kostnaderna för dylikt tillägg hava för innevarande budgetår uppskattats till 5,000 kronor. Med hänsyn till den höjning av det provisoriska dyrortstillägget, som beslöts av 1935 års riksdag, torde ifrågavarande post för nästkommande budgetår böra ökas med, i runt tal, 2,900 kronor eller från 5,000 kronor till 7,900 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande ifrågavarande anslag. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle alltså för budgetåret 1936/1937 utgöra (300,100 + 2,900 =) 303,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1.	Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000: —
2.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	192,000: —
3.	Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	10,000: —
<i>Anm.</i> Så länge den å övergångsstat uppförde förste expeditionsvakten uppehåller tjänst som expeditionsvakt å lantförsvarets kommandoexpedition, utgår till denne från anslagsposten under punkt 2 ett mot avlöning till en expeditionsvakt i lönegraden B 5 svarande belopp.			
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m. m. kr. 20,500: —		
	b. Avlöningsförhöjningar		
	m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,340: —
		»	25,840: —
5.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	43,260: —
6.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	7,900: —

Summa förslagsanslag kronor 303,000: —

Fjärde huvudtiteln.

dels ock till Försvarsdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 303,000 kronor.

2. Försvarsdepartementet: Dyrtidstillägg, förslagsanslag.

[2.] För bestridande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i försvarsdepartementet har i riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 25,000 kronor.

Under åberopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag i fråga om beräkningen av anslagsbehovet för ändamålet anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Försvarsdepartementet: Dyrtidstillägg för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 25,000 kronor.

3. Försvarsdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.

[3.] För bestridande av försvarsdepartementets omkostnader har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett särskilt anslag: »Försvarsdepartementet: Omkostnader». Detta anslag har i riksstaten upptagits med ett belopp av 75,000 kronor.

Enligt av Kungl. Maj:t den 17 maj 1935 fastställd stat har anslaget fördelats sålunda:

1. Reseersättningar, förslagsvis	kronor	4,000: —
2. Expenser, »	»	67,400: —
3. Publikationstryck, »	»	3.600: —
Summa kronor		75,000: —

Beträffande anslagsposten till expenser har Kungl. Maj:t föreskrivit, med tillämpning tillsvidare under budgetåret 1935/1936, att av densamma må tagas i anspråk förslagsvis 8,400 kronor för bränsle och lyse samt högst 59,000 kronor för övriga expenser (inklusive renhållning och tvätt).

För närvarande bestridas från ifrågavarande anslag kostnaderna för inköp av vissa publikationer för marinens radiostationer m. m. Då dessa publikationer äro avsedda att fylla ett rent marint behov, synas de till 1,900 kronor beräknade kostnaderna för desamma för nästkommande budgetår böra överföras till sjöförsvarets anslag till skrivmaterialier och expenser m. m. Härigenom kommer medelsbehovet för den under förevarande anslag upptagna anslagsposten till expenser att minskas med motsvarande belopp eller till 65,500 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring med avseende å försvarsdepartementets omkostnadsanslag, vadan alltså medelsbehovet under desamma för nästkommande budgetår bör beräknas sålunda:

Fjärde huvudtiteln.

7

1. Reseersättningar, förslagsvis	kronor	4,000: —
2. Expenser, »	»	65,500: —
3. Publikationstryck, »	»	3,600: —
Summa kronor		73,100: —

eller, i avrundat tal, 73,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 73,000 kronor.

B. LANTFÖRSVARET.

Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

1. Avlöning till personal vid arméförvaltningen, *förslagsanslag*.

[4.] För avlöning till personal vid arméförvaltningen har under förslagsanslaget till avlöning till personal vid arméförvaltningen för budgetåret 1935/1936 anvisats ett belopp av 551,500 kronor. I detta belopp ingå icke medel för provisoriskt dyrortstillägg till ämbetsverkets befattningshavare.

Under rubriken »särskild löneförmån» är i staten för arméförvaltningen för innevarande budgetår upptaget ett belopp av 960 kronor, avseende fyllnadsavlöning till en revisionskommissarie i lönegraden B 24.

I enlighet med av 1935 års riksdag (skrivelsen nr 4, punkt 4) gjort uttalande torde under ifrågavarande anslagspost bära upptagas jämväl medel för bestridande av provisoriskt dyrortstillägg åt arméförvaltningens befattningshavare. Kostnaderna härför hava beräknats uppgå till, i runt tal, 25,000 kronor. Denna post torde alltså bära höjas till 25,960 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande ifrågavarande anslag.

Det sammanlagda medelsbehovet till avlöning till personal vid arméförvaltningen skulle alltså för nästkommande budgetår utgöra (551,500 + 25,000 =) 576,500 kronor.

I anslutning till anslagsberäkningen har jag låtit upprätta förslag till ny stat för arméförvaltningen (se Bil. nr 1) och torde detta statförslag underställas riksdagen för godkännande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att med godkännande av bifogade förslag till stat för arméförvaltningen (Bil. nr 1), att tillämpas under budgetåret 1936/1937, till *avlöning till personal vid arméförvaltningen* för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av 576,500 kronor.

2. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl., *förslagsanslag*.

(Avlöningsanslaget.)

[5.] I 1935 års statsverksproposition beräknades anslagsposterna under förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. för budgetåret 1935/1936 sålunda:

A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater	kronor 24,579,878: —
B. Kallortstillägg	» 78,000: —
C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband	» 5,000: —
D. Felräkningspenningar	» 16,000: —
E. Arvoden åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenten	» 7,500: —
F. Hyresbidrag åt visst underbefäl	» 138,000: —
G. Anställningspenningar	» 70,000: —
H. Dagavlönning och dagavlönningstillägg åt indelt manskap	» 99,000: —
I. Kostnader för musikelever	» 14,000: —
J. Gottgörelse för tjänstehästar	» 55,000: —
K. Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden	» 12,000: —
L. Ekiperingshjälp	» 49,000: —
M. Vissa arvoden m. m.	» 726,470: —
N. Tillfälligt anställande av tjänstemän, oförutsedda utgifter m. m.	» 50,000: —
Summa kronor 25,899,848: —	

Den sålunda erhållna summan ansågs kunna minskas med dels 880,000 kronor, utgörande beräknad ersättning för tjänstebostäder, dels ock 120,000 kronor, motsvarande beräknad ersättning från respektive landsting till vissa militära sjukhus för vård av civila patienter å sjukhusen, eller med sammanlagt 1,000,000 kronor. Det återstående beloppet, 24,899,848 kronor, blev med hänsyn till nettoutgifterna å avlöningsanslaget avrundat uppåt till 25,800,000 kronor.

Med bifall till inom riksdagen motionsvis framförda förslag beslöt riksdagen, att den i statsverkspropositionen föreslagna staten för Gotlands artillerikår skulle i viss utsträckning ökas. Kostnaderna för denna ökning beräknades till, i runt tal, 26,000 kronor. Emellertid ansåg riksdagen, att den härav föranledda merbelastningen ej var av den storleksordning, att det i statsverkspropositionen under avlöningsanslaget upptagna beloppet i anledning därav behövde höjas. Avlöningsanslaget har alltså i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptagits med 25,800,000 kronor.

För budgetåret 1936/1937 torde anslaget böra beräknas under samma rubriker som för innevarande budgetår.

A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater.

Under denna rubrik äro nu upptagna

dels *generalitetet, staber m. m.*, innefattande staterna för generalitetet, arméfördelningsstaber, militärbefäl och inspektioner, generalstab, artilleristaben, kommandantskapet i Boden, rullföringsbefälhavare med biträden och bataljonsläkare vid fältläkarkåren,

dels *undervisningsverken*, innefattande staterna för krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola samt arméns underofficersskola,

dels *truppförbanden m. m.*, innefattande staterna för infanteriet, kavalleriet, artilleriet, fortifikationen och ingenjörtrupperna, trängen samt intendenturkåren,

dels *garnisonssjukhusen m. m.*, innefattande staterna för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden samt staten för arméns sjuksköterskekår,

dels ock *polispersonalen*, innefattande staten för polispersonalen i Boden och å Karlsborg.

Till en början får jag upptaga till behandling ett spörsmål, som har avseende å vissa av personalstaterna under lantförsvarets och sjöförsvarets avlöningsanslag och som jag berörde redan i föregående års statsverksproposition.

Enligt grunderna för kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta angående vilken personal, som bör omfattas av nämnda avlöningsbestämmelser.

I sitt den 5 december 1934 avgivna betänkande med förslag till tjänstepensionsreglemente för befattningshavare vid försvarsväsendet (Statens offentl. utredn. 1934: 49) förordade 1934 års militärpensionssakkunniga — under hänvisning till att enligt direktiven för de sakkunnigas verksamhet borde under det blivande militära tjänstepensionsreglementet inordnas även den civila och civilmilitära icke-ordinarie tjänstemannapersonal vid försvarsväsendet, som med hänsyn till anställningsformer och avlöningsförhållanden skäliggen kunde anses böra erhålla pensionsrätt enligt de grunder, vilka funnes böra gälla för ordinarie tjänstemän — att pensionsrätt enligt det föreslagna reglementet måtte beredas extra ordinarie tjänstemän med avlöning enligt förenämnda kungörelse den 22 juni 1928 (nr 215). Visserligen kunde — uttalade de sakkunniga — en och annan i kungörelsen upptagen extra ordinarie befattning med avseende å göromålens art måhända enligt den inom statsförvaltningen i allmänhet vedertagna uppfattningen närmast betraktas såsom arbetaranställning, och ett avförande av dylika befattningar från den vid kungörelsen fogade tjänsteförteckningen A kunde därför ifrågasättas. Liknande synpunkt framfördes av de sakkunniga beträffande den kvinnliga ekonomipersonal, som finnes upptagen å den vid samma kungörelse fogade tjänsteförteckningen B (kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal).

Med hänvisning till vad nu anförts meddelade jag i 1935 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 15—16), att försvarsväsendets lönenämnd, jämlikt erhållet uppdrag, för det dåvarande hade under utredning frågan om revision av de vid förberörda kungörelse fogade tjänsteförteckningarna, samt framhöll, att, i de fall viss å förteckningarna nu uppförd personal kunde

befinnas böra uteslutas därur, sådan personal förutsattes skola hänföras under pensionsreglementet för arbetare. En stor del av den personal, för vilken löneförhållandena reglerades genom kungörelsen nr 215/1928, funnes för närvarande upptagen å de av Kungl. Maj:t med riksdagen fastställda personalstaterna med angivande därvid, att lön utginge enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan. Ett avförande av personal från tjänsteförteckningarna kunde således komma att nödvändiggöra jämkningar uti vissa av de personalstater under lantförsvarets och sjöförsvarets avlöningsanslag, vilka framlades för erhållande av riksdagens godkännande. Det torde böra överlåtas åt Kungl. Maj:t att framdeles vidtaga de av berörda anledning erforderliga jämkningarna i staterna.

I sin skrivelse nr 4, punkten 5, förklarade riksdagen, att riksdagen — utgående därifrån, att det ankomme på Kungl. Maj:t att besluta angående vilken personal, som borde omfattas av avlöningsbestämmelserna i förenämnda kungörelse — funnit sig, i anslutning till vad departementschefen därutinnan yttrat, böra bemyndiga Kungl. Maj:t att i de särskilda personalstaterna för budgetåret 1935/1936 vidtaga sådana jämkningar, som påkallades med hänsyn till resultatet av den pågående revisionen av de vid berörda kungörelse fogade tjänsteförteckningarna.

I huvudsaklig överensstämmelse med militärpensionssakkunnigas förslag har den 17 maj 1935 utfärdats reglemente angående tjänstepension för befattningshavare vid försvarsväsendet (militära tjänstepensionsreglementet) (S. F. S. nr 167).

Förenämnda revisionsarbete, som ännu icke hunnit slutföras, torde komma att föranleda, bland annat, ett avförande ur tjänsteförteckningarna från och med den 1 juli 1936 av ett relativt stort antal befattningar, företrädesvis i de lägre lönegraderna. Såsom övergångsanordning har övervägts att låta nuvarande innehavare av ur förteckningarna avförda befattningar — efter därom inom viss tid gjord framställning — bibehållas i dessa med oförändrad anställningsform. Man torde alltså hava att räkna med, att de arbetsuppgifter, som av ifrågavarande personal för närvarande fullgöras, från och med budgetåret 1936/1937 komma att handhavas dels av anställningshavare med löner enligt allmänna arbetsavtal och dels av befattningshavare med av statsmakterna normerad löneställning. I vilken omfattning personal kommer att övergå till anställning med lön enligt allmänt arbetsavtal undandraget sig för närvarande varje bedömande. I den mån jämväl personal med dylik anställningsform anses böra avlönas från respektive avlöningsanslag, torde i vederbörliga personalstater sedermera böra uppföras för ändamålet förslagsvis beräknade anslagsposter. Den slutliga utformningen av staterna, i de delar desamma beröras av oförmälda revision, torde böra överlåtas åt Kungl. Maj:t.

I enlighet härmed torde av riksdagen böra utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga sådana jämkningar i de särskilda personalstaterna för budgetåret 1936/1937, som föranledas av revisionen av de vid kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) fogade tjänsteförteckningarna, och torde detta be-

myndigande även böra innefatta befogenhet att i staterna uppföra förslagsvis beräknade anslagsposter för avlönande jämväl av anställningshavare, varå bestämmelserna i nämnda kungörelse icke längre komma att äga tillämplighet.

I detta sammanhang får jag även till behandling upptaga en fråga, som berör åtskilliga av lantförsvarets personalstater.

I anmärkningar till de av Kungl. Maj:t för budgetåret 1935/1936 fastställda staterna för arméfördelningsstabers, militärbefäl och inspektioner, krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, arméns underofficersskola, infanteritruppförbanden, kavalleriregementena, artilleritruppförbanden med undantag av Karlsborgs artilleriregemente, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid fortifikationen samt officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid trängen hava föreskrifter meddelats rörande skyldighet för officer, vilken — mot avstående i förekommande fall av de med haus innehavande beställning på stat förenade avlöningsförmåner — förordnas uppehålla annan beställning mot åtnjutande av de med denna beställning förenade avlöningsförmåner eller ock äger uppbära för viss beställning fastställd lön, att vidkännas avdrag å lönen med belopp, motsvarande pensionsavgifter å sådan beställning, eller, där han har att erlägga pensionsavgifter å av honom på stat innehavd beställning, skillnaden mellan pensionsavgifterna å den högre och den lägre beställningen.

Sedan ovan omförmälda militära tjänstepensionsreglemente trätt i kraft den 1 juli 1935 — innefattande, bland annat, att tidigare utgående tjänstepensionsavgifter utbytts mot tjänstepensionsavdrag — har Kungl. Maj:t genom brev den 19 juli 1935 funnit gott förklara, att vid tillämpning av ifrågavarande anmärkningar till gällande stater avdrag å lönen för på förordnande uppehållen beställning eller å eljest disponerad lön skall ske *dels* med belopp, motsvarande det enligt 17 § omförmälda reglemente gällande tjänstepensionsavdraget för den beställning, i vilken vederbörande förordnats eller beträffande vilken lönedisposition äger rum, eller, därest beställningshavaren har att jämlikt berörda reglemente vidkännas tjänstepensionsavdrag för egen beställning, ett belopp, motsvarande skillnaden mellan de i nämnda paragraf angivna tjänstepensionsavdragen för de särskilda beställningarna, dock att den, som redan vid utgången av juni 1935 innehade förordnande å eller uppbar lön för högre beställning än den, av vilken han är innehavare, ej skall, så länge liknande förhållande fortfar, med anledning av nu givna föreskrifter vidkännas löneavdrag med högre belopp än som omedelbart dessförinnan beräknats efter tjänstepensionsavgifter, *dels ock* med belopp, motsvarande de familjepensionsavgifter, som enligt vid varje tidpunkt gällande grunder varit förenade med den beställning, förordnandet eller lönedispositionen avser, eller, därest vederbörande har att vidkännas familjepensionsavgifter för egen beställning, skillnaden mellan familjepensionsavgifterna för de båda beställningarna.

De sålunda ändrade bestämmelserna torde böra inflyta i de förslag till stater för ovannämnda staber, skolor och truppförband, vilka komma att föreläggas 1936 års riksdag.

Beträffande de särskilda personalstaterna får jag i övrigt anföra.

I. Generalitetet, staber m. m.

Uti de under förevarande rubrik upptagna staterna för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapet i Boden samt bataljonsläkare vid fältläkarkåren ifrågasättes icke någon ändring för nästkommande budgetår.

Staten för rullföringsbefälhavare med biträden. Å förevarande stat äro för innevarande budgetår uppförda, bland andra, 3 befattningar för biträden vid Stockholms lantrullföringsområde med arvoden av 2,340 kronor för år.

Med anledning av framställning från befälhavaren för Stockholms inskrivningsområde har Kungl. Maj:t genom brev den 8 november 1935 medgivit, att vid Stockholms lantrullföringsområde må för tiden från och med den 1 januari 1936 och tillsvidare till och med den 30 juni samma år såsom extra rullföringsbiträde anställas en underofficer, som tillhör reserven eller tvångsvis överförs till övergångsstat. Enligt av Kungl. Maj:t i samma brev meddelade bestämmelser bestridas kostnaderna för avlöning — utom för dyrtidstillägg — åt nämnda extra rullföringsbiträde av lantförsvarets avlöningsanslag.

Då behovet av ifrågavarande personalförstärkning kommer att förefinnas jämväl efter den 30 juni 1936, och då detsamma kan förutses bli av stadigvarande natur, finner jag mig böra tillstyrka, att det i förevarande stat upptagna antalet befattningar för rullföringsbiträden vid Stockholms lantrullföringsområde ökas från 3 till 4. Statens slutsumma, nu 486,240 kronor, torde alltså böra ökas med 2,340 kronor till 488,580 kronor.

II. Undervisningsverken.

Uti den under förevarande rubrik upptagna staten för artilleriets skjutskola ifrågasättes ej någon ändring för nästkommande budgetår.

Beträffande *staten för krigsskolan* får jag anföra följande.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1933 års riksdag, att det i staten för krigsskolan upptagna antalet kadettofficerare vid reservofficerskurserna skulle för budgetåret 1933, 1934 minskas från 4 till 2, och har sistnämnda antal sedermera upptagits i staten för skolan jämväl för de därefter följande budgetåren.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 oktober 1935 har chefen för krigsskolan framhållit, bland annat, att den sålunda vidtagna minskningen av lärarkrafterna medfört svårigheter att på önskvärt sätt tillgodose undervisningen vid skolans reservofficerskurser, i vilka elevantalet avsevärt ökats under de senaste åren. På grund därav hemställde skolchefen, bland annat, att medel måtte ställas till förfogande för att möjliggöra beordrandet av två extra kadettofficerare till skolan.

Med bifall till denna framställning har Kungl. Maj:t genom brev den 29

november 1935 medgivit, att två officerare ur infanteriet finge, enligt i kommandoväg meddelade närmare bestämmelser, beordras att tjänstgöra såsom extra kadettofficerare vid krigsskolans reservofficerskurser 1936. Genom samma brev har Kungl. Maj:t vidare föreskrivit, att till vardera av de sålunda beordrade skulle för varje kurs utbetalas ett arvode av 300 kronor, att bestridas av de medel, som å lantförsvarets undervisningsanslag, tit. II, anvisats under rubriken »F. Krigsskolan».

Med hänsyn till det under de senare åren alltmera ökade elevantalet vid krigsskolans reservofficerskurser torde en ökning av lärarkrafterna vid dessa kurser vara nödvändig, därest undervisningen skall kunna bedrivas på ett fullt tillfredsställande sätt. Jag finner mig därför böra föreslå, att i staten för skolan antalet arvoden för kadettofficerare vid reservofficerskurserna ökas från 2 till 4. Då varje arvode uppgår till 300 kronor för kurs, uppkommer härigenom en kostnadsökning av ($2 \times 300 \times 2 =$) 1,200 kronor, varigenom anslagsposten för reservofficerskurserna ökas från 4,100 kronor till 5,300 kronor.

I enlighet med vad jag i annat sammanhang kommer att föreslå beträffande de vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskornas avlöningsförhållanden, torde avlöningen till den å skolans stat upptagna sjuksköterskan böra ökas med 120 kronor, vilket medför, att den för närvarande med 4,290 kronor upptagna posten till löner för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal bör ökas till 4,410 kronor.

Staten för krigsskolan kommer alltså att sluta å ett belopp av 226,562 kronor.

III. Truppförbanden.

Uti de under denna rubrik upptagna staterna för överstelöjtnanter och majorer vid kavalleriregementena, Karlsborgs artilleriregemente, artilleriets fabriker och tyganstalter, Svea, Göta och Bodens ingenjörkårer, Fälttelegrafkåren, Svea, Göta och Norrlands trängkårer, Skånska trängkåren och indenturkåren ifrågasättes icke någon ändring för nästkommande budgetår.

Beträffande *staterna för Gotlands infanterikår* och *Gotlands artillerikår* får jag anföra följande.

Såsom i föregående års statsverksproposition omförmäldes hade chefen för generalstaben i skrivelse den 7 juli 1934 till arméförvaltningens civila departement gjort framställning om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av vissa ökningar i de fasta befälskadrerna vid Gotlands infanterikår och Gotlands artillerikår. Med tillstyrkande av detta chefs för generalstaben förslag hade arméförvaltningen i sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1935/1936 hemställt, att staterna för omförmälda kårer måtte ökas på sätt chefen för generalstaben i sin förenämnda skrivelse ifrågasatt.

Med hänsyn till den ställning, 1934 års riksdag intagit till spørgsmålet om Gotlands försvarsbehov, ansåg jag mig emellertid icke böra ifrågasätta, att förslag i ämnet förelades 1935 års riksdag.

På grund av inom riksdagen väckta motioner beslöt emellertid sistnämnda års riksdag att för budgetåret 1935/1936 anvisa medel för uppsättande vid

Gotlands artillerikår av ett nytt luftvärnsbatteri ävensom att i samband därmed vidtaga viss ökning av personalkaderen vid kåren.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen åter upptagit frågan om utökning av personalstaterna vid Gotlands infanterikår och Gotlands artillerikår samt därvid anført i huvudsak följande.

I skrivelse till arméförvaltningen den 5 juli 1935 hade chefen för generalstaben framhållit, att ett stärkande av stridskrafterna på Gotland vore påkallat med hänsyn till öns betydelse ur militärpolitisk och strategisk synpunkt. De krav i fråga om kaderökning vid de gotländska förbanden, som framställdes i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1935/1936, måste därför beaktas jämväl vid anslagsäskandena för nästkommande budgetår. I föregående års beräkningsgrunder beträffande omfattningen av nämnda personalökning måste dock göras vissa ändringar, betingade dels av riksdagens ovanberörda beslut beträffande artillerikåren, dels av att en påbörjad kaderökning vid Gotlands infanterikår icke kommit till stånd under budgetåret 1935/1936. Verkställda utredningar angående Gotlands försvarsproblem hade visat, att det för Gotlands infanterikår nödvändiga mobiliseringsbehovet av befälspersonal i stort sett sammanföll med den för ett normalregemente på fastlandet beräknade kadern. Enär en ökning av kadern i sådan omfattning för närvarande icke kunde ifrågasättas, borde personalökningen begränsas till den omfattning, som enligt 1925 års härordning gällde beträffande infanteriregemente på fastlandet med begränsad organisation. För budgetåret 1936/1937 borde därför följande nya beställningar upptagas i staten för nämnda kår: 1 major, 3 kaptener, 9 löjtnanter, 2 underlöjtnanter och fänrikar, 3 fanjunkare, 6 serjeanter, 3 furirer av första och 8 furirer av andra klassen, 4 korpraler, 4 vicekorpraler, 11 volontärer, 1 sjukvårdsfurir av första klassen, 1 sjukvårdsvicekorpral, 1 sjukvårdssoldat och 1 vapenhantverkarfurir av andra klassen.

Beträffande Gotlands artillerikår vore relationen mellan de aktiva kadernas storlek och krigsorganisationens omfattning väsentligt sämre än vid fastlandsartilleriregementena. Enär de uppgifter, som i krig komme att åvila Gotlands artillerikår, icke vore lättare och mindre betydelsefulla än de, som tillkomme ett fastlandsartilleriregemente, borde artillerikåren i första hand erhålla en utökning av kadern med så stort antal beställningar, att ovan nämnda relation bleve densamma som vid ett fastlandsregemente. I någon mån hade läget förbättrats från och med budgetåret 1935/1936 genom 1935 års riksdagsbeslut om kaderökning i samband med uppsättandet vid kåren av ett luftvärnsbatteri. På grund av alljämt föreliggande befälsbrister i krigsorganisationen och för att möjliggöra uppsättande av ytterligare ett luftvärnsbatteri från och med budgetåret 1936/1937 borde dock för sistnämnda budgetår följande nya beställningar upptagas i staten för Gotlands artillerikår: 1 major, 1 kapten, 1 löjtnant, 1 underlöjtnant eller fänrik, 2 styckjunkare, 1 serjeant, 4 konstaplar och 5 volontärer.

Arméförvaltningen finge för sin del erinra, att ämbetsverket i sin framställning den 31 augusti 1934 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1935/1936 vid behandling av då föreliggande förslag rörande kaderökning vid truppförbanden på Gotland omförmält, hurusom chefen för generalstaben i muntligen gjorda uttalanden framhållit, bland annat, att Gotland till följd av sitt läge kunde vid en krigisk konflikt berörande Östersjön bliva av stor betydelse såsom framskjuten operationsbas. Genom teknikens utveckling, framför allt på det flygmilitära området, hade Gotlands betydelse såsom basområde ytterligare ökat. Från gotländska baser kunde nämligen flygoperationerna utsträckas mot mål, som icke kunde nås från Östersjöns

kuster, samtidigt som verksamheten till sjöss och i luften inom närmast kringliggande områden kunde bedrivas med ökad kraft och intensitet. Därmed komme även riskerna för anfallsföretag mot Gotland att ökas och detta såväl under konflikter, i vilka Sverige indragits, som under lägen, då vårt land sökte bibehålla sin neutralitet. Vad chefen för generalstaben anfört beträffande angelägenheten av ett stärkande av försvarskrafterna på Gotland innefattade skäl härför av så vägande beskaffenhet, att arméförvaltningen ansåge sig böra i då förevarande framställning upptaga erforderliga belopp för genomförandet av chefens för generalstaben härutinnan framlagda och av de hörda myndigheterna tillstyrkta förslag.

Under tiden efter avlåtandet av nyssnämnda framställning inträffade förhållanden på det utrikespolitiska området vore enligt arméförvaltningens åsikt — och på sätt jämväl chefen för generalstaben framhållit vid de muntliga överläggningar, som ägt rum med denne — ägnade att ytterligare understryka det trängande behovet av en förstärkning av försvarskrafterna på Gotland utöver den vid 1935 års riksdag beslutade. Arméförvaltningen tillstyrkte alltså, att för budgetåret 1936/1937 medel beräknades till ökning av staterna för Gotlands infanterikår och Gotlands artillerikår.

I fråga om artillerikåren tillstyrkte arméförvaltningen, att ökning skedde med det i chefens för generalstaben framställning föreslagna antalet beställningar.

Aven beträffande infanterikåren skulle det vara synnerligen önskligt, att ökning av staten för densamma kunde redan under nästa budgetår ske i den av chefen för generalstaben föreslagna omfattningen. Med hänsyn till angelägenheten av att medel inrymdes i budgeten jämväl för åtskilliga andra viktiga åtgärder, avseende försvarsberedskapen, ville arméförvaltningen dock ifrågasätta, att genomförandet av kaderökningen fördelades på två budgetår. Rörande fördelningen på olika lönegrader av det antal beställningar, som vid en sådan uppdelning av kaderökningen borde tillkomma från och med budgetåret 1936/1937, hade arméförvaltningen samrått med chefen för generalstaben. I enlighet med av denne under hand lämnade uppgifter föresloge arméförvaltningen, att staten för Gotlands infanterikår för nämnda budgetår ökades med 1 major, 2 kaptener, 2 löjtnanter, 1 underlöjtnant eller fänrik, 2 fanjunkare, 2 serjeanter, 1 furir av första klassen, 3 furirer av andra klassen, 2 korporaler, 2 vicekorporaler och 3 volontärer.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen sålunda anfört finner jag mig böra tillstyrka, att befälskadrerna vid de båda gotländska truppförbanden under nästkommande budgetår utökas på sätt ämbetsverket föreslagit. Den härav föranledda kostnadsökningen skulle beträffande staten för Gotlands infanterikår uppgå till, i runt tal, 59,000 kronor, och statens slutsumma skulle härigenom ökas till 349,000 kronor. I avseende å staten för Gotlands artillerikår skulle kaderökningen komma att medföra en merkostnad av, i runt tal, 41,000 kronor, och staten skulle komma att sluta på ett belopp av 281,000 kronor.

IV. Garnisonssjukhusen m. m.

Innan jag ingår på staterna under förevarande anslagsrubrik, torde jag här till behandling få upptaga en av *svensk sjuksköterskeförening* gjord framställning om förbättrade anställnings- och avlöningsförhållanden för de vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskorna.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 augusti 1934 har nämnda förening

hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder till förbättrande av anställnings- och löneförhållandena för vid arméns sjuksköterskekår, vid flygvapnet och marinen anställda ordinarie sjuksköterskor, översköterskor och med dem likställda sjuksköterskor samt husmödrar vid garnisonssjukhusen i syfte att anställningen måtte få karaktär av ordinarie statsanställning samt att avlöning m. m. måtte utgå: för vid arméns sjuksköterskekår, flygvapnet och marinen anställda ordinarie sjuksköterskor, översköterskor och med dem likställda sjuksköterskor vid garnisonssjukhusen enligt 6:e lönegraden, för operations- och röntgensköterskor vid flottans sjukhus i Karlskrona ävensom garnisonssjukhusen i Stockholm, Boden och Karlsborg enligt 7:e lönegraden och för husmödrar vid garnisonssjukhusen enligt 8:e lönegraden i avlöningsreglementet den 20 juni 1925 för den civila statsförvaltningen.

Over denna framställning hava utlåtanden avgivits av *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen och flygstyrelsen* gemensamt den 21 oktober 1935 samt av *försvarsväsendets lönenämnd* den 19 november samma år.

I vad framställningen avser beredande av ordinarie anställning åt sjuksköterskepersonalen och omläggning av det för nämnda personal nu gällande lönesystemet med kontant nettolön och vissa förmåner in natura till ett system med kontant bruttolön, med skyldighet att för åtnjutande av naturaförmåner erlägga ersättning enligt vissa grunder, har densamma avstyrkts av såväl de i ärendet hörda ämbetsverken som lönenämnden.

Däremot hava såväl ämbetsverken som lönenämnden ansett sig böra förorda, att de till ifrågavarande personal utgående kontanta avlöningsbeloppen höjas.

Härutinnan hava ämbetsverken anfört, bland annat, följande.

I detta hänseende torde beträffande arméns sjuksköterskor få erinras därom, att arméförvaltningen i en den 20 augusti 1927 till lönenämnden avläten skrivelse i fråga om arméns sjukvårdspersonals löneförhållanden hänvisat till en inom sjukvårdsstyrelsen gjord utredning. Såsom resultat av denna utredning, vari vissa jämförelser gjorts mellan löneförhållandena för, å ena sidan, husmoder vid garnisonssjukhuset i Stockholm och förestånderska av 2. klassen vid Stockholms hospital och, å andra sidan, översköterska vid nämnda sjukhus och sköterska vid hospitalet, hade sjukvårdsstyrelsen angivit, att avlöningen för de vid armén anställda husmödrarna och sjuksköterskorna icke syntes stå i riktigt förhållande till de avlöningsförmåner, som utginge till innehavarna av motsvarande befattningar vid rikets hospital.

Sedermera hade arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse i yttrande den 16 december 1927 över en av sjuksköterskeföreningen gjord framställning i enahanda syfte som den nu föreliggande ifrågasatt sådan ändrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare, att sjuksköterskorna vid arméns sjuksköterskekår, respektive vid krigsskolan och översköterskorna vid garnisonssjukhusen (med undantag för operations- och röntgensköterskorna i Boden) skulle uppflyttas från 5:e till 6:e lönegraden, att nämnda sköterskor vid garnisonssjukhuset i Boden skulle uppflyttas från 6:e till 7:e lönegraden och att för husmödrarna skulle inrättas en ny 8:e löne-

grad med begynnelselön av 1,410 kronor och med förhöjd lön — att utgå efter 3, 6 och 9 år — med belopp av 1,530, 1,650 och 1,770 kronor.

Frågan om en lönereglering för en viss grupp av ifrågavarande personal hade sedermera upptagits till behandling i arméförvaltningens framställning den 31 augusti 1931 angående lantförsvarets medelsäskanden för budgetåret 1932/1933. I anledning av en framställning i ämnet från chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, vari påvisats den betydande skillnad, som förefunnnes beträffande avlöningen för, å ena sidan, sjuksköterskepersonalen vid Stockholms stads sjukhus och, å den andra, motsvarande befattningshavare vid garnisonssjukhuset i Stockholm, hade arméförvaltningen föreslagit en förbättrad löneställning för de senare. Enligt det framlagda förslaget skulle löneplanen K i kungörelsen nr 215/1928 utbyggas med två nya lönegrader, 8:e och 9:e, med en lön i den förra å 1,530, 1,770, 2,010 och 2,250 kronor efter 3, 6 och 9 års anställning och den senare å 1,770, 2,010, 2,250 och 2,490 kronor likaledes efter 3, 6 och 9 år. Till 8:e lönegraden skulle hänföras översköterskor och till 9:e lönegraden husmodern samt operations- och röntgensköterska. Försvarsväsendets lönenämnd hade i avgivet yttrande förklarat sig hava funnit vägande skäl anförda för en förbättring av löneförmånerna till de ifrågavarande befattningshavarna. Vad anginge storleken av de föreslagna höjningarna, hade lönenämnden icke framställt någon erinran. Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t förklarade föredragande departementschefen (statsverkspropositionen till 1932 års riksdag IV. huvudtiteln sid. 16), att, ehuru en förbättring av lönevillkoren för ifrågavarande sjukvårdspersonal syntes motiverad, departementschefen likväl under då rådande förhållanden icke ansåge sig kunna tillstyrka, att förslag avlättes till riksdagen om höjning av nämnda personals löneförmåner.

Av de i nu föreliggande framställning lämnade uppgifterna, jämförda med de å en av sjuksköterskeföreningen under hand ingiven tablå angivna löneförmånerna för av landsting och vissa städer anställda sjuksköterskor, hade ämbetsverken funnit, att den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalen i lönehänseende intoge en missgynnad ställning i förhållande till åtskilliga av de i kommunal tjänst anställda.

I den remitterade framställningen föresloges, att de olika sjuksköterskebefattningarna skulle hänföras till vissa lönegrader enligt det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet. För att kunna åstadkomma en jämförelse mellan, å ena sidan, de till sjuksköterskepersonalen nu utgående nettolönerna och, å den andra, lönebeloppen å medeldyrort, E-ort, i de av sjuksköterskeföreningen föreslagna lönegraderna, måste hänsyn tagas till värdet av de vederbörande nu tillkommande naturaförmåner. Därest värdet därav uppskattades i enlighet med de grunder, som angivits i 1934 års militärpensionssakkunnigas betänkande den 5 december 1934 (Statens offentliga utredningar 1934: 49 sid. 135), erhöles följande siffror:

Befattning	Lönegrad	Begynnelselön	Slutlön
Sjuksköterska	K. 5	1,050	1,410
Översköterska	B. 6	2,484 — 1,300 = 1,184	2,916 — 1,300 = 1,616
Operations- och röntgen- sköterska	K. 6	1,170	1,530
	B. 7	2,682 — 1,355 = 1,327	3,060 — 1,355 = 1,715
Husmoder	K. 7	1,290	1,650
	B. 8	2,772 — 1,420 = 1,352	3,234 — 1,420 = 1,814
Föreslagen ny lönegrad	K. 8	1,410	(1,530, 1,650) 1,770

En jämförelse mellan de sålunda erhållna siffrorna och de lönebelopp, som enligt de i framställningen och ovannämnda tablå lämnade uppgifterna tillkomme sjuksköterskor i kommunal tjänst, syntes giva vid handen, att för de vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskorna m. fl. med lön enligt 5:e, 6:e och 7:e lönegraderna i löneplanen K skulle ernås en löneställning, som, närmare än nu vore fallet, anslöte sig till den för flertalet av de i kommunal tjänst anställda, därest vederbörande i enlighet med civila departementets och sjukvårdsstyrelsens förenämnda förslag uppflyttades i respektive 6:e, 7:e och en ny 8:e lönegrad med begynnelselönen å 1,410 kronor och slutlön å 1,770 kronor.

Vad sålunda anförts gällde sjuksköterskepersonalen i allmänhet. Vidkommande personalen vid garnisonssjukhuset i Stockholm kunde det visserligen vid jämförelse med löneförhållandena för motsvarande personal vid Stockholms stads sjukhus synas påkallat att bereda vederbörande något högre lön, än som skulle erhållas genom personalens placering i lönegrader enligt det ovan anförda. Då emellertid arméförvaltningens förenämnda förslag den 31 augusti 1931 rörande lönereglering för personalen vid garnisonssjukhuset hittills icke föranlett någon åtgärd och det för övrigt ur vissa synpunkter måhända vore mindre välbetänkt att införa särbestämmelser för en särskild grupp av sköterskepersonalen, hade ämbetsverken ansett sig böra stanna vid att även för översköterskor och husmodern vid garnisonssjukhuset i Stockholm föreslå en inplacering i lönegrader enligt ovan angivna grunder. Vid sitt ställningstagande till frågan hade ämbetsverken jämväl beaktat, att efter uppförandet av det s. k. rikssjukhuset i Stockholm nämnda garnisonssjukhus icke längre torde komma att bibehållas såsom självständig institution.

En tillämpning av ovan angivna grunder för avlöning av de å olika stater uppförda husmödrar och sjuksköterskor skulle medföra en kostnadsökning med omkring 8,300 kronor för lantförsvaret, 1,200 kronor för sjöförsvaret och 120 kronor för flygvapnet.

Lönenämnden har yttrat, att nämnden, med hänsyn till vad i ärendet förekommit, ansett sig böra tillstyrka det sålunda av ämbetsverken framlagda förslaget om förbättring av den kvinnliga sjukvårdspersonalens ställning i lönehänseende.

Ämbetsverken hava vidare i sitt förenämnda utlåtande ifrågasatt viss ändring i gällande bestämmelser beträffande den kvinnliga sjukvårdspersonalens förmåner under sjukdom och därvid, bland annat, föreslagit, att nämnda personal i fråga om rätt till fri sjukvård och fria läkemedel m. m. skulle tillerkännas motsvarande förmåner som dem, vilka tillkomma det fast anställda manskapet, dock med den avvikelser, att den kvinnliga sjukvårdspersonalen borde medgivas rätt att vårdas minst å halvenskilt rum.

Med avseende å denna fråga har lönenämnden tillstyrkt, att den kvinnliga sjukvårdspersonalen i förevarande avseende likställas med det fast anställda manskapet. Däremot har lönenämnden icke ansett sig kunna biträda förslaget, att sjukvårdspersonalen skulle beredas rätt till vård minst å halvenskilt rum.

Slutligen hava ämbetsverken i sitt utlåtande framlagt förslag i fråga om rätt för kvinnlig sjukvårdspersonal att under vissa slag av ledighet erhålla kontant gottgörelse för naturaförmåner.

Lönenämnden har emellertid ansett sig icke böra för närvarande tillstyrka någon ändring av de i berörda avseende nu gällande reglerna utan förutsatt, att detta spörsmål komme under prövning i annat sammanhang.

För närvarande utgöres den personal, varom här är fråga, vid armén av 41 å staten för arméns sjuksköterskekår upptagna sjuksköterskor vid arméns olika truppförband och skolor. Härtill komma 1 sjuksköterska å staten för krigsskolan, 1 husmoder och 8 översköterskor å staten för garnisonssjukhuset i Stockholm, 2 översköterskor å staten för garnisonssjukhuset å Karlsborg samt 1 husmoder och 16 översköterskor å staten för garnisonssjukhuset i Boden.

Å marinens stater äro upptagna 10 sjuksköterskor, därav 1 husmoder, 1 operations- och röntgensköterska och 6 avdelnings- eller nattsköterskor å staten för vid flottans sjukhus i Karlskrona anställd personal samt 2 sjuksköterskor å staten för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal vid kustartilleriet och skeppsgossekaptenen i Marstrand.

Vid flygvapnet finnes endast en sjuksköterska, upptagen å flygvapnets arvodesförteckning.

Samtliga dessa sjuksköterskor tillhöra den icke-ordinarie personal, vars avlöningsförhållanden reglerats genom kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet.

Enligt den vid nämnda kungörelse fogade tjänsteförteckningen B åtnjuta husmödrar vid garnisonssjukhusen i Stockholm och Boden samt vid flottans sjukhus i Karlskrona avlöning enligt 7:e lönegraden i den i 31 § i kungörelsen intagna löneplanen för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal (löneplan K). Operations- och röntgensköterskor vid garnisonssjukhuset i Boden samt operationssköterska vid flottans sjukhus i Karlskrona åtnjuta avlöning enligt 6:e lönegraden samt övriga översköterskor och sjuksköterskor enligt 5:e lönegraden i samma löneplan.

I 5:e lönegraden utgör den kontanta begynnelselönen 1,050 kronor. Härtill komma tillägg, ett vart å 120 kronor, efter en tjänstetid av 3 respektive 6 och 9 år. Slutlönen uppgår alltså till 1,410 kronor. I 6:e löneklassen är begynnelselönen 1,170 kronor och slutlönen 1,530 kronor samt i 7:e löneklassen 1,290 kronor respektive 1,650 kronor.

Utöver de här nämnda kontanta löneförmåner åtnjuta ifrågavarande befattningshavare vissa förmåner in natura (fri kost, bostad m. m.).

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser jag mig icke kunna förorda någon ändring vare sig i sjuksköterskepersonalens tjänsteställning eller i fråga om det för denna personal nu gällande lönesystemet med dels kontant nettolön och dels vissa förmåner in natura.

Av den i ärendet förebragta utredningen framgår emellertid, att ifrågavarande personal i lönehänseende intar en missgynnad ställning i förhållande till motsvarande personal vid statens civila sjukhus och flertalet av de kommunala sjukhusen. Goda skäl synas tala för att vidtaga en förbättring med avseende å förstnämnda personals löneförmåner. Såsom de i ärendet hörda ämbetsverken framhållit, skulle ifrågavarande personal, som för närvarande åtnjuter lön enligt 5:e, 6:e eller 7:e lönegraderna i den i kungörelsen nr 215/1928 intagna löneplan K, ernå en löneställning, som närmare än

vad nu är fallet ansluter sig till den, vari flertalet av de i kommunal tjänst anställda befinna sig, därest vederbörande uppflyttas en lönegrad eller till respektive 6:e, 7:e och en ny 8:e lönegrad med begynnelselönen på 1,410 kronor och slutlön på 1,770 kronor. I likhet med försvarsväsendets lönenämnd ansluter jag mig till detta förslag, vilket innebär, att samtliga sjuksköterskor med avlöning enligt lönegraderna 5, 6 och 7 i nyssnämnda löneplan erhålla en löneförhöjning av 120 kronor för år.

I likhet med lönenämnden anser även jag, att den kvinnliga sjukvårdspersonalen vid försvarsväsendets sjukvårdsinrättningar med avseende på rätt till fri sjukvård och fria läkemedel m. m. under sjukdom bör likställas med det fast anställda manskapet. Övriga i detta sammanhang framlagda förslag om ändring med avseende på ifrågavarande personal tillkommande förmåner anser jag mig för närvarande icke böra biträda.

En tillämpning utav de av mig förordade grunderna för sjuksköterskepersonalens avlöning kommer, därest av mig i det följande föreslagna ökningen av sjuksköterskepersonalen vid garnisonssjukhuset i Boden genomföres, att medföra en kostnadsökning av omkring 9,000 kronor för lantförsvaret, 1,200 kronor för sjöförsvaret och 120 kronor för flygvapnet.

Beträffande de under förevarande rubrik »Garnisonssjukhusen m. m.» upptagna staterna får jag anföra följande.

Staten för garnisonssjukhuset i Stockholm. Med hänsyn till den av mig föreslagna ökningen av sjuksköterskornas avlöningsförmåner torde den i staten uppförda anslagsposten för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal böra ökas med $(9 \times 120 =)$ 1,080 kronor från 22,140 kronor till 23,220 kronor. Härigenom kommer statens slutsumma att höjas till 150,688 kronor.

Staten för garnisonssjukhuset på Karlsborg. Av samma skäl, som nyss anförts, torde den i förevarande stat uppförda anslagsposten för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal böra ökas med $(2 \times 120 =)$ 240 kronor från 3,540 kronor till 3,780 kronor och statens slutsumma alltså upptagas med 24,862 kronor.

Staten för garnisonssjukhuset i Boden. I sin skrivelse den 31 augusti 1935 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1936/1937 meddelade arméförvaltningen, att kommandanten i Bodens fästning uti en till ämbetsverket den 10 augusti 1935 inkommen skrivelse gjort framställning om viss ökning av personalen vid garnisonssjukhuset i Boden m. m. Då en närmare undersökning vore erforderlig rörande personalbehovet vid sjukhuset i jämförelse med andra liknande sjukvårdsinrättningar, men utredningen härom icke kunnat slutföras vid tiden för avgivandet av förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935, förklarade arméförvaltningen sig icke för det dåvarande vara i tillfälle att yttra sig i ämnet.

Sedan berörda utredning numera slutförts, har ämbetsverket uti skrivelse den 25 november 1935 beträffande denna fråga anført, bland annat, följande.

I sin förut omförmälda framställning till ämbetsverket hade kommandanten framhållit, att frågan om personalbehovet vid garnisonssjukhuset sedan flera år varit föremål för kommandantens särskilda uppmärksamhet. Med avlåtande av förslag om ökning av personalen hade emellertid ansetts böra anstå, till dess den för uppförande vid sjukhuset beslutade reumatikerpaviljongen trätt i verksamhet och den för paviljongens drift särskilt avsedda personalen blivit anställd och införlivad uti sjukhusets allmänna organisation. Sedan numera reumatikerpaviljongen vore i full drift, hade godtagbara bedömningsgrunder för en beräkning av personalbehovet för sjukhuset i övrigt erhållits.

Ökningen av arbetet vid sjukhuset framginge av att antalet vårdplatser för civila patienter stigit från 40 sängar år 1925 till 70 sängar år 1931, därefter till 120 sängar 1932 och slutligen intill gränsen för sjukhusets utrymme för sådana patienter, d. v. s. till 160—195 år 1935. Samtidigt hade en märkbar intensifiering av sjukvården åstadkommits. Denna intensifiering hade emellertid medfört överansträngning av personalen, vilket framginge av att sjukligheten bland denna stegrats. För sköterskor, undersköterskor, biträden och tvätterskor hade således antalet sjukdagar under första halvåret 1934, respektive 1935, varit 248, respektive 466. Även sjukdomsfallens antal hade ökats i ännu större grad.

För att i någon mån tillgodose det ökade behovet av arbetskraft vid sjukhuset hade extra personal varit och vore allttjämt anställd, så långt för ändamålet disponibla medel det medgäve. Sålunda hade en nattsköterska, en kringgångssköterska, ett extra skrivbiträde på kontoret samt ett dylikt gemensamt för medicinska och epidemiavdelningarna i regel varit anställda mot avlöning från anslagsposten till »arvoden åt extra personal».

Den personalökning, som enligt kommandantens mening vore erforderlig, hade, vad den icke-ordinarie personalen anginge, angivits till en operationssköterska, tre översköterskor (därav en nattsköterska och två kringgångssköterskor), två undersköterskor, en biträdande köksförestånderska, tre skrivbiträden och en eldare av 2:a klass. Vad betjäningsspersonalen anginge, hade ökningsbehovet angivits till fyra sjukhus- och två köksbiträden. För samtliga de sålunda ifrågasatta ökningarna hade kommandanten framlagt en ingående motivering.

I fråga om avlöningsförmåner åt den personal, som enligt förslaget skulle nyanställas, hade kommandanten föreslagit, att operationssköterskan, vilkens arbete komme att vara fullt likvärdigt med den nuvarande operationssköterskans, skulle i avlöningshänseende jämföras med denna och sålunda placeras i 6:e lönegraden av löneplanen K enligt kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215). Avlöningen åt nattsköterska och de två kringgångssköterskorna borde utgå efter samma grunder som för avdelningssköterska, d. v. s. efter 5:e lönegraden samt åt två undersköterskor enligt samma grunder som för undersköterska, d. v. s. efter 1:a lönegraden samma löneplan. Den biträdande köksförestånderskan borde placeras i 5:e lönegraden. Avlöningen till de tre skrivbiträdena borde utgå enligt lönegrad Eo. 1, och den föreslagna nye eldaren borde i avlöningshänseende vara likställd med den nu befintliga eldaren av 2:a klassen (Eo. 4). Avlöning till sjukhus- och köksbiträdena borde utgå enligt samma grunder, som gällde för nu befintliga dylika biträden.

I samband med framläggandet av sitt förslag rörande ökning av personalen hade kommandanten jämväl upptagit frågan om ändrad löneställning för den å sjukhusets stat nu upptagna laboratoriesköterskan samt för köksförestånderskan. Beträffande den förstnämnda, som uppbure lön enligt 5:e lönegraden, hade kommandanten anfört, att hennes arbete måste anses såsom särskilt kvalificerat och vore synnerligen krävande, varför hon i avlöningshän-

seende syntes böra likställas med operations- och röntgensköterskorna och alltså uppflyttas till 6:e lönegraden. Köksförestånderskan, vilken vore placerad i 5:e lönegraden, borde med hänsyn till henne åvilande arbete i avlöningshänseende jämsställas med husmoder vid infanteriregemente och därför uppflyttas till 7:e lönegraden.

Vidare hade kommandanten i detta sammanhang jämväl framlagt förslag om att följande i staten under rubriken »C. Särskilda anslagsposter» upptagna anslagsposter skulle ökas: posten till vikariatsersättning under sjukdom från 600 kronor till 1,500 kronor, posten för beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal från 6,400 kronor till 7,200 kronor samt posten för sjukvård och underhåll åt sjuk personal från 500 kronor till 1,000 kronor.

I anledning av kommandantens föreliggande förslag hade genom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses försorg införskaffats följande uppgifter rörande antalet kvinnliga befattningshavare vid en del lasarett i landet:

Lasarett	Plats- antal	Kvinnlig sjukvårdspersonal		Övriga kvinnliga befattningshavare		Summa kvinnliga befattningshavare	
		Absolut	per 100 säng	Absolut	per 100 säng	Absolut	per 100 säng
Mörby	210	87	41	37	18	124	59
Eskilstuna	238	73	31	28	11	101	42
Linköping	369	152	41	40	11	192	52
Karlskrona	166	42	25	37	23	79	48
Lunds	1,015	339	33	200	20	539	53
Halmstads	157	38	24	14	9	52	33
Uddevalla	268	85	32	26	9	111	41
Borås	240	60	25	32	13	92	38
Lidköpings	323	121	37	30	10	151	47
Västerås	315	125	40	38	12	163	52
Falu	268	127	47	39	15	166	62
Gävle	274	124	45	26	10	150	55
Sundsvalls	283	133	47	34	12	167	59
En jämförelse med garnisonssjukhuset i Boden visade för sistnämnda sjukhus följande siffror:							
För närvarande	278	55	20	23	8	78	28
Enligt förslaget	—	65	23	29	10	94	33

Den siffra, som i förevarande fråga hade det största intresset, vore det sammanlagda antalet kvinnliga befattningshavare per 100 sängar. Jämförelsen visade sålunda, att garnisonssjukhuset med antalet 28 låge avsevärt under det lasarett, som av de övriga hade lägsta siffran, nämligen Halmstads lasarett med 33. Den föreslagna personalökningen skulle medföra, att garnisonssjukhuset nådde upp till samma siffra som Halmstads lasarett. Då medeltalet enligt tillgängliga uppgifter utgjorde drygt 49 kvinnliga befattningshavare per 100 sängar, syntes den föreslagna personalökningen vara den minsta möjliga.

Arméförvaltningen ansåge på grund härav och med beaktande av vad kommandanten i Bodens fästning i övrigt anförde, att en personalökning i nu föreslagen riktning vore ofrånkomlig. Enligt vad arméförvaltningen inhämtat, hade medicinalstyrelsen sin uppmärksamhet riktad på den alltför ringa personaltillgången vid garnisonssjukhuset i Boden. Vid en av nämnda ämbetsverks chef företagen inspektion av garnisonssjukhuset hade i inspektionsrapport den 31 augusti 1935 uttalats, bland annat, följande: »Vad angår tjänstgöringen för sköterskor av olika slag samt den övriga lägre personalen, synes organisationen i flera avseenden ej vara ordnad i önskvärd

överensstämmelse med sjukhuslagens § 6. Arbetstiden synes sålunda i många fall vara alltför lång och fritiden ojäm och otillräcklig».

Beträffande frågan om laboratoriesköterskans löneställning finge arméförvaltningen erinra om, att ämbetsverkets civila departement och sjukvårdsstyrelse uti ett den 21 oktober 1935 gemensamt med marinförvaltningen och flygstyrelsen avgivet utlåtande över en framställning från svensk sjuksköterskeförening, angående ifrågasatt ändring i husmödrars och sjuksköterskors vid försvarsväsendet anställnings- och avlöningsförhållanden, föreslagit viss löneuppflyttning för, bland andra, den vid garnisonssjukhusen anställda sjuksköterskepersonalen. Vid bifall till detta förslag skulle ifrågavarande laboratoriesköterska vinna uppflyttning från 5 till 6 lönegraden. Någon anledning att uppflytta denna sköterska till högre lönegrad, än den avdelningsköterskorna vid sjukhuset tillhörde, ansåge arméförvaltningen icke föreligga.

Vad anginge kommendantens förslag om löneuppflyttning för köksförestånderskan vid sjukhuset från nuvarande 5 till 7 lönegraden kunde visserligen skäl synas tala för en sådan löneuppflyttning. Med hänsyn till de konsekvenser, som härigenom skulle kunna uppstå beträffande avlöningen till övrig vid garnisonssjukhusen anställd ekonomipersonal, ansåge arméförvaltningen emellertid sig likväl icke kunna biträda förslaget.

Med hänsyn till att köksförestånderskan således syntes böra i fortsättningen liksom hittills åtnjuta lön efter 5 lönegraden, torde den av kommendanten föreslagna biträdande köksförestånderskan lämpligen böra placeras i 4 lönegraden. Härigenom skulle hon komma att erhålla samma löneställning som hushållerska vid krigsskolan och kokerska (köksförestånderska) vid flottans sjukhus i Karlskrona.

Vad kommendanten i övrigt anfört beträffande personalens löneförhållanden föranledde ingen erinran från arméförvaltningens sida. Jämväl förslaget om ökning med tillhoppa 2,200 kronor av vissa i staten under rubriken C. »Särskilda anslagsposter» upptagna belopp biträdades av arméförvaltningen.

Sedan kommendanten i Bodens fästning i skrivelse till arméförvaltningen framhållit, att den av honom begärda förstärkningen av personalen vid garnisonssjukhuset därstädes vore omedelbart erforderlig, har arméförvaltningen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 november 1935 anmält, att ämbetsverket, med hänsyn till vad kommendanten anfört, ansåge det ofrånkomligt, att den föreslagna personalökningen komme till stånd med det snaraste, och i anslutning härtil hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att densamma måtte få vidtagas redan från och med den 1 januari 1936.

I anledning av denna arméförvaltningens framställning har Kungl. Maj:t genom brev den 20 december 1935 medgivit, att vid garnisonssjukhuset i Boden finge för tiden från och med den 1 januari till och med den 30 juni 1936, utöver å staten för sjukhuset upptagen personal, såsom extra befattningshavare anställas ytterligare en operationssköterska, tre översköterskor, två undersköterskor, en biträdande köksförestånderska (tillika överkokerska), tre skrivbiträden, en eldare av andra klassen samt fyra sjukhus- och två köksbiträden. Genom samma brev har Kungl. Maj:t medgivit, att operationssköterskan, översköterskorna, undersköterskorna och biträdande köksförestånderskan finge envar åtnjuta den lön och de övriga förmåner, som skulle hava tillkommit henne, därest hon varit innehavare av befattning, operationssköterskan i 6:e, översköterska i 5:e, biträdande köksförestånderskan i 4:e och undersköterska

i 1:a lönegraden av den i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) intagna löneplanen för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal (K), att skrivbiträdena och eldaren av andra klassen finge envar åtnjuta den lön och de övriga förmåner, som skulle hava tillkommit honom, därest han varit innehavare av befattning i 1:a respektive 4:e lönegraden av den i berörda kungörelse intagna löneplanen för extra ordinarie tjänsteman (Eo), samt att ett vart av de kvinnliga sjukhus- och köksbiträdena finge åtnjuta arvode med fyrahundratrettio två kronor för år jämte fri bostad med möbler och sängservis, bränsle, lyse, portion och tvätt eller, om bostad icke kunde beredas i kronans hus, ersättning för bostad med bränsle, lyse, möbler och sängservis med högst 20 kronor för månad, varvid vederbörande skulle äga att å nämnda arvode eller eventuellt utgående ersättning för bostad uppbära dyrtidstillägg enligt för nyreglerade verk stadgade grunder. Härjämte har Kungl. Maj:t föreskrivit, dels att kostnaderna för löner och arvoden jämte eventuell bostadsersättning till den i brevet avsedda personalen skulle bestridas av de under lantförsvarets avlöningsanslag beräknade medel för tillfälligt anställande av tjänstemän, oförutsedda utgifter m. m. samt att utgifterna för dyrtidstillägg och övriga förmåner åt samma personal skulle gäldas av vederbörliga därför avsedda anslag, dels ock att fjärde huvudtitelns respektive anslag skulle för den del av ifrågasvarande kostnader, som i förhållande till hela antalet vård dagar på garnisonsjukhuset kunde anses belöpa på vård dagarna för de civila patienterna, erhålla gottgörelse av de för sådana patienter inflytande vårdavgifterna.

Av den i förevarande ärende verkställda utredningen torde framgå, att den genom nyssnämnda brev den 20 december 1935 för tiden 1 januari—30 juni 1936 medgivna utökningen av personalen vid garnisonssjukhuset i Boden är av behovet oundgängligen påkallad jämväl under nästkommande budgetår. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att den personal, som anställts med stöd av samma brev, upptages i staten för garnisonssjukhuset för budgetåret 1936/1937.

Med hänsyn till den av mig i det föregående föreslagna löneuppflyttningen för sjuksköterskepersonalen torde den nytillkommande operationssköterskan böra placeras i 7:e lönegraden av den för nämnda personal gällande löneplanen K i kungörelsen nr 215/1928, under det att de tre översköterskorna torde böra placeras i 6:e lönegraden av samma löneplan. Beträffande löneförmånerna för den övriga nytillkommande personalen ansluter jag mig till vad arméförvaltningen därom anført. Avlöningen till de båda undersköterskorna torde alltså böra utgå enligt 1:a lönegraden och avlöningen till biträdande köksförestånderskan enligt 4:e lönegraden å nyssnämnda löneplan. De tre skrivbiträdena och eldaren torde böra placeras i 1:a respektive 4:e lönegraden av den i förenämnda kungörelse intagna löneplanen för extra ordinarie tjänsteman (Eo). Till sjukhus- och köksbiträdena torde avlöning böra utgå enligt samma grunder, som gälla för nu vid sjukhuset anställda dylika biträden.

Kommandantens förslag om uppflyttning av den för närvarande å staten upptagna köksförestånderskan från 5:e till 7:e lönegraden anser jag mig, med hänsyn till vad arméförvaltningen därom anført, icke böra biträda.

Däremot tillstyrker jag kommandantens, av arméförvaltningen biträdda förslag om höjning av vissa av de under rubriken »Särskilda anslagsposter» upptagna posterna.

I enlighet med vad sålunda anförts och med beaktande av den av mig i det föregående föreslagna löneuppflyttningen för sjuksköterskepersonalen bör den under förevarande stat upptagna anslagsposten för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal ökas från 35,700 kronor till 45,900 kronor, varjämte anslagsposten för extra ordinarie tjänstemän bör ökas från 16,212 kronor till 25,044 kronor. Av de under rubriken »Särskilda anslagsposter» uppförda posterna bör posten »till chefsläkarens förfogande stående medel» höjas från 31,394 kronor till 33,986 kronor, posten till vikariatsersättning under sjukdom från 600 kronor till 1,500 kronor, posten för beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal från 6,400 kronor till 7,200 kronor samt posten för sjukvård och underhåll åt sjuk personal från 500 kronor till 1,000 kronor.

Statens slutsumma kommer härigenom att höjas från 115,296 kronor till 139,120 kronor. Härvid är emellertid att beakta, att, på grund av de med vederbörande träffade avtal angående vård å sjukhuset av civila patienter, ersättning för större delen av kostnadsökningen kommer att beredas av löningsanslaget — liksom övriga lantförsvarets vederbörliga anslag — från inflytande vårdavgifter för civila patienter.

Staten för arméns sjuksköterskekår. Med hänsyn till den av mig i det föregående föreslagna ökningen av sjuksköterskornas avlöning torde den i förevarande stat uppförda anslagsposten för löner till sjuksköterskor med lön enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan böra ökas med $(41 \times 120 =)$ 4,920 kronor från 52,890 kronor till 57,810 kronor. I enlighet härmed ökas statens slutsumma, nu 68,790 kronor, till 73,710 kronor.

V. Polispersonalen.

I fråga om den i staten för polispersonalen i Boden och å Karlsborg upptagna personalen ifrågasätter jag icke någon ändring.

B. Kallortstillägg. C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband. D. Felräkningspenningar.

Under dessa rubriker torde för budgetåret 1936/1937 böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen:

B. Kallortstillägg	kronor 78,000: —
C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband	» 5,000: —
D. Felräkningspenningar	» 16,000: —

E. Arvoden åt sergenter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter.

Under denna rubrik är för innevarande budgetår upptaget ett belopp av 7,500 kronor.

Enligt vad arméförvaltningen meddelat uppehålls det övervägande fler-

talet av de för biträden hos regementsintendenten avsedda befattningarna numera av pensionerade beställningshavare, vilka icke äga åtnjuta sådan särskild förmån, varom här är fråga. Av de återstående befattningarna bestrides endast ett fåtal av beställningshavare, vilka såsom innehavare av sergeants lön äga uppbära här ifrågavarande arvode av 50 öre för dag. På grund av nu angivna förhållanden torde förevarande anslagspost för nästkommande budgetår kunna nedsättas till 1,000 kronor.

F. Hyresbidrag åt visst underbefäl. G. Anställningspenningar.

Under dessa rubriker torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra upptagas samma belopp som för det nu löpande budgetåret eller 138,000 kronor respektive 70,000 kronor.

H. Dagavlöning och dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.

Enligt gällande bestämmelser skall till i tjänst kvarstående indelt manskap vid armén under all tjänstgöring, till vilken ifrågavarande manskap inkallas, utgå dagavlöning med 90 öre för dag till korporal och med 60 öre för dag till övrigt manskap.

Till beredande av ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd av 1901 års härordning ålagts detsamma, har riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat särskilda medel. Ersättningen har utgått i form av tillägg till dagavlöningen med visst belopp för dag för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar. Enligt de i sådant avseende gällande bestämmelserna utgår dagavlöningsstillägget med 2 kronor 50 öre för dag.

För bestridande av kostnaderna för dagavlöning och dagavlöningsstillägg åt det indelta manskapet har för innevarande budgetår under avlöningsanslaget upptagits ett belopp av 99,000 kronor.

Med hänsyn till medelsåtgången för ifrågavarande ändamål under de senaste budgetåren och med ledning av de uppgifter, jag infordrat angående det dagantal, för vilket dagavlöning och dagavlöningsstillägg åt indelt manskap erfordras för nästkommande budgetår, finner jag mig böra föreslå, att förevarande anslagspost för sistnämnda budgetår upptages med ett belopp av 128,000 kronor.

I. Kostnader för musikelever. J. Gottgörelse för tjänstehästar.

K. Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden. L. Ekiperingshjälp.

Under dessa rubriker torde för budgetåret 1936/1937 böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen:

I. Kostnader för musikelever	kronor	14,000: —
J. Gottgörelse för tjänstehästar	»	55,000: —
K. Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden	»	12,000: —
L. Ekiperingshjälp	»	49,000: —

M. Vissa arvoden m. m.

Under denna rubrik har i den för riksdagen framlagda anslagsberäkningen för budgetåret 1935/1936 upptagits ett belopp av 726,470 kronor.

Genom brev den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t medgivit, att de i en brevet bilagd förteckning upptagna arvoden m. fl. till vissa belopp bestämda ersättningar — med undantag av de i förteckningen tillika angivna belopp för remontdepåernas personal samt till arvoden och expenser m. m. åt landstormsområdesbefälhavare och landstormsförrådsförvaltare, för vilka beloppes användande särskilda stater fastställts — finge från och med den 1 juli 1935 och tillsvidare intill den 1 juli 1936 utgå med högst de i förteckningen angivna, för helt år beräknade belopp. Härjämte har Kungl. Maj:t förordnat, att i ovan nämnda förteckning angiven extra ordinarie personal och kvinnlig ekonomipersonal, varå kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet ägde tillämpning, finge till det i förteckningen för olika befattningar angivna antal finnas anställd under budgetåret 1935/1936.

Förenämnda förteckning slutar å ett belopp av 742,253 kronor. Avvikelsen från slutsumman i den för riksdagen framlagda beräkningen har föranletts av vissa jämkningar beträffande de i förteckningen under rubriken B uppförda arvodena.

Beträffande de arvoden, som föreläggas riksdagen för prövning och å förteckningen upptagas under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl.», har jag icke någon ändring att föreslå för nästkommande budgetår.

I detta sammanhang anhåller jag emellertid att till behandling få upptaga frågan angående bestridandet av kostnaderna för den *kvinnliga personalen vid arméns matinrättningar*.

I sin skrivelse, nr 4, angående vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1935/1936 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet m. m., anförde riksdagen i samband med behandlingen av anslaget till arméns mathållning (punkt 22), bland annat, följande.

I förevarande sammanhang hade riksdagen jämväl behandlat den under § 5 i riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 upptagna frågan rörande arméns mathållningsanslag (Del I sid. 9 och 10).

Revisorerna hade uttalat sig för en undersökning, huruvida den kvinnliga personal, som vore anställd vid truppförbandens matinrättningar, allt fortfarande borde avlönas från mathållningsanslaget samt om icke en överflyttning av kostnaderna för denna personal borde ske till lantförsvarets avlöningsanslag eller möjligen till särskilt för ändamålet anvisat riksstatsanslag. Vid övervägande härav hade riksdagen kommit till den bestämda uppfattningen, att de till den kvinnliga köks- och servispersonalen utgående kontanta avlöningsförmånerna från och med budgetåret 1936/1937 borde utbrytas från

mathållningsanslaget och framdeles å riksstaten upptagas i anslutning till de principer, som av årets riksdag genomförts i fråga om redovisningen av avlöningsmedel i allmänhet. Riksdagen förväntade, att Kungl. Maj:t föranstaltade om närmare utredning i sådant syfte och att förslag i ämnet komme att framläggas för 1936 års riksdag.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 17 maj 1935 uppdragit åt arméförvaltningens intendents- och civila departement att, med anledning av vad riksdagen sålunda uttalat i fråga om bestridande av de till den kvinnliga köks- och servispersonalen utgående kontanta avlöningsförmånerna, i samband med arméförvaltningens framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1936/1937 avgiva det yttrande och förslag, vartill riksdagens berörda uttalande kunde föranleda, har arméförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1935 anfört följande.

Arméförvaltningen finge erinra, att intendents- och civila departementen i utlåtande den 10 januari 1935 över riksdagens revisorers ifrågavarande uttalande anfört, bland annat, att talande skäl kunde anföras för att någon del av den kvinnliga köks- och servispersonalen, särskilt den mera fast anställda, avlönades från avlöningsanslaget, där avlöningen till ett stort antal andra extra ordinarie befattningshavare vore uppförd. Å andra sidan kunde starka skäl också framdragas för att avlöningen av ifrågavarande personalgrupp — vars storlek, sammansättning och arbetsuppgifter vore intimt sammanhängande med växlingarna uti portionsstyrkan vid truppförbanden — bestredes från mathållningsanslaget eller, såsom revisorerna eventuellt ifrågasatt, från ett särskilt för detta ändamål avsett riksstatsanslag. Vidare hade departementen erinrat, att frågan om överförande av den kvinnliga kökspersonalen till extra ordinarie befattningshavare nyligen varit föremål för yttrande till Kungl. Maj:t. I skrivelse den 16 oktober 1934 angående revision av vissa tjänsteförteckningar rörande civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet hade arméförvaltningen såsom sin åsikt anfört, att med hänsyn till vissa lönetekniska omständigheter frågan om överförande av husmödrar och biträdande husmödrar till extra ordinarie befattningshavare för det dåvarande icke borde ifrågakomma, ävensom att köks- och servisbiträdenas anställnings- och avlöningsförhållanden icke — efter då tillämplade grunder — motiverade någon dylik åtgärd.

I anledning av ovannämnda intendents- och civila departementen anbefallda uppdrag hade nu ifrågavarande spörsmål varit föremål för förnyade överväganden.

Den kvinnliga kökspersonalen utgjordes av fyra olika kategorier befattningshavare med skilda anställnings- och avlöningsförhållanden, nämligen husmödrar, biträdande husmödrar, kokerskor samt köks- och servispersonal. Vid varje truppförband funnes ständigt anställd en husmoder, för vilken avlöningen hittills bestritts av mathållningsanslaget. Före införandet av nuvarande organisation av arbetet i matinrättningarna hade i regel vid varje truppförband funnits anställd en kokerska med avlöning från avlöningsanslaget. I mån av avgång bland kokerskepersonalen hade i och med organisationsförändringen kokerskorna vid infanteriregementena samt de större artilleriregementena ävensom vid fälttelegrafkåren ersatts med biträdande husmödrar. Biträdande husmoder hade åtnjutit kokerska tillkommande avlöning (från avlöningsanslaget) samt därutöver ett arvodestillägg, för vilket kostnaderna bestritts av mathållningsanslaget.

Vid fullt genomförd organisation komme sålunda att av dessa personal-

kategorier ständigt finnas anställda: vid samtliga truppförband en husmoder samt därutöver vid de större truppförbanden en biträdande husmoder, vilken dock tillsvidare vid vissa truppförband ersattes av kokerska. Då dessa befattningshavares verksamhet vore av arbetsledande natur, hade arméförvaltningen icke något att erinra emot, att avlöningen till dem, på sätt hittills varit förhållandet beträffande kokerskorna, i sin helhet utginge från avlöningsanslaget.

Arméförvaltningen tillstyrkte alltså, att medel härför beräknades under anslagsposten till vissa arvoden m. m.

I detta sammanhang finge arméförvaltningen erinra, att ämbetsverket den 15 maj 1935 utlätit sig över ett av försvarsväsendets lönenämnd avgivet betänkande angående revision av de vid kungörelsen nr 215/1928 fogade tjänsteförteckningar. Lönenämnden hade i nämnda betänkande föreslagit, att husmodrar och biträdande husmodrar skulle inordnas under nämnda kungörelse med placering de förra i 7:e eller 5:e lönegraden av den i kungörelsen intagna löneplanen K och de senare i 4:e lönegraden av samma löneplan. I sitt utlåtande hade arméförvaltningen anført, att ifrågavarande befattningshavare komme att erhålla något lägre avlöningsförmåner än enligt nu tillämpade bestämmelser. För armén och dess mathållning vore det emellertid av synnerlig vikt, att personalen ifråga, vilken borde besitta hög kompetens, kunde erhålla en avlöning så avpassad, att vederbörande funne med sin fördel förenligt att under längre tid kvarstå i sina befattningar. Ehuru väl det med hänsyn härtill kunde vara tveksamt, om den av lönenämnden förordade lönesättningen vore lämpligt avvägd, ville ämbetsverket i allt fall i betraktande av de fördelar, som stode att vinna genom befattningshavarnas inordnande under lönesystemet, icke motsätta sig förslaget ifråga. Arméförvaltningen hade emellertid hemställt, att de nuvarande innehavarna av ifrågavarande befattningar skulle, så länge de kvarstode i respektive befattningar, åga bibehålla den löneställning, som tillförsäkrats dem enligt nu gällande bestämmelser.

Vad slutligen anginge den fjärde personalgruppen, köks- och servispersonalen, så anställdes denna till ett antal, som växlade efter antalet portions-tagare. Under vinterhalvåret vore ett tämligen ringa antal anställt, vilket antal ökades i och med de värnpliktigas inryckning på våren för att under repetitionsövningarna ytterligare utökas med personal, som endast anställdes för den korta tid, dessa påginge. Personalens anställningstid växlade sålunda avsevärt, från årsanställning och till anställning för endast en tid av cirka 25 dagar. Då dessutom köks- och servispersonalens anställningsförhållanden närmast motsvarade arbetarnas vid intendentur- m. fl. verkstäder, vilka avlönades å vederbörliga underhållsanslag, ansåge arméförvaltningen det icke vara lämpligt att överflytta denna personals avlöning till avlöningsanslaget och knappast heller vara motiverat att för bestridande av deras avlöning uppföra ett särskilt riksstatsanslag. Det av riksdagen uttalade önskemålet om erhållande av överskådlighet beträffande nämnda personals avlöningskostnader torde kunna tillgodoses, även om avlöningen allt fortfarande utginge från mathållningsanslaget.

Under återopande härav och med hänvisning till intendents- och civila departementens uttalande i ovan återopade utlåtande den 10 januari 1935 finge arméförvaltningen därför föreslå, att den kvinnliga köks- och servispersonalens kontanta avlöningsförmåner bestredes av en under anslaget till arméns mathållning uppförd särskild anslagspost. För bestridande av den kontanta avlöningen för husmodrar och biträdande husmodrar erfordrades en ökning av posten till vissa arvoden m. m. med i runt tal 94,000 kronor. I enlighet härmed borde denna post för budgetåret 1936/1937 beräknas till (742,253 + 94,000 =) 836.253 kronor.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört angående köks- och servisbiträdenas anställnings- och tjänstgöringsförhållanden synes det icke vara lämpligt, att denna personals avlöning bestrides från avlöningsanslaget, utan torde densamma såsom hittills böra bestridas från lantförsvarets mathållningsanslag. Det uttalade önskemålet om erhållande av överskådlighet rörande kostnaderna för nämnda personal torde lämpligen kunna tillgodoses genom upptagande av dessa kostnader såsom en särskild post under mathållningsanslaget. Till denna fråga återkommer jag i samband med behandlingen av sistnämnda anslag.

Däremot torde kostnaderna för avlöning åt husmödrar och biträdande husmödrar för framtiden böra bestridas av avlöningsanslaget. I den arvodesförteckning, som framdeles må komma att av Kungl. Maj:t fastställas för budgetåret 1936/1937, torde därför dessa befattningshavare böra upptagas under rubriken »B. Löner enligt vederbörliga av Kungl. Maj:t fastställda löneplaner eller arvoden till vissa civila icke-ordinarie befattningshavare m. fl. ersättningar». För bestridande av kostnaderna härför torde å avlöningsanslaget böra beräknas ett belopp av 94,000 kronor, varmed den för innevarande budgetår fastställda arvodesförteckningens slutsumma, 742,253 kronor, torde böra ökas. I anslagsberäkningen för budgetåret 1936/1937 torde alltså under rubriken »Vissa arvoden m. m.» böra upptagas en summa av 836,253 kronor.

N. Tillfälligt anställande av tjänstemän, oförutsedda utgifter m. m.

Denna anslagspost, som för budgetåret 1935/1936 beräknats till 50,000 kronor, torde i anslagsberäkningen för budgetåret 1936/1937 böra uppföras med oförändrat belopp.

På av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1935 års riksdag framlagt förslag (fjärde huvudtiteln, sid. 28—34) medgav riksdagen, att *tillfällig löneförbättring* finge under budgetåret 1935/1936 beredas löjtnanter, sergenter samt underofficerare av andra och tredje graderna på aktiv stat vid armén och marinen ävensom furirer av första klassen (likställda) vid armén och flaggkorpraler vid marinen enligt vissa närmare angivna huvudgrunder.

Med stöd av det sålunda av riksdagen lämnade medgivandet har Kungl. Maj:t sedermera den 17 maj 1935 utfärdat kungörelse (nr 163) angående tillfällig löneförbättring åt vissa beställningshavare vid armén och marinen under budgetåret 1935/1936.

Då de skäl, som föranlett beredandet av tillfällig löneförbättring åt ifrågasvarande personal under innevarande budgetår, torde komma att föreligga jämväl under budgetåret 1936/1937, får jag tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas, att dylik förmån enligt nu tillämpade huvudgrunder må beredas vederbörande befattningshavare även under sistnämnda budgetår.

De härav föranledda kostnaderna, vilka torde kunna beräknas till 90,000 kronor för lantförsvarets del och 80,000 kronor för sjöförsvarets del, böra liksom under innevarande budgetår bestridas av lantförsvarets respektive sjöförsvarets avlöningsanslag.

Särskild hemställan i ärendet, såvitt angår sjöförsvarets personal, kommer att av mig göras under sjöförsvarets avlöningsanslag.

Vidare torde här till behandling böra upptagas frågan om vidtagande jämväl under budgetåret 1936/1937 av åtgärder för underlättande av *det avgångna militärmanskapets civilanställning*.

På förslag av Kungl. Maj:t hava 1934 och 1935 års riksdagar bemyndigat Kungl. Maj:t att under budgetåren 1934/1935 respektive 1935/1936 bereda beställningshavare av manskapet med viss tids anställning vid försvarsväsendet möjlighet att efter kontraktstidens utgång kvarstå över stat vid vederbörligt truppförband i högst sex månader, med rätt att därunder komma i åtnjutande av tjänstledighet för genomgående av utbildningskurser, fullgörande av provtjänstgöring m. m. i och för erhållande av civilanställning. Beträffande skälen för de sålunda vidtagna åtgärderna och de närmare principerna för överstatsanställningens anordnande m. m. hänvisas till framställningen i ämnet i 1935 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln sid. 34—39).

I enlighet med riksdagens bemyndigande har Kungl. Maj:t genom särskilda brev den 16 augusti 1935 till arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen meddelat bestämmelser i fråga om anställande över stat för tiden från och med den 1 november 1935 högst till och med den 30 april 1936 (vid marinen därest de militära tjänstgöringsförhållandena så påfordra från och med den 1 oktober 1935 högst till och med den 31 mars 1936) av visst manskap, som vid utgången av löpande anställningsår kunde räkna minst sex års väl vitsordad anställning vid respektive försvarsgren, dock under förutsättning att vederbörande under de sista tre åren närmast före samma tidpunkt innehaft fast anställning under en sammanlagd tid av minst två år.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 november 1935 har försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå gjort framställning om utverkande av riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att jämväl under budgetåret 1936/1937 bereda vissa beställningshavare av det fast anställda manskapet — i huvudsaklig överensstämmelse med i förenämnda brev den 16 augusti 1935 meddelade bestämmelser — möjlighet att efter kontraktstidens utgång få kvarstå över stat vid vederbörligt truppförband.

Enligt omförmälda brev den 16 augusti 1935 må avtal om anställning över stat vid armén endast träffas med beställningshavare av manskapet, som genomgått furirsutbildning eller motsvarande utbildning för beställningsman eller ock är kompetent för befordran till musikfurir. Försvarsväsendets underbefälsförbund har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 september 1935 hemställt, att anställning över stat jämväl måtte, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, medgivas beställningshavare, som på grund av tjänstgöringsförhållandena vid vissa truppförband icke kunnat beredas tillfälle att genomgå furirsutbildning. Civilanställningsbyrån har i sin ifrågavarande skrivelse förklarat, att byrån icke hade något att erinra mot att denna underbefälsförbundets framställning bifölles.

Över den av centrala civilanställningsbyrån sålunda gjorda framställningen hava yttranden avgivits av arméförvaltningen, marinförvaltningen, cheferna för generalstaben och marinstaben samt chefen för flygvapnet och flygstyrelsen. Samtliga nämnda myndigheter hava instämt i framställningens syfte.

Med anledning av den av försvarsväsendets underbefälsförbund gjorda framställningen har *arméförvaltningen* framhållit, att det syntes vara billigt, att sådan jämkning av bestämmelserna vidtoges, att möjlighet hölles öppen för Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall medgiva överstatsanställning även för den, som icke genomgått furirsutbildning.

Chefen för generalstaben, som avstyrkt underbefälsförbundets förenämnda förslag, har hemställt, att för nedbringande av de med överstatsanställningen förenade kostnaderna vissa skärpningar av de för erhållande av sådan anställning m. m. stadgade villkor måtte vidtagas.

Jämväl för nästkommande budgetår torde riksdagens bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder i syfte att genom systemet med anställning över stat underlätta möjligheterna för manskap vid försvarsväsendet att efter avgång från aktiv stat förskaffa sig civilt förvärvsarbete. Någon ändring beträffande grunderna och villkoren för överstatsanställningen ifrågasätter jag ej. Jag anser mig alltså icke böra biträda förenämnda av försvarsväsendets underbefälsförbund framförda förslag om jämkning härutinnan.

Under budgetåret 1936/1937 torde de enligt oförmälda brev den 16 augusti 1935 meddelade närmare bestämmelserna om anställning över stat under innevarande budgetår böra lända till efterrättelse, i den mån ej Kungl. Maj:t med hänsyn till vunnen erfarenhet eller eljest prövar skäl föreligga att — särskilt i syfte att begränsa kostnaderna och förebygga missbruk av beviljad tjänstledighet under anställning över stat — vidtaga jämkningar i sagda bestämmelser. Uppkommande kostnader torde, liksom för innevarande budgetår, böra gäldas av de anslag, från vilka motsvarande kostnader bestridas för manskap med beställning på stat.

Enligt vad som framgår av civilanställningsbyråns skrivelse har anställning över stat ditintills under innevarande budgetår medgivits för sammanlagt 328 beställningshavare, därav 187 vid armén, 136 vid marinen och 5 vid flygvapnet. Då antalet över stat anställda under budgetåret 1934/1935 uppgick till sammanlagt 346, hava vissa genom brevet den 16 augusti 1935 meddelade, i förhållande till tidigare gällande föreskrifter skärpta bestämmelser för dylik anställning icke föranlett någon nämnvärd minskning av de anställdas antal. För arméns och marinens vidkommande överstiga de angivna siffrorna högst väsentligt de siffror — respektive 103 och 62 — varmed de s. k. civilanställningssakkunniga kalkylerade vid framläggandet av kostnadsberäkning för de sakkunnigas förslag till överstatsanställning. Utgifterna för utbetalda löner och hyresbidrag hava för budgetåret 1934/1935 uppgått till 275,414 kronor. Härtill komma kostnaderna för underhåll m. m. Beräkningen av kostnaderna för ändamålet under nästkommande budgetår är undandragen ett tillförlitligt bedömande.

Särskild hemställan i ämnet, såvitt angår beställningshavare vid marinen och flygvapnet, kommer att göras under sjöförsvarets och flygvapnets respektive avlöningsanslag.

Jag får slutligen till behandling upptaga frågan om beredande av *ersättning åt surnumerära officerare vid armén*.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1935 års riksdag avlåtna, av riksdagen biträdda förslag har Kungl. Maj:t genom brev den 17 maj 1935 medgivit, att vid truppförband av infanteriet, kavalleriet eller artilleriet ledigbliven lön, vilken icke enligt eljest gällande bestämmelser tages i anspråk för beredande av lön åt vid truppförbandet anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant), må, enligt vederbörande truppslagsinspektörs beprövande, under budgetåret 1935/1936 disponeras för beredande åt vid annat truppförband inom truppslaget anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant) av lön enligt de grunder, som jämlikt i vederbörliga stater intagna bestämmelser om vissa lönedispositioner gälla beträffande i samma bestämmelser avsedd surnumerär fänrik (underlöjtnant), med rätt för sådan officer att därutöver åtnjuta de övriga förmåner, som tillkomma motsvarande ordinarie beställningshavare. I överensstämmelse med vad arméförvaltningen hemställt torde av riksdagen böra utverkas medgivande, att även under budgetåret 1936/1937 lönedisposition må äga rum enligt sålunda angivna grunder.

I 1935 års statsverksproposition föreslog därjämte Kungl. Maj:t riksdagen att, i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, under budgetåret 1935/1936 finge till surnumerär fänrik (underlöjtnant) vid armén, som icke på grund av förordnande eller eljest ägde uppbära lön för å stat uppförd beställning, utgå särskild kontant ersättning för dag med belopp, motsvarande sammanlagda värdet av värnpliktig, likaledes för dag, tillkommande förmåner av penningbidrag, portion och ersättning för begagnande av egna persedlar. Sedan riksdagen bifallit ifrågavarande förslag, har Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1935 meddelat närmare föreskrifter rörande ifrågavarande särskilda gottgörelse. I enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit synes hos riksdagen böra göras framställning om medgivande att jämväl under budgetåret 1936/1937 bereda surnumerär officer, varom här är fråga, särskild kontant ersättning enligt samma grunder, som hittills bestämts.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag förut anfört har jag låtit uppgöra beräkning av utgifterna under anslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. för budgetåret 1936/1937 (se Bil. nr 31). Från den beräknade anslagssumman, 26,191,855 kronor, hava avdrag gjorts dels med 485,000 kronor, motsvarande enligt militära tjänstepensionsreglementet beräknade pensionsavdrag, dels med 880,000 kronor för ersättning för tjänstebostäder, dels ock med 120,000 kronor, motsvarande beräknade inkomster för vård av civila pa-

tienter å militära sjukhus. Den verkställda beräkningen utvisar ett medelsbehov under förevarande anslag av 24,706,855 kronor. Emellertid torde, i betraktande av nettoutgifterna å anslaget, den sålunda beräknade summan böra ökas till 26,000,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara,

att de av riksdagen för budgetåret 1935/1936 godkända staterna för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapet i Boden, bataljonsläkare vid fältläkarkåren, artilleriets skjutskola, överstelöjtnanter och majorer vid kavalleriregementena, Karlsborgs artilleriregemente, artilleriets fabriker och tyganstalter, Svea, Göta och Bodens ingenjörkårer, Fälttelegrafkåren, Svea, Göta och Norrlands trängkårer, Skånska trängkåren, intendenturkåren samt polispersonalen i Boden och å Karlsborg skola i oförändrat skick gälla under budgetåret 1936/1937, samt

att de i en vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1935 fogad »Förteckning över vissa i stat icke uppförda löner och arvoden m. fl. ersättningar» under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret m. fl.» upptagna arvoden må med oförändrade belopp utgå jämväl under budgetåret 1936/1937,

dels godkänna de vid detta protokoll fogade förslag till stater för arméfördelningsstaber, militärbefäl och inspektioner, rullföringsbefälhavare med biträden, krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, arméns underofficersskola, truppförband av infanteriet, truppförband av kavalleriet och artilleriet utom Karlsborgs artilleriregemente, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid fortifikationen och trängen, garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden samt arméns sjuksköterskekår (se Bil. nr 2—30), att gälla under budgetåret 1936/1937,

dels till *avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 26,000,000 kronor,

dels medgiva, att, i överensstämmelse med för innevarande budgetår tillämpade huvudgrunder, under budgetåret 1936/1937 må utgå tillfällig löneförbättring åt löjtnanter, sergenter samt furirer av första klassen (likställda),

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1936/1937, i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, bereda avskedad beställningshavare av manskapet vid armén med

en tjänstetid av minst sex år möjlighet att kvarstå viss tid över stat vid vederbörligt truppförband (kår),

dels ock medgiva, *ej mindre* att vid truppförband av infanteriet, kavalleriet eller artilleriet ledigbliven lön, vilken icke enligt eljest gällande bestämmelser tages i anspråk för beredande av lön åt vid truppförbandet anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant), må under budgetåret 1936/1937 disponeras för beredande åt vid annat truppförband inom truppslaget anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant) av lön enligt de grunder, som jämlikt i vederbörliga stater intagna bestämmelser om vissa löne-dispositioner gälla beträffande i samma bestämmelser avsedd surnumerär fänrik (underlöjtnant), med rätt för sådan officer att därutöver åtnjuta de övriga förmåner, som tillkomma motsvarande ordinarie beställningshavare, *än även* att, i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, under budgetåret 1936/1937 må till surnumerär fänrik (underlöjtnant) vid armén utgå särskild kontant ersättning för dag med belopp motsvarande sammanlagda värdet av värnpliktig, likaledes för dag, tillkommande förmåner av penningbidrag, portion och ersättning för begagnande av egna persedlar.

3. Avlöning till personal å övergångsstat vid armén, *förslagsanslag*.

[6.] Genom kungörelse den 23 oktober 1925 (nr 429) har Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens beslut, utfärdat bestämmelser angående avlönings- och tjänstgöringsförhållanden m. m. för den till övergångsstat överförda personalen. Beställningshavare, som frivilligt överförs till övergångsstat, är enligt ifrågavarande bestämmelser skyldig att i fred intill fyllda 50 år under varje period av två år tjänstgöra det dagantal, som motsvarar en repetitionsövning vid vederbörligt truppslag. Beställningshavare, som tvångsvis överförs till övergångsstat, är underkastad full tjänstgöringsskyldighet, vilken skall i fred under varje år av tjänstetiden omfatta minst det dagantal, som motsvarar en repetitionsövning vid vederbörligt truppslag.

Till avlöning till personal å övergångsstat vid armén är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptaget ett förslagsanslag å 3,420,000 kronor. Vid anslagets beräkning har i besparingssyfte förutsatts såsom regel, vad angår till övergångsstat frivilligt överförd beställningshavare, att den, som under tiden den 1 juli 1935—den 30 juni 1936 har att fullgöra sin sista fredstjänstgöringsomgång, befrias från tjänstgöringen, samt, vad angår till övergångsstat tvångsvis överförd beställningshavare, att den, vilken under budgetåret 1935/1936 uppnår en levnadsålder, som med tre år eller kortare tid understiger hans pensionsålder, *ej* skall tagas i anspråk för tjänstgöring under samma budgetår.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen utgått ifrån, att under budgetåret 1936/1937 inkallelse av personalen å övergångsstat vid armén komme att äga rum i vanlig ordning. I anslutning härtill har ämbets-

verket beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nämnda budgetår till 3,030,000 kronor.

I syfte att begränsa utgifterna för avlöning till övergångsstatspersonalen finner jag mig böra föreslå, att tjänstgöringen för ifrågavarande personal jämväl under budgetåret 1936/1937 inskränkes enligt samma grunder, som härutinnan, enligt vad ovan angivits, tillämpats under innevarande budgetår. I enlighet med vad som för närvarande gäller, bör tjänstgöring, som på grund härav eftergives, få räknas vederbörande till godo i fråga om rätt till pension samt, i förekommande fall, för uppflyttning till högre löneklass respektive för tilläggande av lön i eller uppflyttning till högre lönegrad.

Därest ifrågavarande förslag angående viss inskränkning i övergångsstatspersonalens tjänstgöring godkännes, torde det av arméförvaltningen till 3,030,000 kronor beräknade medelsbehovet kunna reduceras med, i runt tal, 60,000 kronor till 2,970,000 kronor; och får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *avlöning till personal å övergångsstat vid armén* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,970,000 kronor.

4. Inkvarteringsordnande i Stockholm, *reservationsanslag*.

[7.] Beträffande detta reservationsanslag, nu 21,450 kronor, har arméförvaltningen ej ifrågasatt någon ändring för nästkommande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inkvarteringsordnande i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 21,450 kronor.

5. Rekryteringskostnader, *reservationsanslag*.

[8.] Reservationsanslaget till rekryteringskostnader är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 90,000 kronor. Jämligt av Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 fastställd stat har anslaget fördelats sålunda:

Titel I. Rekryteringsmedel:

Till truppförbandens disposition kronor 60,140: —

Till arméförvaltningens civila

departements disposition » 5,860: — kronor 66,000: —

Titel II. Kostnader för fria resor åt nyanställt eller av-

skedat manskap vid vissa truppförband » 8,000: —

Titel III. Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå » 16,000: —

Summa kronor 90,000: —

Beträffande medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår har arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Enligt verkställda beräkningar hade nettoutgifterna under anslaget för budgetåret 1934/1935 uppgått till, i runt tal, 75,000 kronor. Härav hade vid truppförbanden disponerats ett belopp av 59,300 kronor, varav 7,700 kronor för kostnader för vissa resor, medan återstående beloppet eller 15,700 kro-

nor utgjorde på lantförsvaret belöpande kostnader för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå. Vid ingången av budgetåret 1935/1936 hade förefunnits en reservation å anslaget av 45,300 kronor, därav vid truppförbanden såsom reservation bokförts ett belopp av 28,000 kronor.

För budgetåret 1936/1937 syntes anslagsposten till rekryteringsmedel böra med tillämpning av de beräkningsgrunder, som legat till grund för uppgörandet av den nu gällande staten, uppskattas efter ett belopp av 12 kronor för varje i vederbörligt truppförbands stat upptagen manskapsbeställning. Med utgångspunkt härifrån skulle för truppförbanden erfordras omkring 79,500 kronor. Om härtill lades dels visst belopp till civila departementets förfogande, förslagsvis 6,000 kronor, dels ock ett belopp av 8,000 kronor för bestridande av kostnaderna för i titel II av staten avsedda resor, skulle alltså för de under titel I och II i staten angivna ändamål erfordras tillhopa 93,500 kronor. Utgifterna för motsvarande ändamål hade visserligen för det sistförflutna budgetåret uppgått till allenast 59,300 kronor. Oberoende härav och då med hänsyn till den fortskridande förbättringen av läget å den allmänna arbetsmarknaden utgifterna för rekryteringsändamål torde komma att stegras, ansåge arméförvaltningen försiktigheten kräva att för de under titeln I och II i staten för rekryteringsanslaget avsedda ändamål räkna med ovan nämnda belopp å 93,500 kronor.

Därest, i likhet med vad som medgivits för innevarande budgetår, medel under anslaget skulle jämväl för budgetåret 1936/1937 avses för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå, syntes härför böra beräknas samma belopp som hittills eller 16,000 kronor.

I enlighet härmed beräknade arméförvaltningen medelsbehovet under anslaget till 109,500 kronor. Hela detta belopp syntes emellertid icke behöva anvisas å riksstaten. Enligt vad i det föregående anförts hade nämligen vid ingången av budgetåret 1935/1936 förefunnits en reservation å anslaget av 45,300 kronor. Om man utginge från att av de reserverade medlen ett belopp av omkring 20,000 kronor komme att disponeras under innevarande budgetår, skulle en reservation av omkring 25,000 kronor vara att påräkna den 1 juli 1936. Härav syntes ett belopp av omkring 20,000 kronor kunna anlitas för budgetåret 1936/1937. Därutöver erforderliga medel (109,500 — 20,000 =) 89,500 kronor eller, i avrundat tal, 90,000 kronor borde alltså anvisas å riksstaten.

Såsom i föregående års statsverksproposition omförmäldes, förordnade Kungl. Maj:t, i enlighet med av riksdagen lämnat medgivande, genom brev den 15 juni 1934, att ett centralorgan för civilanställningsverksamheten vid försvarsväsendet m. m., benämnt försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå, skulle försöksvis anordnas för budgetåret 1934/1935. Sedan riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t medgivit, att nämnda byrå finge bestå jämväl under budgetåret 1935/1936, har Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1935 meddelat beslut angående byråns fortsatta verksamhet under sistnämnda budgetår ävensom fastställt instruktion för densamma.

För vinnande av ytterligare erfarenhet rörande lämpligaste sättet för ordnandet av civilanställningsverksamheten vid försvarsväsendet torde civilanställningsbyrån böra bestå jämväl under nästkommande budgetår, varvid nu gällande bestämmelser med avseende å byråns organisation och arbetsuppgifter i huvudsak torde böra tillämpas. Liksom för det nu löpande budgetåret torde kostnaderna för byrån under budgetåret 1936/1937 böra

beräknas till 20,000 kronor och fördelas med 16,000 kronor respektive 3,500 och 500 kronor å lantförsvarets respektive sjöförsvarets och flygvapnets anslag till rekrytering.

Emot arméförvaltningens förslag beträffande beräknandet av medelsbehovet för rekryteringskostnader för nästkommande budgetår har jag icke något att erinra. I enlighet härmed torde medelsbehovet under anslaget böra beräknas till 109,500 kronor. För täckande av detta medelsbehov torde, såsom arméförvaltningen ifrågasatt, kunna disponeras en reservation av cirka 20,000 kronor. Med hänsyn härtill torde medelsanvisningen å anslaget för budgetåret 1936/1937 kunna begränsas till (109,500 — 20,000 =) 89,500 kronor eller, i avrundat tal, 90,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *rekryteringskostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 90,000 kronor.

6. Avskedspremier m. m., *förslagsanslag*.

[9.] I riksstaten för budgetåren 1931/1932—1934/1935 var till avskedspremier m. m. upptaget ett förslagsanslag å 115,000 kronor. Med hänsyn till att utgifterna å anslaget under nämnda budgetår åtskilligt överstigit de sålunda anvisade anslagen och då det i mån av en fortskridande förbättring av läget på den allmänna arbetsmarknaden kunde förväntas, att till avskedspremie berättigat underbefäl komme att i ökad utsträckning avgå från fast anställning, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1935 års riksdag, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1935/1936 anvisas ett belopp av 130,000 kronor. Detta förslag bifölls av riksdagen, och i enlighet härmed har i riksstaten för sistnämnda budgetår för avskedspremier m. m. upptagits ett förslagsanslag av 130,000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 fastställd stat har anslaget för innevarande budgetår fördelats sålunda:

Titel I. Avskedspremier, förslagsvis	kronor 120,000: —
Titel II. Kontant ersättning för viss tjänstgöring utöver anställningstiden, förslagsvis	» 10,000: —
Summa kronor 130,000: —	

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen meddelat, att utgifterna å anslaget under budgetåret 1934/1935 uppgått till 178,470 kronor. Med hänsyn till att anslaget omräknats från och med nu löpande budgetår har emellertid arméförvaltningen ansett, att anslaget, i avvaktan på ytterligare någon tids erfarenhet beträffande anslagsbelastningen, för nästkommande budgetår kunde bibehållas vid oförändrat belopp.

I enlighet med arméförvaltningens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *avskedspremier m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 130,000 kronor.

7. Arméns reservstater, förslagsanslag.

[10.] På förslag av Kungl. Maj:t i proposition, nr 127, till 1925 års riksdag beslöt riksdagen vidtagandet av provisorisk löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen, att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1925. Genom kungörelse den 18 juni 1925 (nr 289) angående ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 5 november 1915 angående arméns reservstater m. m. har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut utfärdat ändrade bestämmelser rörande reservstatspersonalens avlönings- och pensionsförhållanden, att gälla till och med den 30 juni 1926. Dessa bestämmelser hava sedermera givits förlängd giltighet, senast enligt kungörelsen den 17 maj 1935 (nr 164) för tiden till och med den 30 juni 1936.

Förslagsanslaget till arméns reservstater har, på grundval av den sålunda beslutade provisoriska löne- och pensionsregleringen, i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptagits med 655,600 kronor.

Beträffande medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1936/1937 har arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Efter genomförande av den vid 1935 års riksdag beslutade nyrekryteringen av reservstaten borde — under förutsättning av förlängd giltighet av den utav 1925 års riksdag beslutade löne- och pensionsregleringen — för löner åt den personal på reservstat, vilken kunde beräknas vara i tjänst under budgetåret 1936/1937, upptagas ett belopp av förslagsvis 124,140 kronor.

För bestridande av kostnaderna för avlöningstillägg åt samma personal borde med hänsyn till antalet till sådan förmån berättigade beställningshavare avses 9,360 kronor och för tjänstgöringstraktamenten samt för rese- och traktamentskostnader omkring 10,000 kronor.

Vad anginge den del av anslaget, som avsåges för pensioner åt avgången personal, hade beställningshavare å reservstat redan erhållit eller beräknades före den 1 juli 1936 erhålla avsked med pension till ett sammanlagt belopp av 508,770 kronor. Jämlikt § 18 av reservstatsförordningen skulle av i tjänst kvarstående beställningshavare å reservstat såsom bidrag till pensionskostnaderna erläggas 3 procent av de vederbörande efter avgången tillkommande pensionsbelopp. Då detta bidrag kunde beräknas till 3,320 kronor, erfordrades alltså för pensioner åt f. d. reservstatspersonal för budgetåret 1936/1937 ett belopp av $(508,770 - 3,320 =) 505,450$ kronor. I enlighet härmed skulle alltså anslaget för budgetåret 1936/1937 beräknas till $(124,140 + 9,360 + 10,000 + 505,450 =) 648,950$ kronor.

Emellertid hade chefen för generalstaben uti sin förenämnda skrivelse den 5 juli 1935, med erinran om den vid innevarande års riksdag beslutade nyrekryteringen av reservstaten, gjort framställning om att för budgetåret 1936/1937 medel måtte beräknas för återbesättande av ytterligare ett antal beställningar å reservstaten. Vidare hade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse gjort framställning om tillsättande därutöver av en regementsläkarbeställning å reservstat.

Med hänsyn till vad i nämnda framställningar anförts, ansåge arméförvaltningen sig böra tillstyrka, att medel beräknades under anslaget till arméns reservstater för ett ytterligare återbesättande av beställningar å reservstaten i den av chefen för generalstaben och sjukvårdsstyrelsen föreslagna omfattningen. Kostnaderna för löner åt innehavarna av de sålunda föreslagna nya beställningarna kunde efter avdrag av pensionsavgifter beräknas till 71,700 kronor samt för tjänstgöringstraktamenten och rese- och traktamentskostna-

der till omkring 4,000 kronor. Det ovan beräknade beloppet å 648,950 kronor borde alltså ökas med $(71,700 + 4,000 =)$ 75,700 kronor och anslaget upptagas med 724,650 kronor.

Enligt 1925 års härordningsbeslut skulle antalet beställningar för officerare på reservstat vid armén rätt väsentligt utökas, under det att antalet beställningar för underofficerare och läkare skulle minskas. Med hänsyn till den förefintliga tillgången på personal å övergångsstat har den år 1925 beslutade utökningen av antalet officersbeställningar å arméns reservstater ännu icke påbörjats. Intill innevarande budgetår hade ej heller något återbesättande av vakanta beställningar å reservstaten — bortsett från en fältläkarbeställning — ägt rum. I statsverkspropositionen till 1935 års riksdag framlades emellertid förslag om återbesättande under budgetåret 1935/1936 av vakanta beställningar för officerare och underofficerare inom ramen för den äldre reservstaten, varvid det antal beställningar, som borde ifrågakomma till återbesättande, angavs till 12 majors-, 9 kompaniofficers- och 5 underofficersbeställningar. Den föreslagna rekryteringen av reservstaten föranledde icke någon erinran från riksdagens sida.

Genom brev den 31 maj 1935 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående fördelningen å olika vapenslag av de beställningar, som sålunda skulle återbesättas under budgetåret 1935/1936, ävensom angående den tid, då de, som önskade komma i fråga till beställningarna, hade att insända anmälan härom. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 juli samt den 13 och den 20 december 1935 hava sedermera 12 majors- och 4 kompaniofficersbeställningar blivit återbesatta. Däremot hava de återstående beställningarna — 5 för kompaniofficerare och 5 för underofficerare — på grund av brist på kompetenta sökande icke kunnat återbesättas.

Med hänsyn till att 1930 års försvarskommission framlagt förslag om omorganisation av arméns reservstater med förbättrade avlönings- och pensionsvillkor för personalen, torde intresset för reservstatsbeställningarna vara relativt ringa, så länge omorganisationsfrågan är svävande. Jag anser mig därför icke böra för närvarande ifrågasätta något ytterligare återbesättande av beställningar på reservstat.

De nu gällande provisoriska avlönings- och pensioneringsbestämmelserna torde böra erhålla fortsatt giltighet under budgetåret 1936/1937.

De för innevarande budgetår fastställda staterna för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat torde böra i oförändrat skick gälla under nästkommande budgetår.

Medelsbehovet för arméns reservstater för budgetåret 1936/1937 torde böra uppskattas till 648,950 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att de av riksdagen för budgetåret 1935/1936 godkända staterna för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat skola i oförändrat skick gälla under budgetåret 1936/1937,

dels medgiva, att personal, som med rätt till pension under budgetåret 1936/1937 avgår från arméns reservstater, må under

Fjärde huvudtiteln.

sin återstående livstid uppbära pension av statsmedel med de i förenämnda kungörelse den 18 juni 1925 (nr 289) angivna belopp, dels ock till *arméns reservstater* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 648,950 kronor.

8. Reservstat för furirer vid Gotlands trupper, *förslagsanslag*.

[11.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 51, till 1928 års riksdag därom gjorda framställning medgav riksdagen, att en reservstat för furirer vid Gotlands trupper finge organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder. Genom förordning den 18 juli 1928 (nr 323) har Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med riksdagens beslut i ämnet, utfärdat bestämmelser angående ifrågavarande reservstat. För bestridande av kostnaderna för densamma har riksdagen från och med budgetåret 1933/1934 årligen anvisat ett *förslagsanslag* av 21,000 kronor.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att jämväl för budgetåret 1936/1937 för ifrågavarande ändamål anvisa ett belopp av 21,000 kronor.

I enlighet med arméförvaltningens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *reservstat för furirer vid Gotlands trupper* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 21,000 kronor.

9. Arméns personal över stat, *förslagsanslag*.

[12.] Förslagsanslaget till arméns personal över stat har i riksstaten för såväl innevarande som föregående budgetår upptagits med 1,040,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen i fråga om beräkningen av detta anslag för budgetåret 1936/1937 anfört i huvudsak följande.

Enligt tillgängliga bokföringsuppgifter hade nettoutgifterna under anslaget för budgetåret 1934/1935 uppgått till i avrundat tal 939,110 kronor. Rörande utgifternas fördelning under det nästförflutna budgetåret finge arméförvaltningen hänvisa till nedanstående sammanställning

U t g i f t s ä n d a m å l	Budgetåret 1934/1935
I. Utbetalningar genom arméförvaltningen underlydande myndigheter för bestridande av kostnader för beställningshavare i reserven tillkommande löner, dagarvoden, ersättningar för resor vid inställelse till och avgång från tjänstgöring, ekiperingshjälp m. fl. ändamål	540,620
II. Utbetalningar hos arméförvaltningen:	
a) ekiperingshjälp åt vissa nyutnämnda beställningshavare i reserven	2,250
b) pensioner åt därtill berättigade förtidsavgångna och reservutnämnda beställningshavare	50,130
c) för bestridande av kostnaderna för utbetalning till beställningshavare i reserven eller avliden beställningshavares efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare av kapitaliserat värde av vederbörande eljest tillkommande pension.....	346,110
Summa kronor	939,110

För budgetåret 1936/1937 torde för de på lokalmyndigheterna ankommande utgifterna böra med ledning av utgiftsbelastningen under anslaget för budgetåret 1934/1935 beräknas ett belopp av 540,000 kronor.

Beträffande sådana utbetalningar, som verkställdes hos arméförvaltningen, torde för bestridande av redan utgående och framdeles ytterligare tillkommande pensioner åt därtill berättigad reservpersonal ävensom för ekiperingshjälp åt vissa nyutnämnda beställningshavare i reserven erfordras omkring 55,000 kronor.

Utgifterna för kapitaliserade pensioner hade under de sist förflutna fem budgetåren uppgått till:

för budgetåret 1930/1931		kronor 256,400: —
» » 1931/1932		» 342,400: —
» » 1932/1933		» 446,700: —
» » 1933/1934		» 412,820: —
» » 1934/1935		» 346,110: —

För budgetåret 1936/1937 torde med ledning av belastningssiffran för det sist förflutna budgetåret anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål kunna uppskattas till 350,000 kronor.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för innevarande budgetår beräknade arméförvaltningen under anslaget till arméns personal över stat, med föranledande av en framställning i ämnet från chefen för generalstaben, ett belopp av 50,000 kronor för bestridande av kostnaderna för resor och avlöning m. m. åt reservpersonal, vilken, utöver den vederbörande åliggande fredstjänstgöringen, fullgjorde frivillig tjänstgöring. På sätt framginge av det vid statsverkspropositionen till innevarande års riksdag rörande fjärde huvudtiteln fogade statsrådsprotokollet, sid. 52, tillstyrkte föredragande departementschefen, att dylika frivilliga övningar finge i lämplig utsträckning anordnas under budgetåret 1935/1936. Chefen för generalstaben hade i skrivelse till arméförvaltningen den 5 juli 1935, under återopande av vad sålunda förekommit, hemställt, att under förevarande anslag måtte jämväl för budgetåret 1936/1937 upptagas ett särskilt belopp av 50,000 kronor för bestridande av kostnaderna för resor och avlöning m. m. åt reservpersonal under fullgörande av sådan frivillig tjänstgöring, som ovan angivits. Då dylika frivilliga övningar torde vara ägnade att inom härordningens ram förbättra befälskvaliteten, tillstyrkte arméförvaltningen ifrågavarande förslag. Med hänsyn till syftet med den föreslagna tjänstgöringen förutsatte emellertid ämbetsverket, att till densamma inbeordrades allenast reservutnämnd personal.

Förutom för de i det föregående angivna ändamål torde för budgetåret 1936/1937 böra under anslaget beräknas medel jämväl för bestridande av kostnaderna för pensionstillägg och pensionsförhöjning å pensioner till viss personal i reserven. Genom brev den 5 juli 1935 hade nämligen Kungl. Maj:t förklarat, att kostnaderna för pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) och pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) till sådan förtidsavgången eller i reserven utnämnd officer, underofficer eller civilmilitär person, som varit berättigad att å sin reservbefäls-pension komma i åtnjutande av dylik tilläggsförmån — vilka kostnader tidigare bestritts av ett under elfte huvudtiteln uppfört förslagsanslag till pensionsreglering för f. d. militära befattningshavare — skulle under budgetåret 1935/1936 avföras å det under fjärde huvudtiteln för nämnda budgetår uppförda förslagsanslaget till arméns personal över stat. Kostnaderna för ifråga-

varande pensionstillägg och pensionsförhöjning torde kunna uppskattas till i runt tal 85,000 kronor.

I enlighet härmed skulle alltså anslaget till arméns personal över stat beräknas till $(540,000 + 55,000 + 350,000 + 50,000 + 85,000 =)$ 1,080,000 kronor.

Såsom arméförvaltningen i sin nyssnämnda skrivelse erinrat, tillstyrkte jag i statsverkspropositionen till 1935 års riksdag, att frivilliga övningar finge under innevarande budgetår i lämplig utsträckning anordnas för arméns reservpersonal. Detta förslag lämnades av riksdagen utan erinran; och genom brev den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t medgivit, att vissa i brevet angivna kurser för yngre reservofficerare ävensom för reservpersonal ur kavalleriet finge under år 1935 anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för generalstaben avgivet förslag i ämnet. Kostnaderna för resor och avlöning till den reservpersonal, som efter frivilligt åtagande kommenderats till dessa kurser, hava med högst 50,000 kronor bestritts från förevarande anslag.

Då dylika frivilliga kurser torde vara ägnade att höja reservpersonalens militära duglighet och användbarhet, synas sådana kurser i lämplig utsträckning böra anordnas även under nästkommande budgetår. Någon anledning att, såsom arméförvaltningen ifrågasatt, från dessa kurser utestänga den förtidsavgångna reservpersonalen anser jag icke förefinnas, utan synes jämväl dylik personal böra beredas tillfälle att deltaga uti ifrågavarande utbildning. För ändamålet torde alltså under förevarande anslag för nästkommande budgetår böra avses ett belopp av 50,000 kronor.

Under anslaget torde för nästkommande budgetår böra beräknas medel för bestridande av kostnaderna för viss reservpersonal tillkommande pensionstillägg och pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) respektive kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280). I enlighet med arméförvaltningens förslag torde härför böra beräknas ett belopp av 85,000 kronor.

Med tillämpning av de sålunda omförmälda och de i övrigt av arméförvaltningen angivna grunderna för beräkningen av förevarande anslag skulle medelsbehovet under detsamma för nästkommande budgetår uppgå till 1,080,000 kronor, varvid för kapitaliserade pensioner beräknats ett belopp av 350,000 kronor. Som emellertid utgifterna för sistnämnda ändamål väsentligt nedgått under de båda senast tilländagångna budgetåren och det är anledning förmoda, att denna nedgång kommer att i viss utsträckning fortsätta jämväl under innevarande och nästkommande budgetår, torde medelsbehovet under anslaget för sistnämnda budgetår kunna beräknas till samma belopp som för det nu löpande budgetåret eller 1,040,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *arméns personal över stat* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,040,000 kronor.

10. **Rese- och traktamentspenningar, förslagsanslag.**

[13.] Till rese- och traktamentspenningar har i riksstaten för ett vart av budgetåren 1933/1934—1935/1936 varit uppfört ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår har arméförvaltningen framhållit, att tillämpningen av den nya militärtaxa, som fastställts genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1935 (S. F. S. nr 261), och det samma dag utfärdade reglementet för militärtransporter på järnväg (nr 260) kunde beräknas komma att medföra en nedgång i utgifterna för resekostnader under nästkommande budgetår med omkring 20,000 kronor, med vilket belopp medelsbehovet under anslaget därför kunde nedbringas. I enlighet härmed skulle anslaget för nästkommande budgetår upptagas med ett belopp av 130,000 kronor.

I detta sammanhang anhåller jag att få beröra frågan om ställande av militär personal till länsstyrelsernas förfogande för vissa uppgifter i fråga om krigsförberedelsearbetet.

I sin skrivelse den 31 augusti 1934 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1935/1936 anförde arméförvaltningen, i anslutning till en av chefen för generalstaben gjord framställning i ämnet, bland annat, följande.

Enligt gällande bestämmelser åvilade vederbörande länsstyrelser vissa uppgifter i avseende å krigsförberedelsearbetet. Genom det utav rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap utförda planlägnings- och förberedelsearbetet hade dessa uppgifter under de sista åren väsentligt utökats. En framtida organisation av luftförsvaret komme med nödvändighet att på dessa myndigheter ställa ytterligare anspråk ifråga om krigsförberedelsearbetet. Denna utveckling hade medfört krav på att militär personal ställdes till länsstyrelsernas förfogande. Så hade också skett i viss utsträckning. Där truppförband vore förlagat i vederbörlig residensstad, hade officerare kunnat beordras till dylik tjänstgöring utan någon kostnad för statsverket, medan ett dylikt beordrande till de till Nyköping, Kalmar, Malmö, Vänersborg, Mariestad, Härnösand och Luleå förlagda länsstyrelserna förorsakat kostnader för rese- och traktamentsersättning. Dessa kostnader hade visserligen bestritts av medel, som stått till vederbörande länsstyrelses förfogande, men då vissa svårigheter syntes föreligga för länsstyrelserna att erhålla medel för ändamålet, hade militärt biträde icke kunnat anlitas i önskvärd omfattning.

Med hänsyn till de länsstyrelserna påvilande uppgifterna syntes det ofrånkomligt att i framtiden tilldela varje länsstyrelse en militärassistent, som året om hade tillfälle att bearbeta de här ifrågavarande ärendena. Frågan angående dessa militärassistenter vore emellertid för det dåvarande icke i erforderlig grad utredd och torde komma att tagas under omprövning i samband med ett nytt härordningsförslag. I avvaktan härpå syntes, med hänsyn till vikten av att länsstyrelserna hade möjlighet att påkalla hjälp av militär personal, åtgärder erforderliga för att säkerställa tillkallandet av sådan, jämväl då detta vore förenat med kostnader för rese- och traktamentsersättning.

Därest erforderliga medel för bestridande av kostnaderna härför icke kunde anvisas från annan än fjärde huvudtiteln, borde förslagsanslaget till

rese- och traktamentspenningar få tillsvidare anlitas. Efter en beräkning av att för varje av nämnda sju länsstyrelser militärt biträde vore erforderligt under en månad per år, skulle kostnaden för rese- och traktamentsersättningar uppgå till, i runt tal, 3,000 kronor.

Arméförvaltningen ville för sin del framhålla, att de arbetsuppgifter, som torde vara avsedda att åläggas till tjänstgöring hos länsstyrelserna kommanderade officerare, kunde antagas åtminstone i huvudsak icke avse några på lantförsvarets myndigheter ankommande ärenden. Vid sådant förhållande ansåge ämbetsverket kostnaderna härför närmast vara av sådan beskaffenhet, att de borde liksom hittills gäldas av till länsstyrelsernas förfogande stående medel och icke belasta några för lantförsvaret anvisade anslag. Då emellertid tillgodoseendet av här omförmälda medelsbehov vore angeläget, ville ämbetsverket likväl, därest annan lösning ej stode att vinna, icke motsätta sig, att kostnaderna finge bestridas av anslaget till rese- och traktamentspenningar.

Denna arméförvaltningens framställning föranledde icke något uttalande från min sida till 1935 års riksdag.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen nu återkommit till denna fråga och därvid meddelat, att chefen för generalstaben hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att under budgetåret 1936/1937 möjliggöra kommendering av officerare till tjänstgöring vid länsstyrelserna i förut angiven omfattning. Då emellertid de arbetsuppgifter, som komme att åvila de kommanderade, i huvudsak icke avsåge några lantförsvarets myndigheter tillkommande ärenden, borde för ändamålet erforderliga medel enligt chefens för generalstaben mening om möjligt anvisas under annan än fjärde huvudtiteln.

Arméförvaltningen har för egen del hänvisat till sitt här förut omförmälda yttrande i ärendet. Därest, oberoende av vad arméförvaltningen och chefen för generalstaben i ämnet anfört, kostnaderna för de ifrågasatta kommenderingarna komme att belasta lantförsvarets anslag till rese- och traktamentspenningar, torde med hänsyn till det jämförelsevis obetydliga kostnadsbeloppet någon ökning av anslaget enligt arméförvaltningens mening icke behöva ifrågakomma.

Med hänsyn till omfattningen av det krigsförberedelsearbete, som redan nu påvilar länsstyrelserna och som lär komma att väsentligt ökas i samband med luftförsvarets ordnande, torde det bli nödvändigt att i viss utsträckning ställa militär personal till länsstyrelsernas förfogande. I sitt den 30 juli 1935 avgivna betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende har 1930 års försvarskommission också förutsatt, att så blir fallet, i det kommissionen föreslagit inrättandet av särskilda arvodesbefattningar för militärassistenter vid länsstyrelserna.

Utan att nu vilja taga ståndpunkt vare sig till frågan om inrättande av särskilda befattningar för militärassistenter eller till spørgsmålet om från vilken huvudtitel kostnaderna för den till länsstyrelsernas förfogande ställda militära personalen för framtiden skola gäldas, har jag ansett mig böra tillstyrka, att uppkommande kostnader för rese- och traktamentsersättning till militär personal, som under nästkommande budgetår ställes till länsstyrelsernas förfo-

gande, bestridas från förevarande anslag. Såsom arméförvaltningen framhållit, torde de härav uppkommande utgifterna, vilka av ämbetsverket beräknats till omkring 3,000 kronor, icke behöva föranleda någon uppräknings anslaget.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *rese- och traktamentspenningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 130,000 kronor.

11. *Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsmyndigheterna, förslagsanslag.*

[14.] För bestridande av rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsmyndigheterna har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 28,000 kronor.

I sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen föreslagit, att detta anslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas med oförändrat belopp.

Med biträdande av arméförvaltningens förslag till uppskattning av anslagsbehovet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsmyndigheterna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 28,000 kronor.

12. *Flyttningersättning, förslagsanslag.*

[15.] Förslagsanslaget till flyttningersättning har i riksstaten för ett vart av budgetåren 1933/1934—1935/1936 uppförts med 170,000 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1935 — med hänvisning till, bland annat, att nettoutgifterna å anslaget icke under något av de senast förflutna fem budgetåren understigit 200,000 kronor — hemställt, att detsamma måtte för nästkommande budgetår upptagas med sistnämnda belopp.

Genom kungörelse den 13 december 1935 har Kungl. Maj:t genomfört vissa ändringar i bestämmelserna om ersättning för flyttningskostnad i syfte att avvägbringa fasta normer för ersättningens beräkning samt förebygga missbruk av föreskrifterna i ämnet. Det torde vara att förvänta, att de avsedda nya bestämmelserna skola medföra utgiftsminskning för statsverket. Under åberopande härav anser jag mig ej böra ifrågasätta någon ökning av ifrågasatt anslag för nästkommande budgetår, utan torde detsamma jämväl för nämnda budgetår böra upptagas med 170,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *flyttningersättning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 170,000 kronor.

13. *Resestipendier, reservationsanslag.*

[16.] För budgetåret 1931/1932 och närmast föregående budgetår var i riksstaten upptaget ett ordinarie reservationsanslag till reseedipendier å 16,000 kronor. Med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena var anslaget under budgetåren 1932/1933—1934/1935 i riksstaten uppfört utan angivet belopp. För innevarande budgetår har av samma skäl något anslag för ändamålet icke upptagits i riksstaten.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår har arméförvaltningen anført i huvudsak följande.

Chefen för generalstaben hade hemställt, att anslaget till reseedipendier måtte återuppföras å riksstaten samt att under anslaget måtte för generalstabens personal beräknas ett belopp av 2,000 kronor. Till stöd för framställningen hade chefen för generalstaben anført, att det vore synnerligen betydelsefullt, att tillfälle bereddcs officerspersonalen att genom studier vid utländska arméer inhämta erfarenheter, vilka kunde tillgodogöras den svenska armén. Vidare hade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, inspektören för infanteriet samt generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet hos arméförvaltningens civila departement hemställt, att bland medelsäskandena för budgetåret 1936/1937 medel måtte beräknas för reseedipendier, med 1,800 kronor för militärläkare, med 600 kronor för militärveterinärer, med 4,500 kronor för infanteriofficerare och med 2,000 kronor för artilleriofficerare. Inspektören för infanteriet hade därvid framhållit, att med hänsyn till den snabba utvecklingen på det vapentekniska, taktiska och organisatoriska området, vilken för närvarande karakteriserade och under de närmaste åren kunde väntas komma att karakterisera infanteriet inom främmande arméer, det vore ett trängande önskemål, att möjlighet bereddcs officerare ur infanteriet att företaga utländska studieresor. Med hänsyn till vad myndigheterna sålunda anført och då tiden nu syntcs vara inne för ett upptagande å riksstaten av medel för reseedipendier i samma utsträckning som för budgetåret 1931/1932 eller med 16,000 kronor, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till reseedipendier för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 16,000 kronor.

I likhet med arméförvaltningen anser även jag, att medel för ifrågavarande ändamål ånyo böra upptagas i riksstaten. Mot storleken av det av ämbetsverket åskade beloppet har jag ej något att erinra.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *reseedipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 16,000 kronor.

De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

14. *De värnpliktigas avlöning, förslagsanslag.*

[17.] Enligt 1925 års riksdags beslut skall det värnpliktig jämlikt § 35 mom. 2 värnpliktslagen tillkommande penningbidraget utgå med 50 öre om dagen, dock att värnpliktig, som uttages för tjänstgöring i den ordning, värnpliktslagen föreskriver, under längre tid än 140 dagar, skall för överskjutande tid åtnjuta ett penningbidrag av 1 krona om dagen.

Till reservofficersaspirant utgår särskilt avlöningstillägg för tid, varmed aspiranttjänstgöringen överstiger den för studenter och likställda stadgade utbildningstiden. Beloppet av detta tillägg motsvarar skillnaden mellan menig volontärs kontanta avlöningsförmåner och det reservofficersaspiranten i hans egenskap av värnpliktig tillkommande penningbidraget.

I riksstaten för innevarande budgetår är förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning upptaget med 2,819,000 kronor. Anslaget har beräknats sålunda:

till penningbidrag	kronor 2,791,100: —
» avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter	» 27,950: —
	Summa kronor 2,819,050: —

eller, i avrundat tal, 2,819,000 kronor.

Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, som uttagits till linjetjänst, har för budgetåret 1935/1936 beräknats till sammanlagt 3,786,000. I detta dagantal ingår jämväl det ordinarie antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring. I tjänstgöringsdagsberäkningen för det nu löpande budgetåret ingår även en särskild post på 92,000 dagar, motsvarande den förlängda tjänstgöringstiden för sistnämnda kategori värnpliktiga. Slutligen har för sagda budgetår antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, uttagna till ersättningsreserven, beräknats till 850,000.

Antalet tjänstgöringsdagar för till linjetjänst uttagna värnpliktiga under nästkommande budgetår bör med ledning av inom arméförvaltningen och generalstaben uppgjorda beräkningar och i anslutning till omfattningen av värnpliktsutbildningen under nämnda budgetår uppskattas till 3,863,000. Häre ingå cirka 76,000 dagar, motsvarande det ordinarie antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot varje slag av värnpliktstjänstgöring. Såsom i annat sammanhang omförmäles, torde från och med nästkommande budgetår samtliga löpande utgifter för dylika samvetsömna värnpliktiga böra beräknas under ett särskilt för ändamålet i riksstaten uppfört anslag. Några tjänstgöringsdagar för denna kategori värnpliktiga böra alltså icke ingå i det dagantal, som lägges till grund för beräkningen av nu förevarande anslag. Det antal tjänstgöringsdagar för till *linjetjänst* uttagna värnpliktiga, vartill hänsyn bör tagas vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget till de värnpliktigas avlöning, utgör förty för nästkommande budgetår (3,863,000 — 76,000 =) 3,787,000 dagar. Av detta dagantal belöpa 750,700 dagar å studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda.

För värnpliktiga, uttagna till *ersättningsreserven*, har arméförvaltningen i överensstämmelse med förslag av chefen för generalstaben för nästkommande budgetår ifrågasatt ett tjänstgöringsdagantal av 985,000, vilket i förhållande till det för ifrågavarande värnpliktskategori för innevarande budgetår beräknade dagantalet, 850,000, innebär en ökning av 135,000 dagar. En så anseelig höjning av ifrågavarande dagantal anser jag mig visserligen icke böra förorda. För tillgodoseende av det föreliggande behovet av ökat

tjänstgöringsdagantal för sådana värnpliktiga av nämnda kategori, som uttagits för tjänstgöring i yrkestjänst, anser jag mig dock böra tillstyrka, att tjänstgöringsdagantalet för värnpliktiga ur ersättningsreserven för nästkommande budgetår ökas till 900,000 dagar.

Det *sammanlagda antalet värnpliktstjänstgöringsdagar*, som bör läggas till grund för uppskattningen av medelsbehovet under anslaget till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1936/1937, skulle i enlighet med vad som nu anförts bliva $(3,787,000 + 900,000 =) 4,687,000$. Enligt verkställd beräkning (se Bil. nr 32) böra av nämnda antal 3,828,500 dagar upptagas med ett penningbidrag av 50 öre och 858,500 dagar med ett penningbidrag av 1 krona, vadan alltså för penningbidrag under nästkommande budgetår bör beräknas ett belopp av $(3,828,500 \times 0.50 + 858,500 \times 1.00 =) 2,772,750$ kronor.

För avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter torde, i överensstämmelse med arméförvaltningens förslag, böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 27,950 kronor.

Medelsbehovet under anslaget till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1936/1937 utgör således $(2,772,750 + 27,950 =) 2,800,700$ kronor eller, i avrundat tal, 2,800,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *de värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,800,000 kronor.

15. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer, *förslagsanslag*.

[18.] Till understöd åt vissa värnpliktigas familjer är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett *förslagsanslag* av 75,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen förutsatt, att kostnaderna för understöd åt familjer till sådana värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot varje slag av värnpliktstjänstgöring, icke skola inräknas under detta anslag. Då dessa kostnader beräknades till omkring 2,000 kronor, kunde medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår minskas med sistnämnda belopp till 73,000 kronor.

I anslutning till vad arméförvaltningen sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *understöd åt vissa värnpliktigas familjer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 73,000 kronor.

16. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m., *förslagsanslag*.

[19.] Till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett *förslagsanslag* av 1,000,000 kronor.

För nästkommande budgetår har arméförvaltningen beräknat, att kostnaderna för ifrågavarande ändamål komma att uppgå till ungefär samma belopp, som anvisats å anslaget för innevarande budgetår. Av detta belopp beräknas emellertid omkring 10,000 kronor belöpa sig på färdkostnader för

värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot varje slag av värnplikts-tjänstgöring. Då dessa sistnämnda kostnader böra bestridas av det särskilda anslag till underhållskostnader för dylika värnpliktiga, som, enligt vad i annat sammanhang omförmäles, bör för nästkommande budgetår uppföras i riksstaten, torde medelsbehovet under förevarande anslag för nämnda budgetår kunna nedsättas med motsvarande belopp och alltså upptagas med 990,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 990,000 kronor.

Undervisning, understöd, expenser m. m.

17. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser, *reservationsanslag*.

(Undervisningsanslaget).

[20.] Reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 800,000 kronor. Medelsbehovet i övrigt under anslaget har avsetts att täckas utav reservationer. Jämlikt den av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställda staten för undervisningsanslaget uppgå de för medelsbehovets täckande i anspråk tagna reservationerna till 25,000 kronor. Den sålunda för innevarande budgetår tillgängliga summan under anslaget, 825,000 kronor, har enligt nämnda stat fördelats på följande sätt:

Titel I. Undervisningsmateriel	kronor	63,540:—
Titel II. De fasta undervisningsverken m. m.	»	418,575:—
Titel III. Särskilda skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov	»	342,885:—
Summa kronor		825,000:—

Titel I. Undervisningsmateriel. Det under denna anslagstitel nu upptagna beloppet, 63,540 kronor, har beräknats efter 0.9 öre för man och tjänstgöringsdag.

För budgetåret 1936/1937 har arméförvaltningen — under framhållande av betydelsen av ökad tillgång på åskådningsmateriel för undervisningen — hemställt, att anslagsbeloppet måtte beräknas efter en kostnad av 1.1 öre för man och tjänstgöringsdag. Denna arméförvaltningens hemställan finner jag mig icke böra biträda utan förordar, att för anslagsberäkningen för sagda budgetår tillämpas samma beräkningsgrund som för det nu löpande budgetåret.

Såsom förut nämnts bör antalet tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga under nästkommande budgetår uppskattas till 4,687,000. För det fast anställda manskapet torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra beräknas 2,435,000 tjänstgöringsdagar. Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar skulle alltså utgöra (4,687,000 + 2,435,000 =) 7,122,000. Medelsbehovet å

förevarande anslagstitel bör således för budgetåret 1936/1937 upptagas till (7,122,000 $\times$ 0.009 =) 64,098 kronor eller, i avrundat tal, 64,100 kronor.

Titel II. De fasta undervisningsverken m. m. Under denna anslagstitel har för budgetåret 1935/1936 upptagits ett belopp av 418,575 kronor, som fördelats sålunda:

Krigshögskolan	kronor	40,000: —
Artilleri- och ingenjörhögskolan	»	50,000: —
Ridskolan	»	28,000: —
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	»	60,000: —
Artilleriets skjutskola	»	28,000: —
Krigsskolan	»	103,930: —
Militärförvaltnings- och förvaltarkurserna	»	14,600: —
Arméns underofficersskola	»	52,000: —
Arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning	»	36,275: —
Museer m. m.	»	5,770: —
		eller tillhopa kronor 418,575: —

Beträffande beräkningen av medelsbehovet för krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola, krigsskolan samt arméns underofficersskola ifrågasättes ej någon ändring för nästkommande budgetår.

I fråga om övriga under denna titelrubrik upptagna anslagsposter får jag anföra följande.

Den för militärförvaltnings- och förvaltarkurserna avsedda posten, 14,600 kronor, torde böra höjas med 400 kronor till 15,000 kronor för bestridande av utgifter för anskaffande av för undervisningen vid dessa kurser erforderligt antal exemplar av vissa nummer av svensk författningssamling.

I anslagsposten till arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning äro under normala förhållanden inräknade medel för följande årliga eller periodvis återkommande kurser: militärläkarkursen, fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater, kurs för bataljonsveterinärer, kurs för äldre militärveterinärer, fackskolan för värnpliktiga veterinärer samt fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare. Härjämte upptages under anslagsposten ett belopp till stipendier för militärläkare. För innevarande budgetår, då anslagsposten upptagits med ett belopp av 36,275 kronor, äro under densamma inräknade medel för samtliga ovannämnda kurser och ändamål utom kurs för bataljonsveterinärer och stipendier för militärläkare. För budgetåret 1936/1937 torde medelsbehovet under anslagsposten böra beräknas sålunda: för militärläkarkursen (anordnas i regel vart annat år) hälften av den beräknade kostnaden för kursen eller 6,260 kronor; för fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater (årlig kurs) 11,830 kronor; för kursen för äldre militärveterinärer (avsedd att anordnas vart tredje år) tredjedelen av den beräknade kostnaden för kursen eller 1,845 kronor; för fackskolan för värnpliktiga veterinärer (årlig kurs) 4,200 kronor; samt för fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare (årlig kurs) 6,290 kronor. Härjämte torde till stipendier för militär-

läkare böra beräknas ett belopp av 1,800 kronor. I enlighet härmed bör alltså under förevarande anslagspost upptagas ett belopp av $(6,260 + 11,830 + 1,845 + 4,200 + 6,290 + 1,800 =)$ 32,225 kronor.

Under anslagsposten till museer m. m., som för innevarande budgetår är upptagen med 5,770 kronor, ingår, bland annat, en post å 4,000 kronor till armémuseum. I enlighet med arméförvaltningens förslag torde det för armémuseum avsedda beloppet, vilket med hänsyn till museets omfattning måste anses otillräckligt för samlingarnas underhåll m. m., för nästkommande budgetår böra höjas med 4,000 kronor till 8,000 kronor och förevarande anslagspost i sin helhet alltså upptagas med $(5,770 + 4,000 =)$ 9,770 kronor.

Medelsbehovet under titel II, de fasta undervisningsverken m. m., bör således för budgetåret 1936/1937 beräknas sålunda:

Krigshögskolan	kronor	40,000:—
Artilleri- och ingenjörhögskolan	»	50,000:—
Ridskolan	»	28,000:—
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	»	60,000:—
Artilleriets skjutskola	»	28,000:—
Krigsskolan	»	103,930:—
Militärförvaltnings- och förvaltarkurserna	»	15,000:—
Arméns underofficersskola	»	52,000:—
Arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning	»	32,225:—
Muséer m. m.	»	9,770:—
Summa kronor		418,925:—

Titel III. Särskilda skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov. Såsom förut nämnts har under förevarande anslagstitel för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 342,885 kronor.

Beträffande medelsbehovet under denna anslagstitel för nästkommande budgetår har arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Enligt det till 1930 års statsverksproposition för fjärde huvudtiteln hörande protokoll, sid. 171, hade medelsbehovet under denna anslagstitel av arméförvaltningen beräknats till 440,000 kronor.

Mot det av arméförvaltningen sålunda uppskattade medelsbehovet hade dåvarande departementschefen icke något att invända, och riksdagen ansåg sig böra godkänna det av departementschefen föreslagna anslagsbeloppet (riksdagens skrivelse nr 4 år 1930, IV. huvudtiteln, sid. 15). Av det till 1932 års statsverksproposition för fjärde huvudtiteln hörande protokoll (sid. 61) framginge, att medelsbehovet under förevarande anslagstitel kunde sänkas från 440,000 kronor med 12,000 kronor till 428,000 kronor, på den grund att kostnaderna, 12,000 kronor, för anordnande av en årlig fältmätskola för vissa artilleriet tilldelade studenter och likställda, vilka kostnader bestritts från förevarande anslagstitel, för framtiden skulle uppföras under övningsanslaget. Några medelsöverflyttningar från nu ifrågavarande anslagstitel till andra anslag hade sedermera icke ägt rum. Det ordinarie medelsbehovet under »titel III, särskilda skolor och utbildningskurser» borde uppskattas till sistnämnda summa, 428,000 kronor. För innevarande budgetår hade å denna anslagstitel enligt fastställd stat anvisats 342,885 kronor.

I skrivelse till arméförvaltningen den 5 juli 1935 hade chefen för generalstaben gjort en sammanställning över medelsbehovet för nästkommande budgetår slutande å 573,000 kronor. Såsom motiv för det sålunda framlagda medelsbehovet hade generalstabschefen anfört, bland annat, att anslagstiteln under de senare åren avsevärt beskurits, vilket haft till följd, att flera för befälsutbildningen betydelsefulla kurser m. m. icke kunnat anordnas. Med hänsyn till de vådor, som därav uppstått, vore det nödvändigt, att anslagstiteln uppbringades till ett belopp, som gjorde det möjligt, att under senare år försummad utbildning kunde tillgodoses. Generalstabschefen hade vidare framhållit, att på grund av den utomordentligt stora betydelse ur krigsberedskapssynpunkt, som måste tillmätas utbildningskurserna för reservpersonalen, över hälften av anslagstitelns belopp för innevarande budgetår måst tagas i anspråk för utbildning av sådan personal, varigenom ett flertal för den aktiva befälspersonalen betydelsefulla kurser icke kunnat anordnas. Då kurserna för reservpersonalen även under budgetåret 1936/1937, enligt generalstabschefens uttalande, borde givas samma omfattning som under innevarande budgetår, måste anslagstiteln för tillgodoseendet av utbildningen av den aktiva befälspersonalen höjas.

Beträffande de av generalstabschefen föreslagna utbildningskurserna hade arméförvaltningen icke annat att erinra, än att ämbetsverket ansåge, att några medel icke för nästkommande budgetår borde äskas för anordnande av infanteriofficersskola. Då chefen för generalstaben för denna skola beräknat ett belopp av 90,000 kronor, kunde medelsbehovet under anslagstiteln minskas med detta belopp. Å andra sidan borde det av nämnde chef beräknade beloppet för sjukvårds- och hovslagarutbildning ökas med 7,700 kronor. Medelsbehovet under anslagstiteln uppginge alltså till (573,000 — 90,000 + 7,700 =) 490,700 kronor.

I likhet med arméförvaltningen och chefen för generalstaben anser även jag en ökning av medelsanvisningen under förevarande anslagstitel vara av behovet påkallad. Vid den granskning, jag underkastat den av myndigheterna framlagda anslagsberäkningen, har jag dock funnit, att det av arméförvaltningen äskade anslagsbeloppet bör kunna åtskilligt reduceras genom inställande eller inskränkning av vissa av de utbildningskurser m. m., för vilka medel beräknats under anslagstiteln. Anslagsökningen synes härigenom kunna begränsas till omkring 74,000 kronor och anslagstiteln upptagas med ett belopp av 417,000 kronor. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t framdeles efter förslag av vederbörande myndigheter kommer att meddela närmare bestämmelser angående anslagsbeloppets fördelning.

Sammanfattning. I överensstämmelse med vad av mig sålunda förordats, skulle medelsbehovet under undervisningsanslaget för budgetåret 1936/1937 beräknas sålunda:

Titel I	kronor	64,100:—
Titel II	»	418,925:—
Titel III	»	417,000:—
Summa kronor		900,025:—

eller, i avrundat tal, 900,000 kronor. Med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer torde emellertid medelsanvisningen i riksstaten för nästkommande budgetår kunna begränsas till 885,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 885,000 kronor.

18. Granatkastarutbildning vid infanteriskjutskolan, reservationsanslag.

[21.] I sin skrivelse den 31 augusti 1934 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1935/1936 hemställde arméförvaltningen, att ett belopp av 15,000 kronor måtte för nämnda budgetår anvisas för bestridande av kostnaderna för anordnande av en granatkastarkurs vid infanteriskjutskolan. Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 4 januari 1935 framhöll jag, att avhållandet av en dylik kurs med hänsyn till den under de senare åren utvidgade granatkastarorganisationen vid armén finge anses vara av behovet oundgängligen påkallat, varför jag ansåge mig böra förorda framställningen i fråga. Gentemot de för kursen beräknade kostnaderna, 15,000 kronor, hade jag icke funnit anledning till anmärkning. Emellertid förefunnnes en odisponerad reservation av 2,087 kronor 71 öre å det för budgetåret 1932/1933 beviljade anslaget till en liknande kurs, vilket belopp borde tagas i anspråk för den för budgetåret 1935/1936 avsedda kursen. Under denna förutsättning kunde anvisningen å riksstaten för sistnämnda budgetår reduceras till, i avrundat tal, 12,900 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed till riksdagen avlåtna förslag blev av riksdagen bifallet.

Under framhållande av angelägenheten att jämväl under nästkommande budgetår granatkastarutbildning komme att meddelas vid infanteriskjutskolan har arméförvaltningen nu hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål av ett belopp av 15,000 kronor.

Emot detta arméförvaltningens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av *granatkastarutbildning vid infanteriskjutskolan* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

19. Studiestipendier, reservationsanslag.

[22.] Reservationsanslaget till studiestipendier har med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer i riksstaten för budgetåren 1930/1931—1934/1935 upptagits utan angivet belopp. I riksstaten för det nu löpande budgetåret är för studiestipendier uppfört ett anslag å 100 kronor.

Arméförvaltningen har meddelat, att vid utgången av budgetåret 1934/1935 å anslaget förefunnits en reservation å 18,600 kronor, varav större delen kunde anses vara odisponerad. Då de årliga utgifterna under anslaget under de senare åren icke plägat uppgå till mer än omkring 3,000 kronor, motsvarande behovet av medel för beredande av stipendier åt elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan, har arméförvaltningen ansett, att medelsanvisningen å anslaget för nästkommande budgetår kunde inskränkas till 100 kronor.

I syfte att anslag för ifrågavarande ändamål må varda redovisat å riksstaten jämväl för nästkommande budgetår finner jag mig i anslutning till arméförvaltningens förslag i ämnet böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *studiestipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

20. Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, *reservationsanslag*.

[23.] Till understöd åt föreningar och till skrifers utgivande utgår å riksstaten för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 12,600 kronor. Enligt kungl. brev den 15 juni 1935 disponeras nämnda anslag på följande sätt: Till krigsvetenskapsakademien:

för akademiens verksamhet	kronor 2,000: —	
» » tidskrift	» 3,000: —	kronor 5,000: —
» Sveriges landstormsföreningars centralförbund för organisations- m. fl. kostnader.....	»	5,700: —
» svenska underofficersförbundet för förbundets bildningsverksamhet	»	1,000: —
» försvarsväsendets underbefälsförbund för förbundets bildningsverksamhet	»	900: —
Summa kronor 12,600: —.		

Arméförvaltningen har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår framhållit, att framställningar om erhållande av bidrag av statsmedel för utgivande av vissa militära facktidskrifter för nämnda budgetår inkommit till ämbetsverkets civila departement från militärlitteraturföreningen, inspektören för artilleriet, styrelsen för tidskrift i fortifikation, svenska militärläkarföreningen och svenska militärveterinärsällskapet. Då de med dessa framställningar avsedda tidskrifterna behandlade militära rön och spörsmål samt andra på dagordningen stående frågor rörande truppens utrustning och utbildning, måste de anses vara ägnade att befrämja fackmannaintresset och höja personalens tjänstbarhet. För beredande av möjlighet till lämnande av bidrag för utgivande av dessa facktidskrifter borde anslaget höjas med 4,400 kronor till 17,000 kronor.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört angående här förut avsedda militära facktidskrifters betydelse, finner jag mig böra tillstyrka, att medel beräknas under förevarande anslag för lämnande av bidrag i viss utsträckning för deras utgivande. Av denna anledning torde anslaget för nästkommande budgetår böra ökas med 2,400 kronor till 15,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *understöd åt föreningar och till skrifers utgivande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

21. **Skrivmaterialier och expenser, reservationsanslag.**

[24.] Under reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser har för budgetåret 1935/1936 beräknats ett medelsbehov av sammanlagt 624,920 kronor. För täckande av detta behov har å anslaget i riksstaten upptagits 605,000 kronor, under det att det återstående erforderliga beloppet, 19,920 kronor, ansetts kunna tagas i anspråk av reservationer å anslaget.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 7 juni 1935 fastställd stat har den anvisade anslagssumman, 605,000 kronor, jämte 19,920 kronor av besparingar å anslaget fördelats på följande sätt mellan de fyra olika titlarna under anslaget:

Titel I. **Expenser vid verk, staber m. fl.:**

A. Verks och stabers expen-

ser kronor 194,480: —

B. Blankettryck m. m. » 100,000: — kronor 294,480: —

Titel II. **Expenser m. m. vid rullföringsexpeditionerna ...** » 77,400: —

Titel III. **Expenser vid truppförbanden m. fl.** » 197,310: —

Titel IV. **Oförutsedda expensbehov** » 55,730: —

Summa kronor 624,920: —

För nästkommande budgetår räknar arméförvaltningen med oförändrat medelsbehov. För täckande av detta behov torde utav reservationer, som beräknas förefinnas å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, kunna disponeras ungefär 50,000 kronor. Medelsanvisningen å riksstaten kan härigenom begränsas till, i avrundat tal, 575,000 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *skrivmaterialier och expenser* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 575,000 kronor.

22. **Tryckningskostnader, förslagsanslag.**

[25.] Till tryckningskostnader har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits ett förslagsanslag av 90,000 kronor.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 7 juni 1935 fastställd stat har detta belopp jämte 10,000 kronor, utgörande beräknade inkomster från lantförsvarets kommandoexpeditioners bokdetaljs försäljningsmedel, fördelats sålunda:

Lantförsvarets kommandoexpedition, förslagsvis..... kronor 70,000: —

Arméförvaltningen för tryckning av »liggare», högst » 2,100: —

Arméförvaltningen för ändamål, varom förmäles i kungörelsen den 2 december 1932 (nr 561), punkten b), högst... » 500: —

Till Kungl. Maj:ts disposition, förslagsvis » 27,400: —

Summa förslagsvis kronor 100,000: —

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen hemställt, att förevarande anslag måtte jämväl för nästkommande budgetår upptagas med ett belopp av 90,000 kronor.

Med hänsyn till medelsåtgången för tryckningskostnader under de två senast tilländalupna budgetåren torde en anvisning å anslaget av 80,000 kronor vara tillfyllest för nästkommande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *tryckningskostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 80,000 kronor.

23. Vissa arbeten å mobiliseringsverket, *reservationsanslag*.

[26.] Från och med budgetåret 1927/1928 har i riksstaten varit uppfört ett reservationsanslag av 30,000 kronor till vissa arbeten å mobiliseringsverket.

Arméförvaltningen har ej ifrågasatt någon ändring beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1936/1937.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *vissa arbeten å mobiliseringsverket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 30,000 kronor.

24. Generalstabens översiktskarta över Sverige, *reservationsanslag*.

[27.] Under en följd av år hava särskilda medel anvisats för underhåll av generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1 : 400,000. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har för ändamålet för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 7,200 kronor.

Sedan chefen för generalstaben meddelat, att samma medelsbehov föreläge för ifrågavarande ändamål jämväl för nästkommande budgetår, har arméförvaltningen hemställt, att till generalstabens översiktskarta över Sverige måtte för nämnda budgetår anvisas ett belopp av 7,200 kronor.

Med tillstyrkande av ifrågavarande framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *generalstabens översiktskarta över Sverige* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,200 kronor.

25. Konservering av vissa samlingar i krigsarkivet, *reservationsanslag*.

[28.] I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 juli 1927 framlade chefen för generalstaben förslag till åtgärder för konservering av vissa kart- och aktsamlingar i krigsarkivet. Kostnaderna härför beräknades till sammanlagt 102,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionerna till 1928—1935 års riksdagar gjorda framställningar har riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat tillhoppa 78,000 kronor, därav för innevarande budgetår 9,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juli 1935 har chefen för generalstaben hemställt, att för fortsatt konservering av vissa kart- och aktsamlingar i krigsarkivet måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett belopp av 8,000 kronor. Arméförvaltningen har tillstyrkt denna hemställan.

Med biträdande av den föreliggande framställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *konservering av vissa samlingar i krigsarkivet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 8,000 kronor.

Frivilliga skytteväsendets befrämjande.

[29.] Under en följd av år har riksdagen anvisat medel till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. I riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptogs för berörda ändamål ett reservationsanslag av 470,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 blev anslaget sänkt till 280,875 kronor och för budgetåret 1933/1934 ytterligare till 82,900 kronor. För budgetåret 1934/1935 höjdes anslaget till 95,625 kronor. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget uppgår till 147,625 kronor.

1935 års riksdag (skrivelse nr 192) medgav vidare, att till den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, finge från förefintligen reservationer under anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande under budgetåret 1935/1936 utbetalas dyrtidstillägg enligt de grunder, som för samma tid vore eller kunde vara bestämda i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Sedan skytteförbundens överstyrelse inkommit med förslag rörande dispositionen av det för innevarande budgetår anvisade anslag å 147,625 kronor samt arméförvaltningens civila departement däröver avgivit yttrande, har Kungl. Maj:t genom brev den 26 juli 1935 fastställt plan för anslagets användande sålunda:

till skytteförbundens överstyrelse	kronor	41,147: —
» skytteförbunden	»	48,000: —
» skytteföreningarna	»	45,300: —
» ordnande av skjutbanor	»	13,178: —
Summa kronor		147,625: —

Skytteförbundens överstyrelse har i skrivelse den 25 juli 1935 hemställt, att för budgetåret 1936/1937 måtte anvisas ett anslag av 470,000 kronor sålunda fördelat:

till skytteförbundens överstyrelse	kronor	43,000: —
» skytteförbunden	»	124,000: —
» skytteföreningarna	»	237,000: —
» övriga utgifter	»	66,000: —
Summa kronor		470,000: —

I häröver avgivet utlåtande har *arméförvaltningen* på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 280,875 kronor.

Även i år har, trots en betydande ökning av anslagen under fjärde huvudtiteln, en sträng återhållsamhet måst iakttagas i förhållande till myndigheternas äskanden. Vid detta förhållande och i enlighet med tidigare intagen

ståndpunkt har jag vid uppgörande av förslag till fördelning av anslagen ansett mig böra tillgodose andra behov framför det förevarande.

I detta sammanhang får jag anföra följande.

Enligt beslut av riksdagen har alltsedan år 1920 den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personal, som är för sitt uppehålle uteslutande hänvisad till sin avlöning från överstyrelsen — d. v. s. hela personalen med undantag av kassaförvaltaren — ägt uppbära dyrtidstillägg enligt de i fråga om dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst gällande grunder. Kostnaderna härför hava bestritts av reservationer å till det frivilliga skytteväsendets befrämjande anvisade medel.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 augusti 1935 har skytteförbundens överstyrelse hemställt, att av den behållning, som den 30 juni 1936 förefunnes å skytteanslaget, erforderligt belopp måtte få disponeras för utbetalande av dyrtidstillägg under budgetåret 1936/1937 till samtliga befattningshavare hos överstyrelsen, d. v. s. sekreteraren, kassaförvaltaren och tre kvinnliga biträden. Arméförvaltningen har tillstyrkt ifrågasvarande framställning allenast i vad den avser dyrtidstillägg åt sekreteraren och de tre kvinnliga biträdena, dock under förutsättning att medel för det frivilliga skytteväsendet komme att anvisas för budgetåret 1936/1937 och att å det för innevarande budgetår anvisade skytteanslaget uppkomme tillräckligt stor behållning för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägget.

I anslutning till min nyss tillkännagivna uppfattning beträffande frågan om anslag för budgetåret 1936/1937 till befrämjande av det frivilliga skytteväsendet saknar jag anledning att av riksdagen utverka medgivande rörande den avsedda förmånen av dyrtidstillägg åt vissa hos överstyrelsen anställda befattningshavare under nästa budgetår.

Förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.

26. Mathållning, förslagsanslag.

[30.] Förslagsanslaget till mathållning har i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptagits med 6,297,000 kronor. Medelsbehovet under anslaget har därvid beräknats på grundval av en portionskostnad av 88 öre för man och tjänstgöringsdag, varvid omkring 70 öre beräknats motsvara kostnaden för proviant å förlägningsorten (normalportionspriset) samt återstoden, omkring 18 öre, övriga kostnader för arméns mathållning, nämligen merkostnader för proviant utom förlägningsorten, under transporter och vissa övningar samt för sjukföda, kostnader för de centrala magasinens drift m. m., utgifter, som bestridas direkt av arméförvaltningens intendentsdepartement, ävensom merkostnader, som uppstå till följd av användningen av kvinnlig kökspersonal. Portionspriset är beräknat under förutsättning att vid mat-

hållningen smör skall komma till användning i stället för margarin. Den härav föranledda merkostnaden har uppskattats till 7 öre för portion.

I fråga om beräkningen av mathållningsanslaget för budgetåret 1936/1937 har arméförvaltningen i sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935 föreslagit, att normalportionspriset skulle upptagas till 68 öre eller, om smör jämväl under nämnda budgetår skulle komma till användning i stället för margarin, till 75.3 öre.

Till motivering av detta sitt förslag har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Alltsedan 1927 hade inom armén försök pågått med dels förändrade sammansättningar av den år 1900 fastställda normalportionsstaten och dels ändrade sammansättningar av utspisningsstater, allt i avsikt att erhålla en normalportionsstat, som bättre anslöte sig till den nuvarande konsumtionen av olika livsmedel, och en utspisning, som motsvarade befolkningens nuvarande vanor och i vilken de nyare erfarenheterna på det näringsfysiologiska området bleve tillgodosedda. Den för närvarande försöksvis tillämpade normalportionsstaten, vilken fastställdes på Kungl. Maj:t den 7 mars 1929, hade följande sammansättning: 360 gr. grovt, torrt rågbröd, 60 gr. havregryn, 60 gr. gula ärtor, 600 gr. potatis, 50 gr. bitsocker, 170 gr. färskt nötkött, 75 gr. salt fläsk, 60 gr. salt sill, 0.8 l. fet mjölk samt ett kontant tillägg, motsvarande 8 % av värdet utav förestående varumängder.

I samband med anställandet av kvinnlig kökspersonal och införande av s. k. individuell utspisning hade bestämts, att ett avdrag av 4 % skulle göras å det enligt förenämnda stat beräknade normalportionspriset. De medel, som härigenom innehållits för truppens mathållning, hade ingått i de medel, varmed nämnda personal avlönats.

I skrivelse den 31 augusti 1935 hade ämbetsverkets intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse till Kungl. Maj:t ingivit förslag om definitivt fastställande av en ny normalportionsstat. Enligt denna skrivelse borde det procentuella tillägget så beräknas, att dels något avdrag av 4 % efter det normalportionspriset uträknats icke behövde verkställas, dels en mindre höjning av statens penningvärde erhöles för att kunna tillgodose de nödvändigaste kraven ifråga om utspisningsstaternas förseende med vitaminrika livsmedel. För att i sistnämnda hänseende giva truppförbanden i landets nordligaste delar samma möjligheter som övriga truppförband, borde det procentuella tillägget för truppförband m. m., förlagda i de fyra nordligaste länen, göras högre än för övriga truppförband. Någon ändring av sammansättningen av de i normalportionsstaten ingående proviantartiklarna förutsattes icke, då dessa artiklar ifråga om såväl urval som kvantiteter visat sig lämpliga. Med hänsyn härtill föreslog intendentsdepartementet och sjukvårdsstyrelsen, att från och med ingången av budgetåret 1936/1937 skulle få tillämpas en normalportionsstat, i vilken skulle ingå samma mängder proviantartiklar som i den år 1929 fastställda försöksstaten men med ett kontant tillägg, beräknat på värdet av proviantartiklarna med 5 % för truppförbanden i allmänhet och 8 % för de i de fyra nordligaste länen förlagda truppförbanden.

Den kostnadsökning, som skulle bli en följd av bifall till nämnda framställning, beräknades — med nuvarande storlek av normalportionsprisen — till omkring 0.8 öre per portion för truppförbanden i allmänhet och omkring 3 öre för truppförbanden i de nordligaste länen, eller genomsnittligt omkring 1 öre per portion.

För budgetåret 1936/1937 borde, därest nämnda förslag vunne Kungl.

Maj:ts bifall, normalportionspriset beräknas efter den sålunda föreslagna normalportionsstaten.

Under senast förflutna budgetår hade normalportionspriset inom armén — beräknat efter 1929 års normalportionsstat — i medeltal uppgått till, i runt tal, 67 öre, om kostnaderna för i normalportionsstaten på grund av särskilda förhållanden tillfälligt ingående kvantitet smör icke medräknades. Kostnaderna för nämnda kvantitet smör hade uppgått till i medeltal drygt 7.3 öre per portion.

Då vid tillämpning av den föreslagna nya portionsstaten en ökning av normalportionspriset med omkring 1 öre skulle äga rum, borde normalportionspriset för budgetåret 1936/1937 beräknas till 68 öre.

För den händelse under budgetåret 1936/1937 smör fortfarande skulle utspisas i stället för margarin, borde till nämnda pris läggas 7.3 öre.

Genom beslut den 20 december 1935 har Kungl. Maj:t förordnat, att för armén skall från och med den 1 juli 1936 tillämpas ny normalportionsstat i huvudsak av den sammansättning, som intendentsdepartementet och sjukvårdsstyrelsen föreslagit.

»Övriga kostnader» för arméns mathållning, med undantag av kostnaderna för kvinnlig kökspersonal, hava under de tre senast tilländagångna budgetåren uppgått till respektive 10.5, 9.1 och 8.9 öre för man och tjänstgöringsdag. För det kommande budgetåret har arméförvaltningen föreslagit, att dagskostnadsbeloppet skall beräknas till 9 öre för man.

Beträffande kostnaderna för den kvinnliga kökspersonalen har arméförvaltningen framhållit, att desamma borde, i enlighet med vad ämbetsverket förutsatt under lantförsvarets avlöningsanslag, redovisas under sistnämnda anslag till den del, kostnaderna hänförde sig till husmödrar och biträdande husmödrar, men i vad kostnaderna belöpte å köks- och servisbiträden upptagas såsom en särskild post under förevarande anslag. I fråga om denna anslagspost har arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Antalet erforderliga tjänstgöringsmånader för personalen ifråga kunde med ledning av erfarenheterna under föregående år och med hänsyn till det kollektivavtal, som av intendentsdepartementet slutits rörande personalens anställnings- och avlöningsvillkor, beräknas till 7,200. Då avlöningen enligt nämnda avtal utginge med 45 kronor per månad, komme avlöningskostnaderna att uppgå till 324,000 kronor. Härtill komme bostadsersättning, i medeltal c:a 28 kronor

per månad	202,000	»
-----------------	---------	---

Summa för kontanta avlöningsförmåner 526,000 kronor.

Kostnaderna för de naturaförmåner, som tillförsäkrats personalen, borde bestridas sålunda:

för arbetskläder efter en beräknad kostnad av i medeltal omkring 4 kronor 50 öre per månad med $(4:50 \times 7,200 =)$ 32,000 kronor från mathållningsanslaget;

för portion (in natura eller undantagsvis ersättning därför) likaledes från mathållningsanslaget, men behövde särskilda medel icke beräknas därför, utan kunde kostnaderna — liksom för enahanda förmån till övrig kvinnlig ekonomipersonal samt sjukvårdspersonal — bestridas av de medel, som beräknats för »övriga kostnader»;

för sjukvård i enlighet med av Kungl. Maj:t därför fastställda bestämmel-

ser från mathållningsanslaget; kostnaderna kunde med ledning av tillgänglig statistik beräknas till i medeltal 5,000 kronor per år;

för tvätt och bad från anslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt i likhet med vad nu skedde beträffande kostnader för tvätt för övrig kvinnlig ekonomipersonal och sjukvårdspersonal.

De kostnader för den kvinnliga köks- och servispersonalen, som sålunda borde under här förevarande anslag uppföras såsom en särskild post, bleve:

för kontanta avlöningsförmåner	526,000 kronor
» arbetskläder	32,000 »
» sjukvård	5,000 »

Summa 563,000 kronor.

Efter det arméförvaltningen avlatit sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935, har från arméförvaltningens intendentsdepartement meddelats, att de upphandlingar av proviant, som företagits under hösten samma år, utvisat stegring av priset å vissa i normalportionsstaten ingående artiklar i sådan omfattning, att det av arméförvaltningen tidigare beräknade normalportionspriset borde höjas med cirka 7 öre, vilket i sin tur skulle komma att medföra ett ökat medelsbehov under anslaget av cirka 500,000 kronor.

Ehuru — såsom av intendentsdepartementets nyssnämnda meddelande framgår — under senare delen av år 1935 en ganska ansevärd prisstegring inträtt å vissa av de i normalportionsstaten ingående proviantartiklarna, anser jag mig dock, då skäl icke torde saknas för antagande, att sagda prisstegring är av allenast övergående natur, böra föreslå, att normalportionspriset för nästkommande budgetår uppskattas till det av arméförvaltningen i dess skrivelse den 31 augusti 1935 angivna beloppet eller 75,3 öre. Detta portionspris är, såsom förut nämnts, beräknat under förutsättning, att vid mathållningen smör skall komma till användning i stället för margarin. Därest det emellertid, med hänsyn till prisutvecklingen å livsmedelsmarknaden, under nästkommande budgetår icke skulle visa sig möjligt att med bibehållen utspisning av smör hålla normalportionspriset nere vid nämnda belopp, 75,3 öre, torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida under sagda budgetår en återgång till användning av margarin skall äga rum.

För »övriga kostnader» — med undantag av kostnaderna för kvinnlig köks- och servispersonal — torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra beräknas ett belopp av 9 öre för man och tjänstgöringsdag.

Medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår bör alltså, om man bortser från kostnaderna för den kvinnliga köks- och servispersonalen, beräknas på grundval av ett dagskostnadsbelopp av $(75.3 + 9) = 84.3$ öre.

Av kostnaderna för den kvinnliga kökspersonalen torde — i enlighet med vad som i det föregående anförts under lantförsvarets avlöningsanslag — de, som belöpa sig på husmödrar och biträdande husmödrar, böra redovisas under sist omnämnda anslag, under det att kostnaderna för köks- och servisbiträden torde böra upptagas såsom en särskild anslagspost under anslaget

till mathållning. I överensstämmelse med vad arméförvaltningen föreslagit torde denna anslagspost böra beräknas till ett belopp av 563,000 kronor.

Det antal tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap och värnpliktiga, som bör läggas till grund för anslagsberäkningen, har, enligt vad i det föregående omförmäts, av mig beräknats till 7,122,000 (se Bil. nr 32).

Medelsbehovet för arméns mathållning för nästkommande budgetår skulle alltså utgöra ($7,122,000 \times 0,843 + 563,000 =$) 6,566,846 kronor eller, i avrundat tal, 6,567,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *mathållning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förlagsanslag* av 6,567,000 kronor.

27. Munderingsutrustning, reservationsanslag.

[31.] Medelsbehovet till munderingsutrustning beräknades under en följd av år till och med budgetåret 1932/1933 efter ett belopp av 55 öre om dagen för varje man och 15 öre om dagen för varje häst. För budgetåret 1933/1934 uppskattades medelsbehovet efter en så tillvida ändrad beräkningsgrund, att dagskostnadsbeloppet för underhållet av hästutredningspersedlarna sänktes till 10 öre för varje häst.

I sin skrivelse den 31 augusti 1934 rörande medelsbehovet för budgetåret 1935/1936 hemställde arméförvaltningen, att medelsbehovet under förevarande anslag måtte beräknas efter ett dagskostnadsbelopp av 60 öre för arméns manskap och 10 öre för arméns hästar.

Såsom av 1935 års statsverksproposition (punkten 32) inhämtas, skulle, med tillämpning av det utav mig för budgetåret 1935/1936 beräknade antalet manskapstjänstgöringsdagar och hästunderhållsdagar samt efter de sålunda av arméförvaltningen beräknade dagskostnaderna, medelsbehovet till munderingsutrustning för innevarande budgetår hava uppgått till, i avrundat tal, 4,409,000 kronor. Av statsfinansiella skäl upptogs emellertid anslaget i statsverkspropositionen med allenast 3,650,000 kronor. Av denna summa avsågos, i runt tal, 40,000 kronor för bestridande av kostnader för medgiven ersättning till manskap vid armén för begagnande av egna beklädnadsperedlar, medan återstoden beräknades för övriga med anslaget avsedda ändamål. Den framlagda anslagsberäkningen blev sedermera av riksdagen godkänd.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår har arméförvaltningen framhållit, att därest det nuvarande för krigsbehovet oundgängligen erforderliga persedelbeståndet skulle kunna upprätthållas och berättigade krav på manskapets utrustning under fredsövningar skulle kunna tillgodoses, en väsentlig förhöjning av munderingsanslaget vore ofrånkomlig. I samband härmed har ämbetsverket upprepat tidigare gjorda framställningar om höjning till 60 öre av dagskostnadsbeloppet för manskapets utrustning. Däremot har ämbetsverket icke ifrågasatt någon ändring beträffande dagskostnadsbeloppet för underhållet av hästutredningsperedlar.

Arméförvaltningens framställning, att det till grund för beräkningen av medelsbehovet beträffande manskapets munderingsutrustning liggande dagskostnadsbeloppet måtte uppskattas efter ett till 60 öre förhöjt belopp, anser jag mig icke böra biträda utan föreslår, att till grund för sagda beräkning för nästkommande budgetår lägges samma dagskostnad som för budgetåret 1932/1933 eller 55 öre för man. Såsom grundval för beräkningen av medelsbehovet för hästutredningspersedlar torde böra läggas ett belopp av 10 öre för häst och dag. Efter dessa beräkningsgrunder skulle, med tillämpning av det utav mig uppskattade antalet manskapstjänstgöringsdagar och hästunderhållsdagar (se Bil. nr 32 och 33), medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1936/1937 uppgå till $(7,122,000 \times 0.55 + 1,180,000 \times 0.10 =) 4,035,100$ kronor eller, i avrundat tal, 4,000,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *munderingsutrustning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,000,000 kronor.

28. Kasernutredning, intendenturfordon m. m., *reservationsanslag*.

(Intendenturanslaget.)

[32.] Medelsbehovet till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för budgetåret 1935/1936 beräknades i 1935 års statsverksproposition sålunda:

Titel I.	Kasernutredning	kronor	487,600: —
Titel II.	Förplägnadsutredning	»	376,341: 20
Titel III.	Intendenturfordon	»	125,000: —
Titel IV.	Skidmateriel	»	30,000: —
Titel V.	Pionjärmateriel	»	35,000: —
Titel VI.	Signalmateriel	»	50,000: —

Summa kronor 1,103,941: 20

eller, i avrundat tal, 1,100,000 kronor.

Anslagsposten under titel I kasernutredning har beräknats dels med ett belopp av 5 öre för man och tjänstgöringsdag för anskaffning och underhåll av sängservis och annan för manskapet avsedd kasernutredning, dels med ett årsbelopp av 130,000 kronor för anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier, möbler i dagrum och andra gemensamma lokaler m. m. Den under titel II uppförda anslagsposten till förplägnadsutredning har beräknats efter 5 öre för man och tjänstgöringsdag samt 1 öre för häst och dag.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har arméförvaltningen föreslagit, att de nuvarande beräkningsgrunderna för uppskattningen av medelsbehovet under titel I, i vad angår anskaffning och underhåll av sängservis och annan för manskapet avsedd kasernutredning 5 öre för man och dag, samt av medelsbehovet å titel II, 5 öre för man och dag samt 1 öre för häst och dag, måtte tillämpas vid beräkningen av dessa titlar jämväl för budgetåret 1936/1937. Vidkommande den del av anslagstitel I, som utgår med visst

årsbelopp och för innevarande budgetår upptagits till 130,000 kronor, har arméförvaltningen hemställt om höjning därav till 140,000 kronor eller till samma belopp, som under budgetåret 1932/1933 för ändamålet beräknades. I fråga om övriga i anslaget ingående titlar har arméförvaltningen föreslagit, att dessa måtte för nästa budgetår beräknas till enahanda belopp, som enligt kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning därtill avsetts eller till respektive: för intendenturfordon 235,000 kronor, för skidmateriel 70,000 kronor, för pionjärmateriel 42,000 kronor samt för signalmateriel 50,000 kronor.

Med tillämpning av den utav arméförvaltningen föreslagna beräkningsgrunden beträffande den i titel I ingående posten för anskaffning och underhåll av viss för manskapet avsedd kasernutredning och med beräkning av 7,122,000 manskapstjänstgöringsdagar (se Bil. nr 32) uppskattas medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till $(7,122,000 \times 0.05 =)$ 356,100 kronor. Efter tillägg härtill av ett till 130,000 kronor beräknat årsbelopp för anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier m. m. torde således under titel I böra beräknas 486,100 kronor.

Medelsbehovet till förplägnadsutredning torde, såsom arméförvaltningen föreslagit, böra beräknas enligt nu tillämpade grunder. Med utgångspunkt från ett antal av 7,122,000 manskapstjänstgöringsdagar och 1,870,000 hästunderhållsdagar (se Bil. nr 33) torde alltså under titel II böra upptagas ett belopp av $(7,122,000 \times 0.05 + 1,870,000 \times 0.01 =)$ 374,800 kronor.

Vidkommande beräkningen av de övriga i detta anslag ingående titlarna anser jag mig av besparingsskäl böra föreslå ändring beträffande arméförvaltningens förslag, såvitt avser titlarna III—V, sålunda att å titel III, intendenturfordon, upptagas 200,000 kronor, å titel IV, skidmateriel, 50,000 kronor, samt å titel V, pionjärmateriel, 40,000 kronor.

I överensstämmelse härmed skulle alltså medelsbehovet under intendenturanslaget utgöra $(486,100 + 374,800 + 200,000 + 50,000 + 40,000 + 50,000 =)$ 1,200,900 kronor eller, i avjämnat tal, 1,200,000 kronor. Därest det framdeles vid fastställandet av stat för anslaget skulle av särskild orsak visa sig önskvärt att verkställa någon jämkning inbördes mellan de å de olika titlarna beräknade beloppen, torde Kungl. Maj:t få besluta härutinnan.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *kasernutredning, intendenturfordon m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,200,000 kronor.

29. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag.

(Bränsleanslaget.)

[33.] Anslagsbehovet till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt har för innevarande budgetår beräknats till 3,050,000 kronor.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1936/1937 har arméförvaltningen erinrat, att till grund för beräkningen av medelsbe-